PAUL FÉVAL

COCOȘATUL

EDITURA TINERETULUI

AVENTURA

COPERTA COLECŢIEI:
DONE STAN

PAUL FÉVAL

COCOŞATUL

EDIŢIE PRESCURTATĂ
PENTRU TINERET

ÎN ROMÎNEŞTE DE
I. IGIROŞIANU

Vol. II

EDITURA
TINERETULUI

PAUL FÉVAL
LE BOSSU
DITION abregée pour la jeunesse
Librairie Hachette 1950
Paris

MICUL PARIZIAN

Capitolul I

SUB CORT

Grădina Palatului Regal era, pe atunci, mult mai întinsă ca astăzi. O latură a ei se mărginea cu casele din strada Richelieu şi cealaltă cu cele din strada Bons-Enfants. În fund, unde se află Rotonda, ajungea pînă în strada Neuve-des-Petits-Camps. Abia mai tîrziu, sub domnia lui Ludovic al XVI-lea, ducele Ludovic-Filip-Iosif de Orléans a clădit galeriile acelea de piatră care pot fi admirate şi astăzi, ca să despartă grădina de tot ce o înconjura şi s-o înfrumuseţeze.

Pe vremea cînd se petrec întîmplările acestea, lungi şi înalte metereze de frunzişuri, tăiate, toate, în formă de portice italieneşti, înconjurau întinsa grădină plină de bolţi de verdeaţă, de desişuri de copaci şi de pajişti cu flori. Minunata alee de castani de India, plantată de cardinalul Richelieu, era, pe atunci, în plină splendoare. Două alte largi alei de ulmi tunşi rotund, cu coroanele ca nişte mingi, străbăteau grădina de-a latul ei. În mijloc, se afla un bazin în formă de semilună, cu un havuz din care apele ţîşneau necontenit. La dreapta şi la stînga, mergînd spre palat, întîlneai răscrucea de alei a lui Mercur şi pe aceea a Dianei, înconjurate de boschete. De cealaltă parte a bazinului, între cele două mari pajişti se aflau tei, plantaţi în formă de romb, în aşa fel ca să dea iluzia unei păduri de nepătruns. Aripa dinspre răsărit a palatului, mai falnică decît cea

dinspre apus unde avea să fie construit, mai apoi, Teatrul Francez, pe locul vestitei galerii a lui Mansard, se termina cu un fronton cu cinci ferestre, ce dădeau pe grădină, spre răscrucea de alei a Dianei. Aici se afla cabinetul de lucru al Regentului. Teatrul cel Mare, cuprins în palat şi care suferise prea puţine modificări de cînd fusese construit din ordinul cardinalului, era folosit pentru spectacolele de operă. Palatul propriu-zis, adică corpul principal de clădire, din fund, cuprindea, în afară de marile saloane de primire, apartamentele ducesei Elisabeta-Charlota de Bavaria, principesă Palatină, mama ducelui de Orléans, a doua soţie a fratelui răposatului rege Ludovic al XIV-lea, apartamentele ducesei de Orléans, soţia regentului Filip de Orléans, şi pe acelea ale ducelui de Chartres. Cu excepţia ducesei de Berri şi a stareţei de Chelles, prinţesele locuiau în aripa dinspre apus, care se învecina cu strada Richelieu. Opera, situată de cealaltă parte a grădinii, spre răsărit, ocupa o parte din actuala Curte a Havuzurilor şi din terenul pe care s-a construit apoi strada Valois. Spatele operei dădea spre strada Bons-Enfants. Un soi de gang, denumit Curtea Zîmbetelor, despărţea intrarea personală a aripei locuită de aceste doamne de apartamentele Regentului. Le era îngăduit să se folosească şi de grădina palatului. Această grădină nu era deschisă publicului, ca astăzi. Dar nu era prea greu de pătruns în ea. De altfel, mai toate casele de pe străzile mărginaşe : Bons-Enfants, Richelieu şi Neuve-des-Petits-Champs aveau balcoane şi terase, ieşiri discrete sau chiar cu largi trepte care dădeau în grădină. Locuitorii acelor case se credeau atît de îndreptăţiţi să se bucure de ea, încît, mai tîrziu, aveau să-l dea în judecată pe Ludovic-Filip-Iosif de Orléans, cînd

a poruncit ca Palatul Regal să fie înconjurat şi închis cu binecunoscutele galerii.

Toţi scriitorii acelor vremuri recunosc, însufleţiţi de acelaşi entuziasm, că grădina palatului era un loc de adevărată desfătare.

În noaptea aceea, totul părea vrăjit. Lipsit de tragere de inimă pentru asemenea fasturi şi preferînd petrecerile intime, de data aceasta Regentul îşi ieşise din obicei şi hotărîse ca totul să fie plin de măreţie. Se spunea, de altfel pe bună dreptate, că bunul domn Law îi pusese la dispoziţie sumele necesare. Cum nu-l costa nimic, ducele ţinuse să dea serbării cea mai mare strălucire. Nu vom mai descrie saloanele palatului, împodobite cu acest prilej cu o bogăţie nemaipomenită. Serbarea trebuia să aibă loc mai ales în grădină, deşi vara era pe sfîrşite. Grădina era toată căptuşită cu draperii şi acoperită, şi astfel amenajată ca să înfăţişeze o tabără de colonişti din Luisiana, pe ţărmurile fluviului Mississippi, fluviul de aur. Toate serele din Paris îşi dăduseră tributul ca să alcătuiască desişuri de plante exotice : pretutindeni nu zăreai decît flori tropicale şi fructe din raiul pămîntesc. Puzderia de lampioane aninate în copaci sau pe coloane erau indiene, cel puţin aşa se zicea, numai că păreau cam prea frumoase, ca şi corturile presărate pe pajişti.

Dacă te învoiai cu stilul fantezist al corturilor, fireşte că restul ţi se părea de un rococo încîntător. Erau înfăţişate depărtări închipuite, păduri pictate pe pînze, fioroase stînci de carton, cascade atît de spumoase, că ai fi jurat că s-au pus în apa lor fulgi de săpun. În bazinul central, se ridicase o statuie alegorică, întruchipînd fluviul Mississippi, dar care cam avea trăsăturile bunului domn Law. Alegorica

întruchipare ţinea în braţe o urnă din care curgea apa. În spatele statuii, tot în bazin, fusese aşezat un soi de instalaţie înfăţişînd drumurile construite de castori în apele rîurilor Americii de Nord. Domnul de Buffon nu scrisese încă istoria acestor interesante animale ingenioase şi metodice. Am menţionat şi reproducerea acestui drum al castorilor, fiindcă el spune totul şi ne scuteşte de orice altă descriere mai amănunţită.

Sub un cort indian de catifea roşu-aprins, împodobit cu ciucuri de aur, sub care şefii de triburi de pe malurile marelui fluviu ar fi fost încîntaţi să-şi poată fuma în tihnă pipa păcii, se aşezaseră mai multe mese. Cortul se afla în apropierea răscrucii de alei a Dianei, chiar sub ferestrele camerei de lucru a Regentului. O numeroasă societate se adunase în el.

În jurul unei mese de marmură acoperită cu o ţesătură fină de rafie, se pornise o înfrigurată partidă de cărţi. La această masă-i puteai recunoaşte pe Chaverny, Choisy, Navailles, Gironne, Nocé, Taranne, Albret şi pe alţi cîţiva. Domnul de Peyrolles se afla de asemenea printre ei şi cîştiga mereu, potrivit unui obicei al lui îndeobşte cunoscut. De aceea toţi aveau ochii pe mîinile lui. De altfel, în timpul regenţei, înşelătoria la joc nu era socotită un păcat.

Printre exclamaţiile, rîsetele şi glumele care se încrucişau, glasul lui Oriol răsună din nou:

— Aţi aflat noutatea — întrebă el — marea noutate?

— Nu; care-i această mare noutate?

— Chiar de-aţi face o mie de presupuneri, tot nu o veţi ghici. Alteţa sa prinţesa de Gonzague, nemîngîiată văduvă a lui Nevers...

Auzind numele prinţesei de Gonzague, toţi gentilomii mai în vîrstă îşi aţintiră auzul.

— Ei da — reluă Oriol — prinţesa de Gonzague a venit la bal.

Toţi protestară : lucrul nu era de crezut.

— Am zărit-o — continuă micul traficant — am zărit-o cum mă vedeţi şi cum vă văd ; şedea alături de prinţesa Palatină. Dar am văzut ceva şi mai de necrezut.

— Ce anume ? întrebară toţi ceilalţi.

Oriol nu-şi mai încăpea în piele. Rămăsese cu cornetul de zaruri în mînă.

— Am văzut — reluă el — şi să ştiţi că nu a fost o vedenie, aveam mintea cît se poate de limpede, am văzut pe domnul de Gonzague întorcîndu-se de la uşa Regentului fără să fie primit.

Se făcu tăcere. Ştirea privea pe toţi cei de faţă. Fiindcă toţi cîţi se aflau acolo, în jurul mesei de joc, aşteptau să se pricopsească datorită trecerii lui Gonzague.

— Ce vi se pare de mirare ? exclamă Peyrolles. Treburile statului...

— La ora aceasta, alteţa sa regală nu se ocupă de treburile statului.

— Totuşi, dacă vreun ambasador...

— Alteţa sa regală nu se află cu nici un ambasador.

Oriol dădea aceste răspunsuri răspicat şi categoric. Curiozitatea tuturor sporea.

— Dar cine oare se afla la alteţa sa regală ?

— Tocmai asta ne întrebam şi noi — răspunse micul traficant — chiar şi domnul de Gonzague, extrem de indispus, de altfel, încerca să afle.

— Şi ce îi răspundeau lacheii ? întrebă Navailles.

— Mare taină, domnilor, mare taină ! Alteţa sa pare abătut de cînd a primit un mesaj tainic din Spania. A poruncit astăzi să fie introdus pe uşa secretă care dă în Curtea Havuzurilor un personaj pe care nici unul din lacheii care-l slujesc zilnic pe Regent nu l-a văzut. Nici unul, afară de Blondeau, care pretinde că ar fi întrezărit într-un mic salon de aşteptare un omuleţ îmbrăcat în negru din cap pînă-n picioare, un cocoşat.

— Un cocoşat ! repetară cei din jur. Dar ce-i asta, a început să plouă cu cocoşaţi ?

— Alteţa sa regală s-a închis cu el în camera de lucru. Nici chiar Lafare şi Brissac n-au fost primiţi.

Urmă o tăcere. Prin deschizătura cortului se puteau zări ferestrele luminate de la camera de lucru a alteţei sale. Oriol se uită într-acolo, la întîmplare.

— Priviţi ! Priviţi ! strigă el arătînd cu mîna : Mai sînt şi acuma împreună.

Toate privirile se întoarseră dintr-o dată către ferestrele arătate. Pe perdelele albe se desena silueta lui Filip de Orléans, care se plimba prin cameră. O altă umbră, mai nedesluşită, aflată mai departe de lumină, părea să-l urmeze. Totul ţinu doar o clipă : cele două umbre trecură de cadrul ferestrei. Cînd se reîntoarseră, locurile se schimbaseră. Silueta Regentului era acum mai nedesluşită, în timp ce aceea a tainicului vizitator se contura limpede pe perdea ; o arătare, mai bine zis, o stîrpitură : o cogeamite cocoaşă pe un trup mărunţel şi nişte braţe lungi care gesticulau pline de însufleţire.

Capitolul II

CONVORBIRE PARTICULARĂ

Camera de lucru a Regentului avea patru ferestre, dintre care două dădeau spre Curtea Havuzurilor. Prin trei intrări se putea pătrunde în ea: una, cunoscută de toată lumea, era cea de la anticamera cea mare; celelalte două erau secrete. Una din aceste două uşi comunica cu o alta ce dădea în Curtea Zîmbetelor; prin cea de-a doua, ajungeai în Curtea Havuzurilor, de pe acum mărginită, în parte, de casa financiarului Marot de Fontbonne şi de pavilionul Réault. Intrarea de jos din Curtea Zîmbetelor avea drept portărească o bătrînică tare cumsecade; cea din Curtea Havuzurilor era păzită de Le Bréant, fost grăjdar al fratelui răposatului rege Ludovic al XIV-lea.

Slujbele acestea erau foarte bune.

Le Bréant se număra printre îngrijitorii grădinii, în care avea un soi de gheretă, în dosul răscrucii Dianei.

Regentul era trecut de patruzeci şi cinci de ani. Din pricina oboselii care îi învăluia trăsăturile, i s-ar fi putut da chiar şi mai mult. Era totuşi un bărbat frumos; chipul îi era plin de nobleţe şi de farmec; ochii, de o blîndeţe aproape feminină, trădau o bunătate împinsă pînă la slăbiciune. Bustul i se încovoia uşor cînd nu se afla în public. Buzele şi mai ales obrajii aveau moliciunea şi veştejirea ce par a fi o moştenire în familia de Orléans.

Cocoşatul întîlni în pragul uşii camerei de lucru un singur lacheu, care îl introdusese.

— Dumneata mi-ai scris din Spania? îl întrebă Regentul, măsurîndu-l cu privirea.

— Nu, monseniore — răspunse cocoşatul, respectuos.

— Din Bruxelles?

— Nici din Bruxelles.

— Din Paris?

— Nici din Paris.

Regentul îi mai aruncă o privire.

— M-ar fi mirat să fii dumneata Lagardère — şopti el.

Cocoşatul se înclină zîmbind.

— Domnule — adăugă Regentul cu blîndeţe şi gravitate — nu m-am gîndit să fac aluzie la ceea ce ai putea crede. Eu personal nu l-am văzut niciodată pe acest Lagardère.

— Monseniore — reluă cocoşatul cu acelaşi zîmbet — cavalerului acestuia i se spunea „frumosul Lagardère" pe vremea cînd era în regimentul de gardă al slăvitului unchi al alteţei voastre. Eu nu aş fi putut fi niciodată nici frumos, nici ofiţer în cavaleria de gardă.

Ducelui de Orléans nu-i făcea plăcere să stăruie asupra acestui subiect.

— Cum te cheamă? întrebă el.

— Acasă, monseniore, mi se spune meşterul Ludovic. Afară, oamenii alcătuiţi ca mine nu poartă alt nume decît porecla care li se dă.

— Unde locuieşti?

— Foarte departe.

— Te fereşti să-mi spui unde locuieşti?

— Da, monseniore.

Filip de Orléans ridică asupra lui o privire aspră şi şopti:

— Am o poliţie care trece drept foarte iscusită ; pot lesne să aflu...

— Fiindcă alteţa voastră regală pare să ţină neapărat s-o ştie — îl întrerupse cocoşatul — nu am să mai preget. Locuiesc în palatul prinţului de Gonzague.

— În palatul lui Gonzague ! repetă mirat Regentul.

Cocoşatul se înclină şi adăugă rece :

— Chiriile care se plătesc în palat sînt într-adevăr foarte mari.

Regentul rămase pe gînduri.

— E mult, foarte de mult — spuse el — cînd am auzit vorbindu-se întîia oară despre Lagardère. Pe vremuri, se pare că a fost un spadasin cam neobrăzat.

— De atunci a făcut tot ce i-a stat în putere ca să-şi răscumpere ştrengăriile.

— Ce te leagă de el ?

— Nimic.

— De ce n-a venit chiar el ?

— Pentru că mă avea pe mine la îndemînă.

— Dacă aş vrea să-l văd, unde l-aş putea găsi ?

— Monseniore, la această întrebare nu pot să răspund.

— Totuşi...

— Aveţi o poliţie care trece drept iscusită, încercaţi.

— O sfidare ?

— O ameninţare, monseniore. Peste un ceas, Henry de Lagardère se poate pune la adăpost de urmărirea alteţei voastre şi demersul pe care l-a făcut, ca să fie cu cugetul împăcat, nu-l va repeta niciodată.

— Aşadar, demersul a fost făcut călcîndu-şi pe inimă ? întrebă Filip de Orlèans.

— Întocmai, cum bine aţi spus !

— De ce ?

— Fiindcă întreaga fericire a vieţii lui s-a întîmplat să fie miza unei partide care s-ar fi putut să nu fie jucată niciodată.

— Şi cine l-a silit să joace această partidă ?

— Un jurămînt.

— Făcut cui ?

— Unui om în pragul morţii.

— Şi cine era acel om ?

— O ştiţi prea bine, monseniore : Filip de Lorena, duce de Nevers.

Regentul îşi plecă fruntea.

— Douăzeci de ani au trecut de atunci — şopti el cu glasul într-adevăr schimbat — totuşi nu am uitat nimic ! Nimic ! L-am iubit mult pe bietul meu Filip ; şi el mă iubea. De cînd mi l-au ucis, nu ştiu dacă am mai strîns mîna vreunui prieten aşa de sincer.

Cocoşatul îl privea cu nesaţ. O emoţie puternică i se întipărise pe faţă. O clipă, deschise gura să vorbească ; dar se abţinu printr-o sforţare violentă. Chipul lui deveni din nou de nepătruns. Filip de Orléans ridică fruntea şi spuse domol :

— Eram rudă apropiată cu ducele de Nevers. Sora mea s-a căsătorit cu vărul lui, ducele de Lorena. Ca prinţ şi ca membru al familiei, sînt dator s-o ocrotesc pe văduva lui care, de altfel, este soţia unuia dintre cei mai dragi prieteni ai mei. Dacă fiica lui trăieşte, voi avea grijă să intre în toate drepturile ei şi să fie o moştenitoare bogată ; dacă o va dori, se va putea căsători cu orice prinţ. Cît despre uciderea sărmanului meu Filip, se spune des-

pre mine că nu aş avea decît o singură virtute: uitarea jignirii. Este adevărat: gîndul răzbunării încolţeşte şi piere în mine în aceeaşi clipă. Dar şi eu am făcut un jurămînt cînd mi s-a spus: „Filip a murit!" În clipa de faţă eu conduc statul; pedepsirea ucigaşului lui Nevers nu ar mai fi o răzbunare, ci un act de justiţie.

Cocoşatul se înclină în tăcere. Filip de Orléans continuă:

— Mai sînt o sumedenie de lucruri pe care aş dori să le aflu. De ce oare acest Lagardère a întîrziat atît de mult să mi se adreseze?

— Pentru că îşi spusese: „În ziua cînd voi înceta să-i mai fiu tutore, vreau ca domnişoara de Nevers să fie o femeie în toată puterea cuvîntului şi să-şi poată deosebi prietenii de duşmani".

— Are dovezi despre tot ceea ce afirmă?

— Are; afară de una singură.

— Şi anume?

— Dovada care trebuie să demaşte pe ucigaş.

— Cunoaşte deci pe ucigaş?

— Este aproape sigur că-l cunoaşte şi are un semn cu care poate să-şi verifice bănuielile.

— Un semn nu poate folosi drept dovadă.

— Alteţa voastră va putea judeca singură. Cît priveşte naşterea şi identitatea fetei, totul este în regulă.

Regentul stătea pe gînduri.

— Ce jurămînt făcuse acest Lagardère? întrebă el după o tăcere.

— Făgăduise să slujească drept tată copilei — răspunse cocoşatul.

— Prin urmare, se afla de faţă în clipa uciderii?

— Era de faţă. În timp ce îşi dădea sufletul, Nevers i-a încredinţat tutela fiicei sale.

— Acest Lagardère a tras oare spada ca să-l apere pe Nevers?

— A făcut ce i-a stat în putință. După uciderea ducelui a luat cu el copila, deși lupta singur împotriva a douăzeci.

— Știu că nu este pe lume o spadă mai de temut ca a lui — murmură Regentul — dar în răspunsurile dumitale sînt unele lucruri neclare. Dacă acest Lagardère a fost de față la bătălie, de ce spui că ar bănui doar cine este ucigașul?

— Noaptea era foarte întunecoasă. Ucigașul era mascat și a lovit pe la spate.

— Deci chiar stăpînul în persoană a lovit?

— Chiar stăpînul. Și Nevers a căzut sub lovitură strigînd: „Frate, ține minte și răzbună-mă!"

— Și acest stăpîn — urmă Regentul, cu o vădită șovăială — nu era oare marchizul de Caylus-Tarrides?

— Domnul marchiz de Caylus-Tarrides a murit de mult — răspunse cocoșatul — ucigașul trăiește. Alteța voastră regală să facă doar un semn, și Lagardère i-l va arăta în noaptea aceasta.

— Așadar — replică Regentul — Lagardère este la Paris?

Cocoșatul își mușcă buza.

— Dacă este la Paris — adăugă Regentul — se află în mîna mea!

Luă un clopoțel și-l scutură, apoi spuse lacheului care intrase:

— Să vină numaidecît domnul de Machault!

Domnul de Machault era șeful poliției. Cocoșatul părea că se liniștise.

— Monseniore — zise el scoțîndu-și ceasul — în timp ce eu vorbesc, domnul de Lagardère mă așteaptă în afara Parisului, pe o șosea pe care n-am

să v-o numesc chiar dacă m-aţi supune la tortură. În curînd orologiile vor bate ceasul unsprezece din noapte. Dacă domnul de Lagardère nu primeşte de la mine nici un răspuns înainte de ora unsprezece şi jumătate, calul său va porni în goană spre frontieră. Are cai gata pregătiţi la toate popasurile şi şeful poliţiei alteţei sale nu va mai avea nici o putere să-l ajungă.

— Vei rămîne dumneata zălog ! strigă Regentul.

— Ah — zise cocoşatul, şi începu iar să zîmbească — dacă vă face plăcere să mă arestaţi, puteţi s-o faceţi oricînd : sînt doar în puterea alteţei voastre ! Îşi încrucişă braţele pe piept. Şeful poliţiei tocmai intra.

— Machault — îi spuse Regentul — aşteaptă, te rog, în salonul de alături.

Machault se uită curios la cocoşat şi se îndreptă spre uşă. În timp ce trecea pragul, Regentul adăugă :

— Şi trimite-mi, te rog, un permis de liberă trecere, cu pecete în regulă, contrasemnat în alb.

Înainte de a ieşi, domnul Machault mai aruncă o privire cocoşatului prin lorneta sa. Regentul reluă :

— Acest cavaler de Lagardère tratează cu mine de la egal la egal. Îmi trimite ambasadori, ba mai mult, în ultimul său mesaj îmi dictează textul permisului de liberă trecere pe care îl cere. Fără îndoială, trebuie să fie vreun interes la mijloc. Cavalerul Lagardère va cere, desigur, o răsplată.

— Alteţa voastră regală se înşală — răspunse cocoşatul. Domnul de Lagardère nu va pretinde nimic. Nici chiar Regentului nu i-ar sta în putere să-l răsplătească pe cavalerul Lagardère.

— Drace ! exclamă ducele — va trebui deci să-l vedem pe acest misterios şi romanţios personaj. E în stare să aibă un succes nebun la curte şi să re-

aducă moda pierdută a cavalerilor rătăcitori. Cît timp va trebui să-l aşteptăm?

— Două ceasuri.

— Cu atît mai bine! Va servi de intermezzo între baletul indian şi cina sălbaticilor. Iată un număr senzaţional care lipsea din program.

Lacheul intră. Aducea permisul contrasemnat de către ministrul Le Blanc şi domnul de Machault. Regentul completă personal locurile rămase în alb şi semnă.

— Domnul de Lagardère — spuse el în timp ce scria — nu a săvîrşit greşeli din acelea care nu se pot ierta. Răposatul rege era aspru în privinţa duielurilor; avea dreptate. Moravurile însă s-au mai schimbat, slavă Domnului. În ultima vreme săbiile sar mai greu din teacă. Graţierea domnului de Lagardère va fi înregistrată mîine şi iată permisul.

Cocoşatul întinse mîna. Dar Regentul nu-i dădu încă hîrtia.

— Vei înştiinţa pe domnul de Lagardère că orice violenţă din partea lui va anula efectul acestui document.

— Vremea violenţelor s-a dus! rosti cocoşatul pe un ton oarecum solemn.

— Ce vrei să spui?

— Vreau să spun că acum două zile, cavalerul de Lagardère nu ar fi putut primi această clauză.

— De ce? întrebă ducele de Orlèans cu bănuială, ridicînd fruntea.

— Pentru că jurămîntul lui nu i-ar fi îngăduit-o.

— Aşadar, mai jurase şi altceva decît să slujească drept tată copilului?

— Da: să-l răzbune pe Nevers...

Cocoşatul se întrerupse brusc.

— Sfîrşeşte, domnule! îi porunci Regentul.

— În clipa în care scăpase copila din mîinile lor — continuă încet cocoşatul — Lagardère a strigat ucigaşilor: „Veţi pieri toţi de mîna mea!“ Mai rămăseseră în picioare, pe teren, nouă: cavalerul recunoscuse pe şapte dintre ei; aceştia au şi murit.

— De mîna lui? întrebă Regentul îngălbenind.

Cocoşatul se înclină cu sînge rece, în semn de încuviinţare.

— Şi ceilalţi doi?

Cocoşatul şovăi.

— Sînt unele capete, monseniore, pe care conducătorii de state nu vor să le vadă căzînd pe eşafod — spuse el în cele din urmă, privindu-l pe prinţ drept în faţă. Zarva pe care o fac aceste capete căzînd poate clătina tronul. Domnul de Lagardère o va lăsa pe alteţa voastră regală să aleagă. El m-a însărcinat să vă spun: „Al optulea ucigaş este un servitor, domnul de Lagardère nici nu-l pune la socoteală; al nouălea este însă stăpînul şi trebuie ca omul acesta să moară. Dacă alteţa voastră regală nu voieşte să facă apel la călău, să se dea o sabie acelui om şi restul îl priveşte pe domnul de Lagardère.

Regentul întinse a doua oară pergamentul.

— Cauza este dreaptă — murmură el — fac aceasta în amintirea sărmanului meu Filip. Dacă domnul de Lagardère are nevoie de ajutor...

— Monseniore, domnul de Lagardère nu cere decît un singur lucru alteţei voastre regale.

— Ce lucru?

— Discreţie. Un cuvînt nesocotit poate să compromită totul.

— Voi fi mut.

Cocoşatul se înclină adînc, puse în buzunar pergamentul împăturit şi se îndreptă spre uşă.

— Prin urmare, peste două ceasuri? zise Regentul.

— Peste două ceasuri.

Apoi cocoşatul ieşi.

— Ai izbutit să obţii ceea ce îţi trebuie, omuleţule? întrebă pe cocoşat bătrînul portar Le Bréant, cînd îl văzu înapoi.

Acesta îi mai strecură un ludovic de aur în mînă.

— Da — spuse el. Dar acum vreau să văd şi eu petrecerea.

— He-he! strigă Le Bréant. Ia te uită ce mîndreţe de dansator!

— Mai vreau ceva — adăugă cocoşatul — să-mi dai cheia de la ghereta ta din grădină.

— Ce să faci cu ea, omuleţule?

Cocoşatul îi strecură încă un dublon de aur în mînă.

— Ce năstruşnicii îţi mai trec şi ţie prin minte, omuleţule! exclamă Le Bréant. Bine, iată şi cheia gheretei.

— Tot n-am terminat — rîse şi cocoşatul. Vreau să duci în gheretă pachetul pe care ţi l-am încredinţat azi-dimineaţă.

— Şi mai primesc un dublon pentru treaba asta?

— Vei primi chiar doi.

— Bravo! A, ce om de treabă e omuleţul! Sînt sigur că e vorba de o întîlnire de dragoste.

— S-ar putea — zise cocoşatul zîmbind.

— Dac-aş fi femeie, te-aş iubi fără să mă uit la cocoaşă; din pricina banilor tăi. Dar — se întrerupse Le Bréant — îţi trebuie o invitaţie ca să intri în grădină. Cu soldaţii din gardă, care or să facă controlul, nu-i de glumă.

— Am invitaţie — răspunse cocoşatul — să ai grijă numai să duci pachetul în gheretă.

— Chiar acum îl duc, omuleţule. Ca să ajungi în grădină, intră înapoi în gang şi ia-o la dreapta; vestibulul este luminat; cobori scările şi eşti în grădină. Petrecere frumoasă şi noroc!

Capitolul III

AMINTIRI DESPRE CEI TREI FILIPI

Omuleţul în negru avea un binoclu cu care cerceta frumuseţile grădinii ca un adevărat cunoscător. Saluta doamnele cu multă politeţe şi părea că zîmbeşte pe sub mustaţă, ca un adevărat cocoşat ce se afla. Pe faţă purta o mască de catifea neagră. Pe măsură ce înainta, jucătorii de cărţi de sub cortul indian îl priveau cu atenţie tot mai încordată, dar cel care-l privea cu cea mai mare luare-aminte era fără îndoială domnul de Peyrolles.

— Ce naiba de pocitanie o mai fi şi ăsta? strigă în cele din urmă Chaverny. Ei, dar s-ar zice că este... arătarea de adineauri, de după perdea.

— Omul cu cuşca!

— Esop al II-lea, zis Jonas.

Peyrolles se gîndea:

„Ce-o fi avînd să-i spună alteţei sale regale? Niciodată caraghiosul ăsta nu mi-a inspirat încredere!"

Cocoşatul se afla îndeajuns de aproape ca să fie auzit mormăind:

— Încîntător! Încîntător! Totul este într-adevăr încîntător. Numai alteţa sa regală putea să facă lucrurile cu atîta gust şi pricepere. Mă bucur că am putut vedea şi eu toate aceste frumuseţi. Mă bucur mult, foarte mult.

Sub cort răsunară alte glasuri. Un alt grup luase loc în jurul mesei de la care jucătorii noştri se ridicau. Grupul era alcătuit numai de oameni mai în vîrstă şi purtînd cu toţii înalte tiluri. Unul din ei spuse:

— Nu ştiu ce anume s-a întîmplat, dar am văzut adineauri pe Bonnivet îndoind posturile de pază, din ordinul Regentului.

— În Curtea Zîmbetelor — adăugă un altul — au fost aduse două companii din garda franceză[1].

— Şi nimeni nu se poate apropia de Regent.

— Machault parcă stă pe jeratic.

— Nici chiar domnul de Gonzague n-a putut afla nimic.

— Ceva se va petrece aici — îşi dădu cu părerea Chaverny — am un fel de presimţire.

— Întreabă-l pe vrăjitor! izbucni în rîs Nocé, arătînd pe omuleţul în negru, care îl salută curtenitor.

— Într-adevăr — zise cocoşatul — ceva se va petrece, dar ce?

Îşi şterse cu grijă binoclul, apoi continuă:

— Da, da, ceva se va petrece, ceva foarte neaşteptat. Ei, ei, ei! urmă el cu glasul lui hîrîit şi piţigăiat, dar luînd un aer deosebit de tainic — vin dintr-un loc unde era cald, foarte cald şi m-a cam

[1] Cele mai multe regimente de gardă de la curtea Franţei erau pe vremea aceea alcătuite din mercenari elveţieni.

cuprins frigul. Îngăduiţi-mi, domnilor, să intru şi eu sub cort, vă voi fi recunoscător.

— Şi despre ce este vorba, frumoasă mască? întrebă domnul de Rohan-Chabot cu vădită nerăbdare.

Cocoşatul rămase o clipă pe gînduri. Capul i se aplecă pe piept, apoi ridicîndu-l dintr-o dată, izbucni într-un hohot de rîs ascuţit:

— Credeţi în strigoi? întrebă el.

Un fior îi străbătu pe toţi, în ciuda valului strălucitor de lumini, în ciuda veseliei din grădină, în ciuda armoniilor molatice împrăştiate de orchestrele ascunse în boschete.

— Ia să vedem — stărui cocoşatul — cine dintre domniile voastre crede în strigoi?

— Vrei sau nu să ne lămureşti, frumoasă mască? rosti poruncitor domnul de Rohan-Chabot, ridicîndu-se.

În jurul omuleţului negru se făcuse cerc. Peyrolles se ascundea în spatele celorlalţi, dar nu pierdea un cuvînt.

— Domnule duce — răspunse cocoşatul — nici unul din noi nu este mai frumos decît celălalt; deci să punem capăt complimentelor. Vreţi să ştiţi despre ce este vorba? Despre o întîmplare de pe cealaltă lume. Mai bine zis, domnule duce, despre un mort care îşi dă la o parte lespedea de pe mormînt după douăzeci de ani.

Se întrerupse ca să mormăie rînjind:

— Dar îşi mai aduce oare cineva aminte, aici, la curte, de oamenii morţi acum douăzeci de ani?

— Ce vrea să spună? strigă Chaverny.

— Nu mă adresez domniei-voastre, domnule marchiz — replică omuleţul. În anul acela, tocmai

vă născuserăţi ; sînteţi deci prea tînăr ; mă adresam celor cu păr cărunt.

Schimbînd dintr-o dată tonul, adăugă :

— Era un senior mărinimos : un prinţ cu suflet mare, tînăr, curajos, bogat, fericit, foarte iubit ; un chip de arhanghel şi un trup de erou legendar. Avea tot ceea ce Dumnezeu dăruieşte răsfăţaţilor lui de pe această lume.

— Lume în care cele mai frumoase lucruri au cea mai urîtă soartă — îl întrerupse Chaverny.

Omuleţul îi atinse umărul cu degetul şi îi spuse încetişor :

— Să vă aduceţi aminte, domnule marchiz, că uneori zicalele sînt mincinoase, şi că sînt unele petreceri ale căror zori nu le mai apuci.

Chaverny se îngălbeni. Cocoşatul îl dădu la o parte cu mîna şi veni mai aproape de masă.

— Eu mă adresez celor care au păr cărunt — repetă el. Domniei-voastre, de pildă, domnule de la Hunaudaye, care aţi fi culcat acum în Flandra, cu şase picioare de pămînt deasupra, dacă omul despre care vorbesc n-ar fi despicat ţeasta spaniolului care vă ţinea sub genunchi.

Bătrînul baron rămase cu gura căscată şi aşa de adînc mişcat, încît îi pieri graiul.

— Domniei-voastre, domnule de la Vauguyon, al cărui umăr cred că nu a uitat straşnica lovitură de spadă...

— Nevers ! strigară douăzeci de glasuri deodată — Filip de Nevers !

Cocoşatul se descoperi şi rosti răspicat :

— Filip de Loraine, duce de Nevers, ucis sub zidurile castelului Caylus-Tarrides, la 24 noiembrie 1697.

— Ucis mişeleşte, pe la spate, după cît s-a spus — şopti domnul de la Vauguyon.

— Atras într-o capcană — adăugă La Ferté.

— Dacă nu mă înşel — spuse domnul de Rohan-Chabot — de acest omor a fost învinuit marchizul de Caylus-Tarrides, tatăl prinţesei de Gonzague.

Dintre cei tineri se auzi, de asemenea, un glas:

— Tatăl meu mi-a vorbit despre această întîmplare în mai multe rînduri — spuse Navailles.

— Tatăl meu era prieten cu răposatul duce de Nevers — adăugă Chaverny.

Peyrolles auzise totul şi se făcuse mic. Cocoşatul reluă cu o voce adîncă:

— Ucis mişeleşte, pe la spate, într-o capcană, da, este adevărat, dar vinovatul nu se numea Caylus-Tarrides.

— Dar cum se numea oare? întrebară toţi din toate părţile.

Omuleţul nu avea însă chef să răspundă. Continuă pe un ton de uşoară batjocură, prin care răzbătea amărăciunea:

— Întîmplarea a făcut vîlvă, domnilor, chiar mare vîlvă! Timp de o săptămînă nu s-a vorbit decît de asta. Săptămîna următoare s-a vorbit ceva mai puţin. La sfîrşitul lunii, cei care mai rosteau numele lui Nevers păreau căzuţi din lună...

— Alteţa sa regală — întrerupse domnul de Rohan-Chabot — a făcut tot ce i-a stat în putinţă.

— Da, da, fireşte. Alteţa sa regală era unul dintre cei trei Filipi. Alteţa sa regală voia să-l răzbune pe cel mai bun prieten al său. Dar cum? Castelul acela al familiei Caylus se află la capătul lumii. Aşa că noaptea de 24 noiembrie şi-a păstrat taina. Bineînţeles, prinţul de Gonzague... dar — se întrerupse omuleţul în negru — nu se află cumva

printre domniile-voastre un preacinstit slujitor al domnului de Gonzague, care se numeşte Peyrolles?

Oriol şi Nocé se dădură la o parte ca să lase la vedere pe omul de încredere al domnului de Gonzague, care nu părea să fie tocmai în apele sale.

— Eram pe cale să spun — reluă cocoşatul — că domnul de Gonzague, care era şi el unul dintre cei trei Filipi, trebuie să fi răscolit cerul şi pămîntul ca să-şi răzbune prietenul. Dar totul a fost de prisos. Nici o urmă, nici o dovadă! De voie, de nevoie, a trebuit să lase pe seama timpului, adică a lui Dumnezeu, grija de a găsi pe vinovat.

Peyrolles nu mai avea decît o singură dorinţă: să se furişeze ca să-l vestească pe Gonzague. Totuşi rămînea ca să afle pînă unde va merge cu îndrăzneala cocoşatul în trădarea sa. Văzînd cum se desprinde din negurile timpului amintirea nopţii de 24 noiembrie, Peyrolles încerca senzaţia unui om gîtuit.

— Cînd sorocul s-a împlinit — reluă cocoşatul — şi întotdeauna se împlineşte, mai devreme sau mai tîrziu, un om, un crainic din mormînt, o stafie iese din pămînt, fiindcă aşa vrea Cel-de-sus. Acest om îndeplineşte, uneori fără voia lui, misiunea fatală. Dacă e puternic, loveşte; dacă e plăpînd, dacă braţul lui este ca al meu şi nu poate purta greutatea spadei, se strecoară, umblă încoace şi-ncolo, pînă ce gura lui umilă ajunge la înălţimea urechilor celor puternici şi, la ceasul sorocit, răzbunătorul înmărmurit aude răsunînd din înaltul norilor sau şoptindu-i-se încet numele ucigaşului...

O tăcere adîncă şi solemnă se lăsă.

— Care e acest nume? îl întrebă domnul de Rohan-Chabot.

— Îl cunoaştem şi noi? adăugară într-un glas Chaverny şi Navailles.

Cocoşatul părea să se fi îndîrjit auzindu-şi propriile cuvinte. Urmă, cu un glas tunător:

— Dacă îl cunoaşteţi? La ce-ar folosi? Ce sînteţi domniile-voastre? Ce puteţi oare? Rostit, numele ucigaşului v-ar înspăimînta ca o lovitură de trăsnet. Dar acolo sus, pe prima treaptă a tronului, şade un om. Adineauri, vocea s-a pogorît din nou: „Alteţă! Ucigaşul este aici!“ Şi răzbunătorul s-a ridicat spunînd: „Pe Dumnezeu din ceruri! Dreptatea va fi făcută!“

Se petrecu atunci un lucru straniu: toţi cei de faţă, cei mai mari dintre seniori, cu titlurile cele mai înalte, începură să-şi arunce unul altuia priviri bănuitoare.

— Iată pentru ce, domnilor — încheie cocoşatul cu glas însufleţit şi tăios — Regentul este îngrijorat în seara aceasta şi iată pentru ce paza palatului este întărită.

Se înclătină şi voi să plece.

— Spuneţi-ne numele! strigă Chaverny.

— Faimosul nume! stărui Oriol.

— Nu vedeţi — încercă să spună Peyrolles — că neruşinatul măscărici şi-a bătut joc de domniile-voastre?

Cocoşatul se oprise în pragul cortului. Îşi puse binoclul la ochi şi îi cercetă pe rînd pe cei de faţă. Apoi se întoarse şi le spuse rîzînd, cu rîsul lui piţigăiat ca un ţipăt de gaiţă:

— He-he! făcu el — iată că nu mai îndrăzniţi să vă apropiaţi unii de alţii! Fiecare crede că vecinul lui este ucigaşul. Mişcătoare dovadă de stimă reciprocă!

Capitolul IV

PERMISUL

Între titlu și semnături, pergamentul pecetluit cu sigiliul Franței cuprindea un permis de liberă trecere bine întocmit, acordat de guvern cavalerului Henri de Lagardère, fost ofițer în garda de cavalerie ușoară a răposatului rege. Această formulă, de curînd adoptată și larg îngăduitoare, concepută anume pentru agenții diplomatici oficioși, dădea cavalerului de Lagardère dreptul de a circula pe tot cuprinsul regatului, sub oblăduirea autorităților, și chiar de-a părăsi nestingherit teritoriul francez, în orice moment și orice s-ar întîmpla.

„Orice s-ar întîmpla! repetă de mai multe ori cocoșatul. Regentul poate să aibă toane, dar este un om cinstit și își respectă cuvîntul. Orice s-ar întîmpla! Cu această formulă, Lagardère are mînă liberă. Acum să-i înlesnim intrarea și deie Domnul să procedeze cum trebuie!“

Se uită la ceas și se ridică.

Coliba indiană avea două intrări. La cîțiva pași de intrarea a doua, pornea o potecuță care ducea, prin boschete, la ghereta lui Le Bréant, portar și îngrijitor al grădinii. Ghereta făcea acum și ea parte din decorul general, ca tot ce se afla în grădină. Fațada, înfrumusețată, primea lumină de la un reflector așezat în frunzișul unui tei mare și completa în acel colțișor priveliștea. De obicei, seara, locul acesta era singuratic, ascuns de frunzișuri și întunecos, îndeosebi supravegheat de gărzile franceze.

În saloane muzica tăcuse. Era o pauză între două menuete. De aceea lumea se grămădise și mai mult în grădină, unde se înnodau sumedenie de intrigi galante. Domnul de Gonzague, plictisit să mai facă anticameră, se dusese în saloane. Politețea lui curtenitoare și conversația-i plină de strălucire îi asigurau mare trecere pe lîngă doamne, care pretindeau că Filip de Gonzague, chiar sărac și de origine modestă, ar fi fost un cavaler desăvîrșit.

Ducesa de Orléans îl ținea în mare prețuire și abatele Fleury, preceptor al tînărului rege, în fața căruia nimeni nu afla îngăduință, îl privea aproape ca pe un sfînt.

Deodată, Gonzague zări în cadrul unei uși mutra lungă a lui Peyrolles. Îndeobște, fizionomia acestui credincios slujitor nu strălucea de veselie, dar de data aceasta arăta chiar ca o cobe. Era verde, cu un aer înspăimîntat ; își ștergea cu o batistă sudoarea de pe frunte. Gonzague îi făcu semn să se apropie. Peyrolles străbătu stîngaci salonul și îi șopti cîteva cuvinte la ureche. Prințul se ridică repede și, cu o prezență de spirit cum nu au decît tîlharii renumiți de dincolo de Alpi, spuse :

— Alteța sa prințesa de Gonzague a sosit la bal. Alerg în întîmpinarea ei.

— Ce s-a întîmplat ? îl întrebă el pe Peyrolles de îndată ce fură singuri.

— Cocoșatul se află la bal.

— Firește, doar eu i-am dat invitația.

— A stat cu Regentul de vorbă în seara aceasta mai mult de o jumătate de oră.

— Cu Regentul ? repetă Gonzague, plin de mirare. Desigur că va fi avut multe lucruri să-i spună.

— Într-adevăr, multe lucruri — ripostă Peyrolles, cu un aer mirat — judecaţi şi domnia-voastră... Şi credinciosul slujitor povesti scena care se petrecuse sub cortul indian.

După ce isprăvi, Gonzague începu să rîdă cu dispreţ.

— Cocoşaţii ăştia sînt toţi plini de haz ! spuse el cu nepăsare — dar spiritul lor este năstruşnic şi schilod, ca şi trupul lor ; mereu născocesc comedii şi farse pe care le joacă fără noimă ! Cel care a dat foc templului din Efes ca să se vorbească despre el avea, cu siguranţă, o cocoaşă.

— Asta e tot ce-aveţi de spus ? se sperie Peyrolles.

— Afară doar dacă acest cocoşat nu doreşte să fie plătit foarte scump — răspunse Gonzague, pe gînduri.

— Ne trădează, monseniore ! stărui Peyrolles, cu energie.

Gonzague îl privi peste umăr, zîmbind :

— Sărmane Peyrolles ! şopti el. Ne va fi foarte greu să facem un om din tine. Tot n-ai înţeles că acest cocoşat desfăşoară atîta zel numai în interesul nostru ?

— Nu, monseniore, recunosc, nu am înţeles acest lucru.

— Mie, personal, nu-mi place niciodată excesul de zel ; cocoşatul va fi aspru dojenit. Dar nu este mai puţin adevărat că ne dă o minunată idee.

— Dacă monseniorul ar vrea să-mi explice şi mie...

Se găseau sub bolta de verdeaţă, pe locul căreia se află astăzi strada Montpensier. Gonzague apucă prieteneşte braţul slujitorului său.

— Mai întîi — şopti el — spune-mi repede ce s-a petrecut în strada du Chantre.

— Poruncile domniei-voastre au fost îndeplinite întocmai — răspunse Peyrolles — nu am venit la bal decît după ce am văzut cu ochii mei lectica îndreptîndu-se spre Saint-Magloire.

— Şi dona Cruz ? Adică aşa-zisa domnişoară de Nevers ?

— Dona Cruz trebuie să fie acum aici.

— Caut-o. Doamnele o aşteaptă ; am pregătit totul ; cred că va avea un succes strălucit. Acum să ne-ntoarcem la cocoşatul nostru. Ce i-a spus Regentului ?

— Asta nu pot şti.

— Eu ştiu, sau cel puţin bănuiesc. Trebuie să-i fi spus Regentului : „Ucigaşul lui Nevers există !"

— Sst ! făcu, fără să vrea, Peyrolles, cutremurîndu-se din cap pînă-n picioare.

— A făcut foarte bine ! urmă Gonzague, fără să se tulbure. Ucigaşul lui Nevers există într-adevăr. Ce interes aş avea să-l ascund, eu, soţul văduvei lui Nevers, eu, judecătorul firesc, eu, legitimul răzbunător ? Ucigaşul lui Nevers există ! Aş dori ca toată curtea să fie aci, ca să mă audă.

Lui Peyrolles, picuri mari de sudoare îi cădeau de pe frunte.

— Şi dacă există — continuă Gonzague — pe toţi sfinţii ! Îl vom găsi !

Se opri ca să-şi privească omul de încredere în faţă. Acesta tremura şi ticuri nervoase îi schimonoseau faţa.

— Ai înţeles ? îl întrebă Gonzague.

— Am înţeles că ne jucăm cu focul, monseniore.

— Iată deci ideea cocoşatului — reluă prinţul, coborînd dintr-o dată glasul. Idee bună, pe cinstea

mea! Dar de ce i-o fi trecut prin minte şi cu ce drept încearcă el să se arate mai isteţ decît noi? Vom lămuri şi acest lucru. Oamenii prea isteţi sînt sortiţi unei morţi timpurii.

Peyrolles înălţă deodată capul. În sfîrşit, nu i se mai vorbea chinezeşte.

— Va să zică... rămîne pentru noaptea asta...? şopti el.

Gonzague şi Peyrolles ajunseră la arcada din mijloc a porticului de verdeaţă prin care se zărea întreaga perspectivă de boschete luminate şi statuia zeului Mississippi, în jurul căruia havuzul înălţa jerbe de apă. O femeie, într-o toaletă de curte severă, înveşmîntată într-un larg domino negru şi mascată, venea înspre ei, din cealaltă parte a porticului. Era la braţul unui bătrîn cu părul alb.

În clipa cînd urmau să treacă pe sub arcadă, Gonzague îl împinse pe Peyrolles şi se ascunse în întuneric. Femeia mascată şi bătrînul trecură pe sub arcadă.

— Ai recunoscut-o? şopti Gonzague.

— Nu — răspunse slujitorul.

— Scumpul meu preşedinte — spunea femeia mascată — te rog să nu mă însoţeşti mai departe.

— Alteţa sa va mai avea nevoie de serviciile mele în noaptea aceasta? întrebă bătrînul.

— Peste un ceas vino să mă iei chiar de-aci, de sub această arcadă.

— E preşedintele de Lamoignon! şopti Peyrolles.

Preşedintele îşi salută tovarăşa şi se pierdu pe o alee laterală.

Gonzague vorbi iar în şoaptă:

— Îmi face impresia că prinţesa n-a găsit ceea ce căuta. Să n-o pierdem din ochi.

Femeia mascată, care era într-adevăr prinţesa de Gonzague, îşi trase gluga dominoului peste faţă şi se îndreptă spre havuz.

Mulţimea intra din nou în fierbere. Se anunţa sosirea Regentului şi a bunului domn Law, al doilea în ierarhia regatului după prinţ. Micul rege nu însemna încă nimic pe vremea aceea.

— Monseniorul nu mi-a făcut cinstea să-mi răspundă — stărui Peyrolles. Cu cocoşatul... terminăm în noaptea aceasta?

— Îţi este atît de frică de acest cocoşat?

— Dacă l-aţi fi auzit, ca mine...

— A vorbit de morminte care se deschid, de stafii, de dreptatea cerului? Cunosc eu poveştile astea. Aş vrea însă să mai stăm de vorbă cu acest cocoşat. Aşa că... nu vom termina cu el în noaptea aceasta. Dimpotrivă, vom urma calea indicată chiar de el. Ascultă-mă acum cu luare-aminte şi încearcă să înţelegi. Dacă în noaptea aceasta stîrpitura se va ţine de făgăduiala făcută, şi sînt sigur că se va ţine, vom îndeplini noi făgăduiala pe care a făcut-o el Regentului în numele nostru. Un om va sosi la această serbare, cumplitul inamic al întregii mele vieţi, acela care vă face pe toţi să tremuraţi ca nişte muieri...

— Lagardère! şopti Peyrolles.

— Acestui Lagardère, sub scînteierea candelabrelor aprinse, faţă cu mulţimea care freamătă de pe acum şi aşteaptă nu ştiu ce mare dramă, îi vom smulge masca încă în noaptea asta şi-i vom spune: „Iată-l pe ucigaşul lui Nevers!“

Capitolul V

FIICA FLUVIULUI MISSISSIPPI

Teatrul de vară fusese ridicat în apropiere de palat şi cu spatele la el. Băncile, în amfiteatru, arătau ca o colină acoperită cu flori, florile fiind însă femei. În faţa amfiteatrului, decorul se ridică pe scenă, ca un fundal, începe-încet, acţionat de un mecanism nevăzut. Înfăţişa, fireşte, o priveliştе din Luisiana. Păduri virgine înălţau pînă la cer arborii lor uriaşi, în jurul cărora lianele se încolăceau ca şerpii boa; păşuni întinse cît cuprindea ochiul, munţi albaştri şi nesfîrşitul fluviu de aur, Mississippi, părintele apelor.

Tinere indiene se plimbau pe sub minunate umbrare, cu şalurile cu fluturaşi de aur şi pe cap cu cununi de pene strălucitoare. Tinere mame atîrnau, mlădioase, leagănul nou-născutului de ramurile palmierilor aplecaţi de o uşoară adiere. Războinici ţinteau cu arcul sau azvîrleau cu toporul; bătrîni îşi fumau pipa în jurul focului, adunaţi la sfat.

Era foarte straniu acest balet intitulat „Fiica fluviului Mississippi". De cînd exista balet, nu se mai văzuse ceva asemănător.

Cu apa vrăjită scoasă din adînc, fiica fluviului stropea pe francezii care dănţuiau în vale. Minune! Nu apă curgea din această cofă, ci o ploaie de monede de aur. Cine n-ar fi înţeles aluzia delicată şi bine înfăţişată! Şi dacă cumva cineva nu o înţelegea, cu atît mai rău pentru el. Sub

cortul indian de la răscrucea Dianei se afla prințesa Gonzague, singură. Aștepta.

— *Sînt aici!* rosti în spatele ei un glas bărbătesc, adînc.

Capitolul VI

SUB BOLTA DE VERDEAȚĂ

Prințesa se întoarse și învălui cu privirea pe omul care rostise cuvintele: „Sînt aici!" Stătea în picioare, nemișcat, cu brațele încrucișate pe piept. Fața îi era fără mască. Omul acela îi ținea soarta în mînă. Lagardère purta un costum de curte de mătase albă, brodat cu argint. Fără să-și fi pierdut nimic din mlădierea lui, trupul îi era mai bine legat și mai falnic. O agerime de minte bărbătească și o voință plină de noblețe străluceau pe chipul său. Focul privirii sale era domolit doar de o ușoară tristețe duioasă și resemnată. Suferința întărește sufletele alese. Și el era tocmai un suflet ales, care suferise. Soarele Spaniei îi pusese pe obraji o pojghiță de bronz, care se potrivea cu părul său bălai.

Se aflau la acel bal costume de curte tot atît de bogate, tot atît de strălucitoare ca acela al lui Lagardère, dar nimeni nu-l purta ca el.

Cavalerul se înclină plin de respect în fața prințesei.

— Doamnă — spuse el — sînt la poruncile domniei-voastre.

— Domnule — șopti prințesa cu voce sugrumată de emoție — ți-am auzit glasul. După douăzeci de ani, glasul acesta a răscolit în mine o amintire dureroasă. Dumneata ai fost, dumneata ai fost, sînt sigură, cel care ai primit în brațe copila mea la castelul Caylus-Tarrides.

— Eu am fost — răspunse Lagardère.

— De ce m-ai înșelat atunci? Te implor, răspunde-mi cu sinceritate!

— Pentru că Dumnezeu m-a îndemnat să fac astfel, în marea lui bunătate. Dar aceasta este o poveste prea lungă, ale cărei amănunte le veți afla mai tîrziu. L-am apărat pe soțul domniei-voastre, i-am ascultat ultimele vorbe și v-am scăpat copila de la pieire. Ce mai lipsește, doamnă, ca să vă încredeți în mine?

Prințesa îl privi.

— Dumnezeu a întipărit cinstea pe chipul domniei-tale — șopti ea. Dar nu mai știu ce trebuie să cred; am fost atît de des înșelată!

Lagardère o privi rece; felul acesta de a-i vorbi trezi în el o undă aproape de dușmănie.

— Am dovada scrisă privitoare la nașterea fiicei domniei-voastre — zise el.

— Cuvintele pe care le-ați rostit: „Sînt aici"...

— Le-am aflat, doamnă, nu din gura soțului domniei-voastre, ci din gura ucigașilor, care se pregăteau să-l măcelărească.

— Le-ați mai rostit și altădată, în fostul braț de apă al castelului Caylus?

— Și am dăruit astfel a doua oară viață copilei domniei-voastre, doamnă.

— Și cine a rostit iarăși aceste cuvinte în spatele meu, chiar astăzi, în salonul cel mare al palatului Gonzague?

— Un alt eu însumi.

Prinţesa părea să-şi caute cuvintele.

Firesc ar fi fost ca între acest salvator şi această mamă să se lege o convorbire caldă, care să fie mai mult chiar decît o convorbire : o lungă şi fierbinte împărtăşire sufletească. Iată însă că lua mai curînd caracterul unei lupte diplomatice, al cărei deznodămînt trebuie să fie neapărat o ruptură cu cele mai grele urmări. De ce ? Pentru că între ei se afla o comoară la care amîndoi jinduiau deopotrivă ; pentru că salvatorul avea drepturi asupra acestei comori, şi mama la fel. Şi pentru că biata femeie, zdrobită de durere, dar mîndră şi înăsprită de singurătate, era plină de neîncredere. Iar în faţa acestei femei, care nu-şi deschidea inima, salvatorul era şi el la fel cuprins de teamă şi de neîncredere.

— Doamnă — reluă totuşi Lagardère, dar cu răceală — vă îndoiţi încă de identitatea fiicei domniei-voastre ?

— Nu — răspunse doamna de Gonzague — ceva îmi spune că fiica mea, sărmana mea fiică, se află cu adevărat în mîinile domniei-tale. Ce preţ îmi ceri pentru această nemărginită binefacere ? Să nu te sfieşti să-ţi ridici prea sus pretenţiile, domnule : ţi-aş dărui jumătate din viaţa mea.

În cuvintele acestea se arăta mama, dar şi pustnica. Fără să-şi dea seama, jignea. Nu mai avusese de mult de-a face cu lumea.

Lagardère îşi reţinu un răspuns amar şi se înclină fără să mai spună un cuvînt.

— Unde mi-este fiica ? întrebă prinţesa.

— Mai întîi — răspunse Henri — trebuie să binevoiţi să mă ascultaţi.

— Cred că te înțeleg, domnule. Dar ți-am mai spus...

— Nu, doamnă — o întrerupse Henri cu asprime — nu mă înțelegeți; și mi-este teamă că vă lipsește ceea ce ar trebui, ca să mă înțelegeți.

— Ce vrei să spui?

— Fiica domniei-voastre nu este aici, doamnă.

— Este la dumneata! strigă prințesa cu o ușoară atitudine de dispreț. Este ușor de înțeles — adăugă ea: ai vegheat asupra fiicei mele de cînd s-a născut, și ea nu te-a părăsit niciodată?

— Niciodată, doamnă.

— Este deci foarte firesc să fie la dumneata. Nădăjduiesc că aveți și slujitori?

— Cînd fiica domniei-voastre a împlinit doisprezece ani, doamnă, am adus în casa mea pe o bătrînă și credincioasă slujitoare a primului domniei voastre soț, pe Françoise Berrichon.

— Françoise Berrichon! strigă prințesa cu însuflețire. Apoi, strîngînd mîna lui Lagardère, îi spuse: Iată, domnule, o purtare de adevărat gentilom, pentru care îți mulțumesc!

Aceste vorbe loviră inima lui Henri întocmai ca o jignire. Doamna de Gonzague era însă prea copleșită de gînduri ca să ia seama.

— Du-mă la fiica mea — îi spuse ea — sînt gata să te urmez.

— Dar nu sînt eu gata — replică Lagardère.

Prințesa își retrase mîna de sub brațul lui.

— Ah! făcu ea, cuprinsă de un nou val de neîncredere — nu ești gata!

Îl privea în față cu un fel de spaimă. Lagardère adăugă:

— Doamnă, în jurul nostru mişună primejdiile.
— În jurul fiicei mele? Sînt aici ca s-o apăr!
— Domnia-voastră?! exclamă Lagardère, care nu-şi putu stăpîni o adevărată izbucnire. Domnia-voastră, doamnă?
Privirea îi scînteia.
— Nu v-aţi întrebat niciodată — reluă el, silind-o să coboare ochii — nu v-aţi pus niciodată această întrebare firească pentru o mamă: de ce oare acest om a întîrziat atît de mult să-mi readucă fiica?
— Ba da, domnule, mi-am pus această întrebare.
— Nu mi-aţi adresat-o niciodată, doamnă.
— Fericirea mea stă în mîinile dumitale, domnule.
— Şi vă este teamă de mine?
Prinţesa nu răspunse. Pe buzele lui Henri trecu un zîmbet plin de tristeţe.
— Dacă mi-aţi fi adresat această întrebare — zise el cu o hotărîre domolită de oarecare milă — v-aş fi răspuns cinstit, atît cît mi-ar fi îngăduit respectul şi curtenia.
— Ţi-o adresez acum: răspunde-mi deci, lăsînd la o parte respectul şi curtenia.
— Doamnă — spuse Lagardère — am întîrziat atîţia ani să vă restitui copila, fiindcă în depărtarea surghiunului meu a ajuns pînă la mine o anumită veste, o veste stranie pe care la început nu voiam s-o cred şi care într-adevăr era de necrezut: văduva lui Nevers îşi schimbase numele, văduva lui Nevers se numea prinţesa de Gonzague!
Prinţesa plecă fruntea şi o roşaţă îi năpădi faţa.

— Văduva lui Nevers! repetă Henri. Doamnă, după ce am cules informaţii şi am aflat că ştirea era adevărată, mi-am zis: „S-ar putea oare ca fiica lui Nevers să găsească un adăpost în palatul prinţului de Gonzague?“

— Domnule... — încercă să spună prinţesa.

— Domnia-voastră, doamnă, nu cunoaşteţi o seamă de lucruri — o întrerupse Henri. Nu puteţi deci înţelege de ce ştirea recăsătoririi m-a revoltat ca şi cum ar fi fost vorba de un sacrilegiu; nu puteţi şti de ce prezenţa în palatul Gonzague a fiicei omului care mi-a fost prieten timp de un ceas, şi care m-a numit frate în timp ce-şi dădea duhul, mi se părea o nelegiuire adusă mormîntului său, o adevărată profanare.

— Şi nu-mi vei spune, domnule, care sînt acele lucruri? întrebă prinţesa în timp ce o flacără începea să i se aprindă în privire.

— Nu, doamnă. Această primă şi ultimă convorbire va fi scurtă; nu vom discuta decît lucrurile neapărat necesare. Văd de pe-acum, cu amărăciune, dar cu resemnare, că nu sîntem făcuţi ca să ne înţelegem. Cînd am aflat acea ştire, mi-am mai pus şi o altă întrebare; cunoscînd mai bine decît domnia-voastră puterea duşmanilor copilei, m-am întrebat: cum va putea să-şi apere copila, cea care nu a ştiut să se apere nici pe ea?

Prinţesa îşi acoperi faţa cu mîinile.

— Domnule, domnule — strigă ea cu glasul întretăiat de suspine — îmi zdrobeşti inima!

— Dumnezeu mi-e martor că nu aceasta mi-este dorinţa, doamnă!

— Dumneata nu ştii ce fel de om era tatăl meu, dumneata nu ştii chinurile singurătăţii mele, constrîngerea întrebuinţată, ameninţările...

Lagardère se înclină adînc.

— Doamnă — spuse el pe un ton de sincer respect — eu știu ce dragoste curată ați nutrit pentru ducele de Nevers. Întîmplarea, care a pus în mîinile mele leagănul fiicei domniei-voastre, m-a făcut să pătrund în tainele unui suflet ales. Domnia-voastră l-ați iubit adînc și fierbinte, o știu bine. După cum știu că ați fost o soție credincioasă și curajoasă. Și, cu toate acestea, ați cedat constrîngerii.

— Tocmai ca să pot legaliza și stabili prin martori prima mea căsătorie și nașterea fiicei mele.

— Legea franceză nu îngăduie această recunoaștere tîrzie. Adevăratele dovezi ale căsătoriei domniei-voastre și ale nașterii Aurorei sînt la mine.

— Mi le vei da? strigă prințesa.

— Da, doamnă. Așadar, după cum spuneam, cu toată dîrzenia, cu toate amintirile încă proaspete ale unei fericiri pierdute, ați cedat în fața violenței. Ei bine, violența folosită împotriva mamei nu putea, nu poate fi îndreptată și asupra fiicei? Nu aveam, nu am încă dreptul să prefer ocrotirea mea oricărei alteia, eu, care nu am cedat niciodată în fața forței, eu care de mic copil am avut drept jucărie spada, eu, care spun violenței: fii binevenită, tu ești elementul meu!

Prințesa rămase cîteva clipe fără să răspundă. Îl privea cu o adevărată spaimă.

— Am priceput oare? șopti în cele din urmă cu glasul scăzut. Nu-mi vei mai înapoia fiica?

— Ba da, doamnă, vă voi înapoia fiica. Am făcut patru sute de leghe și mi-am pus viața în primejdie numai ca să v-o înapoiez. Dar misiunea mea e limpede. Iată, sînt optsprezece ani de cînd

vă apăr fiica; viaţa ei îmi aparţine de zece ori, fiindcă de zece ori am salvat-o.

— Domnule, domnule — se tîngui sărmana mamă — ştiu eu dacă trebuie să te iubesc sau să te urăsc? Inima îmi spune să mă apropii şi dumneata mă respingi. Ai salvat viaţa fiicei mele, ai apărat-o...

— Şi o voi apăra mai departe — spuse Henri cu sînge rece.

— Chiar împotriva mamei sale! strigă prinţesa ridicîndu-se.

— Poate că da — şopti Henri — depinde de mama ei.

O străfulgerare de ciudă trecu prin privirea doamnei de Gonzague.

— Te joci cu deznădejdea mea! şopti ea. Lămureşte-mă, nu înţeleg.

— Tocmai pentru asta am şi venit, doamnă, şi eu însumi sînt nerăbdător să văd totul limpezit. Vă rog, aşadar, să mă ascultaţi. Nu ştiu cum mă judecaţi, mi-e teamă că mă judecaţi greşit. Este, de altfel, şi acesta un fel de-a scăpa de povara recunoştinţei, recurgînd la mînie. Cu mine, doamnă, acest lucru ar fi de prisos. Sarcina mea este statornicită de mai înainte şi eu o voi îndeplini; cu atît mai rău pentru cei ce-mi vor pune piedici. Nu se poate trece peste mine. Din multe privinţe. În primul rînd, am drepturile de tutore.

— De tutore! strigă prinţesa.

— Ce alt nume se poate da omului care, pentru a îndeplini rugămintea unui muribund, îşi distruge propria viaţă şi se dăruieşte în întregime altcuiva? Nu găsiţi, doamnă, că acest titlu de tutore este încă prea puţin? De aceea v-aţi împotrivit? Sau tulburarea vă orbeşte şi nu v-aţi

dat seama că jurămîntul meu îndeplinit cu sfințenie și optsprezece ani de ocrotire fără preget mi-au dat drepturi egale cu ale domniei-voastre?

— Oh — se împotrivi din nou doamna de Gonzague — drepturi egale!

— Aveți dreptate. Nu egale. Mai puternice decît ale domniei-voastre — adăugă Lagardère ridicînd ușor glasul. Fiindcă dreptul solemn dat mie de către tatăl muribund este egal cu acela al mamei; dar eu am, în plus, dreptul cîștigat cu prețul unui sfert din viața mea. Toate acestea, doamnă, nu-mi dau decît un singur drept: să veghez cu și mai multă luare-aminte asupra orfanei. Voi face uz de acest drept chiar împotriva mamei ei.

— Nu ai încredere în mine, deci? șopti prințesa.

— Ați spus azi-dimineață, doamnă, și eu eram acolo, ascuns printre mulțime, am auzit cînd ați spus: „Dacă o singură clipă fata mea va fi uitat de mîndria neamului ei, voi pune vălul pe fața mea și voi zice: Nevers a murit cu adevărat!"

— Nu cumva teama mea... — îl întrerupse prințesa, încruntîndu-se.

— Teama domniei-voastre nu are nici un temei, doamnă! Fiica lui Nevers a rămas sub ocrotirea mea, curată ca îngerii din cer.

— Ei bine, domnule, în cazul acesta...

— Ei bine, doamnă, dacă domnia-voastră nu aveți de ce să vă fie teamă, mie trebuie să-mi fie.

Prințesa își mușcă buzele. Se vedea bine că nu avea să-și mai poată stăpîni mult mînia. Lagardère relua:

— Venisem la Paris încrezător, fericit, plin de nădejde. Vorbele acestea mi-au înghețat inima, doamnă. Dacă nu le-ați fi rostit, fiica ar fi deja în brațele mamei sale. Cum — se înfierbîntă el — cum a putut acest gînd să fie cel dintîi care să vă treacă prin minte? Înainte chiar de a vă fi văzut fiica, singurul copil, orgoliul a vorbit mai tare decît dragostea! Înalta doamnă îmi arăta blazonul, în timp ce eu căutam inima mamei! Vă spun, îmi este frică; eu nu sînt femeie, doamnă, dar eu înțeleg altfel dragostea de mamă. Dacă mi s-ar spune mie: „Fiica dumitale este aici; fiica dumitale, singurul copil al omului pe care l-ai adorat își va culca fruntea pe inima dumitale, veți plînge de bucurie împreună..." dacă mi s-ar spune așa ceva, cred că nu aș mai avea decît un gînd, un singur gînd, care m-ar îmbăta și m-ar înnebuni: s-o îmbrățișez, să-mi îmbrățișez copila!

Prințesa plîngea, dar mîndria o împiedica totuși să-și arate lacrimile.

— Nu mă cunoști — zise ea — și mă judeci!

— Vă judec după gîndurile domniei-voastre, da, doamnă. Dacă ar fi vorba despre mine aș aștepta; dar este vorba de Aurore, și nu am timp să aștept. În acel palat în care nu sînteți stăpînă, care ar fi soarta acestei copile? Ce garanții îmi veți da în privința celui de-al doilea soț al domniei-voastre și față de domnia-voastră înșivă? Vorbiți! Sînt întrebări pe care vi le pun. Ce viață nouă i-ați pregătit? Ce fericire nouă în schimbul celei pe care o va pierde? Va fi sus-pusă, nu-i așa? Va fi bogată? Va avea mai multe onoruri în schimbul bucuriilor? Mai multă mîndrie decît virtute adevărată? Doamnă, nu asta am venit să vă întreb. Am dărui toate măririle din lume, toate bogățiile, toate ono-

rurile pentru un cuvînt izvorît din inimă, şi încă mai aşteptăm acel cuvînt. Unde este iubirea domniei-voastre? Eu n-o văd. Mîndria clocoteşte în domnia-voastră, inima rămîne mută. Mi-e frică, mă auziţi, mi-e frică, şi acum nu de domnul de Gonzague, ci de domnia-voastră, de domnia-voastră, mama copilei! Primejdia este în domnia-voastră, o ghicesc, o simt; şi dacă nu voi şti s-o apăr pe fiica lui Nevers împotriva acestei primejdii, aşa cum am apărat-o împotriva altora, înseamnă că nu am făcut nimic, că nu mi-am ţinut jurămîntul faţă de mort!

Se opri ca să aştepte un răspuns; prinţesa, însă, rămase mută.

— Doamnă — reluă el, făcînd o sforţare ca să se stăpînească — vă rog să mă iertaţi; datoria mă sileşte, datoria îmi porunceşte să pun unele condiţii. Ţin ca Aurore să fie fericită. Vreau să fie liberă, şi mai degrabă decît s-o văd înrobită...

— Continuă, domnule! spuse prinţesa, pe un ton în care se ghicea o provocare.

Lagardère se opri.

— Nu, doamnă — răspunse el — nu voi continua; din respect pentru domnia-voastră. M-aţi înţeles îndeajuns.

Doamna de Gonzague avu un zîmbet amar şi, îndreptîndu-se dintr-o dată ca să-l privească în faţă, aruncă aceste cuvinte lui Henri, care rămase înmărmurit:

— Domnişoara de Nevers este cea mai bogată moştenitoare din Franţa. Cînd ai pus mîna pe o asemenea pradă, ai pentru ce să te zbaţi. Te-am înţeles, domnule, mai bine decît îţi închipui.

Capitolul VII

ALTĂ CONVORBIRE ÎNTRE PATRU OCHI

— Dacă m-ai văzut rece, domnule — continuă prinţesa privindu-l şi mai de sus — dacă nu ai auzit ţîşnind din pieptul meu acel strigăt de bucurie despre care ai vorbit, a fost fiindcă am ghicit tot. Ştiam că bătălia nu s-a sfîrşit şi că nu a sosit încă ceasul să trîmbiţez izbînda. De cum te-am zărit, am simţit un fior în inimă. Eşti frumos, eşti tînăr, nu ai familie; averea dumitale este aventura; era firesc să-ţi vină gîndul să te îmbogăţeşti peste noapte.

— Doamnă — strigă Lagardère, şi îşi puse mîna pe inimă — Cel-de-sus mi-e martor şi mă va răzbuna de insultele domniei-voastre!

— Îndrăzneşti să pretinzi — reluă cu violenţă prinţesa de Gonzague — că nu te-ai legănat cu acest vis nebunesc?

— Eu nu sînt decît un biet gentilom sărac. Şi, de altfel, sînt măcar gentilom? N-am nici nume; numele ce-l port mi se trage de la zidurile în ruină în care îmi adăposteam nopţile mele de copil părăsit. Ieri eram încă un surghiunit. Şi cu toate acestea aţi spus adevărat, doamnă: m-am legănat cu un vis; dar nu cu un vis nebunesc, ci cu unul radios, divin. Ceea ce vă mărturisesc astăzi, doamnă, ieri era încă o taină pentru mine şi Dumnezeu mi-e martor: eu singur nu mă cunoşteam...

Prinţesa zîmbi ironic.

— Vă jur, doamnă — continuă Lagardère — vă jur pe cinstea şi pe iubirea mea!

Acest ultim cuvînt îl rosti cu tărie. Prințesa îi aruncă o privire de ură.

— Ieri încă — urmă el — nu aveam decît un singur gînd : să restitui văduvei lui Nevers scumpul tezaur care mi-a fost încredințat. Spun adevărul, doamnă, și puțin îmi pasă dacă sînt crezut sau nu, deoarece sînt stăpîn pe situație și judecător suprem al soartei fiicei domniei-voastre. Credeți că în zilele de trudă și de luptă am avut eu răgaz să-mi cercetez sufletul ? Mă simțeam fericit de sforțările mele și devotamentul meu își găsea răsplata în el însuși. Aurore era fiica mea. Cînd am plecat din Madrid spre domnia-voastră, nu am încercat nici o tristețe. Mi se părea că mama Aurorei, zărindu-mă, își va deschide brațele și, așa prăfuit cum eram de pe drum, mă va strînge la pieptul ei, îmbătată de fericire ! Dar, de-a lungul drumului, pe măsură ce ora despărțirii se apropia, am simțit în mine o rană deschizîndu-se, crescînd, înveninîndu-se. Buzele mele tot mai încercau să mai rostească acest cuvînt : „Fiica mea !" Buzele mele mințeau : Aurore nu mai era fiica mea. O priveam, și lacrimi îmi năpădeau ochii. Ea îmi zîmbea, doamnă ; dar, vai ! fără să știe și fără voia ei, cu un altfel de zîmbet decît se cuvine unui tată.

Prințesa își mișcă evantaiul și șuieră printre dinții strînși :

— Acum rolul pe care-l joci îți cere să pretinzi că te iubește ?

— Dacă nu aș avea această nădejde — reluă înflăcărat Lagardère — aș prefera să mor în această clipă !

Doamna de Gonzague se prăbuși pe una din băncile din apropierea cortului indian. Se simțea clocotind de furie și de ciudă. Lagardère îi răpea pentru

a doua oară fiica ! Mînia era cu atît mai mare, cu cît nu îndrăznea s-o exprime. Mai întrebă :

— Aurore își cunoaște numele de familie ?

— Nu. Crede că este o biată fată părăsită și culeasă de mine — răspunse Henri fără șovăire.

Prințesa ridicase, fără să vrea, capul.

— Lucrul acesta vă dă nădejde, doamnă ? urmă el. Începeți să respirați mai ușurată ? Cînd Aurore va ști ce prăpastie ne desparte...

— Va ști oare vreodată ?

— Va ști, doamnă. Credeți că dacă mă lupt pentru libertatea ei, aș putea s-o înlănțui de mine ? Spuneți-mi, cu mîna pe conștiință : „Jur pe odihna sufletului lui Nevers că fiica mea va trăi lîngă mine liberă și în siguranță", spuneți-mi aceasta, și v-o dăruiesc.

Prințesa era departe de a se aștepta la o asemenea încheiere, și, cu toate acestea, nu se îmblînzi. Își închipui că era vorba de o nouă stratagemă. Se gîndi să lupte împotriva vicleniei cu viclenie. Fiica ei se afla în puterea acestui om. Iar ea trebuia înainte de toate și cu orice preț să-și revadă fiica.

— Aștept ! spuse Lagardère, văzînd-o că șovăie.

Deodată, prințesa îi întinse mîna. El avu un gest de surprindere.

— Dă-mi mîna — zise ea — și iartă o femeie care n-a avut întotdeauna în jurul ei decît dușmani și oameni cu gînduri ascunse. Dacă m-am înșelat, domnule de Lagardère, sînt gata să-ți cer iertare în genunchi.

— Doamnă...

— Îți sînt îndatorată, o recunosc. Întîlnirea noastră ar fi trebuit să se petreacă cu totul altfel. Poate că ai greșit vorbindu-mi așa cum ai făcut-o ; poate la rîndul meu am arătat prea multă mîndrie. Tre-

buia să-ţi fi spus imediat că vorbele rostite de mine în faţa consiliului de familie erau destinate mai mult domnului de Gonzague şi stîrnite de înfăţişarea aceleia pe care voiau s-o dea drept domnişoara de Nevers! M-am înfuriat prea repede; dar suferinţa te înverşunează, ştii bine; şi eu am suferit atîta! Şi apoi — urmă ea cu un zîmbet melancolic — fiindcă orice femeie este o neîntrecută actriţă — sînt şi geloasă pe dumneata; nu ai ghicit? Această gelozie mă face mînioasă. Sînt geloasă pe dumneata care mi-ai luat totul: drăgălăşenia fiicei mele, gunguritul ei de copil, primele ei lacrimi, primul ei zîmbet. Da, sînt geloasă! Optsprezece ani din viaţa ei scumpă, pe care i-am pierdut! Şi vrei acum să-mi mai precupeţeşti şi restul? Poţi totuşi să mă ierţi?

— Sînt fericit, nespus de fericit să vă aud vorbind astfel, doamnă!

— Ai crezut oare că sînt o inimă de piatră? Numai s-o văd! Îţi rămîn îndatorată, domnule de Lagardère, îţi sînt prietenă şi mă leg să nu uit niciodată acest lucru.

— Eu nu însemn nimic, doamnă, şi nici nu trebuie să fie vorba de mine.

— Fiica mea! strigă prinţesa ridicîndu-se — înapoiază-mi fiica! Îţi făgăduiesc tot ce mi-ai cerut, pe cinstea mea şi pe mormîntul lui Nevers.

O umbră de tristeţe, mai întunecată, se lăsă pe faţa lui Lagardère.

— Aţi făgăduit, doamnă — zise el. La rîndul meu, vă spun: fiica domniei-voastre vă aparţine. O veţi avea. Nu cer decît răgazul s-o înştiinţez şi s-o pregătesc. Este un suflet gingaş, pe care o emoţie prea puternică l-ar putea zdrobi.

— Ai nevoie de mult timp ca s-o pregătești?
— Vă cer un ceas.
— Deci se află în apropiere?
— Se află la loc sigur, doamnă.
— Și n-aș putea să știu...
— Ascunzătoarea mea? La ce bun? Într-un ceas Aurore de Nevers nu se va mai afla acolo.
— Fie și după vrerea dumitale — spuse prințesa. Cu bine, domnule Lagardère. Ne despărțim prieteni, nu-i așa?
— Eu m-am socotit întotdeauna prietenul domniei-voastre, doamnă.
— Simt că te voi iubi și pe dumneata. Cu bine și... poți spera.
Lagardère se repezi să-i ia mîna pe care o acoperi cu sărutări emoționate.
— Vă aparțin, doamnă — zise el — trup și suflet!
— Unde te găsesc?
— La răscrucea Dianei; peste un ceas.
Prințesa se îndepărtă. Dar cum trecu de porticul de verdeață, zîmbetul se topi. Începu să alerge prin grădină. „Fata va fi a mea! strigă ca o nebună. Va fi a mea! Iar pe omul acesta nu-l va mai revedea niciodată, niciodată!"

Se îndreptă spre aripa palatului unde locuia Regentul. Lagardère era și el nebun; nebun de bucurie, de recunoștință, de dragoste.

„Poți spera!" își spunea el. Am auzit bine; așa a spus: „Poți spera!" Ah, cum m-am înșelat asupra acestei femei, asupra acestei sfinte! Mi-a spus: „Poți spera!" Îi cerusem eu oare așa de mult? Eu, care îi precupețeam fericirea, eu, care mă sfiam de ea, eu, care credeam că nu-și iubește îndeajuns

fiica ! Ah, cît am s-o iubesc ! Şi cu cîtă bucurie am să-i dau fiica în braţe !"

Ieşi de sub portic ca să ajungă la havuzul care nu mai era împodobit cu lumini şi în jurul căruia se statornicise singurătatea. Deşi era beat de fericire, avu totuşi grijă să nu fie urmărit. De două sau de trei ori o luă pe cărări cotite, apoi, revenind în goană, ajunse pe nerăsuflate la ghereta lui Le Bréant, unde Cocardasse şi Passepoil o duseseră pe Aurore.

Înainte de a intra, se opri şi aruncă o privire pătrunzătoare împrejur. Nimeni nu-l urmărise. Toate boschetele vecine erau pustii. I se păru doar că aude un zgomot de paşi lîngă cortul indian, care se afla alături. Paşii se îndepărtau cu repeziciune. Momentul era prielnic. Lagardère vîrî cheia în broasca uşii, deschise şi intră în gheretă. În prima clipă nu o văzu pe domnişoara de Nevers. O strigă şi nu primi răspuns. Dar la lumina unui lampadar din apropiere, care lumina vag interiorul gheretei, o zări pe Aurore aplecată pe fereastră şi părînd că ascultă ceva. O chemă. Aurore părăsi de îndată fereastra şi alergă spre el.

— Cine era femeia aceea ? strigă ea.

— Care femeie ? întrebă Lagardère mirat.

— Femeia care era adineauri cu dumneata ?

— Cum de ştii acest lucru, Aurore ?

— Femeia aceea îţi este duşmană, Henri, nu-i aşa ? Duşmană de moarte !

Lagardère începu să zîmbească.

— De ce crezi că mi-ar fi duşmană, Aurore ?

— Zîmbeşti, Henri ? M-am înşelat ? Cu atît mai bine ! Spune-mi atunci de ce m-ai ţinut prizonieră aci în toiul serbării ? Îţi era ruşine de mine ? Nu sînt îndeajuns de frumoasă ?

Cochetă, își întredeschidea dominoul și gluga care îi căzuse pe umeri îi descoperi fața încîntătoare.

— Nu îndeajuns de frumoasă ! strigă Lagardère. Dumneata, Aurore ?

În glasul lui era admirație ; dar trebuie să mărturisim că era o admirație cam distrată.

— Cu ce ton o spui ! șopti tînăra fată cu tristețe. Henri, îmi ascunzi ceva ; pari necăjit, îngîndurat, ieri mi-ai făgăduit că de azi înainte voi ști taina vieții mele, și totuși astăzi sînt tot atît de neștiutoare ca și ieri. Dar nu mă plîng, dacă ai venit, nu vreau să-mi mai amintesc de nimic, sînt fericită. În sfîrșit, ai să-mi arăți balul...

— Balul s-a sfîrșit — spuse Lagardère.

— Adevărat : nu se mai aud acordurile vesele care pătrundeau pînă la mine, parcă să-și rîdă de biata prizonieră. Iar pe aleile din preajmă de mult n-am mai văzut trecînd pe nimeni, în afară de femeia aceea.

— Aurore — o întrerupse Lagardère — te rog să-mi spui de ce crezi că femeia aceea mi-ar fi dușmană ?

— Mă sperii ! exclamă fata. Să fie oare adevărat ?

— Răspunde-mi, Aurore ! Era singură cînd a trecut pe lîngă gheretă ?

— Nu ; era însoțită de un senior îmbrăcat în costum bogat și strălucitor. Purta de-a curmezișul, pe piept, panglica lată, albastră a unei decorații.

— Nu i-a pronunțat numele ?

— L-a pronunțat pe-al dumitale. De aceea m-am și gîndit să te întreb dacă nu cumva tocmai se despărțise de dumneata.

— Răspunde-mi, Aurore, nu cumva ai auzit-o ce spunea cînd a trecut pe sub fereastră ?

— Doar cîteva cuvinte. Era mînioasă şi părea ieşită din minţi. „Monseniore", spunea ea.

— Monseniore ! repetă Lagardère.

— „Dacă alteţa voastră regală nu-mi vine în ajutor..."

— Dar atunci omul acela era Regentul ! exclamă Lagardère şi tresări.

Aurore bătu din palmele ei micuţe cu o bucurie copilăroasă.

— Regentul ! strigă ea — l-am văzut deci pe Regent !

— „Dacă alteţa voastră regală nu-mi vine în ajutor..." — repetă Lagardère. Şi pe urmă ?

— Pe urmă ? N-am mai auzit bine.

— Spuneai că mi-a rostit numele.

— Ceva mai înainte. Eram la fereastră ; mi s-a părut că-l aud, dar mie mi se pare pretutindeni că-ţi aud numele, Henri. Femeia era încă destul de departe. Cînd s-a apropiat, spunea : „Forţa ! Numai cu forţa se va putea înfrînge această voinţă de fier !"

— Ah ! spuse Lagardère, şi braţele îi căzură de-a lungul trupului. A spus asta ?

— Da, aşa a spus.

— Ai auzit bine ?

— Da. Dar ce palid eşti, Henri...

Într-adevăr, Henri se îngălbenise, dar deodată i se sui sîngele în obraji.

— Violenţa ! gemu el reţinîndu-şi glasul, care voia să izbucnească. După înşelăciune, violenţa ! Ce egoism cumplit ! Ce inimă ticăloasă ! Să răsplăteşti răul cu bine îi e dat numai unui sfînt sau unui înger ; răul pentru rău, binele pentru bine, asta-i legea omenească ; dar să răsplăteşti binele cu rău, în numele lui Cristos, este un lucru odios,

josnic. Acest gînd nu poate ieşi decît din iad! M-a tras pe sfoară! Înţeleg acum totul; vor încerca să se unească toţi împotriva mea, ca să mă doboare; ne vor despărţi...

— Să ne despartă? repetă Aurore, sărind în sus la aceste cuvinte. Cine? Acea păcătoasă femeie?

— Aurore — spuse Lagardère, punîndu-i o mînă pe umăr — nu trebuie să rosteşti nici o vorbă împotriva acelei femei.

Înfăţişarea trăsăturilor lui era în clipa aceea atît de ciudată, încît Aurore se dădu înapoi îngrozită.

— Pentru numele lui Dumnezeu — strigă ea — ce s-a întîmplat?

Se repezi spre Henri, care şedea cu capul între mîini, şi vru să-şi arunce braţele în jurul gîtului lui. El o respinse cu un fel de spaimă.

— Lasă-mă! Lasă-mă! zise el. E îngrozitor! Un soi de blestem se roteşte în jurul nostru şi apasă asupra noastră!

Ochii Aurorei se umplură de lacrimi.

— Nu mă mai iubeşti, Henri! îngăimă ea.

El o privi din nou.

— Ah — spuse el — nu mai ştiu, pe legea mea! Nu mai ştiu ce se află în inima mea! Întuneric, pustiu? Dragostea, datoria; spune-mi, conştiinţă, pe care din două s-o aleg?

Se prăbuşi pe scaun. Aurore nu-i mai auzea vorbele. Dar îi vedea deznădejdea şi inima i se frîngea.

— Henri, Henri! şopti ea îngenunchind lîngă el.

— Anumite drepturi sfinte nu se pot cumpăra — continuă Henri, cuprins de frigurile deznădejdii — nu se pot cumpăra nici cu preţul vieţii. Mi-am dăruit viaţa! Ce mi se cuvine în schimb? Nimic!

— Pentru numele lui Dumnezeu, Henri, dragul meu Henri, linişteşte-te, şi spune-mi ce se petrece.

— Am venit la Paris — spuse el, ștergîndu-și fruntea. Pentru ce? Avea cineva nevoie de mine? Ce sînt eu? N-a avut dreptate acea femeie? Am ridicat glasul; am vorbit ca un nesăbuit... Cine îmi spune că ai fi fericită cu mine?... Plîngi?

— Plîng fiindcă te văd în așa hal, Henri — șopti sărmana fată.

— Mai tîrziu, dacă te-aș vedea plîngînd, aș muri.

— De ce să mă vezi plîngînd?

— Știu eu, Aurore? Cine poate cunoaște inima femeilor? Știu eu măcar dacă mă iubești?

— Poți să mă întrebi dacă te iubesc — strigă Aurore, dumneata, Henri, să mă întrebi asta?

Lagardère îi astupă gura cu mîna. Ea îi sărută mîna.

— Iartă-mă — zise el — sînt zguduit! Și totuși trebuie să știu! Dumneata, Aurore, nu te cunoști singură; eu însă trebuie să știu! Ascultă cu luare-aminte, gîndește-te bine, este în joc fericirea sau nenorocirea întregii noastre vieți. Răspunde-mi, te rog, din suflet te rog, răspunde-mi din adîncul inimii și din adîncul conștiinței dumitale.

— Am să-ți răspund ca tatălui meu — zise Aurore.

— Nu-mi da acest nume! șopti el, cu o voce atît de înceată, că Aurore aproape nu-l auzi. Dumnezeule! reluă el, după o tăcere, ridicîndu-și spre ea ochii umezi — este singurul nume pe care am învățat-o eu să mi-l dea! Ce vede ea în mine altceva decît un tată?

— Oh, Henri! vru să spună Aurore, și roșeața ivită pe obrajii ei o făcu și mai fermecătoare.

— Cînd eram copil — murmură Henri — oamenii de treizeci de ani mi se păreau niște moșnegi.

Glasul îi era tremurător de blînd cînd urmă:
— Ce vîrstă crezi oare că am eu, Aurore?
— Ce importanţă are, Henri, vîrsta dumitale?
— Vreau să-ţi cunosc gîndul. Ce vîrstă?
Se simţea într-adevăr ca un vinovat care-şi aşteaptă verdictul.
Dragostea, această puternică şi cumplită patimă, are naivităţi ciudate. Aurore îşi plecă ochii, inima îi bătea.
Pentru întîia oară, Lagardère ghici trezindu-se în ea o feciorelnică sfiiciune şi i se păru că în faţă i s-ar fi deschis porţile cerului.
— Nu-ţi ştiu vîrsta, Henri — spuse ea — dar acest cuvînt pe care ţi l-am spus adineauri, cuvîntul tată, l-am rostit eu vreodată fără să zîmbesc?
— De ce să zîmbeşti, fata mea? Aş putea întradevăr să-ţi fiu tată.
— Eu n-aş putea să-ţi fiu fiică, Henri.
— Cînd ai venit pe lume, eu eram puţin mai în vîrstă decît eşti dumneata astăzi, Aurore. Eram un bărbat în toată firea.
— E drept! zîmbi ea. Altfel n-ai fi putut să-mi ţii leagănul într-o mînă şi spada în cealaltă.
— Aurore, copil drag, nu mă privi plină de recunoştinţă, priveşte-mă aşa cum sînt...
Ea îşi puse mîinile tremurătoare pe umerii lui şi-l privi îndelung.
— Nu cunosc pe nimeni în lume — rosti ea după aceea, cu zîmbet pe buze şi cu pleoapele uşor împăienjenite — mai bun şi mai nobil ca dumneata.

Capitolul VIII

ÎN CARE SERBAREA IA SFÎRȘIT

Lagardère nu putu decît să îngaime, cu glasul înecat, cu ochii umezi:

— Sînt fericit! Fericit!

Dar un nor îi umbri din nou fruntea. Văzînd acel nor, Aurore îl întrebă:

— Ce s-a mai întîmplat iarăși?

— Dacă mai tîrziu te vei căi?

— Cum să mă căiesc, dacă rămîi lîngă mine? Cum s-ar putea așa ceva?

— Ascultă-mă, Aurore. În noaptea aceasta am vrut să ridic un colț din vălul care îți ascundea splendorile lumii. Ai întrezărit curtea, luxul, luminile; ai auzit ecourile serbării. Ce gîndești despre curte?

— Curtea este frumoasă, desigur — răspunse Aurore — dar n-am văzut totul, nu-i așa?

— Te simți făcută pentru această viață? Privirea îți lucește; ți-ar plăcea să trăiești în lumea mare?

— Cu tine, da.

— Și fără mine?

— Nimic fără tine!

Lagardère apăsă mîinile ei împreunate pe buzele lui.

— Ai văzut, totuși, strălucitoarele femei care treceau surîzînd?

— Păreau fericite și nespus de frumoase.

— Sînt fericite: au castele, palate...

— Cînd te afli lîngă mine, Henri, casa noastră mi-e mai dragă decît un palat.

— Femeile acelea au prietene.

— Eu nu te am pe tine?

— Ele au o familie.

— Familia mea eşti tu.

Aurore dădea toate aceste răspunsuri fără şovăială, cu zîmbetul ei sincer pe buze. Răspunsurile izvorau din inimă. Dar Lagardère voia s-o pună la o încercare supremă. Făcu apel la toată îndrăzneala lui şi reluă după o tăcere:

— Femeile acelea au şi o mamă.

Aurore se îngălbeni. Acum nu mai zîmbea. O lacrimă i se ivi între pleoapele ei pe jumătate închise. Lagardère îi lăsă mîinile, care se împreunară pe pieptul ei.

— O mamă! repetă ea cu ochii la cer. E adevărat... şi eu mă simt adesea în tovărăşia mamei mele. După tine, Henri, mama este făptura la care mă gîndesc cel mai mult.

Ochii ei frumoşi păreau că se roagă fierbinte.

— Dac-ar fi şi mama aici, împreună cu tine, Henri — urmă ea — dac-aş auzi-o spunîndu-ţi: „Fiul meu!“ Ah! nici în rai n-aş afla fericire mai mare. Dar dacă — adăugă ea, după o scurtă tăcere — mi-ar fi dat să aleg între mama şi tine...

Încîntătorul ei chip exprima o adîncă melancolie. Lagardère asculta, tulburat, cu respiraţia oprită.

— Poate că e rău ceea ce am să spun — se strădui ea să vorbească — dar o spun fiindcă o gîndesc: dacă mi-ar fi dat să aleg între mama şi tine...

Nu izbuti să sfîrşească, şi căzu zdrobită în braţele lui Henri.

Cocardasse şi Passepoil fuseseră însărcinaţi, în schimbul unei plăţi modeste — de baronul de la

Hunaudaye, să ducă acasă pe domnul baron de Barbanchois. Amîndoi străbăteau grădina, acum pustie şi întunecată.

— Ia ascultă! spuse gasconul, după vreo sută de paşi de cortul unde se servise supeul — ce-ai zice să ne odihnim, scumpule?

— Nu zic ba — răspunse Passepoil — bătrînul e greu şi plata cam uşoară.

Îl aşezară pe iarbă pe domnul baron de Barbanchois, care, trezit pe jumătate de răcoarea nopţii, începu să-şi repete refrenul favorit:

— Unde ne ducem? Unde ne ducem?

— La naiba! constată Cocardasse. Hodorogul ăsta de beţivan e prea curios! Nu-i aşa, porumbelule?

— Ne ducem la propria noastră înmormîntare! suspină resemnat Passepoil.

Se aşezară amîndoi pe-o bancă. Passepoil îşi scoase luleaua din buzunar şi începu s-o îndese liniştit.

— Dacă cina noastră de astă-seară o fi fost ultima — suspină apoi — să ştii că măcar a fost pe cinste.

— A fost — încuviinţă Cocardasse scăpărînd amnarul. *Capédédiou!* Numai eu şi am înghiţit o găină şi jumătate.

Băuseră amîndoi, ca să-şi mai uite de necazuri, cam de două ori mai mult decît sobrul baron de Barbanchois.

— Unde mergem? Unde mergem? se auzi în iarbă.

— Eh! uite că şi uitasem de zaharisitul ăsta! spuse Cocardasse.

— Hai să-l ducem, să isprăvim şi cu el! propuse Passepoil.

Dar înainte de a-şi pune planul în aplicare, se îmbrăţişară cu dragoste mare, vărsînd lacrimi din belşug.

— Dar pe *el* — întrebă Passepoil — l-ai zărit cumva ?

Cocardasse coborî glasul.

— Nu. Dar am auzit vorbindu-se de el. Regentul n-a coborît la masă. A stat încuiat mai bine de-un ceas cu fratele Gonzague. Toate orătăniile pe care le-am văzut azi-dimineaţă la el, la palat, cîrîie acum şi ameninţă. *Sandiéou!* Dacă le e numai pe jumătate îndrăzneala pe cît era piuitul, s-a zis cu Micul nostru Parizian!

— Tare mi-e frică — suspină fratele Passepoil — că ne descotorosesc de el.

Cocardasse, care mergea înainte, se opri şi domnul baron de Barbanchois scoase un geamăt.

— Scumpule — spuse spadasinul — fii pe pace : ştrengarul va scăpa teafăr şi din asta ! A mai trecut el prin multe !

— Urciorul nu merge de multe ori... — şopti Passepoil.

Dar nu apucă să-şi isprăvească proverbul. Un zgomot de paşi se auzea venind dinspre havuz. Vitejii noştri se aruncară într-un tufiş, din obişnuinţă. Primul lor gînd era întotdeauna să se ascundă.

Paşii se apropiau. Erau ai unui grup de oameni înarmaţi, în fruntea cărora mergea Bonnivet, scutierul ducesei de Berri. Pe măsură ce patrula trecea pe o alee, luminile se stingeau. Cocardasse şi Passepoil auziră curînd ce vorbeau.

— Omul se află încă în grădină ! spunea un sergent soldaţilor. Am întrebat toate santinelele şi pe cei din garda cea mare de la ieşiri ; costumul lui

era ușor de recunoscut ; nimeni nu l-a văzut plecînd.

— Fiți cu băgare de seamă, copii — le porunci Bonnivet — știți bine că este un om primejdios.

Apoi se depărtară.

O altă patrulă se îndrepta spre palat, o a treia către bolta de verdeață care despărțea grădina de strada Neuve-des-Petits-Champs. Peste tot luminile se stingeau după trecerea patrulelor. S-ar fi spus că în lăcașul plăcerilor o sinistră execuție se pregătește.

— Potîrnichea mea — șopti Cocardasse — cred că de *el* e vorba ! !

— E limpede — întări Passepoil.

— Și ca să-l găsească sting luminile ?

— Nu ca să-l găsească, dar ca să-l poată răpune.

— Pe legea mea, ai dreptate ! Sînt patruzeci sau cincizeci contra unu ! Dacă și de data asta îl scapă...

— Scumpule — îl întrerupse gasconul — află că o să le scape. Micul nostru ștrengar este dracul gol. Dacă vrei să știi, ar trebui să ne punem să-l căutăm și noi și să-i oferim făpturile noastre.

Passepoil era temător. Își schimonosi fața într-o strîmbătură și zise :

— Nu e momentul potrivit.

— Ține-te bine ! Vrei să discuți în contradictoriu cu mine ? strigă năbădăiosul Cocardasse. Acum ori niciodată ! Crede-mă : dacă în acest moment n-ar avea nevoie de noi, ne-ar primi cu lovitura lui Nevers ! Adevărul e că sîntem vinovați față de el.

— E drept — recunoscu Passepoil — sîntem vinovaţi. Totuşi, o să vezi dacă în toată povestea asta n-o să dăm de dracu'!

Drept urmare, domnul baron de Barbanchois nu mai ajunse în patul lui.

Cocardasse şi Passepoil porniră să caute. Noaptea era întunecoasă. Nu mai rămăseseră lampioane aprinse în grădină decît în preajma corturilor indiene.

La primul etaj al palatului, în aripa locuită de Regent, ferestrele se luminară.

O fereastră se deschise. Regentul în persoană se ivi şi spuse slujitorilor săi nevăzuţi, în umbra grădinii :

— Domnilor, plătiţi cu capul : să fie prins viu !

— Foarte mulţumim ! bombăni Bonnivet, a cărui patrulă se găsea la răscrucea Dianei. Dacă tîlharul a auzit porunca, o să ne facă harcea-parcea !

Trebuie să mărturisim că patrulele nu prea se simţeau la largul lor. Sabia domnului de Lagardère avea o faimă atît de cumplită, încît fiecare soldat putea să-şi facă testamentul. Bonnivet, spadasinul, ar fi preferat să se bată cu două duzini de cadeţi din provincie.

Lagardère şi Aurore luaseră hotărîrea să fugă. Lagardère nu ştia însă nimic din cele ce se petreceau în grădină. Nădăjduia să se strecoare afară, cu tovarăşa lui, pe poarta păzită de Le Bréant. Îşi pusese din nou dominoul negru, şi faţa Aurorei se ascundea iarăşi sub o mască. Amîndoi ieşiră din gheretă. Pe prag, doi oameni stăteau în genunchi.

— Am făcut ce-am putut, domnule cavaler — mormăiau într-un glas Cocardasse şi Passepoil, care îşi goliseră ploştile ca să-şi dea curaj — iertaţi-ne !

— Aşa-i ! mai adăugă Cocardasse.
— Isuse Cristoase ! strigă Passepoil. Iată-l !
Cocardasse se frecă la ochi.
— Ridicaţi-vă ! le porunci Lagardère.
Pe urmă, zărind deodată puştile gărzilor franceze lucind în fundul aleii :
— Ce-nseamnă asta ? exclamă el.
— Că sînteţi încercuit, sărman copil ! răspunse Passepoil.
Curajul de-a vorbi astfel îl găsise în fundul ploştii. Lagardère nici nu mai ceru lămuriri. Ghicise totul. Serbarea se sfîrşise şi lucrul acesta îl înspăimînta. Ceasurile se scurseseră pentru el ca minutele : nu socotise timpul ; întîrziase. Numai vîrtejul serbării i-ar fi putut înlesni fuga.
— Sînteţi de partea mea ? Cinstit şi din toată inima ? îi întrebă el.
— Pe viaţă şi pe moarte ! răspunseră cei doi viteji.
Şi nu minţeau. Vederea acestui diavol de Mic Parizian se îmbina cu aburii ploştilor şi îi îmbăta cu totul. Aurore tremura pentru Lagardère şi nu se temea de loc pentru ea.
— S-au ridicat gărzile de la porţi ? întrebă Henri.
— Dimpotrivă, au fost întărite — răspunse Cocardasse. Vom avea de furcă, nu glumă !
Lagardère stătu să chibzuiască ; apoi spuse deodată :
— Le Bréant, portarul din Curtea Zîmbetelor, vă cunoaşte cumva ?
— Ca pe nişte cai breji ! răspunseră Cocardasse şi Passepoil.
— Atunci n-are să vă deschidă poarta ! spuse dezamăgit Lagardère.

Vitejii noştri încuviinţară dînd din cap această concluzie perfect logică. Doar cine nu-i cunoştea ar fi putut să le deschidă poarta.

Un zgomot nedesluşit se auzea în dosul frunzişurilor dimprejur. S-ar fi spus că din toate părţile se apropiau, cu băgare de seamă, oameni la pîndă. Lagardère şi tovarăşii săi nu puteau zări nimic. Locul în care se găseau nu era luminat, şi nici aleile vecine. Cît despre pîlcurile de copaci, erau de mult cufundate în beznă.

— Nu ne mai rămîne decît un singur lucru de făcut — le spuse Lagardère. Trebuie să înfruntăm toate riscurile. Să nu vă îngrijiţi de mine; eu ştiu să mă descurc; am aici un costum care mă va deghiza şi voi înşela privirile duşmanilor. Luaţi-o cu voi pe această tînără. Veţi intra cu ea în vestibulul Regentului; veţi coti la stînga, uşa lui Le Bréant este la capătul primului coridor; veţi intra mascaţi şi veţi spune: „Din partea celui ce se află în grădină, în gheretă". Le Bréant are să vă deschidă. Ieşiţi în stradă şi duceţi-vă să mă aşteptaţi în dosul capelei de lîngă palatul Louvre.

— Am înţeles! şopti Cocardasse.

— Încă ceva. Sînteţi voi în stare să muriţi mai degrabă decît să lăsaţi să vi se răpească această fată?

— Nici o grijă! Vom culca la pămînt tot ce ne va sta în cale — făgădui gasconul.

— Fereşte-i, Doamne, pe duşmani! adăugă Passepoil cu o îngîmfare nebănuită pînă atunci.

Apoi amîndoi într-un glas:

— De data aceasta o să fiţi mulţumit de noi!

Lagardère sărută mîna Aurorei şi-i spuse:

— Curaj! Este, cred, ultima noastră încercare.

Ea plecă, însoţită de vitejii noştri.

Trebuia să treacă prin răscrucea Dianei.

— Ehei ! strigă un soldat. Ia uitaţi-vă, una care nici pînă acum nu şi-a găsit drumul !

— Puişorilor — le zise Cocardasse — este o înaltă doamnă !

Dădu senin la o parte pe cei ce voiau să-i împiedice să treacă şi adăugă cu sfruntare :

— Alteţa sa regală ne aşteaptă !

Soldaţii începură să rîdă şi-i lăsară să treacă. Dar, în umbra unui desiş de portocali ce fuseseră scoşi din seră cu vedrele lor şi aliniaţi de-a lungul pavilionului Regentului, stăteau doi oameni la pîndă. Gonzague şi devotatul lui domn de Peyrolles. Se aflau acolo pentru Lagardère, pe care îl aşteptau să se ivească din clipă în clipă. Gonzague şopti cîteva cuvinte la urechea lui Peyrolles. Acesta făcu semn la vreo şase găligani cu săbii lungi, pitulaţi în spatele desişului. Toţi se năpustiră pe urmele vitejilor noştri, care tocmai urcaseră scările vestibulului, însoţind femeia în domino roz.

Aşa cum se aşteptase Lagardère, domnul Le Bréant deschise poarta Curţii Zîmbetelor, numai că o deschise de două ori : întîi pentru Aurore, şi a doua oară pentru domnul de Peyrolles şi tovarăşii lui.

Lagardère se furişase pînă la capătul potecii, ca să vadă dacă logodnica lui va ajunge la ieşire fără piedici. Cînd vru să se reîntoarcă la gheretă, calea îi era tăiată : o patrulă de gărzi franceze străjuia aleea.

— Ei, domnule cavaler — îi strigă comandantul patrulei cu glasul puţin sugrumat de emoţie — vă rog să nu vă împotriviţi, fiindcă sînteţi înconjurat din toate părţile.

Lucrul era adevărat. În toate boschetele vecine se auzi patul puştilor lovite de pămînt.

— Ce aveţi cu mine? întrebă Lagardère, care nici măcar nu trase spada.

Îndrăzneţul Bonnivet, care se apropiase cu paşi de lup pe la spate, îl încercui cu braţele. Lagardère nici nu încercă să se desprindă din strînsoare şi întrebă pentru a doua oară:

— Ce-aveţi cu mine?

— Pe toţi sfinţii, camarade! răspunse marchizul de Bonnivet — o să vezi!

Apoi porunci:

— Înainte, domnilor! Spre palat! Nădăjduiesc că veţi binevoi să fiţi martori că eu singur am făcut această însemnată captură.

Erau cu toţii vreo şaizeci. Henri fu înconjurat şi fu mai curînd purtat pe sus decît dus în apartamentele lui Filip de Orléans. Uşa vestibulului fu închisă şi nu mai rămase în grădină nici ţipenie de om, în afară de cinstitul domn Barbanchois, dormind dus şi sforăind în iarba udă.

Capitolul IX

CAPCANA

Ceea ce se numea camera cea mare de lucru, sau mai bine zis prima cameră de lucru a Regentului, era o sală destul de întinsă, unde prinţul avea obiceiul să-şi primească miniştrii şi unde se întrunea şi Consiliul Regenţei. În mijloc se afla o masă rotundă,

acoperită cu o mătase groasă, chinezească, un jilț pentru Filip de Orléans, un altul pentru ducele de Bourbon, scaune pentru ceilalți membri titulari ai consiliului, și scaune fără spătar pentru secretarii de stat. Deasupra ușii principale era stema Franței, cu armele casei de Orléans. Treburile regatului se dezbăteau acolo în fiecare zi, cam la repezeală, după cină. Regentul cina tîrziu. Opera începea devreme, astfel că, într-adevăr, nu prea rămînea mult timp pentru acele treburi.

Cînd Lagardère fu introdus, în sală se afla lume multă ; parcă ar fi fost adunat un tribunal. Domnii de Lamoignon, de Tresmes și de Machault stăteau lîngă Regent, care luase loc în jilțul său. Ducii de Saint-Simon, de Luxembourg și d'Harcourt se aflau în dreptul căminului. La uși erau postate gărzi și Bonnivet învingătorul își ștergea fruntea de sudoare în fața unei oglinzi.

— Ne-a dat multă bătaie de cap — spunea el în șoaptă — dar tot am pus mîna pe el ! Ah, ce diavol de om !

— S-a împotrivit mult ? întrebă de Machault, șeful poliției.

— Dacă n-aș fi fost eu acolo — răspunse Bonnivet — Dumnezeu știe ce s-ar fi întîmplat.

În grupurile din dreptul ferestrelor îi puteai recunoaște, printre alți demnitari, pe bătrînul mareșal de Villeroy, cardinalul de Bissy, Voyer-d'Argenson, Leblanc etc. Cîțiva din devotații lui Gonzague se strecuraseră și ei : Navailles, Choisy, Nocé, Gironne și grăsanul de Oriol, mascat în întregime de către confratele său Taranne. Chaverny discuta cu domnul de Brissac, care dormea de-a-n-picioarelea fiindcă băuse trei nopți la rînd. Doisprezece sau cincisprezece oameni înarmați pînă-n dinți stăteau în spatele

lui Lagardère. O singură femeie, prințesa de Gonzague, ședea la dreapta Regentului.

— Domnule cavaler — spuse acesta lui Lagardère, de îndată ce îl văzu — în condițiile care ni le-am pus reciproc, nu era vorba să vii să ne tulburi serbarea. Ne silești să ne căim prea curînd de clemența de care am dat dovadă.

De cînd fusese arestat, chipul lui Lagardère părea de marmură. Dar Regentul, care era ostenit și grăbit să se culce, nu sta să-și piardă vremea cu lucruri mărunte.

— Domnule — reluă el — ți s-ar ierta și acest lucru, dar, bagă de seamă, este ceva care nu ți se va ierta. Ai făgăduit doamnei de Gonzague că-i vei înapoia fiica. Este adevărat ?

— Da, monseniore, am făgăduit.

— Mi-ai trimis un mesager care mi-a făcut, în numele dumitale, aceeași făgăduială. Recunoști ?

— Da, monseniore.

— Cred că ghicești că te afli în fața unui tribunal, Instanțele obișnuite nu sînt competente să judece fapte de felul celor de care ești învinuit. Dar, pe legea mea, domnule, jur că-ți vei primi pedeapsa, dacă o meriți. Unde este domnișoara de Nevers ?

— Nu știu — răspunse Lagardère.

— Minte ! strigă, într-o adevărată izbucnire, prințesa.

— Nu, doamnă. Am făgăduit ceva ce depășea puterile mele. Acesta este adevărul.

Un freamăt dezaprobator se produse în adunare. Henri reluă, ridicînd glasul și plimbîndu-și privirea peste cei din jur :

— N-o cunosc pe domnișoara de Nevers.

— Aceasta e o nerușinare ! proclamă domnul duce de Tresmes, guvernatorul Parisului.

Toți cei care țineau cu Gonzague întăriră :

— O nemaipomenită nerușinare !

Domnul de Machault, hrănit cu sfintele tradiții ale poliției, cerea stăruitor ca nerușinatul să fie supus de îndată torturii. La ce să se mai piardă timpul cu mofturi ?

Regentul îl privi aspru pe Lagardère.

— Domnule, gîndește-te bine la ceea ce spui.

— Monseniore, gîndirea nu poate nici întregi, nici ciunti adevărul ; ceea ce am spus este și rămîne adevărul.

— Veți îngădui așa ceva, monseniore — spuse prințesa, care de-abia se stăpînea. Pe Dumnezeu, pe mîntuirea sufletului meu, vă spun că minte ; știe unde mi-este fiica, fiindcă mi-a spus-o chiar el adineauri : la zece pași de cortul indian, în grădină.

— Răspunde ! porunci Regentul.

— Atunci ca și acum am spus adevărul — replică Lagardère. Atunci nădăjduiam încă să-mi pot îndeplini făgăduiala.

— Și acum ? îngînă prințesa, scoasă din sărite.

— Acum nu mai nădăjduiesc.

Doamna de Gonzague se prăbuși istovită pe scaunul ei.

Oamenii cu greutate din adunare, miniștrii, membrii parlamentului, ducii, priveau plini de curiozitate pe acest straniu personaj, al cărui nume le izbise de atîtea ori auzul în tinerețea lor : frumosul Lagardère, Lagardère spadasinul ! Chipul acesta cu trăsături atît de inteligente, plin de o demnă gravitate, nu era de loc al unui mînuitor de spadă obișnuit. Unii din ei, cu privirea mai pătrunzătoare, încercau să deslușească ce se poate ascunde sub aparența lui liniștită. Părea că în sufletul lui se așternuse o hotă-

rîre tristă şi adînc chibzuită. Oamenii lui Gonzague se simţeau prea mărunţi în această adunare ca să-şi mai facă auzit gălăgiosul lor glas. Se strecuraseră acolo folosind numele protectorului lor care, deşi interesat în cel mai înalt grad de dezbatere, nu se arătase încă.

Regentul reluă :

— Deci, întemeiat pe atît de nesigure nădejdi ai scris Regentului ? Cînd îmi spuneai : „Fiica prietenului alteţei voastre va fi înapoiată..."

— Nădăjduiam că aşa va fi.

— Nădăjduiai !

— Omul se poate uşor înşela.

Regentul consultă cu privirea pe Tresmes şi pe de Machault, care păreau să-i fie sfetnici.

— Dar, monseniore — strigă prinţesa, care îşi frîngea mîinile — nu vedeţi că-mi fură copila ? Este la el, fac jurămînt ! O ţine ascunsă. Lui i-am încredinţat-o în noaptea crimei ; îmi aduc bine aminte, o jur !

— Auzi, domnule — îi spuse Regentul.

Tîmplele lui Lagardère zvîcniră uşor. Picături de sudoare străluciră la rădăcina părului, dar răspunse totuşi liniştit :

— Alteţa sa se înşală.

— Ah — strigă ea înnebunită — nu-i oare cu putinţă să-l demascăm pe acest om ?

— Pentru aceasta ar fi nevoie de un martor, de unul singur... — începu Regentul. Se întrerupse, pentru că Henri ridicase semeţ fruntea şi parcă se mai înălţase, privind de sus pe Gonzague, care tocmai se ivise la uşa principală.

Intrarea lui Gonzague produse un freamăt. Acesta salută de departe pe prinţesă, soţia sa, şi pe Filip de Orléans, făcu doi sau trei paşi şi se opri.

Privirea lui o întîlni pe aceea a lui Henri, care rosti cu un ton de sfidare :

— Martorul să se arate şi să îndrăznească să mă recunoască !

Pleoapele lui Gonzague clipiră ca şi cum ar fi încercat zadarnic să susţină privirea acuzatului. Gestul acesta nu scăpă nimănui. Dar Gonzague izbuti să zîmbească şi fiecare îşi spuse : „Poate că-i este totuşi milă".

În acest timp, o adîncă tăcere se aşternuse în sală. O uşoară mişcare se produse la uşă. Gonzague se reîntoarse spre prag. Gălbejita figură a lui Peyrolles ieşi din umbră.

— E în mîinile noastre ! şopti el.

— Şi hîrtiile ?

— Şi hîrtiile.

De bucurie, obrajii lui Gonzague se rumeniră din nou.

— Slavă Domnului ! şopti şi el. Vezi că aveam dreptate cînd îţi spuneam că cocoşatul este o comoară ?

— Pe legea mea — răspunse slujitorul — recunosc că-l judecasem greşit... Ne-a dat, fără să ştie, un ajutor preţios.

— Nimeni nu răspunde, vedeţi bine, monseniore — spunea în acest timp Lagardère. Pentru că sînteţi judecător, fiţi drept. Cine se află în faţa domniei-voastre în această clipă ? Un biet gentilom înşelat ca şi domnia-voastră în nădejdile lui. Am crezut

că pot pune temei pe un simţămînt care de obicei este cel mai curat şi mai fierbinte dintre toate ; am făgăduit, cu îndrăzneala unui om care-şi doreşte răsplata...

Se opri şi reluă cu o sforţare :

— Fiindcă socoteam că am dreptul la o răsplată.

Ochii i se plecară fără voia lui şi glasul i se sugrumă.

— Ce se ascunde în omul ăsta ? întrebă bătrînul Villeroy pe Voyer-d'Argenson.

Vicecancelarul şopti :

— Sau este un suflet mare, sau cel mai laş dintre toţi ticăloşii !

Lagardère făcu o nouă sforţare, ca să se înfrîneze, şi urmă :

— Soarta şi-a bătut joc de mine, monseniore ; iată singura mea crimă. Ceea ce credeam că se află în siguranţă în mîinile mele, mi-a scăpat. Mă pedepsesc eu singur şi mă reîntorc în surghiun.

— Vrea să scape uşor ! spuse Navailles.

De Machalut vorbea cu Regentul.

— Vă rog, în genunchi, monseniore ! începu prinţesa.

— Lăsaţi, doamnă ! o întrerupse Filip de Orléans.

Gestul acesta poruncitor ceru tăcere şi nimeni nu mai suflă un cuvînt. Regentul continuă să-i spună atunci lui Lagardère :

— Domnule, eşti gentilom, cel puţin aşa pretinzi. Ceea ce ai făcut nu este demn de un gentilom. Pedeapsa va fi ruşinea de care vei fi acoperit. Sabia dumitale, domnule !

Lagardère îşi şterse fruntea scăldată de sudoare. În clipa cînd îşi desfăcu sabia din centiron, o lacrimă se rostogoli pe obrazul lui.

— Dumnezeule ! bîigui Chaverny, cuprins de fierbinţeli fără să ştie de ce — mai bine l-ar omorî !

În clipa în care Lagardère înmîna sabia lui Bonnivet, Chaverny întoarse capul.

— Nu ne mai aflăm în vremurile cînd se sfărîmau pintenii cavalerilor trădători — reluă Regentul — dar nobleţea există, slavă Domnului, şi degradarea este pedeapsa cea mai crudă pe care o primeşte un soldat. Domnule, începînd de azi nu mai ai dreptul să porţi o sabie. Faceţi loc, domnilor, şi lăsaţi-l să iasă. Acest om nu mai este demn să respire acelaşi aer ca domniile-voastre.

O clipă, s-ar fi zis că Lagardère vrea să sfarme coloanele săli. Dar neliniştea urmă repede mîniei, şi neliniştea se schimbă în acea răceală hotărîtă, pe care o arătase de la începutul şedinţei.

— Monseniore — zise el, înclinîndu-se — primesc judecata alteţei voastre regale, şi nu voi face apel împotriva ei.

Singurătatea într-un ţinut îndepărtat şi dragostea Aurorei era tot ce mai stăruia în mintea lui. Nu era cea mai bună răsplată pentru pedeapsa nemeritată ? Se îndreptă spre uşă, în mijlocul tăcerii generale. Regentul spuse încet prinţesei :

— Nu vă fie teamă, va fi urmărit.

Ajuns aproape de uşă, Lagardère se află deodată în faţa prinţului de Gonzague, care tocmai se despărţea de Peyrolles.

— Alteţă — zise Gonzague, adresîndu-se ducelui de Orléans — eu nu-l voi lăsa pe acest om să treacă.

Chaverny se afla în prada unei frămîntări cu totul neobişnuite.

— Ah — spuse el — dacă Lagardère ar mai avea sabia !

Taranne îl împinse cu cotul pe Oriol.

— Micul marchiz şi-a pierdut minţile !

— Pentru ce împiedici pe acest om să treacă ? întrebă Regentul.

— Fiindcă credinţa v-a fost înşelată, monseniore — răspunse Gonzague. Pierderea titlului de nobleţe nu este adevărata pedeapsă ce se cuvine ucigaşilor !

Un mare tumult se produse în toată sala şi Regentul se ridică în picioare.

— Omul acesta este un ucigaş — încheie Gonzague, punînd sabia goală pe umărul lui Lagardère, şi trebuie să adăugăm că strîngea cu putere mînerul.

Lagardère nu încercă să-l dezarmeze. În mijlocul tumultului general, căci partizanii lui Gonzague scoteau strigăte şi păreau gata să atace, Lagardère izbucni într-un hohot de rîs convulsiv.

Dădu doar sabia la o parte, apucă pumnul lui Gonzague şi îl strînse cu atîta putere, încît arma căzu. Îl duse pe Gonzague, sau mai bine zis îl tîrî pînă la masă şi arătînd Regentului mîna prinţului, pe care durerea o ţinea deschisă, spuse, cu degetul pe o cicatrice adîncă :

— Pecetea mea ! Recunosc urma loviturii mele.

Privirea regentului era întunecată. Toată adunarea era cu respiraţia tăiată.

— Gonzague e pierdut ! murmură Chaverny.

Gonzague avu însă o nemaipomenită îndrăzneală.

— Alteţă — zise el — de optsprezece ani aştept această clipă ! Filip, fratele nostru, va fi răzbunat. Această rană am primit-o apărînd viaţa lui Nevers !

Mîna lui Lagardère slăbi strînsoarea şi braţul îi căzu de-a lungul trupului. O clipă rămase înmărmurit, în timp ce sala întreagă striga într-un singur glas :

— Ucigaşul lui Nevers ! Ucigaşul lui Nevers !

Navailles, Nocé, Choisy şi toţi ceilalţi adăugară :

— Diavolul acela de cocoşat ne-o spusese doar !

Prinţesa îşi acoperise, îngrozită, faţa cu mîinile. Nu mai mişca. Leşinase. Abia cînd arcaşii, în frunte cu Bonnivet, îl înconjurară, la un semn al Regentului, Lagardère păru că se trezeşte.

— Ticălosule ! răcni el.

Apoi zvîrlindu-l la zece paşi pe Bonnivet, care voise să-l înhaţe, strigă cu glas de tunet :

— În lături ! Moarte celui ce mă va atinge !

Se întoarse către Filip de Orléans şi adăugă :

— Monseniore, am un permis de liberă trecere semnat de alteţa voastră regală.

Şi în timp ce vorbea, scoase din buzunarul tunicii un pergament, pe care-l desfăşură.

— Liber, *orice s-ar întîmpla !* citi el cu glas tare. L-aţi scris şi l-aţi semnat personal.

— Aţi fost luat prin surprindere ! încercă să spună Gonzague.

— De vreme ce este vorba de înşelătorie — adăugară domnii de Tresmes şi de Machault.

Cu un gest, Regentul le impuse tăcere.

— Vreţi să daţi dreptate celor ce spun că Filip de Orléans nu se ţine de cuvînt ? strigă el. Permisul este scris şi subscris de mine ; acest om e liber. Are patruzeci şi opt de ore ca să treacă graniţa.

Lagardère nu se mişcă.

— M-ai auzit, domnule ? îl întrebă Regentul cu asprime. Pleacă !

Lagardère începu să rupă încet pergamentul, pe care îl aruncă la picioarele Regentului.

— Monseniore — spuse el — nu mă cunoaşteţi ; vă dau cuvîntul înapoi. Din această libertate pe care mi-o dăruiţi şi care mi se cuvine, eu nu iau decît douăzeci şi patru de ore ; atît îmi este de ajuns ca să demasc un ucigaş nemernic şi să fac să triumfe o cauză dreaptă. Ajunge cu umilinţele! Eu ţin fruntea sus, şi, pe cinstea numelui meu, auziţi, domnilor, pe cinstea lui Henri de Lagardère, cinste care nu este mai prejos de-a domniilor-voastre, făgăduiesc şi jur că mîine, la aceeaşi oră, ori doamna de Gonzague îşi va avea fiica şi Nevers va fi răzbunat, ori eu mă voi constitui prizonier al alteţei voastre regale ! Puteţi să convocaţi de pe acum judecătorii.

Se înclină în faţa Regentului şi înlătură cu mîna pe cei care îl înconjurau zicînd :

— Faceţi-mi loc ; îmi iau dreptul meu !

Gonzague, care ieşise o clipă mai înainte, se făcuse nevăzut.

— Faceţi loc, domnilor — repetă Filip de Orléans. Iar dumneata, domnule, mîine la aceeaşi oră te vei înfăţişa judecătorilor şi, pe cinstea mea, se va face dreptate !

Credincioşii lui Gonzague se strecurară către ieşire ; rolul lor se sfîrşise în acel loc.

Regentul stătu o clipă pe gînduri, apoi grăi cuprinzîndu-şi fruntea în mînă :

— Domnilor, iată o întîmplare ciudată !

— Un tîlhar neruşinat ! murmură de Machault, şeful poliţiei.

— Sau un cavaler din alte timpuri — gîndi Regentul cu voce tare. Vom vedea mîine !

Lagardère coborî singur şi fără arme scara cea mare a palatului. În vestibul îi găsi adunaţi pe

Peyrolles, Taranne, Montaubert, Gironne şi pe toţi cei care săriseră peste cal cu devotamentul lor faţă de Gonzague. Trei vlăjgani înarmaţi păzeau intrarea coridorului care ducea la poarta încredinţată lui Le Bréant. Gonzague era în picioare, în mijlocul vestibulului, în mînă cu spada trasă din teacă. Poarta cea mare care dădea în grădină fusese deschisă. Se simţea cale de-o poştă că e vorba de o capcană. Dar Lagardère nu luă nimic în seamă. Avea cusurul celor viteji : se credea invulnerabil. Se duse de-a dreptul la domnul de Gonzague, care îndreptă spada spre el.

— Să nu ne grăbim prea mult, domnule de Lagardère — zise el. Avem de vorbit. Toate ieşirile sînt păzite şi nimeni nu ne aude. Doar aceşti prieteni devotaţi, aceste umbre ale noastre ; putem deci, pe toţi dracii, să vorbim deschis !

Şi rîse, cu un rîs batjocoritor şi răutăcios.

Lagardère se opri şi îşi încrucişă braţele pe piept.

— Regentul îţi deschide uşile — reluă Gonzague — dar eu ţi le închid ! Eu eram tot atît de prieten cu Nevers ca şi Regentul. Am, deci, dreptul să-i răzbun moartea. Să nu mă numeşti ticălos, că-ţi pierzi vremea degeaba ; ştim foarte bine că cei ce pierd insultă întotdeauna pe cei ce cîştigă la joc. Domnule de Lagardère, vrei să-ţi spun ceva care îţi va uşura conştiinţa ? Dumneata crezi că ai spus o minciună, o mare minciună afirmînd că Aurore nu se află în puterea dumitale.

Chipul lui Henri se întunecă.

— Ei bine — reluă Gonzague, bucurîndu-se cu cruzime de triumful său — nu ai săvîrşit decît o mică inexactitate, o nuanţă, un fleac ! Dacă ai fi

spus: *nu se află*, în loc de *nu se afla*, dacă ai fi spus: „Aurore nu *se mai* află în puterea mea..."

— Dacă aş crede... începu Lagardère, care îşi strînse pumnii. Dar minţi — se stăpîni el — te cunosc eu!

— Dacă ai fi spus aşa — sfîrşi liniştit Gonzague — ar fi fost curatul adevăr!

Lagardère se chirci pe vine gata să se năpustească asupra prinţului; dar Gonzague îşi îndreptă spada spre ochii lui, şoptind:

— Voi, ceilalţi, fiţi gata!

Pe urmă continuă, rînjind mereu:

— Ei da, am cîştigat o partidă destul de frumoasă! Aurore este în puterea noastră...

— Aurore! strigă Lagardère cu glasul sugrumat.

— Aurore şi anumite acte...

La aceste cuvinte, Lagardère se cutremură şi se repezi asupra lui Gonzague, care căzu greoi pe spate. Dintr-o săritură, trecînd peste trupul lui, Lagardère se făcu nevăzut în grădină.

Gonzague se ridică zîmbind.

— Nici o ieşire nu e liberă? îl întrebă el pe Peyrolles, care ieşise în prag.

— Nici una.

— Şi cîţi pîndesc... acolo?

— Cinci — răspunse Peyrolles, aţintindu-şi auzul.

— Bine; este de ajuns, nu are sabie.

Ieşiră amîndoi, ca să poată auzi mai bine cele ce urmau să se petreacă.

În vestibul, partizanii prinţului, galbeni la faţă şi cu fruntea îmbrobonată de sudoare, trăgeau şi ei cu urechea. Progresaseră mult pe calea pe care-i ducea

Gonzague, care dorea să-i obişnuiască cu mirosul sîngelui. Calea era alunecoasă, mai ales că, fără ştirea lor, o coborau.

Gonzague şi Peyrolles se opriră jos, în grădină, la capul scării.

— Cît întîrzie! şopti Gonzague.

— Timpul pare lung — făcu Peyrolles — dar ei pîndesc acolo, în dosul cortului.

Grădina era cufundată într-un întuneric negru ca smoala. Se auzea doar vîntul de toamnă foşnind cu tristeţe prin draperiile întinse peste pajişti.

— Unde aţi prins fata? întrebă Gonzague. I se părea că, vorbind, îşi înşela nerăbdarea.

— În strada lui Chantre, chiar în poarta casei.

— A fost bine apărată?

— De două spade zdravene, care au rupt-o de fugă cînd le-am spus că Lagardère zace mort.

— Nu le-ai văzut faţa?

— Nu, au izbutit să-şi păstreze măştile.

— Şi actele unde erau?

Peyrolles nu avu timpul să răspundă: un răcnet de moarte ţîşni din dosul cortului indian, dinspre ghereta lui Le Bréant. Lui Gonzague i se făcu părul măciucă.

— O fi vreunul de-ai noştri — şopti Peyrolles tremurînd.

— Nu — zise prinţul — i-am recunoscut glasul. El e.

În aceeaşi clipă, cinci umbre negre se iviră dinspre răscrucea Dianei.

— Cine e şeful? întrebă Gonzague.

— Gendry — răspunse omul de încredere.

Gendry era un vlăjgan bine legat, care fusese caporal de gardă.

— S-a făcut ! zise el. O targă şi doi oameni : să-l ducem de-aici.

Toate acestea erau auzite şi de cei din vestibul. Jucătorii noştri de cărţi, destrăbălaţii noştri nu mai aveu pic de sînge în vine. Lui Oriol îi clănţăneau dinţii să se spargă.

— Oriol ! strigă Gonzague — Montaubert !

Amîndoi înaintară.

— Voi o să duceţi targa — le spuse Gonzague. Cu toţii am ucis, de vreme ce toţi profităm de pe urma acestui omor.

Trebuia să se zorească înainte ca demnitarii să iasă din camera de lucru a Regentului. Deşi de obicei ieşeau din acea cameră pe uşa cea mare, care dă înspre celălalt capăt al galeriei şi spre Curtea Havuzurilor, vreunui obişnuit al palatului putea să-i treacă prin minte să iasă prin Curtea Zîmbetelor, ca să ajungă mai repede acasă. Oriol, mai mult mort decît viu, şi Montaubert, indignat, apucară targa. Gendry porni înainte să le arate drumul spre tufiş.

— Ia te uită ! Ia te uită ! strigă fostul caporal, ajungînd în spatele cortului indian. Doar tîlharul era mort de-a binelea !

Oriol şi Montaubert erau gata s-o ia la fugă. Montaubert era un prăpădit de gentilom, în stare să facă mici murdării, dar care niciodată nu s-ar fi gîndit să comită o crimă.

Gautier Gendry spuse :

— S-o fi tîrît să moară mai departe.

Pipăi pămîntul în jurul lui şi începu să caute, tîrîndu-se pe brînci. Făcu astfel înconjurul gheretei, a cărei uşă era închisă. La vreo douăzeci şi cinci de paşi de acolo, se opri şi zise:

— Iată-l!

Oriol şi Montaubert se apropiară cu targa.

— În definitiv — zise Montaubert — lovitura a fost dată. Noi nu mai facem acum nici un rău.

Lui Oriol i se înţepenise limba. Amîndoi îl ajutară pe Gendry să pună pe targă cadavrul care zăcea pe iarbă, în mijlocul unui boschet.

— Mai e cald — spuse fostul caporal de gardă, pipăind cadavrul. Haideţi!

Oriol şi Montaubert porniră. Ajunseră cu povara lor la scara vestibulului.

Cea mai mare parte a credincioşilor lui Gonzague avură atunci îngăduinţa să iasă.

Ceva îi speriase însă foarte tare. Trecînd pe lîngă ghereta lui Le Bréant, auziseră un foşnet de frunze uscate. De atunci ar fi jurat că nişte paşi mărunţi şi grăbiţi îi urmăreau. Într-adevăr, cînd urcară scările, cocoşatul era în spatele lor. Omuleţul era nespus de galben la faţă şi părea că abia se ţine pe picioare; dar rîdea cu rîsul lui ascuţit şi piţigăiat. Fără Gonzague, ar fi păţit-o rău.

Se apropie de prinţ, care nu-şi dădu seama cît de schimbat îi era glasul.

— A venit, nu-i aşa? spuse el.

Spunînd aceasta, arătă cu un gest crispat cadavrul peste care Gendry aruncase o mantie. Gonzague îl bătu pe umeri. Cocoşatul se clătină şi fu gata să se prăbuşească.

— S-a îmbătat! spuse Gironne.

Toţi porniră spre coridor. Le Bréant nici nu se gîndi să întrebe cine era gentilomul scos cu un asemenea ceremonial, fiindcă băuse prea mult. La Palatul Regal trebuia uneori să fii îngăduitor şi să ştii să închizi ochii. Era ora patru dimineaţa. Felinarele fumegau, dar nu mai luminau. Banda destrăbălaţilor se risipi în toate direcţiile. Domnul de Gonzague se întoarse la palatul lui însoţit de Peyrolles. Oriol, Montaubert şi Gendry fuseseră însărcinaţi să arunce cadavrul în Sena. O luară pe strada Pierre Lescot. Ajunşi pe la mijlocul străzii, chefliii noştri simţiră că li se face rău. În schimbul unui bacşiş bun, fostul caporal al gărzilor le îngădui să lase corpul pe o grămadă de gunoaie. Caporalul îşi luă înapoi mantaua, aruncară targa goală mai departe şi porniră cu toţii să se culce, fiecare în patul lui. Iată de ce a doua zi dimineaţa, domnul baron de Barbanchois, de bună seamă nevinovat de cele petrecute, se trezi pe maidanul de gunoaie, în mijlocul străzii Pierre Lescot, într-un hal care nu mai merită să fie descris. El fusese cadavrul pe care Oriol şi Montaubert îl purtaseră pe targă.

Cocoşatul ieşise cel din urmă prin poarta din dos, păzită de Le Bréant. Curtea Havuzurilor nu era mare. Cu toate acestea, o străbătu foarte încet. De la ieşirea din Curtea Havuzurilor pînă în strada Saint-Honoré, fu nevoit să se aşeze de mai multe ori pe pietrele înşirate de-a lungul caselor. De cîte ori se ridica, un soi de geamăt îi ieşea din piept. În vestibul, toată lumea se înşelase: coco-

șatul nu era beat. Dacă domnul de Gonzague n-ar fi fost preocupat de atîtea lucruri, ar fi putut să-și dea seama că în noaptea aceasta rînjetul cocoșatului nu prevestea nimic bun.

Din colțul palatului pînă la locuința lui Lagardère din strada du Chantre nu erau decît zece pași. Cocoșatul făcu acești zece pași în zece minute. Nu mai putea. Scara o urcă de-a bușilea pînă la camera meșterului Ludovic. În trecere, văzuse ușa din strada du Chantre spartă. Ușa apartamentului meșterului Ludovic era și ea forțată și larg deschisă. Cocoșatul intră în prima încăpere. Ușa celei de-a doua încăperi, aceea în care nimeni nu intra niciodată, fusese și ea spartă. Cocoșatul se sprijini de tocul ușii ; din gîtlej îi ieșeau horcăituri. Încercă să strige pe Françoise și pe Jean-Marie ; dar glasul nu-l ascultă. Căzu în genunchi și începu din nou să se tîrască pînă la cufărul în care se afla mai înainte acel pachet sigilat cu trei mari pecetii, a cărui descriere am mai făcut-o în mai multe rînduri. Cufărul fusese făcut țăndări cu lovituri de topor ; pachetul dispăruse. Cocoșatul se întinse pe jos ca un osîndit care a primit lovitura de grație.

Ora cinci bătu la capela de lîngă Louvre. Încet, foarte încet, cocoșatul se ridică în mîini. Izbuti să-și deschidă haina de lînă neagră și să scoată de sub ea o tunică de mătase albă, făcută mototol și năclăită toată de sînge. S-ar fi zis că această strălucitoare tunică fusese folosită ca să astupe o rană adîncă. Gemînd și scîncind ușor, cocoșatul se tîrî pînă la un spălător, unde găsi ștergare și apă.

Avea măcar cu ce să spele rana care însîngerase tunica. Tunica era a lui Lagardère, dar rana sîngera sub umărul cocoșatului. O obloji cît putu mai bine și bău o înghițitură de apă. Pe urmă se așeză pe podea, simțind un pic de ușurare.

— Bine! șopti el. Iată-mă singur! Mi-au luat tot: armele și inima!

Își lăsă capul greoi în mîini. Cînd se ridică, spuse numai atît:

— Nu mă părăsi, Doamne! Am numai douăzeci și patru de ore ca să iau de la capăt munca mea de optsprezece ani!

Capitolul I

IARĂŞI CASA DE AUR

Toată noaptea se lucrase în palatul prinţului de Gonzague. Tarabele erau gata. Dis-de-dimineaţă, fiecare negustor se grăbise să vină să-şi instaleze marfa în cuprinsul celor patru metri pătraţi. Chiar şi în sala cea mare despărţiturile de scînduri fuseseră terminate şi peste tot plutea mirosul de răşină al bradului tras la rindea. În grădină, gheretele erau de asemenea toate gata. Din splendorile trecute nimic nu se mai vedea. Ici-colo, cîţiva copaci stingheri, cîteva statui la încrucişarea celor cinci străzi de gherete construite pe pajiştile altădată pline de flori.

Şi pretutindeni se revărsase din zori un întreg furnicar. Nu lipseau nici samsarii. Gloata se mişca, forfotea, vindea, cumpăra, înşela, fura : toată lumea încerca să se chivernisească. Ferestrele prinţesei de Gonzague, care dădeau spre grădină, erau închise şi acoperite cu obloane groase. La acelea ale apartamentului prinţului nu erau trase decît perdelele de mătase chinezească brodate cu fir. Nici în camera prinţesei, nici în camera prinţului nu era lumină. Domnul de Peyrolles, care îşi avea locuinţa la ultimul etaj, se afla încă în pat, dar nu dormea. Îşi numărase cîştigul din ajun şi îl adăugase la conţinutul unei casete de dimensiuni respectabile, care se afla la căpătîiul lui. Era bogat acest credincios domn de Peyrolles. Era şi zgîrcit,

sau mai bine zis lacom. Într-adevăr, dacă iubea la nebunie banul, o făcea mai mult pentru plăcerile pe care le procură decît din patima de a-l strînge şi a-l ţine sub cheie.

Gendry îi dădea raportul. Îi povestea tocmai cum bieţii Oriol şi Montaubert, proaspeţi recruţi, purtaseră cadavrul lui Lagardère pînă sub bolţile podului Marion, de unde îl azvîrliseră în fluviu. Peyrolles oprea întotdeauna cel puţin jumătate din simbria ticăloşilor folosiţi de stăpînul său, simbrie hotărîtă de prinţ, dar plătită de el. Îi dădu deci lui Gendry ceea ce socoti că era îndeajuns şi îi spuse că se poate duce. Dar acesta spuse înainte de-a pleca :

— Băieţi de viaţă şi de treabă se găsesc din ce în ce mai rar. Aici, sub fereastra domniei-tale, se află un fost soldat din compania mea, care, la nevoie, ar putea să ne dea o preţioasă mînă de ajutor.

— Cum îl cheamă ?

— I se spune Balena. E puternic şi prost ca o vită.

— Angajează-l — se învoi Peyrolles — aşa, din prevedere, fiindcă sper că acum am terminat cu încăierările.

— Eu — zise Gendry — dimpotrivă, cred că abia încep. Mă duc să-l angajez pe Balena.

Coborî în grădină, unde Balena îşi desfăşura activităţile lui, încercînd zadarnic să lupte cu faima crescîndă a fericitului său rival, Esop al II-lea, zis Jonas.

Peyrolles se sculă şi se duse la stăpînul său. Află însă cu mirare că alţii i-o luaseră înainte. Într-adevăr, prinţul de Gonzague primise în audienţă pe cei doi prieteni ai noştri, pe Cocardasse-

cel-tînăr şi pe fratele Passepoil; se înfăţişaseră amîndoi în mare ţinută şi spilcuiţi ca niciodată, deşi era dis-de-dimineaţă. Între timp, avuseseră grijă să dea o raită şi pe la bucătărie.

— Pungaşilor — le spuse domnul de Peyrolles, de cum dădu iar ochii cu ei — ce-aţi făcut ieri în timpul serbării?

Passepoil ridică din umeri şi Cocardasse îi întoarse spatele.

— Pe cît ne este de mare cinstea şi fericirea — declară Cocardasse prinţului — să slujim un stăpîn atît de strălucit ca domnia-voastră, monseniore, pe atît ne este de neplăcut să avem de-a face cu acest domn. Nu-i aşa, potîrnichea mea?

— Prietenul meu — întări Passepoil — a vorbit ca şi cum ar fi citit şi în inima mea.

— M-aţi auzit? se răsti la ei Gonzague, care părea istovit. Trebuie să-mi aduceţi ştiri chiar în dimineaţa aceasta; ştiri sigure, dovezi palpabile. Vreau să ştiu dacă omul nostru este viu sau mort.

Cocardasse şi Passepoil se înclinară pînă la pămînt, cu acel elegant fel de a saluta care făcea din ei pe cei mai distinşi bandiţi din Europa. Trecură băţoşi prin faţa domnului de Peyrolles şi ieşiră.

— Îmi îngăduiţi, monseniore, să vă întreb — zise Peyrolles, verde la faţă — despre cine vreţi să ştiţi dacă este viu sau mort?

— Despre cavalerul de Lagardère — răspunse Gonzague şi îşi lăsă din nou capul obosit pe pernă.

— Dar bine — îngăimă Peyrolles înmărmurit — de ce această îndoială? Chiar adineauri i-am plătit lui Gendry.

— Gendry este un pungaş şi jumătate, şi tu, tu ai început să îmbătrîneşti, Peyrolles. Sîntem prost serviţi. În timp ce tu dormeai, eu am continuat

să-mi văd de treburi în dimineaţa asta. Am vorbit cu Oriol şi Montaubert. Pentru ce oamenii noştri nu i-au însoţit pînă la Sena?

— Treaba era făcută. Monseniorul însuşi s-a gîndit să silească pe doi din prietenii săi să...

— Prieteni! repetă Gonzague cu un dispreţ atît de copleşitor, încît Peyrolles nu mai ştiu ce să spună.

— Am făcut foarte bine — reluă prinţul — şi într-un fel ai şi tu dreptate: sînt prietenii mei. La naiba! În tot cazul, aşa trebuie să creadă şi ei: că sînt prietenii mei. De cine te poţi folosi pînă la abuz, dacă nu de prieteni? Vreau să-i pun cu botul pe labe. Înţelegi? De aceea vreau să-i prind cît mai mult în laţ şi să-i ţin legaţi de mîini şi de picioare.

Se întrerupse, văzînd aţintită asupra lui privirea lui Peyrolles, care-i sorbea cu nesaţ cuvintele. „Slavă domnului! îşi spuse el cu un rîs silit — iată unul care de pe acum tremură ca varga!"

— Oare, aşa cum stau lucrurile, vă temeţi de ceva din partea Regentului? întrebă Peyrolles.

— Ascultă ce-ţi spun, Peyrolles — vorbi Gonzague, ridicîndu-se într-un cot — jur în faţa lui Dumnezeu că dacă eu cad, tu ai să fii spînzurat!

Peyrolles se dădu trei paşi înapoi. Ochii erau gata să-i iasă din cap. Văzînd ce efect avuseseră vorbele lui, Gonzague izbucni într-un rîs din toată inima.

— Rege al fricoşilor! strigă el. În viaţa mea n-am fost mai bine văzut la curte ca acum, dar nu se ştie niciodată ce se poate întîmpla. În caz că sînt atacat, vreau să fiu apărat. Pentru aceasta nu de prieteni am nevoie în jurul meu; adevăraţi prieteni nu se mai găsesc; nu de prieteni am ne-

voie, ci de sclavi ; şi nu de sclavi cumpăraţi, ci de sclavi înlănţuiţi ; de făpturi trăind din propria mea răsuflare, care să ştie că dacă mor eu, mor şi ei.

— În ceea ce mă priveşte — bolborosi Peyrolles — monseniorul nu avea nevoie să mai...

— E drept ; pe tine te am de mult la mînă, dar pe ceilalţi ? Ştii tu ce nume mari se află în banda mea ? Îţi dai tu seama că o astfel de clientelă poate fi o minunată pavăză ? Navailles are sînge de duce, Montaubert e înrudit prin căsătorie cu familia Molé de Champlatreux, nobilime de viţă, al cărei glas răsună ca clopotul cel mare de la Notre Dame ! Choisy este văr cu Mortemart, Nocé e înrudit cu familia Lauzun, Gironne se trage din Cellamare, Chaverny din prinţii de Soubise...

— Ah, Chaverny... — îl întrerupse Peyrolles.

— Ei da, chiar Chaverny — zîmbi Gonzague — şi el va fi legat ca şi ceilalţi ; nu rămîne decît să găsim un lanţ pentru fantezia lui. Dacă nu i-l găsim — continuă el cu un aer întunecat — va fi cu atît mai rău pentru el ! Dar să continuăm pomelnicul. Taranne e protejat de domnul Law în persoană ; Oriol, acest caraghios, e însuşi nepotul secretarului de stat Le Blanc ; Albret îi spune abatelui Fleury vere. Chiar şi greoiul baron Batz intră cînd pofteşte la prinţesa Palatină. Nu mi-am ales oamenii orbeşte, poţi fi sigur de asta. Vauxménil stă bine cu ducesa de Berri ; prin micul Saveuse ajung la stareţa de Chelles. Mii de draci ! Ştiu bine că pentru treizeci de arginţi m-ar vinde cu toţii. Dar, de aseară, iată-i în mîna mea. Mîine dimineaţă îi vreau sub călcîiul meu. Ai să-ţi dai îndată seama cîtă nevoie am de acest lucru : în noaptea aceasta am fost trădaţi.

— Trădaţi ? strigă Peyrolles. Şi de către cine ?
— De către Gendry, de către Oriol şi de către Montaubert.
— Să fie cu putinţă ? !
— Totul este cu putinţă cît timp ticăloşii ăştia nu se leagănă de capătul unei funii.
— Şi cum de-a aflat monseniorul ?...
— N-am aflat decît un singur lucru : că tîlharii noştri nu şi-au făcut datoria.
— Gendry chiar adineauri mi-a spus că a dus cadavrul sub podul Marion.
— Gendry a minţit. Nu ştiu încă nimic ; dar oricît de greu mi-ar veni, încep să cred că trebuie să renunţ la nădejdea că m-aş putea vedea descotorosit de acest demon de Lagardère...
— Şi de unde toate aceste îndoieli ?
Gonzague scoase de sub pernă o hîrtie răsucită şi o desfăşură încet.
— Nu cunosc prea mulţi oameni care să fi încercat să-şi bată joc de mine — şopti el. Ar fi un joc primejdios, o asemenea glumă făcută prinţului de Gonzague !
Peyrolles aştepta să i se vorbească mai limpede.
— Pe de altă parte — urmă Gonzague — acest Gendry are mîna sigură. Şi apoi am auzit cu urechile mele strigătul acela de agonie...
— Ce vi se spune în acea hîrtie, monseniore ? întrebă Peyrolles, în culmea neliniştii.
Gonzague îi întinse hîrtia despăturită şi Peyrolles citi, holbînd ochii. Hîrtia cuprindea o listă astfel întocmită :
Căpitanul Lorrain — Neapole
Staupitz — Nürnberg
Pinto — Turin
El Matador — Glasgow

Joël de Jugan — Morlaix
Faënza — Paris
Saldagno — Paris
Peyrolles — ...
Filip de Mantua, prinț de Gonzague — ...

Aceste din urmă două nume fuseseră scrise cu cerneală roșie sau cu sînge. Nu se afla nici un nume de oraș în dreptul lor, fiindcă răzbunătorul nu știa încă în ce loc va trebui să-i pedepsească.

Primele șapte nume, înscrise cu cerneală neagră, erau însemnate cu o cruce roșie. Gonzague și Peyrolles înțelegeau prea bine ce înseamnă această cruce. Peyrolles ținea hîrtia în mînă și tremura ca o frunză.

— Cînd ați primit hîrtia asta? bîigui el.

— Azi-dimineață, în zori, de îndată ce porțile au fost deschise, fiindcă auzeam tot tărăboiul care-l fac nebunii aceia și în grădină, și în casă.

— Cum l-ați primit? mai îngăimă el.

Gonzague arătă fereastra care se găsea în fața patului și care avea un geam spart. Peyrolles înțelese și cercetă cu privirea covorul pe care zări o pietricică printre cioburi de sticlă.

— Așa am fost trezit — spuse Gonzague. Am citit și mi-a trecut prin cap că Lagardère ar fi putut să scape.

Peyrolles înclină capul.

— Afară doar dacă — reluă Gonzague — acest gest îndrăzneț nu a fost săvîrșit de vreun credincios de-al lui Lagardère, care nu cunoștea încă soarta stăpînului său.

— Să nădăjduim — șopti Peyrolles.

— În tot cazul, am trimis imediat după Oriol și Montaubert. M-am prefăcut că nu știu nimic; am glumit, i-am tras de limbă și mi-au mărturi-

sit că lăsaseră cadavrul pe o grămadă de gunoaie, în strada Pierre-Lescot.

Peyrolles se bătu cu pumnul pe genunchi.

— Am înțeles! strigă el. Un rănit poate uneori învia.

— În curînd vom ști despre ce anume este vorba — zise Gonzague. Cocardasse și Passepoil au plecat să culeagă știri.

— Vă încredeți în acești derbedei, monseniore?

— Nu mă încred în nimeni, prietene Peyrolles, nici chiar în tine. Dacă aș izbuti să fac totul eu singur, nu m-aș mai folosi de nimeni. În noaptea asta s-au îmbătat; n-au făcut bine; își dau singuri seama de asta și iată un motiv în plus pentru ei ca să meargă acum pe drumul cel drept. I-am chemat, le-am poruncit să-mi găsească pe cei doi viteji care au apărat pe tînăra aventurieră care și-a luat numele de Aurore de Nevers...

Nu se putu împiedica să nu zîmbească rostind aceste din urmă cuvinte. Peyrolles însă rămase serios ca un cioclu.

— Și să răscolească cerul și pămîntul — încheie Gonzague — ca să știu dacă ticălosul acela ne-a scăpat iarăși.

Sună și spuse feciorului care intră:

— Să-mi fie pregătită lectica. Tu, amice Peyrolles — reluă el — urcă-te la alteța sa prințesa ca să-i prezinți, ca de obicei, asigurarea adîncului meu respect. Deschide bine ochii. Să-mi spui ce înfățișare avea anticamera prințesei și pe ce ton ți-a răspuns camerista.

— Unde am să-l găsesc astăzi pe monsenior?

— Mă duc întîi la căsuța de la Saint-Magloire. Abia aștept s-o văd și eu pe tînăra aventurieră din strada du Chantre. Se pare că între ea și nebuna

de dona Cruz s-ar fi legat o prietenie la toartă. După aceea mă voi duce acasă la domnul Law, care vrea să aibă aerul că m-ar cam fi uitat; pe urmă mă voi înfăţişa la Palatul Regal, unde lipsa mea nu ar părea oportună : cine ştie ce calomnii s-ar putea răspîndi pe seama mea.

— Toate acestea vă vor lua timp mult.

— Toate acestea le voi face în timpul cel mai scurt. Trebuie să-mi văd prietenii, pe scumpii mei prieteni. Ziua de astăzi va trebui să fie plină de activitate şi mă bate gîndul să pun la cale şi un anumit supeu intim astă-seară... Dar despre asta vom mai vorbi.

Se apropie de fereastră şi ridică pietricica de pe covor.

— Monseniore — zise Peyrolles — înainte de-a vă părăsi făgăduiţi-mi să vă feriţi totuşi de aceşti doi şnapani...

— Cocardasse şi Passepoil ? Ştiu că te-au cam luat de sus, sărmanul meu Peyrolles.

— Nu e vorba de asta. Ceva îmi spune că ei vă trădează. Şi am să vă dau numaidecît o dovadă : şi ei au fost amestecaţi în povestea de la Caylus. Cu toate acestea nu i-am văzut pe lista morţii.

Gonzague, care cerceta pe gînduri pietricica, desfăşură iute hîrtia.

— E adevărat — şopti el — numele lor lipsesc de pe listă. Dar dacă Lagardère ar fi scris într-adevăr cu mîna lui această listă şi dacă cei doi tîlhari ar fi oamenii lui, ticălosul le-ar fi trecut numele în capul listei, ca să le ascundă trădarea.

— Aşa ceva e prea subtil, monseniore. Într-o bătălie pe viaţă şi pe moarte nu trebuie nimic neglijat. De ieri încoace jucaţi cu cărţi necunoscute. Această stranie făptură, acest cocoşat care s-a vîrît

parcă fără voia domniei-voastre în treburile casei de Gonzague...

— Bine că mi-ai adus aminte de el — îl întrerupse Gonzague — trebuie ca acest om să-şi golească sacul pînă la fund.

Se uită pe fereastră. Cocoşatul se afla tocmai în faţa cuştii sale şi arunca priviri pătrunzătoare spre ferestrele prinţului.

La apariţia acestuia la geam, cocoşatul plecă ochii şi-l salută respectuos.

Gonzague mai privi încă o dată pietricica.

— Vom afla totul — şopti el — vom afla totul. Am impresia că ziua de azi va fi tot atît de agitată pe cît a fost şi noaptea. Du-te, amice Peyrolles; văd că lectica mea e gata; pe curînd!

Peyrolles ascultă porunca, iar domnul de Gonzague se urcă în lectică şi porunci să fie dus la căsuţa în care sta închisă dona Cruz.

Străbătînd coridoarele ca să ajungă la doamna de Gonzague, Peyrolles îşi spuse: „Eu nu nutresc pentru Franţa, frumoasa mea patrie, o dragoste neghioabă, cum am văzut uneori că fac alţii. Cu bani, poţi găsi cîte patrii pofteşti şi oriunde. Puşculiţa mea este aproape plină şi, timp de douăzeci şi patru de ore, pot să bag mîna pînă în coate şi în cuferele prinţului. Steaua lui Gonzague mi se pare că începe să apună. Dacă lucrurile nu se îndreaptă, o pornesc în căutarea unui aer care să priască mai bine sănătăţii mele plăpînde. Poate chiar mîine. Pe toţi dracii, de azi pînă mîine n-o să spargă buba".

Cocardasse-cel-tînăr şi fratele Passepoil făgăduiseră să facă pe dracu-n patru ca să pună capăt îndoielilor alteţei sale prinţului de Gonzague. Doar

erau oameni de cuvînt! Instalați într-o cîrciumă, nu mai puteau de bucurie:

— Va să zică n-a murit! Domnul fie lăudat! zise Cocardasse, întinzîndu-și cana.

Passepoil i-o umplu ochi și repetă:

— N-a murit.

Ciocniră și închinară în sănătatea cavalerului Henri de Lagardère.

— Ah, *sandiéou!* exclamă iar Cocardasse. Cum am mai merita să ne măsoare spinarea cu latul săbiei pentru toate neghiobiile pe care le-am făcut de aseară-ncoace!

— Eram băuți, nobilul meu prieten! răspunse Passepoil. La beție, omul crede orice. De altfel, îl lăsasem în mare încurcătură!

— Parcă poate să fie cu adevărat în încurcătură un diavol împielițat ca el? strigă Cocardasse cu entuziasm. Fii pe pace. Chiar dacă l-aș vedea acum tocat și împănat cu slănină, tot aș zice: o să scape și din asta!

— Adevărul este — întări Passepoil sorbindu-și pe-ndelete băutura — că-i un element destul de valoros. Și ne putem făli că am contribuit și noi la educația lui.

— Scumpule, ai exprimat întocmai, cum nu se putea mai bine, propriile mele sentimente. Poate să ne cotonogească după pofta inimii cu latul săbiei. Sînt al lui cu trup și suflet.

Passepoil puse paharul gol pe masă.

— Nobile prieten — reluă el — dacă mi-ai îngădui să-ți fac o observație, ți-aș spune că intențiile tale sînt bune, dar nenorocita ta slăbiciune pentru vin...

— *Mordiou!* îl întrerupse gasconul — vrei să știi ceva, potîrnicheo? Tu erai de trei ori mai cherchelit decît mine!

— Ei, lasă, lasă! Dacă e vorba pe așa... Ei, fetițo! Mai adu o cană!

În dimineața aceea, cînd se înfățișaseră lui Gonzague, erau încredințați de nefericitul sfîrșit al lui Lagardère pentru că în zori trecuseră pe la casa din strada du Chantre și văzuseră ușile sparte. Încăperile de jos erau pustii. Niciunul din vecini nu știau ce se întîmplase cu frumoasa fată, cu Françoise și cu Jean-Marie Berrichon. La etaj, lîngă cufărul cu închizătoarea spartă, era o baltă de sînge. Prin urmare, totul se sfîrșise; ticăloșii care atacaseră noaptea dominoul roz, pe care ei doi primiseră însărcinarea să-l apere, spuseseră adevărul. Lagardère era mort.

Dar Gonzague le trezise o nădejde cu misiunea pe care le-o dăduse. Gonzague dorea să se găsească cadavrul dușmanului său de moarte. Desigur că Gonzague avea motivele lui să dorească acest lucru. Nu le trebuia mai mult celor doi prieteni ca să ciocnească cu veselie, în sănătatea lui Lagardère cel viu. Cît despre a doua parte a misiunii lor: să caute pe cei doi viteji care o apăraseră pe Aurore, era dinainte îndeplinită, deoarece acești apărători fuseseră ei înșiși. Cocardasse își umplu cana și zise:

— Va trebui să născocim o poveste, scumpule.

— Două povești — îl corectă fratele Passepoil — una pentru tine și alta pentru mine.

— Las' pe mine. Sînt jumătate gascon, jumătate provensal. Poveștile nu mă costă parale.

— Iar eu sînt normand. Să vedem care o să născocească cea mai bună poveste.

— Aşadar, mă provoci?

— Prieteneşte, nobile coleg! Astea sînt jocuri de-ale spiritului. Numai să nu uiţi că în povestea noastră trebuie neapărat să fie găsit şi cadavrul Micului Parizian.

Cocardasse ridică din umeri.

— *Capédédiou!* mormăi el, sugînd ultima picătură din cea de-a doua cană — iată că potîrnichea vrea să-şi înveţe dascălul!

Era prea devreme ca să se reîntoarcă la palatul Gonzague. Trebuiau să aibă aerul că au căutat îndelung. Aşa că Cocardasse şi Passepoil se apucară să născocească fiecare cîte o poveste.

Capitolul II

O LOVITURĂ DE BURSĂ ÎN TIMPUL REGENŢEI

Cocoşatul intrase printre cei dintîi în palatul Gonzague şi, de cum se deschiseseră porţile, fusese văzut sosind cu un băieţaş, care aducea un scaun, un cufăr, o pernă, o saltea. Cocoşatul îşi mobila cuşca şi avea, după cît se părea, de gînd să-şi facă din ea un domiciliu, aşa cum îi dădea drept contractul.

Chiriaşii coliviilor din grădina palatului Gonzague ar fi vrut ca ziua să fie de patruzeci şi opt de ore. Timpul era prea scurt faţă de setea lor de cîştig. Împrejurările păreau prielnice urcării preţurilor. Serbarea de la Palatul Regal avusese un

mare răsunet. Bineînţeles, niciunul din această gloată de mici speculatori nu pusese piciorul la serbare; dar unii, cocoţaţi pe acoperişurile caselor vecine, putuseră întrezări baletul. La cină, între fructe şi brînzeturi, se hotărîse lansarea de noi acţiuni.

Fără încetare, hamali, căruţaşi aduceau maldăre de mărfuri care erau grămădite în gherete sau chiar afară, în mijlocul drumului. Transportul atingea preţuri nemaiauzite pînă atunci.

Esop al II-lea, zis Jonas, trăgea foloase din această nebunie. Spinarea lui, acel pupitru comod cu care îl înzestrase natura, nu cunoştea o clipă de odihnă. Monedele de şase livre şi pistolii cădeau fără încetare în săculeţul lui de piele. Dar acest cîştig îl lăsa rece. Ajunsese repede un financiar cu inimă de piatră.

În dimineaţa aceasta nu era vesel, cum îi era obiceiul. Părea chiar să tînjească. Celor care aveau bunătatea să-l întrebe ce era cu el, le răspundea:

— M-am zbînţuit cam prea mult noaptea asta.

— Unde, dragă Jonas?

— La Regent, care m-a poftit la serbarea lui.

Oamenii rîdeau, îşi iscăleau hîrtiile pe cocoaşa lui, plăteau: era o adevărată binecuvîntare. Către orele zece dimineaţa, o aclamaţie nesfîrşită, uriaşă, cutremurătoare făcu să zăngăne geamurile palatului Gonzague. Toţi băteau din palme, urlau, pălăriile zburau în aer, bucuria se manifesta prin izbucniri şi icniri, tropăituri şi leşinuri. Acţiunile albastre, *nepoatele,* ieşiseră pe piaţă!

— Ofer zece livre peste valoarea nominală!

— Cincisprezece!

— Eu dau douăzeci, bani gheaţă!

— Douăzeci şi cinci! Plătite în lînă de Berry.
— În mirodenii din India, în mătase, în vin de Gasconia!
— Atenţie! Atenţie! Ofer o partidă de sticle de Rouen.
— Atenţie! Pînză de Quintin, cîtă poftiţi: treizeci de livre peste preţ!

Prinţul de Gonzague şi credinciosul său Peyrolles coborau largile trepte din faţa casei. Domnul de Gonzague ţinea în mînă un plic mare, de care spînzurau trei sigilii, pe trei panglici de mătase. Cînd cocoşatul zări plicul, ochii săi parcă se măriseră, în timp ce sîngele îi năvălea în obrajii palizi. Dar nu se clinti şi-şi continuă meseria. Privirea lui era mereu aţintită asupra lui Peyrolles şi asupra prinţului.

— Ce făcea prinţesa? întrebă Gonzague.

— N-a închis ochii toată noaptea — răspunse omul de încredere. Camerista a auzit-o vorbind singură şi spunînd mereu: „Voi scotoci tot Parisul! Am s-o găsesc!“

— Ferească sfîntul! şopti Gonzague. Dac-ar vedea-o vreodată pe fata din strada du Chantre, totul ar fi pierdut!

— Există vreo asemănare? întrebă Peyrolles.

— Vei vedea şi tu: două picături de apă nu se pot asemăna mai mult. Ţi-l mai aminteşti pe Nevers?

— Cum de nu! Era un tînăr chipeş.

— Fata aceasta este într-adevăr fiica lui. Şi e frumoasă ca un înger. Aceeaşi privire, acelaşi zîmbet.

— A şi început să zîmbească?

— Se află cu dona Cruz; se cunosc: dona Cruz o consolează. Vederea acestei copile parcă ar fi

clătinat ceva în mine. Dac-aş avea şi eu o copilă ca ea, dragul meu Peyrolles, cred că... Dar astea-s nebunii! De ce să am remuşcări? Doar n-am făcut rău numai din dorinţa de-a face rău. Am ţelul meu. Şi nu trebuie să renunţ la el. Dacă sînt piedici...

— Cu atît mai rău pentru piedici! şopti Peyrolles.

Gonzague îşi trecu dosul palmei peste frunte. Peyrolles arătă plicul sigilat.

— Monseniorul socoteşte că de data aceasta am dat peste ce trebuia?

— Fără îndoială — răspunse prinţul — iată pecetea lui Nevers şi marele sigiliu al capelei castelului Caylus-Tarrides.

— Credeţi că sînt chiar paginile smulse din faimosul registru?

— Sînt sigur.

— Monseniorul ar putea, de altfel, să se încredinţeze, deschizînd plicul.

— Eşti nebun? exclamă Gonzague. Să rup sigiliile! Frumoasele sigilii neatinse! Ferit-a sfîntul! Fiecare din aceste sigilii face cît o duzină de martori. Vom rupe sigiliile, dragul meu Peyrolles, cînd va fi timpul, cînd vom prezenta consiliului de familie reunit pe adevărata moştenitoare a lui Nevers.

— Adevărata? repetă fără să vrea omul de încredere.

— Aceea care trebuie să fie pentru noi cea adevărată. Aceste documente sigilate vor dovedi fără putinţă de tăgadă... adevărul.

Peyrolles se înclină. Cocoşatul continua să nu-i scape din ochi.

— Dar — reluă omul de încredere — ce vom face cu cealaltă fată, monseniore? Vorbesc de cea care are privirea şi zîmbetul lui Nevers.

— Ah, cocoşat blestemat! strigă speculantul care tocmai în clipa aceea semna pe spatele lui Jonas. Ce te frămînţi atîta?

Cocoşatul făcuse într-adevăr, fără să vrea, o mişcare ca să se apropie mai mult de Gonzague.

Acesta părea nehotărît.

— M-am gîndit şi la asta! spuse el apoi, dar mai mult pentru sine. Ce-ai face tu, dragul meu Peyrolles, cu această fată, dac-ai fi în locul meu?

Omul de încredere rînji lubric şi josnic. Se vede că Gonzague înţelese, căci răspunse:

— Nu, nu! Nici prin gînd nu mi-ar trece aşa ceva! Am o altă idee. Ia spune, care este cel mai scăpătat, cel mai ruinat din toţi sateliţii noştri?

— Chaverny — răspunse Peyrolles, fără şovăire.

— Astîmpără-te odată, cocoşatule! strigă un alt acţionar.

— Chaverny! repetă Gonzague, a cărui faţă se lumină. Îmi place băiatul acesta! Dar mă cam stînjeneşte. În felul ăsta aş scăpa de el.

Capitolul III

TOANĂ
DE COCOŞAT

Se făcuseră orele cinci. Era pe înserate. Primul clopot vestind închiderea tranzacţiilor financiare răsună în strada Quincampoix. Cumplitele accidente

care se reînnoiau în fiecare seară hotărîseră autoritățile să interzică negocierea acțiunilor după ce se lăsa întunericul. Întotdeauna în ultimul moment delirul speculației ajungea la culme. S-ar fi zis că asiști la o încăierare. Traficanții se apucau unii pe alții de guler. Strigătele se încrucișau cu atîta înverșunare, încît nu se mai auzea decît un singur și nesfîrșit urlet.

Deși toți trăgeau de el, cocoșatul nu-l slăbea din ochi pe domnul de Gonzague. Auzise numele lui Chaverny.

— Se închide! Se închide! striga gloata. Să ne grăbim! Să ne grăbim!

— Ce voiați să-mi spuneți despre marchizul de Chaverny, monseniore? întrebă Peyrolles.

Gonzague tocmai adresa un salut protector și mîndru credincioșilor săi.

— Chaverny? repetă el cu un aer distrat. A, da, Chaverny. Adu-mi aminte că trebuie să vorbesc după închidere cu cocoșatul.

— Și fata? Nu este primejdios să o lăsăm în căsuța din dosul bisericii?

— Foarte primejdios. De aceea nici n-o s-o mai lăsăm mult acolo. Dar fiindcă veni vorba, dragă Peyrolles, află că astă-seară vom lua masa la dona Cruz. Va fi o reuniune de prieteni. Ai grijă ca totul să fie pregătit.

Mai adăugă cîteva vorbe la urechea lui Peyrolles, care se înclină și zise:

— E de ajuns, monseniore.

— Ei, cocoșatule! strigă iarăși un speculant, nemulțumit. Ce tot țopăi ca un nebun! Nu-ți mai cunoști meseria? Domnilor, va trebui să ne folosim iar de Balena.

Peyrolles se îndepărta. Domnul de Gonzague îl chemă înapoi.

— Să mi-l cauţi pe Chaverny — îi porunci el — să mi-l aduci mort sau viu. Am neapărată nevoie de Chaverny.

Cocoşatul scutură spinarea pe care tocmai se semna altă hîrtie.

— Sînt ostenit ! strigă el. Auziţi, sună iar clopotul ! Am şi eu nevoie de odihnă !

Într-adevăr, clopotul suna şi portarii treceau sunîndu-şi cheile. Cîteva minute mai tîrziu nu se mai auzea decît zgomotul lacătelor care începuseră să fie încuiate. Fiecare chiriaş avea la gheretă lacătul lui şi mărfurile nevîndute sau schimbate rămîneau în gheretă. Paznicii zoreau pe întîrziaţi.

Speculatorii noştri asociaţi — Navailles, Taranne, Oriol şi compania — se apropiaseră de Gonzague, pe care îl înconjurară înclinîndu-se adînc în faţa lui, cu pălăria în mînă ; Gonzague îşi ţinea privirea pironită asupra cocoşatului, care, aşezat pe-o piatră la uşa cuştii, nu părea de loc grăbit să plece. Îşi număra liniştit conţinutul sacului de piele ; s-ar fi zis că face acest lucru cu mare plăcere.

— Am venit astăzi de dimineaţă să aflăm noutăţi despre sănătatea domniei-tale, scumpe vere ! zise Navailles.

— Şi am fost fericiţi — adăugă Nocé — să auzim că nu v-aţi resimţit de loc obosit după serbarea de azi-noapte.

— Există ceva ce oboseşte mai mult decît plăcerile, domnilor : îngrijorarea.

— Adevărul este — zise Oriol, care voia cu orice preţ să spună şi el ceva — adevărul este că îngrijorarea... şi eu sînt la fel. Cînd eşti îngrijorat...

De obicei Gonzague era mărinimos şi venea în ajutorul curtenilor lui cînd aceştia se poticneau; dar de data aceasta îl lăsă pe Oriol să se împotmolească în propria lui frază.

Cocoşatul rîdea, aşezat pe piatra lui. Cînd sfîrşi de numărat banii, răsuci gîtul sacului său de piele şi îl legă grijuliu cu o sfoară. Pe urmă se pregăti să intre în cuşcă.

— Ce faci, Jonas? îl întrebă un paznic. Ai de gînd să te culci aici?

— Da, prietene — răspunse cocoşatul — am adus tot ce trebuie pentru asta.

Paznicul izbucni în rîs. Domnişorii din jurul prinţului îl imitară, afară de Gonzague, care nici măcar nu zîmbi.

— Haide, haide! mormăi paznicul. Lasă glumele, omuleţule! Ia-ţi catrafusele!

Cocoşatul îi închise uşa în nas.

Fiindcă paznicul izbea cu toată puterea cu piciorul în cuşcă, cocoşatul îşi arătă faţa sa gălbejită la ferestruia de sub acoperiş.

— Dreptate, monseniore! strigă el.

— Dreptate! repetară, rîzînd, domnişorii.

— Păcat că nu este Chaverny aici — adăugă Navailles. L-am fi însărcinat pe el să rostească această importantă şi solemnă hotărîre judecătorească.

Gonzague, cu un gest, făcu linişte.

— Toată lumea trebuie să iasă la sunetul clopotului — zise el. Acesta este regulamentul.

— Monseniore — replică Esop al II-lea zis Jonas, cu tonul scurt şi precis al unui avocat care ar trage concluzii — vă rog să binevoiţi a lua în considerare că eu nu sînt în situaţia celorlalţi. Nu

toată lumea a închiriat cuşca cîinelui domnieivoastre.

— Bine zis! strigară unii.

— Şi ce-i cu asta? spuseră alţii?

— Médor — răspunse cocoşatul — obişnuia, da sau nu, să doarmă în cuşca lui?

— Bine zis! Foarte bine zis!

— Dacă Médor obişnuia, aşa cum pot uşor să dovedesc, să doarmă în cuşca lui, eu, care l-am înlocuit în schimbul a treizeci de mii de livre în drepturile şi privilegiile lui, pretind să fac întocmai ca Médor şi nu voi ieşi de-aici decît dacă sînt expulzat cu forţa!

De data aceasta, Gonzague zîmbi. Încuviinţă cu un semn din cap. Paznicul se retrase.

— Vino puţin aici! îi spuse prinţul cocoşatului.

Jonas ieşi numaidecît din cuşcă. Se apropie şi salută ca un adevărat om de lume.

— De ce vrei să dormi în cuşcă? îl întrebă Gonzague.

— Fiindcă este locul mai sigur şi am bani mulţi la mine.

— Crezi c-ai făcut o afacere bună cu cuşca ta?

— O afacere de aur, monseniore; ştiam eu dinainte.

Gonzague îi puse mîna pe umăr. Cocoşatul scoase un uşor strigăt de durere.

I se mai întîmplase acest lucru şi în noaptea trecută, în vestibulul apartamentului Regentului.

— Dar ce ai? îl întrebă prinţul mirat.

— O amintire de la bal, monseniore: o durere de şale.

— A dansat prea mult! exclamară domnişorii.

Gonzague întoarse spre ei o privire în care se citea dispreţul.

— Aveţi poftă de rîs, domnilor — zise el. Poate că şi eu aş avea. Dar s-ar putea să nu facem bine şi să vedem mai curînd pe omuleţul acesta bătîndu-şi în cele din urmă joc de noi.

— Monseniore!... protestă Jonas, cu modestie.

— Eu vă spun ceea ce gîndesc — reluă Gonzague. V-aţi găsit naşul!

Toţi cei de faţă ar fi vrut să protesteze indignaţi.

— Da, da, v-aţi găsit naşul! repetă prinţul. El singur mi-a fost mai de folos decît dumneavoastră toţi la un loc. Ne-a făgăduit să ni-l aducă pe Lagardère la balul Regentului, şi ni l-a adus pe domnul de Lagardère.

— Dacă monseniorul ne-ar fi însărcinat... — începu Oriol.

— Domnilor — reluă Gonzague, fără să-i dea vreo atenţie — cu domnul de Lagardère nu se poate juca nimeni. Bine-ar fi să nu mai avem prilejul să ne încredinţăm din nou de adevărul acestor spuse!

Toate privirile se îndreptară spre el, întrebătoare.

— Putem vorbi deschis — zise Gonzague — doresc să-mi apropii pe acest omuleţ; am încredere în el.

Cocoşatul păru să nu-şi mai încapă în piele la auzul acestor cuvinte.

Prinţul urmă:

— Am încredere şi voi mărturisi în faţa lui cum voi mărturisi şi în faţa domniilor-voastre: dacă Lagardère n-a murit, sîntem cu toţii ameninţaţi să pierim.

Urmă o tăcere. Cocoşatul avea aerul cel mai mirat dintre toţi.

— L-ați lăsat cumva să vă scape? șopti el.

— Nu știu; văd că oamenii pe care i-am trimis să afle ce-i cu el întîrzie. Sînt îngrijorat. Aș da mult să aflu ce anume s-a petrecut.

În jurul lui, atît financiarii cît și gentilomii încercau să pară nepăsători. Erau printre ei cîțiva viteji autentici: Navailles, Choisy, Nocé, Gironne, Montaubert, care dăduseră dovezi de curajul lor. Dar cei trei speculanți, mai ales Oriol, erau foarte palizi, iar baronul de Batz era de-a dreptul verde la față.

— Sîntem, slavă Domnului, destul de numeroși și de puternici... — începu Navailles.

— Vorbiți fără să știți ce puteți — îl întrerupse Gonzague. Eu aș vrea ca nici unul să nu tremure mai mult decît mine cînd va trebui să dăm, în sfîrșit, lovitura cea mare.

— Dar, monseniore — strigă fiecare din toate părțile — sîntem cu toții alături de domnia-voastră.

— Știu, domnilor — replică ascuțit prințul — și am făcut tot ceea ce era necesar pentru ca să fie astfel.

Chiar dacă cineva fusese nemulțumit la auzul acestor cuvinte, nu se observă nimic.

— Dar, pînă una, alta — reluă Gonzague — să plătim serviciile aduse. Prietene, ne-ai fost de mare folos — adăugă el, adresîndu-se cocoșatului.

— Eu, monseniore?...

— Te rog, lasă deoparte modestia. Ai lucrat foarte bine, ai dreptul să-ți ceri răsplata.

Cocoșatul ținea încă în mînă sacul de piele; începu să-i răsucească băierile.

— Credeți-mă — mormăi el — nu merită să mai vorbim de asta.

— Pe toţi dracii! strigă Gonzague — vrei oare să ne ceri o răsplată chiar atît de mare?

Cocoşatul îl privi în faţă şi nu răspunse.

— Ţi-am mai spus odată — urmă prinţul, cu un început de enervare — nu primesc nimic degeaba, prietene. Pentru mine, orice serviciu gratuit este prea scump, căci ascunde o trădare. Primeşte deci răsplată; ţin neapărat să te plătesc.

— Haide, Jonas, prietene! strigară toţi domnişorii într-un glas.

— Exprimă o dorinţă: aì doar în faţă pe regele vrăjitorilor.

— Dacă monseniorul porunceşte... — zise cocoşatul cu o stînjeneală crescîndă —... dar cum să îndrăznesc să exprim această dorinţă monseniorului?

Îşi plecă ochii, frămîntă sacul şi bolborosi:

— Monseniorul îşi va bate joc de mine, sînt sigur!

— Mă prind pe o sută de ludovici că prietenul nostru Jonas este îndrăgostit! strigă Navailles.

Izbucni un hohot prelung de rîs. Doar Gonzague şi cocoşatul nu luară parte la această veselie. Gonzague era încredinţat că va mai avea nevoie de cocoşat. Gonzague era lacom, dar nu zgîrcit; banii îi cîştiga cu uşurinţă şi la nevoie ştia să-i dăruiască cu amîndouă mîinile. În această clipă dorea două lucruri: să-şi apropie această misterioasă unealtă şi să afle ce-i cu ea. Dar, ca să-şi atingă acest scop, trebuia multă îndemînare. În loc să-l stingherească, curtenii lui făceau, fără să ştie, să pară şi mai mare bunăvoinţa pe care o arăta omuleţului.

— Şi de ce n-ar fi şi îndrăgostit? spuse el serios. Dacă este şi dacă fericirea lui depinde de mine, vă jur că va fi fericit. Marile servicii nu se plătesc numai cu bani.

— Monseniore — rosti cocoşatul cu un ton pătruns — vă mulţumesc. Dragoste, ambiţie, curiozitate, ştiu eu ce nume să dau patimii care mă pustieşte? Domnii aceştia rîd şi au toată dreptatea; dar eu sufăr!

Gonzague îi întinse mîna. Cocoşatul o sărută, dar buzele i se cutremurară. Apoi urmă, cu un glas atît de straniu, încît chefliilor noştri le pieri veselia:

— Curiozitate, ambiţie, dragoste, ce importanţă are numele bolii? Moartea e moarte, fie că-i adusă de o molimă, de otravă, sau de spadă.

Îşi scutură deodată claia de păr şi ochiul îi scînteie. Îşi şterse fruntea, aruncă o privire piezişă în jurul său şi deodată slobozi acel rîs ascuţit şi piţigăiat pe care i-l cunoaştem.

— Ha-ha! Ha! Ha! făcu el, văzînd că ascultătorii tresăreau. Eu ştiu ce-i viaţa, fiindcă am trăit-o din plin. Ha! Ha! Ha! Sînt eu mic, dar sînt totuşi om. De ce n-aş fi şi eu îndrăgostit, domnii mei? De ce n-aş fi curios? De ce n-aş fi ambiţios? Rînji şi îi privi pe rînd pe credincioşii lui Gonzague. Mai rea decît urîţenia — reluă el — este sărăcia. Am fost sărac, n-am avut părinţi; cred că mamei şi tatii le-a fost frică de mine în ziua cînd m-am născut; cred că mi-au pus leagănul în stradă, în mijlocul drumului. Cînd am deschis ochii, am văzut cerul cenuşiu deasupra capului, cerul care turna apă rece peste bietul meu trupşor dîrdîind. Prima senzaţie de care îmi aduc aminte a fost durerea pricinuită de bătaie. Astfel am ştiut că exist: prin loviturile de bici care mi-au sfîrtecat carnea. Patul meu era trotuarul, masa mea, rămăşiţele cîinilor

sătui, lăsate în marginea străzii. Bună şcoală, domnilor, bună şcoală! Dacă aţi şti cîte pot eu îndura!

— Trebuie că ştii şi să urăşti cu sete, prietene! murmură Gonzague.

— Ei, ei! Desigur, monseniore. Am auzit pe ici, pe colo, pe unii fericiţi regretînd anii copilăriei; eu mi-am trăit copilăria cu mînia în suflet. Ştiţi pe ce eram gelos? Pe bucuria celorlalţi. Ceilalţi erau frumoşi, ceilalţi aveau tată şi mamă. Li se făcea oare milă celorlalţi de cel ce era singur şi deznădăjduit? Nu. Cu atît mai bine! Sufletul meu a fost plămădit, oţelit şi călit de batjocură şi de dispreţ. Cîteodată aşa ceva te omoară; pe mine nu m-a omorît. Răutatea m-a făcut să văd cît sînt de puternic. Odată ajuns puternic, fost-am oare rău? Bunii mei stăpîni, cei ce mi-au fost duşmani nu mai sînt pe lume ca s-o spună.

Era ceva atît de straniu şi de neprevăzut în aceste vorbe, încît fiecare tăcu. Luaţi pe neaşteptate, le pierise zîmbetul batjocoritor. Gonzague asculta atent şi surprins. Efectul produs asupra lui semăna cu fiorul provocat de o ameninţare aruncată de un duşman.

— De îndată ce m-am simţit puternic — urmă cocoşatul — am fost cuprins de o dorinţă: am vrut să fiu bogat. Timp de zece ani, poate chiar mai mult, am muncit, împresurat de batjocură şi de huiduieli. Prima para e greu de cîştigat, a doua mai uşor, a treia vine singură; trebuie douăsprezece parale ca să faci un ban, douăzeci de bani ca să faci o livră. Am asudat pînă la sînge ca să cîştig primul meu ludovic de aur; l-am păstrat. Cînd

sînt ostenit şi descurajat, mă uit la el: vederea lui îmi zgîndără orgoliul, orgoliul este puterea omului. Ban cu ban, livră cu livră adunam. Nu mîncam pe săturate; în schimb beam atît cît îmi era sete, fiindcă apa de izvor nu costă nimic. Umblam în zdrenţe, mă culcam pe tare. Tezaurul meu sporea; şi adunam, adunam mereu!

— Prin urmare, eşti zgîrcit? îl întrerupse Gonzague, ca şi cum l-ar fi interesat sau i-ar fi plăcut să descopere o slăbiciune în această ciudată fiinţă.

Cocoşatul dădu din umeri.

— Ce bine ar fi fost, monseniore! răspunse el. Măcar de m-ar fi făcut cerul zgîrcit! Măcar de-aş fi putut iubi aceşti bieţi galbeni cum îşi iubeşte îndrăgostitul iubita! Ar fi fost şi asta o patimă! Mi-aş fi irosit toată viaţa ca s-o satisfac. Ce este fericirea decît un ţel în viaţă, un pretext ca să te străduieşti şi să trăieşti? Dar nu poate fi zgîrcit oricine vrea. Mult timp am nădăjduit că voi deveni zgîrcit. N-am putut. Nu sînt zgîrcit. Scoase un oftat adînc şi încrucişă braţele pe piept. Într-o zi am cunoscut totuşi o bucurie — continuă el. O singură zi. Îmi numărasem comoara şi stătusem o zi întreagă să mă întreb ce să fac cu ea. Aveam de două ori, de trei ori mai mulţi bani decît crezusem. Repetam în beţia mea: „Sînt bogat! Sînt bogat! Îmi voi cumpăra fericirea!“ M-am uitat în jurul meu: nimeni. Am luat o oglindă. Zbîrciturí şi păr alb! Ce repede au apărut! Parcă era ieri cînd, copil fiind, mîncam bătăi. „Oglinda minte!“ mi-am spus. Am spart oglinda. Un glas mi-a strigat: „Bine i-ai făcut! Aşa trebuie trataţi neruşinaţii care vorbesc sincer în lumea asta!“ Şi acelaşi glas a adăugat:

„Aurul e frumos! Aurul e tînăr! Seamănă aurul, cocoşatule! Bătrîne, seamănă aurul! Vei culege tinereţe şi frumuseţe!" Cine vorbea aşa, monseniore? Am văzut bine că eram nebun. Am ieşit. Mergeam la întîmplare pe străzi, căutînd o privire binevoitoare, o faţă care să-mi zîmbească. „Cocoşatule! Cocoşatule!" îmi strigau oamenii cărora le întindeam mîna. „Cocoşatule! Cocoşatule!" repetau femeile spre care năzuia biata-mi inimă feciorelnică. „Cocoşatule, cocoşatule, cocoşatule!" Şi rîdeau. Aşadar, mint cei ce spun că aurul este regele omenirii!

— Trebuia să-ţi arăţi aurul! strigă Navailles.

Gonzague părea adîncit în gînduri.

— Le-am arătat — reluă Esop — mîinile s-au întins nu ca să le strîngă pe-ale mele, ci ca să-mi scotocească buzunarele. Vream să aduc la mine prieteni; n-am atras decît tîlhari. Domniile-voastre tot mai zîmbiţi, dar eu am plîns. N-am plîns însă decît o noapte. Prietenie, dragoste! Prostii. Plăcerile! Îmi rămîneau plăcerile. Puteam măcar avea tot ceea ce se vinde oricui...

— Prietene — îl întrerupse Gonzague cu răceală şi cu mîndrie — voi afla, totuşi, ce aştepţi de la mine?

— Îndată, monseniore — replică cocoşatul, schimbînd încă o dată tonul. Am ieşit din nou din sihăstria mea, sfios, dar cuprins de văpăi. Patima de viaţă se aprinsese în mine; deveneam filozof. Am umblat, am rătăcit pe toate cărările, adulmecînd vîntul la răscruci, ca să ghicesc de unde venea adierea voluptăţii necunoscute...

— Şi...? stărui Gonzague.

— Prinţe — răspunse cocoşatul înclinîndu-se — adierea venea dinspre palatul domniei-voastre.

Capitolul IV

GASCON
ŞI NORMAND

Cuvintele acestea fură spuse pe un ton vioi şi vesel. Diavolul de cocoşat părea să aibă darul de a dirija dispoziţia generală. Toţi cei ce-l înconjurau pe Gonzague, şi Gonzague el însuşi, adineauri atît de grav, începură să rîdă din toată inima.

— Ha-ha ! exclamă prinţul — adierea venea dinspre palatul nostru !

— Da, monseniore. Şi de îndată am alergat într-acolo. Din prag am simţit că nimerisem bine. Nu ştiu ce aromă mi-a cuprins creierul, fără îndoială aroma plăcerii aristocratice şi bogate. M-am oprit ca să mă desfăt din plin cu ea. E o aromă care îmbată, monseniore ! Îmi place, îmi place chiar foarte mult.

— Nu este lipsit de gust senior Esop ! strigă Navailles.

— Ce fin cunoscător ! adăugă Oriol.

Cocoşatul îl privi în albul ochilor.

— Domnia-ta, care faci pe hamalul noaptea — îi spuse el cu jumătate de glas — eşti mai în măsură să înţelegi că poţi fi în stare de orice ca să-ţi satisfaci dorinţele.

Oriol se-ngălbeni. Montaubert exclamă :

— Ce vrea să spună ?

— Explică-te, prietene ! porunci Gonzague.

— Monseniore — spuse cocoşatul fără să se tulbure — explicaţia nu va fi lungă. După cum ştiţi, am avut cinstea să părăsesc Palatul Regal ieri, în acelaşi timp cu domnia-voastră. Am văzut doi gen-

tilomi înhămaţi la o targă; cum aşa ceva nu e lucru tocmai obişnuit, mi-am spus că cei doi gentilomi trebuie să fi fost foarte bine plătiţi ca să primească o astfel de însărcinare.

— Şi ştie că... începu Oriol prosteşte.

— Ce era pe targă? îl întrerupse cocoşatul. Bineînţeles! Era un bătrîn senior beat, căruia i-am oferit, după aceea, ajutorul braţului meu ca să se poată întoarce acasă.

Gonzague plecă ochii şi se schimbă la faţă. O expresie de adîncă mirare se răspîndi pe toate chipurile.

— Şi ştii cumva şi ce s-a mai întîmplat cu domnul de Lagardère? întrebă Gonzague în şoaptă.

— Ei, ei! Gautier Gendry are şi pumnalul bun, şi mîna bună; răspunse cocoşatul. Mă găseam la un pas de el cînd a lovit; lovitura era foarte bine dată, pe legea mea. Cei pe care i-aţi trimis în cercetare vă vor povesti urmarea.

— Întîrzie cam mult!

— O treabă ca asta nu se face bătînd din palme. Maestrul Cocardasse şi fratele Passepoil...

— Îi cunoşti, aşadar? îl întrerupse Gonzague uimit.

— Monseniore, eu cunosc aproape pe toată lumea.

— Ştii, prietene, că mie nu-mi prea plac cei ce cunosc prea multă lume şi prea multe lucruri.

— E adevărat că poate fi primejdios — răspunse liniştit cocoşatul — dar uneori e şi folositor. Să fim drepţi. Dacă eu nu l-aş fi cunoscut pe domnul de Lagardère...

— Eu unul nu m-aş folosi de omuleţul acesta! şopti Navailles în spatele lui Gonzague. Credea că n-a fost auzit; dar cocoşatul îi răspunse:

— Rău aţi face!

Cu toate acestea, aproape toţi cei de faţă împărtăşeau părerea lui Navailles. Chiar Gonzague părea că şovăie. Cocoşatul continuă, ca şi cum ar fi vrut să se joace cu nehotărîrea lui.

— Dacă n-aş fi fost întrerupt, aş fi răspuns singur bănuielilor domniilor-voastre. Cînd m-am oprit în pragul palatului Gonzague, monseniore, şovăiam. Eram oare gata să fac totul, absolut totul, ca să merit intrarea în acest Paradis, ca să-mi adăpostesc nimicnicia sub pulpana mantiei princiare? Mi-am pus deci această întrebare şi totuşi am intrat, monseniore.

— Pentru că te simţeai gata să faci orice? stărui prinţul.

— Orice! sublinie hotărît cocoşatul.

— Bravo! Ce sete aprigă de plăceri şi de nobleţe!

— De patruzeci de ani mîngîi acest vis; nu ştiţi ce lăcomii mocnesc sub părul meu cărunt!

— Nobleţea — zise prinţul — se poate cumpăra; întreabă-l pe Oriol!

— Eu nu rîvnesc la o nobleţe cumpărată.

— Întreabă-l pe Oriol cît cîntăreşte nobleţea.

Esop al II-lea îşi arătă ghebul cu un gest comic.

— Cîntăreşte mai mult ca o cocoaşă? Un nume obscur sau o cocoaşă sînt două poveri care nu strivesc decît pe cei săraci cu duhul! Eu sînt un prea neînsemnat muritor ca să mă asemui cu un financiar de importanţa domnului Oriol. Dacă pe domnia-sa numele lui obscur îl striveşte, cu atît mai rău pentru el; pe mine cocoaşa nu mă apasă. Mareşalul de Luxembourg este şi el cocoşat. I-a văzut oare duşmanul spatele la bătălia de la Nerwinde? Eroul comediilor napolitane, omul de neînvins, căruia nimeni nu i se împotriveşte, Pulcinella, este cocoşat şi în faţă şi în spate. Tirteu era şi şchiop,

şi cocoşat ; cocoşat şi şchiop era şi Vulcan, meşterul făurar al trăsnetului ; Esop, al cărui nume glorios mi-l daţi, îşi avea de asemenea cocoaşa lui : înţelepciunea. Cocoaşa uriaşului Atlas era omenirea. Fără să o aşez pe-a mea la acelaşi nivel cu toate aceste ilustre cocoaşe, afirm că face, la cursul actual, cincizeci de mii de galbeni venit. Ce-aş fi fără ea ? Eu o preţuiesc. E de aur !

— În tot cazul, plină de duh, prietene — zîmbi Gonzague. Îţi făgăduiesc că vei fi gentilom.

— Vă mulţumesc, monseniore. Cînd oare ?

— Drace ! spuseră ceilalţi. Se grăbeşte !

— Trebuie timp ! zise Gonzague.

— Dînşii au spus adevărul — replică cocoşatul — mă grăbesc, monseniore, să nu vă fie cu supărare ; mi-aţi spus că nu vă plac serviciile gratuite, atunci îmi vine uşor să vă cer plata numaidecît.

— Numaidecît ! exclamă prinţul. Dar nu este cu putinţă !

— Daţi-mi voie ! Nu este vorba de obţinerea unui titlu de nobleţe.

Se apropie şi spuse pe un ton insinuant :

— Nu este într-adevăr neapărat nevoie să fii gentilom ca să te aşezi lîngă domnul Oriol, de pildă, la micul supeu din noaptea aceasta.

Toţi cei de faţă izbucniră în rîs, afară de Oriol şi de prinţ.

— Şi asta o ştii ? spuse acesta din urmă, încruntînd sprîncenele.

— Două vorbe auzite din întîmplare... — şopti cocoşatul cu umilinţă.

Ceilalţi începură să strige :

— Aşadar, sîntem invitaţi seara la o masă ?

Şi ca şi cum ar fi vrut să aţîţe şi mai mult năstruşnicul capriciu al cocoşatului :

— Domnilor, nu este vorba de un supeu ca oricare altul.

— Dar cum va fi ? Şi cine va veni ?

— Ghiciţi.

— Actriţe ? Domnul Law ? Maimuţele de la bîlciul Saint-Germain ?

— Mai senzaţional, domnilor ! Vă daţi bătuţi ?

— Ne dăm bătuţi ! răspunseră toţi în cor.

— Va fi o nuntă — zise Gonzague.

Cocoşatul tresări, dar această tresărire fu pusă pe socoteala bucuriei lui.

— O nuntă ? repetă el, cu mîinile împreunate şi cu ochii închişi. O nuntă ca încheiere a supeului ?

— O nuntă adevărată ! îl asigură Gonzague. O adevărată căsătorie, cu mare ceremonie.

— Şi pe cine căsătoriţi ? întrebară toţi, într-un singur glas.

Cocoşatul de-abia îşi ţinea răsuflarea. Dar în clipa în care Gonzague se pregătea să răspundă, Peyrolles se arătă pe treptele palatului şi strigă :

— Ura ! Ura ! Iată oamenii noştri !

Cocardasse şi Passepoil erau în spatele lui, arborînd în toată înfăţişarea lor liniştita siguranţă de sine care se cuvine oamenilor ce pot fi de mare folos.

— Prietene — spuse Gonzague cocoşatului — noi doi mai avem de vorbit. Nu te depărta.

— Rămîn la poruncile monseniorului — răspunse Esop al II-lea, retrăgîndu-se spre cuşca sa.

Mintea lui era plină de furtună, creierii îi clocoteau. După ce trecu pragul cuştii şi închise uşa, se lăsă să cadă pe saltea.

„O căsătorie — murmură el — ce scandal ! Şi nici nu poate fi o simplă parodie fără urmări. Omul acesta nu face nimic fără scop. Ce se ascunde oare

sub această profanare? Nu pot prinde ițele acestei urzeli, și timpul zboară."

Capul i se adînci între mîinile încleștate.

„Cu sau fără voia lui — își spuse el apoi cu o stranie energie — jur pe Dumnezeul meu că voi lua și eu parte la supeu!"

— Ei, Peyrolles, ce vești au adus? strigau curtenii noștri curioși. Isprăvile lui Lagardère începeau să-i intereseze direct.

— Acești doi viteji vor să povestească totul direct monseniorului — le răspunse Peyrolles.

Odihniți fiindcă dormiseră aproape toată ziua cu capul pe masa cîrciumii „La Veneția", Cocardasse și Passepoil arătau ca niște trandafiri. Trecură mîndri printre rîndurile plevuștei care-l înconjura pe prinț și se opriră în fața acestuia, salutîndu-l cu o demnitate ușor ștrengărească, de adevărați maeștri în meseria armelor.

— Să auzim — le spuse prințul — hai, repede!

Cocardasse și Passepoil se uitară unul la altul.

— Tu începi, prietene — zise normandul.

— Ba să mă ierți, porumbelule — se împotrivi gasconul. Tu începi!

— Pe toți dracii! strigă Gonzague. Mult o să mă țineți așa?

Atunci începură dintr-o dată, cu glas tunător și cu vădită plăcere de a povesti:

— Monseniore, ca să merităm cinstea și încrederea...

— Stați! strigă prințul mînios. Vorbiți pe rînd și pe scurt!

— Pe scurt și deslușit! adăugă Navailles.

— Iată povestea în două vorbe — se hotărî fratele Passepoil. Ca să spui adevărul nu trebuie timp prea

mult, şi cei care o lungesc o fac cu socoteli ascunse, numai aşa... ca să te îmbrobodească. Asta-i părerea mea. Şi dacă gîndesc aşa, înseamnă că am eu pentru ce. Experienţa... Dar să nu ne pierdem timpul în teorii. Prin urmare, am plecat azi-dimineaţă să îndeplinim porunca monseniorului. Nobilul meu prieten şi cu mine ne-am spus : „Doi vulpoi fac mai mult decît unul singur ; să urmărim fiecare cărarea noastră“. Prin urmare, abia ieşiţi din palat, ne-am despărţit. Ce-a făcut nobilul meu prieten nu ştiu. Eu m-am dus la Palatul Regal, unde lucrătorii desfăceau decorurile serbării. Toţi sporovăiau despre unul şi acelaşi lucru. Fusese descoperită o baltă de sînge între cortul indian şi ghereta portarului-grădinar Le Bréant. Prin urmare, iată un prim punct cîştigat : eram sigur că o lovitură de spadă sau de pumnal fusese dată. M-am dus să cercetez balta de sînge care mi s-a părut mulţumitoare, apoi m-am luat după o dîră care... he-he ! ce ochi trebuie să ai pentru aşa ceva ! Dîra ducea de la cortul indian pînă în strada Saint-Honoré, trecînd prin vestibulul Regentului. Lacheii mă întrebau : „Ce-ai pierdut ?“ „Portretul mîndrii mele !“ le răspundeam eu. Iar ei rîdeau, ca nişte bieţi ticăloşi de rînd ce sînt.

— Mai pe scurt ! porunci Gonzague.

— Monseniore, scurtez cît pot. Care va să zică, aşa ! Pe strada Saint-Honoré trec atîţia cai şi trăsuri, încît urma se pierdea. M-am îndreptat spre fluviu...

— Pe unde ? îl întrerupse prinţul.

— Prin strada l'Oratoire — răspunse Passepoil.

Gonzague şi devotaţii săi schimbară o privire. Dacă Passepoil ar fi pomenit de strada Pierre Lescot, ar fi feştelit-o. Nimeni n-ar mai fi crezut un cuvînt, de

vreme ce nefericita ispravă a lui Oriol şi Montaubert era cunoscută. Dar Lagardère putea foarte bine să se fi strecurat pe strada l'Oratoire. Fratele Passepoil continuă cu tonul cel mai nevinovat :

— Vă spun toate astea ca la o spovedanie, mărite prinț. Dîra de sînge reîncepea în strada l'Oratoire, şi am putut s-o urmăresc pînă la malul apei. Acolo nu mai era nimic. Am zărit nişte marinari care stăteau la taifas ; m-am apropiat tiptil. Unul din ei, care vorbea cu accent picard, tocmai spunea : „Erau trei ; gentilomul era rănit ; după ce i-au luat punga, l-au aruncat de sus de pe mal, de sub ferestrele palatului Louvre". „Domnii mei, i-am întrebat eu atunci, spuneți-mi, vă rog, n-ați văzut cum arăta la față gentilomul ?" Mai întîi, n-au vrut să-mi răspundă. Credeau, se vede, că-s vreun agent al poliției. Dar m-am grăbit să adaug : „Sînt slujitor al familiei gentilomului ucis, se numea domnul de Saint-Saurin şi era din Brie. Un bun creştin". „Dumnezeu să-i odihnească sufletul ! au zis ei atunci. L-am văzut." „Cum era îmbrăcat, dragi prieteni ?" „Avea pe față o mască neagră şi era îmbrăcat într-un costum de mătase albă."

Se auziră şoapte. Gentilomii îşi făceau semne. Gonzague dădea din cap încuviințînd. Doar Cocardasse-cel-tînăr arbora un zîmbet superior. Îşi spunea : „Potîrnichea mea e un normand şiret, *sandédiou !* Dar ține-te bine ! Ține-te bine ! Acum îmi vine şi mie rîndul !"

— Va să zică aşa ! urmă Passepoil, încurajat de succesul născocirii sale. Dacă nu ştiu să povestesc ca un om cu carte, e fiindcă meseria mea-i să mînuiesc spada, nu condeiul. Şi pe urmă, faptul că mă aflu în fața monseniorului mă face să mă pierd cu firea. De ce să mă ascund ? Dar, oricum ar fi, adevărul e

adevăr. Fă-ţi datoria şi nu te sinchisi de gura lumii! Aşa că să binevoiţi să ascultaţi mai departe. Am pornit-o în josul apei, de-a lungul palatului Louvre, apoi a palatului Tuileries, pînă la poarta Conférence. Am străbătut tot parcul Cours-la-Reine, şoseaua spre Billy şi drumul luntraşilor de la Passy. Trec prin faţa lui Pont-du-Jour şi Sèvres. Îmi venise mie un gînd. Şi am ţinut-o tot aşa pe malul Senei pînă la podul de la Saint-Cloud.

— Plasele! şopti Oriol.

— Întocmai, plasele — repetă Passepoil făcînd cu ochiul — domnul a ghicit.

„Nu-i rău! Nu-i rău! îşi zicea Cocardasse. Ehei, pînă la urmă o să izbutim să scoatem ceva din ticălosul ăsta de Passepoil!"

— Şi ce-ai găsit în plase? întrebă Gonzague, încruntînd sprîncenele cu un aer de îndoială.

Fratele Passepoil îşi deschise tunica. Cocardasse holbă ochii. Nu se aştepta la aşa ceva. Ceea ce scoase de sub tunică Passepoil nu fusese găsit în plasele de la Saint-Cloud. De altfel, atunci ca şi acum, plasele de la Saint-Cloud erau poate o simplă născocire a poporului. Obiectul scos de Passepoil de sub tunică fusese găsit de el în apartamentul lui Lagardère, cu prilejul inspecţiei făcute în apartamentul lui în dimineaţa aceleiaşi zile de către cei doi viteji ai noştri. Luase acel obiect fără nici un gînd anume, doar din obişnuinţa de a nu dispreţui nimic din ceea ce găsea pe undeva. Cocardasse nici nu băgase de seamă. Acel obiect mototolit nu era nici mai mult nici mai puţin decît tunica de mătase albă a lui Lagardère, purtată la balul Regentului. Passepoil o muiase într-o căldare de apă la circiuma „La Veneţia", ca să pară scoasă din rîu. O întinse prinţului de Gonzague, care se

dădu înapoi cu o mişcare de groază. Toţi cei de faţă fură scuturaţi de acelaşi fior, fiindcă toţi recunoscuseră tunica lui Lagardère.

— Monseniore — continuă Passepoil cu modestie — cadavrul era prea greu ; n-am putut aduce decît tunica asta.

„*Capédédiou!* îşi spuse Cocardasse. Trebuie să mă ţin bine ! Ticălosul ăsta e un adevărat geniu !“

— Şi ai văzut tu cadavrul cu ochii tăi ? întrebă domnul de Peyrolles.

— Ia te rog — se oţărî fratele Passepoil uitîndu-se la el de sus — ce turmă am păzit noi împreună ? Eu nu te tutuiesc. Lasă deci la o parte această familiaritate necuvenită ; bineînţeles, cu voia monseniorului...

— Răspunde la întrebare ! îi porunci Gonzague.

— Apa este tulbure şi adîncă. Ferească sfîntul să pretind un anumit lucru cînd nu sînt sută la sută sigur de el.

— Bravo ! strigă Cocardasse. Aici te aşteptam ! Dacă prietenul meu ar fi spus o minciună, *sandédiou !* n-aş mai fi consimţit să dau ochii cu el în viaţa mea.

Se apropie de normand şi îi strînse mîna cavalereşte, adăugînd :

— Dar tu n-ai minţit, potîrnichea mea ! Slavă ţie, Doamne ! Cum ar fi putut să vadă cadavrul în plasele de la Saint-Cloud, cînd l-am văzut la două poşte de-acolo, pe uscat !

Passepoil plecă ochii. Toate privirile se întoarseră către Cocardasse.

— Scumpule — reluă acesta din urmă, adresîndu-se tot tovarăşului său — monseniorul îmi va îngădui să-ţi prezint un strălucit omagiu pentru sin-

ceritatea ta. Oamenii ca tine sînt rari şi eu sînt mîndru să te am frate de arme.

— Lasă asta — îl opri Gonzague — vreau să mai pun o întrebare acestui om.

Îl arătă pe Passepoil, care stătea smerit în faţa lui, cu nevinovăţia şi candoarea întipărite pe faţă.

— Şi despre cei doi viteji, apărătorii fetei în domino roz, nu ai nimic să ne spui?

— Mărturisesc, monseniore — reluă Passepoil — că cealaltă însărcinare mi-a luat tot timpul.

— Ţin-te bine! îi sări în ajutor Cocardasse-cel-tînăr, ridicînd uşor din umeri. Apoi, întorcîndu-se spre prinţ: Nu cereţi unui băiat de treabă mai mult decît poate fi în stare. Prietenul meu Passepoil a făcut ce-a putut. Mă auzi, Passepoil? Te felicit din suflet. Sînt mulţumit de tine, potîrnichea mea, dar nu pot totuşi pretinde că ai putea fi la înălţimea mea. He-he, ar însemna să exagerăm!

— Ai aflat mai multe decît el? îl întrebă Gonzague cu un aer de neîncredere.

— Oun' per poc' monseniore, cum spun cei de la Florenţa. Cînd Cocardasse se apucă să caute, *sandédiou!* găseşte altceva decît boarfe în fundul apei.

— Să auzim ce-ai făcut.

— Mai întîi, prinţe, am vorbit cu cei doi indivizi, cum am cinstea să vorbesc şi cu domnia-voastră. *Secundo,* adică în al doilea rînd, am văzut cadavrul.

— Eşti sigur? nu se putu împiedica să exclame Gonzague.

— Adevărat? Vorbeşte, vorbeşte! adăugară ceilalţi.

Cocardasse îşi puse pumnul în şold.

— Staţi! Să procedăm în ordine — zise el. Eu ştiu să-mi preţuiesc calitatea şi îndeletnicirea mea. Şi cei ce-şi închipuie că primul venit poate să izbu-

tească în meserie, sînt nişte smintiţi. Poţi face parte dintre cei iscusiţi, ca prietenul meu Passepoil, fără însă să pretinzi a fi chiar de talia mea. În primul rînd, trebuie să fii înzestrat din naştere, de natură; pe urmă, trebuie să mai şi înveţi, şi, mai ales, să dobîndeşti anumite cunoştinţe speciale. Cu alte cuvinte, trebuie să ai instinct, domnilor! Ochi ager, miros, auz fin, picior sprinten, braţ puternic, inimă tare. Ţine-te bine! Avem toate acestea. Deci, despărţindu-mă de prietenul meu, mi-am spus: „Cocardasse, porumbelule, chibzuieşte puţin, rogu-te; unde poţi da de cei ce nu-s în stare de altceva decît să tîrască o sabie după ei?“ Am pornit-o din uşă în uşă, mi-am băgat nasul peste tot. Aţi auzit de „Capul negru“, taverna din strada Saint-Thomas? Toată ziua geme de săbii ruginite. Pe la ceasurile două, doi ticăloşi ieşeau de la „Capul negru“. „Să trăieşti, frate!“ am exclamat eu. „Ehe! Să trăieşti, Cocardasse!“ Îi cunosc doar pe toţi derbedeii ăştia ca pe tata şi pe mama. „Ia veniţi puţin cu mine, mititeilor!“ I-am adus pe mal, dincolo de Saint-Germain-l'Auxerrois, în vechiul şanţ al mănăstirii. Am discutat cu ei, *oun'per poc'*! în terţă şi cvartă. Iată doi ticăloşi care nu vor mai apăra pe nimeni nici ziua, nici noaptea.

— I-ai scos din luptă? exclamă Gonzague, care nu pricepea mai nimic.

Cocardasse făcu o fandare dublă, simulînd că străpunge pînă la mîner nişte duşmani nevăzuţi. Apoi îşi reluă poziţia solemnă şi mîndră.

— De! zise el cu sfruntare. Păcătoşii nu erau decît doi! Am mai trimis eu pe lumea cealaltă şi pe alţii, mai mulţi la număr.

Capitolul V

INVITAȚIA

Passepoil se uită la nobilul său prieten cu o admirație amestecată cu înduioșare. Curtenii lui Gonzague schimbară priviri mirate. Urmă o tăcere întreruptă de șoapte prelungite. Cocardasse își răsucea falnic sfîrcurile uriașe ale mustăților.

— Monseniorul îmi dăduse două sarcini — reluă el — și de la una trec la cealaltă. Îmi spusesem, cînd m-am despărțit de Passepoil : „Cocardasse, potîrnicheo, răspunde cinstit : unde poți da de cadavre ? De-a lungul apei". În regulă. Înainte de a-i căuta pe cei doi derbedei de care v-am vorbit, făcusem o plimbare de-a lungul Senei. Trebuia să mă grăbesc : soarele cobora deasupra Châtelet-ului ; pe malurile Senei, nimic ! Ei, frate ! Pe apă nu pluteau la vale decît dopuri ! *Caramba !* Pierdusem diligența ! Nu era numai și numai din vina mea, dar asta nu era o mîngîiere, *capédédiou* ! Mi-am zis așa : „Cocardasse, nepoate, ai muri de rușine dacă te-ai întoarce la ilustrul tău stăpîn ca un guguștiuc, fără să-i fi îndeplinit instrucțiunile. *Va bene* ! Cînd ții în mînă un capăt al firului, mijloacele nu lipsesc, o, nu !" Am trecut pe Pont-Neuf, cu mîinile la spate și mi-am zis : „*Sandiéou*, bine a mai fost pusă statuia lui Henric al IV-lea acolo unde a fost pusă !" Și am întins-o mai la deal, în cartierul Saint-Jacques. Ei, Passepoil !

— Ce-i, Cocardasse ? răspunse normandul.

— Îți aduci aminte de ticălosul ăla de provensal, roșcovanul de Massabiou de pe Canebière, care scotea

paltoanele de pe oameni în fundătura de lîngă Notre-Dame ?

— A fost spînzurat ?

— Nu, *vivadiou !* Frumuşelul ăsta de Massabiou, care avea totuşi inimă bună, îşi cîştigă acum pîinea vînzînd chirurgilor carne proaspătă pentru autopsii.

— Să trecem peste asta ! îşi pierdu răbdarea Gonzague.

— Îngăduiţi-mi, monseniore, să afirm că nici o meserie cinstită nu e de dispreţuit. Dar dacă abuzez de timpul monseniorului, pot să şi tac şi să rămîn mut ca un peşte.

— Treci la fapte ! îi porunci prinţul.

— Cel dintîi fapt este tocmai că l-am întîlnit pe Massabiou care cobora către strada Mathurins. „Să trăieşti, Massabiou, flăcăule !" i-am strigat eu. „Să trăieşti, Cocardasse !" mi-a răspuns el. „Cum o duci cu sănătatea, potaie ?" „Binişor, derbedeule, dar tu ?" „Binişor şi eu. Dar de unde vii, potîrnicheo ?" „De la spital, de aici de alături ; am dus marfă proaspătă."

Cocardasse făcu o pauză. Gonzague se apropie mai mult de el. Fiecare asculta cu sufletul la gură. Lui Passepoil îi venea mereu să îngenunche în faţa nobilului său prieten şi să-l slăvească.

— Auziţi ? reluă Cocardasse, sigur acum de efectul născocirii lui. Tîlharul se întorcea de la spital şi mai avea încă pe umăr sacul cel mare, în care-şi ducea marfa. „Mergi sănătos, fiule !" i-am spus eu. Şi în timp ce Massabiou cobora, eu am continuat să urc dealul pînă la spitalul Val-de-Grâce...

— Şi acolo — îl întrerupse Gonzague — ce-ai găsit ?

— L-am găsit pe maestrul Jean Petit, chirurgul regelui, care diseca, sub ochii învăţăceilor, cadavrul vîndut de ştrengarul de Massabiou...
— Şi l-ai văzut?
— Cu ochii mei, cu amîndoi, *sandiéou!*
— Era Lagardère?
— Lagardère. Ţin-te bine! În original, cu părul lui blond, cu statura sa, cu chipul lui. Bisturiul umbla prin el. Chiar şi lovitura de cuţit! stărui el, arătîndu-şi umărul cu un gest de cumplită îndrăzneală, fiindcă vedea îndoiala întunecînd chipurile. Lovitura! Pentru noi ăştia, rănile sînt tot aşa de uşor de recunoscut ca şi trăsăturile cuiva.
— Este adevărat! spuse Gonzague.
Parcă toţi aşteptau părerea lui. Un freamăt prelung de bucurie trecu printre curteni.
— A murit! A murit de-a binelea!
Chiar şi Gonzague scoase un suspin de uşurare şi repetă ca un ecou: „De-a binelea!"
Aruncă o pungă lui Cocardasse, care fu înconjurat, asaltat, felicitat.
— Iată o veste care o să facă şampania să curgă şi mai tare astă-seară! strigă Oriol. Ţine, viteazule, ia şi de la mine!
Şi fiecare vru să-l răsplătească pe eroul Cocardasse cu cîte ceva. Cu toată mîndria lui, acesta primea cu amîndouă mîinile. Un lacheu coborî chiar în momentul acela treptele scării palatului. Începea să se întunece. Lacheul purta o făclie într-o mînă şi în cealaltă o tavă de argint, pe care se afla o scrisoare.
— Pentru monseniorul! zise lacheul.
Curtenii se dădură la o parte. Gonzague luă scrisoarea şi o deschise. De îndată se schimbă la faţă, dar se stăpîni numaidecît. Aruncă asupra lui Cocar-

dasse o privire ascuţită. Fratelui Passepoil i se făcu inima cît un purice.

— Ia vino încoace! porunci Gonzague spadasinului.

Cocardasse se apropie.

— Ştii să citeşti? îl întrebă prinţul, cu un zîmbet amar pe buze.

În timp ce Cocardasse silabisea, prinţul se întoarse spre credincioşii lui.

— Domnilor — spuse el — avem noutăţi mai proaspete.

— Despre mort? strigă Navailles. Belşug de bunătăţi nu strică.

— Ce spune răposatul? întrebă Oriol, dintr-o dată spiritual.

— Veţi afla îndată. Citeşte tare!

Toţi se strînseră roată în jurul maestrului de arme. Cocardasse nu era un om cu prea multă carte; dar de citit ştia să citească dacă i se dădea timp. Aşa că în această împrejurare trebui să recurgă la ajutorul lui Passepoil, care nu era nici el mult mai savant.

— Fă-te încoace, prietene! îi spuse. Ştii că nu prea văd bine.

Passepoil se apropie şi aruncă, la rîndul său, ochii pe scrisoare. Se roşi. dar, ciudat, s-ar fi zis că de bucurie. La fel s-ar fi spus şi de Cocardasse-cel-tînăr, care parcă abia-şi ţinea rîsul. Totul dură numai o clipă. Coatele li se atinseră. Ei se înţeleseseră.

— Ia te uită, ce poveste mai e şi asta? strigă candidul Passepoil.

— Ţin-te bine! Trebuie să vezi ca să crezi! răspunse gasconul cu un aer consternat.

— Ce este? strigară ceilalţi din toate părţile.

— Citeşte tu, Passepoil. Mie mi-a pierit glasul. Ei, comedie! Eu socotesc asta o minune!

— Citeşte tu, Cocardasse, mie mi s-a făcut părul măciucă.

Gonzague bătu din picior. Cocardasse se îndreptă din şale şi zise servitorului :

— Apropie făclia, zevzecule !

Cînd făclia fu apropiată, gasconul citi cu glas tare şi desluşit :

„Domnul de Gonzague, ca să limpezim o dată pentru totdeauna diferitele noastre socoteli, mă invit la supeul domniei-voastre de astă-seară. Voi fi la domnia-voastră la ceasurile nouă."

— Semnătura? strigară zece voci în acelaşi timp.

Cocardasse o citi :

„Cavaler Henri de Lagardère !"

Toţi repetară acest nume care acum răspîndea groaza. O tăcere adîncă se aşternu. În plicul din care fusese scoasă scrisoarea se mai afla un obiect. Gonzague îl luase. Nimeni nu putuse vedea ce e. Era mănuşa pe care Lagardère o smulsese lui Gonzague în ajun la Regent. Gonzague o făcuse nevăzută. Luă înapoi scrisoarea din mîinile lui Cocardasse. Peyrolles vru să-i şoptească ceva, dar prinţul îl dădu la o parte.

— Ei bine — rosti el adresîndu-se celor doi viteji — ce spuneţi de asta ?

— Eu zic — răspunse încetişor Passepoil — că orice om mai greşeşte. Eu am raportat întocmai adevărul. De altfel, tunica este o dovadă neîndoielnică.

— Dar scrisoarea, de asta ce mai zici ?

— Fiţi pe pace ! strigă Cocardasse. Eu vă declar că Massabiou poate să certifice că l-am întîlnit în strada Saint-Jacques. Aduceţi-l ! Maestrul Jean Petit este sau nu chirurgul regelui ? Am văzut cadavrul, am recunoscut rana...

— Dar scrisoarea ? stărui Gonzague, încruntîndu-se.

— De multă vreme ticăloşii ăştia vă înşală — îi şopti Peyrolles la ureche.

Curtenii lui Gonzague se frămîntau şi sporovăiau.

— Asta întrece orice măsură — zicea grăsanul de Oriol. Omul acesta-i un vrăjitor !

— E însuşi diavolul ! strigă Navailles.

Cocardasse murmură, stăpînindu-şi emoţia care făcea să-i bată inima :

— Nu-i decît un om, dar un om adevărat ! Nu-i aşa, scumpule ?

— E Lagardère !

— Domnilor — reluă Gonzague cu glasul uşor schimbat — se află la mijloc ceva de neînţeles ; cu siguranţă că sîntem trădaţi de aceşti oameni...

— Ah, monseniore ! protestară într-un glas Cocardasse şi Passepoil.

— Tăcere ! primesc provocarea care mi se trimite !

— Bravo ! făcu Navailles cu glas nesigur.

— Bravo ! Bravo ! repetară ceilalţi fără nici o tragere de inimă.

— Dacă monseniorul îmi îngăduie un sfat — încercă să spună Peyrolles — în loc de supeul proiectat, eu...

— Va avea loc totuşi, domnilor ! îl întrerupse Gonzague, ridicînd semeţ fruntea.

— Atunci — stărui Peyrolles — cel puţin cu uşile ferecate.

— Cu uşile deschise ! Larg deschise !

— Fie ! spuse iarăşi Navailles.

Se aflau printre ei spade cu care nu se glumea : Navailles în primul rînd, apoi Nocé, Choisy, Gironne, Montaubert şi alţii. Excepţie făceau doar financiarii.

— Purtați toți spade, domnilor — reluă Gonzague.
— Și noi ! șopti Cocardasse, făcînd cu ochiul către Passepoil.
— Ați ști să vă folosiți de ele dacă s-ar ivi prilejul ? întrebă prințul.
— Dacă omul acela vine singur... — rosti Navailles fără să-și ascundă dezgustul.
— Monseniore, monseniore — zise Peyrolles — aceasta-i treabă pentru Gautier Gendry și ticăloșii lui !
Gonzague își privea credincioșii, încruntat și cu buzele tremurînd de mînie.
„Pe viața mea ! își spuse el. Îi voi sili să facă și asta. Vreau să mi-i fac sclavi pe toți, altfel totul se duce pe copcă !"
— Fă ca mine — șopti Cocardasse-cel-tînăr lui Passepoil — acum ori niciodată.
Înaintară amîndoi, înfășurați solemn în mantiile lor de spadasini, și se opriră în fața lui Gonzague.
— Monseniore — zise Cocardasse — treizeci de ani de purtare onorabilă, aș spune chiar... folositoare, pledează în favoarea noastră, a doi viteji asupra cărora doar aparențele potrivnice pot arunca o umbră de îndoială. Dar strălucirea unei vieți întregi nu poate fi întunecată într-o zi ! Priviți-ne ! Ființa Supremă a pus pe chipul fiecăruia dintre noi pecetea loialității sau a trădării. Priviți-ne, pe toți dracii, și priviți-l și pe domnul de Peyrolles, acuzatorul nostru !
Rostind aceste cuvinte, Cocardasse era plin de semeție. Accentul său jumătate provensal, jumătate gascon adăuga un farmec deosebit frazelor lui solemne. Cît despre Passepoil, continua să fie un înger de modestie și de candoare. Dimpotrivă, nenorocitul de Peyrolles părea destinat anume să slu-

jească drept jalnic termen de comparaţie. De douăzeci şi patru de ore, gălbejala lui cronică dăduse într-un verde-coclit. Gonzague stătea totuşi pe gînduri.

Cocardasse nu se lăsă :

— Monseniore, domnia-voastră, care sînteţi mare, domnia-voastră, care sînteţi puternic, excelenţa voastră poate privi lucrurile mai de sus. Doar nu de astăzi vă cunoaşteţi slujitorii devotaţi. Aduceţi-vă aminte de şanţurile de la Caylus, unde am fost împreună...

— Tăcere ! le strigă Peyrolles îngrozit.

Fără să se tulbure, Gonzague îi spuse, privindu-şi prietenii :

— Domnii aceştia au şi ghicit totul. Dacă le-a mai rămas vreun amănunt necunoscut, îl vom destăinui. Domnii aceştia se bizuie pe noi aşa cum şi noi ne bizuim pe dînşii. Trebuie să existe între noi o reciprocă îngăduinţă ; doar ne cunoaştem bine unii pe alţii...

Domnul de Gonzague apăsă pe ultimele cuvinte. Era vreunul din ei care să nu aibă măcar un păcat pe conştiinţă ? Unii avuseseră şi pînă atunci nevoie de sprijinul lui Gonzague în încurcăturile lor cu justiţia ; afară de aceasta, purtarea lor din noaptea trecută îi făcea pe toţi complici. Oriol simţea că îl părăsesc puterile. Navailles, Choisy şi ceilalţi gentilomi ţineau privirile plecate. Dacă unul din ei s-ar fi răzvrătit, totul s-ar fi schimbat, fiindcă toţi ceilalţi l-ar fi sprijinit ; dar nici unul nu protestă.

— Voiam doar să-i spun monseniorului — continuă Cocardasse — că slujitori vechi ca noi nu trebuie osîndiţi cu prea multă uşurinţă. Noi, Passepoil şi cu mine, avem numeroşi duşmani, ca toţi oamenii cinstiţi şi de valoare. Şi acum iată şi părerea mea

în ce priveşte scrisoarea primită, părere pe care o împărtăşesc monseniorului cu sinceritatea mea obişnuită : din două, una : ori cavalerul de Lagardère a reînviat, ceea ce nu mi se pare de necrezut, ori această scrisoare este o înşelătorie ticluită de cine ştie ce canalie, ca să dezoncreze pe doi oameni cinstiţi. Am zis !

— M-aş teme să mai adaug un cuvînt — rosti Passepoil — într-atît nobilul meu prieten mi-a redat exact gîndul.

— Nu veţi fi pedepsiţi — rosti distrat Gonzague — puteţi pleca.

Dar ei nu se clintiră.

— Monseniorul nu ne-a înţeles — protestă Cocardasse cu demnitate — şi e păcat !

Normandul adăugă, cu mîna pe inimă :

— N-am meritat să fim atît de defăimaţi.

— Vi se va plăti osteneala dată — spuse Gonzague nerăbdător. Ce mai vreţi ?

— Ce mai vrem, monseniore ? (Cocardasse vorbea şi avea în glas acel tremur care porneşte din inimă.) Vrem dovada deplină şi întreagă a nevinovăţiei noastre. Vrem o justificare răsunătoare. Şi ca s-o obţinem, iată ce vă propun eu : această scrisoare pretinde că domnul de Lagardère va veni în noaptea aceasta să vă sfideze chiar în casa domniei-voastre ; noi pretindem că domnul de Lagardère este mort. Întîmplarea să ne fie judecător ! Noi ne constituim prizonieri. Dacă am minţit şi domnul de Lagardère vine, primim să murim ; nu-i aşa, Passepoil ?

— Bucuros ! răspunse normandul, care socoti că e bine să izbucnească şi în lacrimi.

— Dacă, dimpotrivă, domnul de Lagardère nu vine, atunci onoarea noastră e salvată ! Monseniorul

nu va împiedica pe doi oameni de treabă să-i închine cu toată credința întreaga lor viață.

— Fie! zise Gonzague. Ne veți urma în căsuța cea tainică și întîmplarea vă va fi judecător.

Cei doi voinici se repeziră la mîinile lui și le sărutară emoționați.

Dar nu la ei se uita Gonzague în acea clipă, ci privea cu ciudă înfățișarea jalnică a credincioșilor lui.

— Vă este frică? îi întrebă Gonzague.

Gentilomii tresăriră, și Navailles spuse:

— Luați seama, monseniore!

— Dacă nu vă este frică, atunci înseamnă că pregetați să mă urmați?

Cum toți tăceau, prințul strigă deodată:

— Luați seama și domniile-voastre, domnilor prieteni! Amintiți-vă de ceea ce vă spuneam ieri în salonul cel mare al palatului meu: cer o supunere pasivă! Eu sînt capul, domniile-voastre brațele. Este o înțelegere între noi.

— Nimeni nu se gîndește să rupă înțelegerea — spuse Taranne — dar...

— Nici un dar! Nu admit nici o rezervă. Gîndiți-vă bine la ce v-am spus și la ceea ce am să vă spun și acum. Ieri mai puteați să vă despărțiți de mine, astăzi nu. Fiindcă acum cunoașteți secretul meu. Astăzi cine nu este cu mine este împotriva mea. Dacă vreunul ar lipsi la apel în noaptea aceasta...

— Nici o grijă! spuse Navailles. Nimeni nu va lipsi.

— Cu atît mai bine! Sîntem foarte aproape de țel. Mă credeți lovit, socotiți că mă clatin. Vă înșelați: de ieri încoace am crescut încă pe atîta; partea voastră e de două ori mai mare; sînteți tot atît

de bogaţi, fără să ştiţi, ca ducii şi marii sfetnici ai ţării. Vreau ca petrecerea mea să fie completă, trebuie să fie.

— Va fi, monseniore! îl asigură Montaubert, care făcea parte din sufletele sortite iadului.

Făgăduiala cuprinsă în cuvintele prinţului de Gonzague însufleţi din nou pe cei ce şovăiau.

— Vreau să fie veselă! adăugă el.

— Va fi, cu siguranţă!

— Eu, de pildă — spuse micul Oriol căruia îi înghețase sîngele în vine — eu de pe acum mă veselesc. Vom rîde mult.

— Vom rîde! Vom rîde! repetară ceilalţi ca să-şi facă curaj.

Chiar în clipa aceea Peyrolles sosi cu Chaverny.

— Nici o vorbă marchizului despre cele petrecute, domnilor — şopti Gonzague celor din jurul lui.

— Chaverny! Chaverny! strigară cu toţii, prefăcîndu-se veseli — hai odată, de cînd te aşteptăm!

La auzul acestui nume, cocoşatul, care rămăsese tot timpul nemişcat în cuşca sa, păru că se trezeşte. Capul lui se ivi la ferestruie. Cocardasse şi Passepoil îl zăriră în acelaşi timp.

— Ia seama! şopti gasconul.

— Lucrăm doar pentru el! răspunse normandul.

— Am sosit! strigă Chaverny apropiindu-se.

— De unde vii? îl întrebă Navailles.

— Din apropiere. Din spatele bisericii de alături. Ah, vere! Ai nevoie de două cadîne dintr-o dată?

Gonzague se îngălbeni. La fereastră, faţa cocoşatului se lumină, apoi dispăru. Cocoşatul stătea în dosul uşii şi îşi apăsa inima cu mîinile ca să-i potolească bătăile. Ultima frază a marchizului îi luminase mintea ca un fulger.

— Ştrengarule! Tot ştrengar ai rămas! îi spunea aproape la fel de vesel şi Gonzague.

Paloarea lui dispăruse şi în locul ei apăruse zîmbetul.

— Doamne! se apără Chaverny — nu am comis cine ştie ce indiscreţie. Am sărit doar peste împrejmuirea de zid ca să fac o plimbare prin grădină. Pentru ce m-aţi chemat?

— Fiindcă trebuie să iei parte la o nuntă astăseară — îi răspunse Gonzague.

— Nu mai spune! Oamenii se mai iau cu cununie? Şi cine se căsătoreşte?

— O zestre de cincizeci de mii de galbeni

— Peşin?

— Peşin!

— Deci o casetă cu ochi frumoşi! Şi cine e alesul?

Privirea lui se roti asupra prietenilor prinţului.

— Ghiceşte! îl îmbie Gonzague, rîzînd mereu.

— Văd multe mutre de pretendenţi — răspunse Chaverny — nu pot să ghicesc: sînt prea multe. Ah, ah, afară dacă n-oi fi chiar eu?

— Întocmai! spuse Gonzague.

Toţi izbucniră în rîs.

Cocoşatul deschise încet uşa cuştii şi rămase în picioare în prag. Chipul lui îşi schimbase expresia. Nu mai avea fruntea aceea de gînditor, privirea lacomă şi adîncă: acum era Esop al II-lea, zis Jonas, rînjetul în persoană.

— Şi zestrea? întrebă Chaverny.

— Iat-o — răspunse Gonzague, scoţînd un pachet gros de acţiuni de sub mantaua lui — e gata pregătită!

Chaverny şovăi o clipă. Ceilalţi îl felicitau rîzînd. Cocoşatul înaintă încet şi veni să prezinte spinarea

lui Gonzague, după ce-i dăduse condeiul muiat în cerneală şi planşeta.

— Primeşti ? îl întrebă Gonzague înainte de a semna.

— Pe cinstea mea, da ! răspunse tînărul marchiz. Trebuie să-mi fac şi eu un rost.

Gonzague semnă. Semnînd, spuse cocoşatului :

— Ia spune, prietene, mai ţii la fantezia ta ?

— Mai mult ca oricînd, monseniore.

Cocardasse şi Passepoil se uitau cu gurile căscate.

— De ce mai mult ca oricînd ?

— Pentru că am aflat numele ginerelui, monseniore.

— Şi ce importanţă are acest nume ?

— N-aş putea spune exact. Sînt lucruri care nu se pot explica. Cum aş putea să vă explic, de pildă, de ce cred eu că fără mine domnul de Lagardère nu-şi va ţine lăudăroasa făgăduială ?

— Prin urmare, ai auzit ?

— Cuşca mea este la doi paşi, monseniore, şi eu v-am mai servit o dată.

— Serveşte-mă de două ori şi n-ai să-ţi mai doreşti nimic.

— Totul depinde de domnia-voastră, monseniore.

— Ţine, Chaverny, ia-le ! spuse Gonzague, întinzîndu-i acţiunile trecute pe numele lui.

Şi, întorcîndu-se spre cocoşat, adăugă :

— Vei lua parte la nuntă : te invit.

Toată lumea bătu din palme, în timp ce Cocardasse schimba o privire rapidă cu Passepoil, şoptind :

— Lupul la stînă ! *Capédédiou !* Au dreptate : ce-o să mai rîdem !

Curtenii lui Gonzague înconjuraseră cu toții pe cocoșat, care împărțea felicitările cu ginerele.

— Monseniore — spuse el înclinîndu-se ca să mulțumească — am să-mi dau silința să fiu demn de această înaltă favoare. Cît despre acești domni, m-am mai înfruntat cu ei în vorbe. Au spirit, dar nu chiar atît cît mine. He ! He ! Fără să trec peste respectul pe care îl datoresc monseniorului, am să găsesc eu cu ce să vă fac să rîdeți, vă făgăduiesc. Să-l vedeți pe cocoșat la masă : are de altfel reputația că ar fi un om de viață. O să vedeți ! O să vedeți !

Capitolul VI

SALONUL ȘI ALCOVUL

Erau ceasurile aproape opt seara. Supeul făgăduit începuse. Salonul era plin de lumină și de flori. Masa strălucea și mai bogată sub lumina policandrelor și o ușoară neorînduială a mîncărurilor dovedea că petrecerea se pornise încă de mult.

Gonzague lipsea. Fusese chemat în grabă la Palatul Regal. În afară de scaunul care-l aștepta, mai erau încă trei scaune goale. Mai întîi acela al donei Cruz, care fugise din salon o dată cu plecarea lui Gonzague.

Al doilea scaun gol nu fusese încă ocupat. Al treilea aparținea cocoșatului, Esop al II-lea, zis Jonas, pe care Chaverny îl învinsese într-o întrecere cu pahare de șampanie.

Ghemuit pe un jilț uriaș, cocoșatul nu se plîngea. Adormise. Nu se ținuse de loc de făgăduială: se arătase tăcut, morocănos, îngrijorat. La ce putea oare să se gîndească acest pupitru ambulant? Jos cu cocoșatul! Era ultima oară că-i era dat să ia parte la o asemenea petrecere! Chaverny întrebase dacă nu cumva dona Cruz era logodnica sa; Gonzague clătinase negativ din cap. Chaverny dorise totuși să știe unde era adevărata lui logodnică; i se răspunsese: „Răbdare!" Ce interes o fi avînd Gonzague să se poarte astfel cu o fată pe care o va prezenta la curte sub numele de domnișoara de Nevers? Era secretul lui. Gonzague nu spunea niciodată mai mult decît îi plăcea lui să spună. Doar domnul de Peyrolles păstra o figură de înmormîntare. Veselia generală, sinceră sau nu, nu se lipea de loc de el.

Capitolul VII

O PIERSICĂ ȘI UN BUCHET

Prințul de Gonzague se întorsese și fiecăruia îi păru preocupat și chiar îngrijorat. Toți lăsară paharele pe masă și zîmbetul pieri de pe buze.

— Vere — îi spuse Chaverny prăbușit în fundul jilțului său — te așteptam... ca să-ți vorbesc puțin de situația în care mă aflu...

Gonzague se apropie de masă și îi luă paharul pe care tocmai îl ducea la gură:

— Nu mai bea! îi porunci el pe un ton sec.
— Ei aş! se împotrivi Chaverny.
Gonzague aruncă paharul pe fereastră şi repetă:
— Nu mai bea!
Chaverny îl privea cu ochii măriţi de mirare. Oaspeţii se aşezară la loc. Paloarea fusese înlocuită pe multe feţe cu frumoasele culori pe care băutura le aprinde în obraji. Teama fusese, de la începutul petrecerii, lăsată la o parte; totuşi, parcă plutea în aer.
Înfăţişarea preocupată a lui Gonzague o readuse pe toate chipurile. Prinţul îşi roti privirea deasupra mesenilor.
— Credeţi că aveţi îndeajuns sînge rece, domnilor? întrebă el.
— Bineînţeles! fu răspunsul tuturor.
— Ei, Doamne! strigă Chaverny — doar tu ne-ai făcut să bem, vere!
Avea dreptate. Cuvîntul sînge rece avea în această împrejurare, pentru Gonzague, o semnificaţie relativă. Avea nevoie de capete înfierbîntate şi de braţe sănătoase. În afară de Chaverny, toţi ceilalţi erau numai bine în starea de spirit care trebuia. De aceea Gonzague îl şi privise pe tînărul marchiz dînd din cap cu un aer nemulţumit. Se uită la ceas şi reluă:
— Avem exact o jumătate de ceas ca să vorbim în linişte. Gata cu nebuniile: vorbesc mai ales pentru dumneata, marchize.
— Nu te îngriji de mine, vere. Eu sînt doar preocupat de situaţia mea; ceea ce mi se pare firesc.
— Domnilor — îl întrerupse Gonzague — dacă va fi nevoie, o să ne lipsim de ajutorul lui. Iată faptele. În acest moment, o fată ne stînjeneşte, ne stinghereşte, mă auziţi, *pe toţi*. Fiindcă interesele

noastre sînt de-acum înainte legate mai strîns decît aţi bănui. Se poate spune chiar că soarta domniilor-voastre este şi a mea, deoarece am luat măsuri pentru ca legătura care ne uneşte să fie un adevărat lanţ.

— Sîntem cu toţii cît se poate mai strîns legaţi şi uniţi în jurul monseniorului ! zise Montaubert.

— Desigur, desigur — întăriră ceilalţi.

Dar nu se simţea nici un avînt în glasul lor.

— Fata aceasta... — reluă Gonzague.

— De vreme ce împrejurările par să ia o întorsătură mai gravă — zise Navailles — avem dreptul să fim lămuriţi. Fata răpită ieri de către oamenii domniei-voastre este aceeaşi despre care se vorbea la domnul Regent ?

— Aceea pe care domnul de Lagardère făgăduise s-o conducă la Palatul Regal ? adăugă Choisy.

— Adică domnişoara de Nevers ? puse Nocé punctul pe i.

Văzură cu toţii că Chaverny se schimbase la faţă. Şi îl auziră repetînd încet, cu un accent ciudat :

— Domnişoara de Nevers !

Gonzague încruntă sprîncenele.

— Ce vă pasă de numele ei ? spuse el cu un gest de mînie. Această fată ne stînjeneşte şi trebuie înlăturată din calea noastră.

Se făcu tăcere. Chaverny luă un pahar ; dar îl lăsă de îndată jos, fără să fi băut din el. Gonzague urmă :

— Am oroare de sînge, domnilor, tot atît cît şi domniile-voastre, poate chiar mai mult. Cu sabia n-am izbutit nimic, niciodată. Prin urmare, nu mai vreau s-o folosesc, sînt pentru mijloacele blînde. Chaverny, sînt gata să sacrific cincizeci de mii de

galbeni şi cheltuielile călătoriei tale, ca să-mi păstrez liniştea conştiinţei mele.

— Scump, scump ! bombăni Peyrolles.

— Nu înţeleg — zise Chaverny.

— Vei înţelege. Las astfel o singură posibilitate de scăpare acestei frumoase copile.

— Este chiar domnişoara de Nevers? întrebă micul marchiz, reluînd în neştire paharul.

— Se va căsători cu tine de bună voie.

— Altfel nici n-aş primi ! zise Chaverny.

— Nici eu ! rosti Gonzague, care avea pe buze un zîmbet echivoc. După căsătorie, îţi duci soţia într-un fund de provincie şi faci să dureze luna de miere o veşnicie, dacă nu cumva preferi să te întorci singur după un timp.

— Şi dacă refuză ? întrebă tînărul marchiz.

— Dacă refuză, conştiinţa nu mă va mustra, va fi liberă.

Gonzague plecă privirea, fără să vrea, cînd rosti ultimul cuvînt.

— Spuneai — murmură Chaverny — că nu are decît o singură posibilitate de scăpare. Acum spui : dacă acceptă mîna mea, trăieşte ; dacă refuză, este liberă. Nu mai înţeleg !

Ceilalţi păstrau o tăcere adîncă. În pofida policandrelor strălucitoare care luminau picturile galante de pe tavan şi de pe pereţi, ceva sinistru părea să plutească printre sticlele goale şi florile veştejite.

— Domniile-voastre, domnilor — reluă prinţul — sînt sigur că mă înţelegeţi !

Nimeni nu răspunse, nici chiar Peyrolles, acel tîlhar cu inima împietrită.

— Doriţi deci o lămurire ? Va fi scurtă, căci nu avem timp de pierdut. Mai întîi, însă, trebuie să

stabilim un adevăr impus de situaţia existentă: faptul că fata trăieşte ne aduce ruina. Nu luaţi acest aer sceptic: nu e o exagerare, ci stricta realitate. Dacă mîine aş pierde moştenirea lui Nevers, poimîine ar trebui să dispărem cu toţii.

— Şi noi? se auziră exclamaţii din toate părţile.

— Da, şi domniile-voastre, dragii mei — continuă Gonzague îndreptîndu-şi statura. Toţi, fără excepţie. Nu mai este vorba de micile potlogării din trecut. Prinţul de Gonzague s-a conformat moravurilor vremurilor noi: ţine şi el registre, ca orice negustor; şi sînteţi trecuţi toţi în registrele prinţului de Gonzague. Peyrolles se pricepe de minune în treburile astea. Falimentul meu v-ar trage şi pe domniile-voastre la fund.

Toate privirile se întoarseră către Peyrolles, care nu clinti.

— Afară de aceasta — urmă prinţul — după cele petrecute ieri... Dar nu vreau să rostesc ameninţări! Vreau doar să vă amintesc că sînteţi legaţi strîns de mine şi că va trebui să mă urmaţi şi în restrişte ca nişte tovarăşi credincioşi. Iată, a venit clipa să ştiu cît sînteţi de grăbiţi să-mi daţi această dovadă de devotament.

Nici de data aceasta nu primi nici un răspuns. Zîmbetul lui Gonzague se făcu şi mai batjocoritor.

— Vedeţi că mă înţelegeţi? Ştiam eu că mă pot bizui pe agerimea de minte a domniilor-voastre. Fata va fi liberă. Am spus-o şi o repet: va fi liberă să iasă de aici, să se ducă unde va pofti, da, domnilor. Acest lucru vă miră?

Uimite, toate privirile se îndreptară spre el. Chaverny îşi bea încet paharul cu un aer întunecat. Urmă o lungă tăcere. Gonzague umplu pentru prima oară paharul lui şi pe acelea ale vecinilor săi.

— V-am spus de mai multe ori, prieteni — urmă el mai senin — că tradițiile frumoase, purtările elegante, poezia delicată, parfumurile suave, totul ne vine din Italia. Nu cunoaștem încă îndeajuns Italia. Ascultați și încercați să trageți învățăminte dintr-o întîmplare din tinerețea mea, pe care am să v-o povestesc. Contele Anibal Canozza, din familia princiară Amalfi, era vărul meu, un minunat băiat de viață, cu care am făcut multe isprăvi. Era bogat, foarte bogat. Judecați singuri : patru castele pe Tibru, douăzeci de ferme în Lombardia, două palate la Florența, două la Milano, două la Roma și vestita veselă de aur a cardinalilor Allaria, venerații noștri unchi. Eu eram moștenitorul unic și direct al vărului meu Canozza, dar el nu avea decît douăzeci de ani și făgăduia să trăiască un secol. Niciodată nu am văzut sănătate mai strălucitoare ca a lui. Într-o seară l-am invitat pe vărul meu Canozza la via mea din Spoleto, un loc încîntător, cu niște bolți de viță, o frumusețe. Am petrecut seara pe terasă, respirînd briza înmiresmată și discutînd, cred, despre nemurirea sufletului. Canozza era un stoic. M-a părăsit vioi și bine dispus, pe o romantică noapte cu lună. Parcă-l văd și acum urcîndu-se în caleașca sa. Desigur, era liber, nu-i așa ? Liber să se ducă și el unde ar fi poftit : la un bal, la un supeu, se dau baluri și supeuri și în Italia, dar liber și să nu ajungă...

Își goli paharul. Și cum toate privirile așteptau urmarea, încheie :

— Contele Canozza, vărul meu, a profitat de această ultimă libertate : n-a mai ajuns nicăieri.

O mișcare se produse printre meseni. Chaverny își strînse convulsiv paharul.

— N-a mai ajuns ? repetă el.

Gonzague luă o piersică dintr-un vas cu fructe şi i-o aruncă. Vorbind, azvîrlea piersici şi celorlalţi. Fiecare invitat avea una în mînă. După aceea spuse cu un ton scurt şi tăios:

— Uitasem să menţionez un amănunt destul de neînsemnat: înainte de a mă părăsi, contele Anibal Canozza, vărul meu, împărţise o piersică cu mine.

Fiecare invitat se grăbi să pună repede pe masă fructul pe care-l ţinea în mînă. Gonzague îşi umplu din nou paharul. Chaverny făcu la fel.

— Învăţaţi să cunoaşteţi mai bine Italia — repetă prinţul — numai acolo oamenii ştiu să trăiască. De o sută de ani, nimeni nu se mai serveşte de stilet, această armă stupidă. La ce bun violenţa? Vă dau un exemplu: în Italia doreşti să înlături o fată care-ţi stă în cale, ca în cazul nostru. Găseşti un tînăr galant care consimte s-o ia în căsătorie şi s-o ducă cine ştie unde. Foarte bine: este tot cazul nostru. Fata primeşte? Cu atît mai bine. Refuză? Este dreptul ei, în Italia ca şi aici. Atunci vă înclinaţi pînă la pămînt, cerîndu-i scuze pentru îndrăzneala prea mare. O întovărăşiţi respectuos. Întovărăşind-o, din pură galanterie, o faceţi să primească un buchet...

Zicînd acestea, domnul de Gonzague luă un splendid buchet de flori de pe masă.

— Poate cineva să refuze un buchet? urmă el aranjînd florile. Ea se îndepărtează liberă. Fireşte, liberă ca vărul meu Anibal. Liberă să se ducă unde va voi, la părinţii ei, la o prietenă, dar liberă şi să rămînă pe loc, sau să nu ajungă.

Întinse buchetul. Toţi invitaţii se dădură înapoi înfioraţi.

— Şi... va rămîne? spuse Chaverny printre dinţi.

— Va rămîne — rosti cu răceală Gonzague, privindu-l țintă.

Chaverny se ridică.

— Florile acestea sînt otrăvite? strigă el.

— Așază-te la loc! îl sfătui Gonzague, izbucnind în rîs. Ești nebun!

Chaverny își trecu mîna peste fruntea acoperită de sudoare.

— Da — murmură el — trebuie să fiu nebun. Altfel...

Se clătină. Capul i se învîrtea.

Capitolul VIII

A NOUA BĂTAIE DE CEAS

Gonzague plimbă asupra mesenilor o privire de stăpîn.

— Nu mai știe unde-i este capul — murmură el — îl iert; dar dacă ar mai fi vreunul printre domniile-voastre...

— Fata va primi!... îngăimă Navailles, ca să-și împace cugetul. Da, cu siguranță că va primi mîna lui Chaverny!

Era, desigur, o împotrivire foarte sfioasă, care însemna prea puțin. Ceilalți nu se învredniciră nici cu atît. Amenințarea cu falimentul prinsese.

Gonzague știa că de-aci înainte îi era îngăduit să îndrăznească orice. Oamenii aceștia erau toți complicii săi. Avea o armată întreagă.

Prințul puse buchetul la loc pe masă.

— Şi acum, cred că am pierdut destul timp cu acest subiect — zise el. Sîntem de acord. Mai este însă ceva, mai grav. Ora nouă n-a bătut încă.

— Monseniorul a aflat ceva nou? întrebă Peyrolles.

— Nimic. Am luat numai măsuri; toate împrejurimile casei sînt păzite. Gauthier cu cinci oameni păzesc ieşirea din ulicioara din dos. Balena şi încă doi veghează în stradă, la intrarea principală din grădină. În vestibul servitorii noştri aşteaptă înarmaţi.

— Şi cei doi ticăloşi? zise Navailles.

— Cocardasse şi Passepoil? Nu le-am dat nici un post. Aşteaptă şi ei ca şi noi. Sînt alături.

Arăta intrarea galeriei, în care se stinseseră policandrele de cînd se întorsese. Din aceeaşi clipă, uşa galeriei rămăsese larg deschisă.

— Pe cine aşteaptă ei şi pe cine aşteptăm noi? întrebă dintr-o dată Chaverny, al cărui ochi stins avu un licăr de luciditate.

— Tu nu erai de faţă ieri, cînd am primit scrisoarea aceea, vere? îl întrebă Gonzague.

— Nu. Pe cine aşteptaţi?

— Pe cineva care să ia loc aici — replică prinţul, arătînd scaunul rămas gol de la începutul mesei.

— Ulicioara, grădina, vestibulul, scara, toate pline de oameni înarmaţi? rosti Chaverny cu un gest de dispreţ. Toate astea pentru un singur om?

— Acest om se numeşte Lagardère — spuse Gonzague cu o solemnitate involuntară.

— Lagardère! repetă Chaverny. Îl urăsc! M-a ţinut sub el, trîntit la pămînt, şi i-a fost milă de mine.

Gonzague se aplecă să-l audă mai bine şi clătină din nou din cap. Pe urmă se îndreptă şi zise:

— Domnilor, credeţi oare că măsurile luate sînt de ajuns?

Chaverny ridică din umeri şi începu să rîdă.

— Douăzeci contra unu! mormăi Navailles. E cinstit.

— Ei, Doamne! strigă Oriol, liniştit de numărul acestei formidabile garnizoane. Doar nu ne era frică!

— Credeţi aşadar — stărui Gonzague — că douăzeci de oameni ca să-l aştepte, să-l încercuiască şi să-l înhaţe viu sau mort, sînt într-adevăr de ajuns?

— Prea mult, monseniore, prea mult! se auziră strigăte din toate părţile.

— Atunci pot să fiu sigur dinainte că nici unul din domniile-voastre nu mă va învinui că am fost neprevăzător?

— Garantez eu că în această privinţă nimeni nu va avea nimic de zis — îl asigură Chaverny, care adăugă: De altfel, nu spiritul de prevedere lipseşte din tot ce se pune la cale aici.

— Aveam nevoie de această asigurare — zise Gonzague. Şi acum, vreţi să vă spun şi părerea mea?

— Spuneţi-o, monseniore, spuneţi-o!

Cu toţii reîncepură să bea. Prinţul de Gonzague se ridică.

— Părerea mea — rosti el rar şi grav — este că, oricîte măsuri am luat, tot ar fi de prisos. Îmi cunosc acum omul. Lagardère a spus: „La ora nouă voi fi printre domniile-voastre". La ora nouă îl vom vedea pe Lagardère aci, faţă-n faţă cu noi. Aş putea s-o jur. Nu există armată care să-l împiedice pe Lagardère să vină la o întîlnire dată de el. Se va lăsa în jos pe coşul căminului? Va intra pe fereastră? Va ţîşni din duşumea? Nu ştiu. Dar la

ora hotărîtă, nici mai devreme, nici mai tîrziu, îl vom vedea așezîndu-se la această masă.

— Pe legea mea! strigă Chaverny — lăsați-l în seama mea, dar unul contra unul!

— Taci — îl opri Gonzague cu asprime — nu-mi plac luptele între un uriaș și un pitic decît la bîlci. Această convingere a mea este atît de adîncă, domnilor — adăugă el, întorcîndu-se către ceilalți — încît adineauri mi-am încercat oțelul spadei.

Scoase spada și îi încovoie lama mlădioasă și strălucitoare.

— Ora se apropie — încheie el privind pendula cu coada ochiului... — faceți ca mine. Vă sfătuiesc stăruitor să nu vă bizuiți decît pe săbiile domniilor-voastre.

Toate privirile se ațintiră asupra săbiei lui, apoi se întoarseră spre cadranul minunatei pendule cu scripete, al cărei tic-tac răsuna solemn în cutia de lemn de trandafir. Minutarul se apropia de ora nouă. Mesenii se grăbiră să-și ia săbiile lăsate ici și colo pe mobile.

— Să fie lăsat în seama mea! repeta Chaverny. Unul contra unul!

— Unde te duci? îl întrebă Gonzague pe Peyrolles, care se îndrepta spre galerie.

— Să închid această ușă — răspunse omul de încredere, prevăzător.

— Lasă ușa! Am spus că va fi larg deschisă și larg deschisă va rămîne. De altfel, este și un semnal. Dacă cele două canaturi se închid, bucurați-vă; aceasta va însemna: dușmanul a fost răpus. Deci, atîta timp cît stau deschise, aveți grijă.

Peyrolles se așeză în ultimul rînd cu Oriol, Taranne și ceilalți financiari. În jurul lui Gonzague se aflau Choisy, Navailles, Nocé, Gironne, toți

gentilomii. Chaverny stătea de cealaltă parte a mesei şi era cel mai aproape de uşă. Toţi ţineau mîna pe spadă. Toate privirile erau aţintite lacom spre galeria întunecată.

— Fireşte, această aşteptare îngrijorată şi solemnă dovedea faima de care se bucura omul care trebuia să vină. Pendula scoase acel hîrîit de rotiţe dinţate dinaintea clipei în care începe să bată.

— Sînteţi gata, domnilor? zise Gonzague, cu ochii la uşă.

— Gata! răspunseră într-un glas. Se număraseră. Numărul mare dă adesea curaj. Gonzague, care ţinea vîrful spadei proptit în parchet, luă paharul de pe masă şi spuse, pe un ton lăudăros, chiar în clipa cînd suna prima din cele nouă bătăi:

— În sănătatea domnului de Lagardère; paharul într-o mînă, spada în cealaltă!

Spunînd acestea, ridică paharul.

— Paharul într-o mînă spada în cealaltă! repetă corul cu glas sugrumat.

Pe urmă rămaseră muţi, cu paharul plin, cu spada în mînă. Aşteptau cu privirea la pîndă, cu auzul încordat. În această adîncă tăcere un zăngănit se auzi afară. Orologiul bătea rar. Păru un veac pînă răsunară cele nouă bătăi. La cea de-a opta, zăngănitul de afară încetă. La a noua bătaie, cele două canaturi ale uşii se închiseră brusc. Izbucniră urale prelungite. Spadele se lăsară în jos.

— Pentru moartea lui Lagardère! strigă Gonzague.

— Pentru moartea lui Lagardère! repetară invitaţii golindu-şi paharele pe nerăsuflate.

Doar Chaverny nu se clinti, şi păstră tăcere.

Gonzague tresări deodată, în clipa cînd îşi ducea şi el paharul la buze. Uitase de cocoşat. La vederea

acestui ghemotoc care se mişca, renunţă să mai bea şi, luîndu-şi din nou spada, schiţă un gest de apărare.

Un hohot de rîs ascuţit şi piţigăiat răsună :

— Sînt şi eu printre domniile-voastre ! Iată-mă ! Iată-mă !

Nu era Lagardère. Gonzague începu să rîdă şi bîigui :

— Este prietenul nostru cocoşatul.

Acesta se apropie ţopăind, luă un pahar şi, amestecîndu-se printre mesenii care închinau, îl ridică şi el şi strigă :

— Pentru Lagardère ! Fricosul trebuie să fi ştiut că eram eu aici şi n-a mai îndrăznit să vină !

— În sănătatea cocoşatului ! În sănătatea cocoşatului ! strigă corul rîzînd. Trăiască cocoşatul !

— He-he, domnilor — spuse acesta plin de modestie — cineva care n-ar cunoaşte ca mine vitejia domniilor-voastre şi care v-ar vedea atît de bucuroşi, ar putea crede că eraţi gata-gata să vă pierdeţi cu firea de frică. Dar ce vor aceşti doi viteji ?

Şi arătă pe pragul uşii galeriei închise, în spatele lor, pe Cocardasse şi Passepoil, nemişcaţi ca nişte stane. Aveau amîndoi un aer triumfător.

— Venim să ne aducem capetele noastre — zise gasconul zîmbind pe sub uriaşa-i mustaţă.

— Tăiaţi-ne gîturile ! adăugă normandul. Trimiteţi încă două suflete în cer !

— Să le spălăm onoarea ! strigă vesel Gonzague. Daţi cîte un pahar de vin acestor viteji ; să ciocnească cu noi !

Chaverny îi privea cu dezgustul cu care ai privi un călău. Cînd cei doi se apropiară de masă, el se îndepărtă.

— Să mă bată Dumnezeu — îi zise el lui Choisy care se afla lîngă el— cred că dacă acel Lagardère ar fi venit, aş fi trecut de partea lui.

— Ssst ! îi făcu semn Choisy.

Cocoşatul, care auzise, îl arătă pe marchiz cu degetul şi-i şopti lui Gonzague :

— Monseniorul este sigur de acest om ?

— Nu — răspunse prinţul.

Cocardasse şi Passepoil ciocneau cu toată lumea. Chaverny, care izbutise să se dezmeticească din ameţeala băuturii, îi asculta cu luare-aminte. Passepoil se lăuda cu tunica albă însîngerată şi Cocardasse povestea din nou născocirea cu amfiteatrul de la Val-de-Grâce.

— Bine, dar e o neruşinare ! exclamă Chaverny adresîndu-se lui Gonzague. E limpede că se vorbeşte despre un om ucis mişeleşte !

— Ce-a spus ? păru să se mire cocoşatul, simulînd o adîncă nedumerire. De unde pică acest domnişor ?

Sfidător şi pus pe batjocură, Cocardasse întindea în acea clipă paharul să ciocnească cu Chaverny, care îi întoarse spatele cu dezgust.

— Ia te uită ! se miră iarăşi Esop al II-lea. Acest gentilom manifestă repulsii ciudate !

Ceilalţi meseni rămaseră muţi. Gonzague puse mîna pe umărul lui Chaverny.

— Ia seama, vere — şopti el — odihneşte-te !

Cocoşatul rîdea şi dădea din cap ca un om care ştie ce face.

— Bine — zise Gonzague — poate că ai dreptate ; ţi-l las în grijă.

— Mulţumesc, monseniore ! se înclină Esop.

Apoi apropiindu-se de tînărul marchiz cu paharul în mînă, îi spuse :

— Nu vreţi să ciocniţi nici cu mine? Doar este o revanşă!

Chaverny începu să rîdă şi întinse paharul.

— În cinstea căsătoriei domniei-voastre, frumosule logodnic! strigă cocoşatul.

Puţin după aceea o duzină de sticle goale îngrămădite în jurul lor stăteau mărturie asupra straşnicului număr de pahare ciocnite şi date peste cap de o parte şi de cealaltă. Chaverny era verde la faţă; ochii săi, aproape de la început injectaţi de băutură, păreau să-i sară din orbite. Dar era totuşi obişnuit cu astfel de întreceri.

Capitolul IX

TRIUMFUL COCOŞATULUI

Aurore nu-şi mai dădea seama de ce se petrecea în jurul ei. Era mereu cufundată în gînduri. Ochii ei frumoşi, osteniţi de atîtea lacrimi, erau pierduţi în gol. Atît îi era de adîncă visarea, încît nici nu auzi uşorul zgomot pe care îl făcu dona Cruz întorcîndu-se în cameră. Se apropie de ea pe la spate, în vîrful picioarelor, şi îi sărută părul. Aurore întoarse încet capul. Inima gitanei se strînse văzîndu-i obrajii palizi şi ochii stinşi de atîta plîns.

— Am venit să te iau! îi spuse ea.

— Sînt gata — răspunse Aurore.

Dona Cruz nu se aşteptase la un asemenea răspuns.

— Te-ai mai gîndit de adineauri?

— M-am rugat. Cînd te rogi, lucrurile tulburi se limpezesc.

Dona Cruz se apleacă spre ea plină de interes.

— Spune-mi, ce ai anume de văzut mai limpede?

— Sînt gata — murmură Aurore. Gata să mor.

— Dar nu e vorba de moarte, scumpa mea surioară.

— Încă mai demult — spuse Aurore, cu un ton de nesfîrşită descurajare — m-am gîndit la moarte; mi-am spus că numai eu sînt adevărata lui nenorocire, numai din pricina mea e tot timpul ameninţat de primejdii. Eu sînt îngerul lui rău. Fără mine ar fi liber, liniştit, fericit!

Dona Cruz o asculta, dar nu înţelegea nimic.

— De ce — urmă Aurore, ştergîndu-şi o lacrimă — de ce n-am făptuit ieri ceea ce mă gîndesc să fac astăzi? De ce n-am fugit din casa lui? De ce n-am murit?

— Ce tot spui? strigă gitana.

— Tu nu poţi să ştii, Flor, surioară scumpă, ce deosebire este între ieri şi astăzi: o viaţă alcătuită toată numai din bucurii. Henri mă iubea, Flor!

— Şi pînă ieri n-ai ştiut-o? întrebă dona Cruz.

— Dac-aş fi ştiut-o mai devreme, Dumnezeu mi-e martor că nu am mai fi înfruntat zadarnic primejdiile acestei călătorii. Dar mă îndoiam, îmi era teamă să nu mă înşel. Vezi tu, fericirea pe pămînt nu există.

— Şi ce-ai hotărît? o întrebă gitana, care nu avea nici o înclinaţie către misticism.

— Să mă supun — răspunse Aurore — ca să-l pot salva.

— Să mergem! spuse dona Cruz. Prinţul ne aşteaptă.

Dar rămase o clipă neclintită şi un nor îi acoperi zîmbetul.

— Ce ciudat se petrec unele lucruri în viaţă ! murmură ea. Iată că mereu trebuie să mă sacrific pentru tine. E drept că eu nu iubesc aşa ca tine, dar în felul meu, desigur, tot iubesc şi nu ştiu cum se face că te întîlnesc de fiecare dată în calea mea.

Privirea mirată a Aurorei se ridică întrebătoare spre ea.

— Nu te nelinişti — continuă dona Cruz surîzînd — eu n-am să mă omor din atîta lucru, îţi făgăduiesc. Sper să mai fiu la fel de îndrăgostită de mai multe ori înainte de a muri ; totuşi, e sigur că, dacă nu erai tu, n-aş fi renunţat atît de uşor la regele cavalerilor rătăcitori. Şi la fel de sigur este că în afară de el, singurul om pentru care mi-a bătut inima este acest zăpăcit de Chaverny.

— Cum ?... exclamă Aurore.

— Ştiu, ştiu, purtarea lui poate să pară uşuratică ; dar, ce vrei, în afară de Lagardère, nu pot să sufăr sfinţii. Acest drăcuşor de marchiz m-a scos din minţi.

Aurore o luă de mînă şi zîmbi :

— Surioară dragă — îi spuse ea — felul tău de-a vorbi m-ar putea înşela dacă nu ţi-aş cunoaşte inima de aur. De altfel, la ce ţi-ar folosi vorbele înflorite ale celor de viţă nobilă ?

Dona Cruz încreţi buzele.

— S-ar părea că nici tu nu crezi în strălucita mea origine.

— Eu sînt domnişoara de Nevers — răspunse liniştită Aurore.

Ochii gitanei se măriră de uimire.

— Lagardère ţi-a spus-o ? şopti ea, fără măcar să se gîndească să protesteze.

Flor nu era ambiţioasă.

— Nu — răspunse Aurore — şi este singurul lucru pe care i l-aş reproşa. Dacă mi-ar fi spus...

— Atunci cine?

— Nimeni. Am înţeles-o singură. Începînd de ieri, unele întîmplări petrecute în copilăria mea au căpătat pentru mine o semnificaţie nouă. Mi-am amintit, am cîntărit şi concluzia s-a impus de la sine. Copilul care dormea în şanţul castelului Caylus, în timp ce ucigaşii îl omorau pe tata, eu eram. Văd şi acum privirea lui Henri cînd am vizitat acel loc blestemat. Mai apoi, nu tot Henri m-a pus să sărut chipul de marmură al lui Nevers la cimitirul Saint-Magloire? Şi acest Gonzague, al cărui nume m-a urmărit din copilărie, acest Gonzague care astăzi îmi va da ultima lovitură, nu este el soţul văduvei lui Nevers?

— Dar Gonzague — o întrerupse gitana — voia şi el să mă readucă la mama mea!

— Sărmană Flor, din păcate sînt multe lucruri pe care noi singure nu le putem lămuri. Sîntem totuşi nişte biete copile şi Dumnezeu ne-a păstrat inima curată: cum să fim noi în stare să descurcăm iţele atît de încîlcite din inimile ticăloase? Şi la ce bun? Nu ştiu ce gînd avea Gonzague cu tine; dar tu erai o unealtă în mîna lui. Abia de ieri am înţeles acest lucru şi mi se pare că acum, că vorbim despre asta, începi să înţelegi şi tu.

— E adevărat — şopti dona Cruz, cu pleoapele pe jumătate închise şi cu sprîncenele încruntate.

— De-abia ieri — reluă Aurore — mi-a mărturisit Henri că mă iubeşte...

— De-abia ieri? o întrerupse gitana în culmea uimirii.

— De ce oare? continuă Aurore. Există, prin urmare, o piedică între noi? Şi care ar putea să fie acea piedică, decît sentimentul de onoare, atît de ascuţit, al omului acesta, care s-a dovedit mereu cel mai cinstit din lume? Înalta mea origine, fabuloasa mea moştenire l-au îndepărtat de mine.

Dona Cruz zîmbi. Aurore o privi dezamăgită şi chipul ei fermecător luă o expresie mîndră şi aspră.

— Trebuie oare să mă căiesc că ţi-am vorbit atît de deschis? murmură ea.

— Nu mă dojeni — strigă gitana, aruncîndu-se de gîtul ei — zîmbeam fiindcă mă gîndeam că niciodată n-aş fi ghicit că un astfel de lucru ar putea însemna o piedică, eu care nu sînt prinţesă.

— De ce nu s-a îndurat cerul să nu fiu nici eu? strigă Aurore, cu ochii plini de lacrimi. Mărirea îşi are bucuriile şi durerile ei. Eu, care voi muri la douăzeci de ani, nu voi fi cunoscut din ea decît lacrimile.

Cu un gest prietenesc închise gura prietenei sale, care voia să protesteze, şi reluă:

— Sînt liniştită. Am încredere în bunătatea Celui-de-sus, care nu ne face să suferim dincolo de hotarele acestei lumi.

Dona Cruz era foarte palidă.

— Ce ştii tu? întrebă ea cu glasul schimbat.

— Nimic. Dar stînd aici, singură, am chibzuit la toate cîte ţi-am spus, şi la alte lucruri încă. Dovezile se adunau. Fiindcă sînt domnişoara de Nevers, am fost răpită ieri, fiindcă sînt domnişoara de Nevers, prinţesa de Gonzague îl urăşte pe Henri. Îţi poţi da uşor seama, Flor, că mai ales acest din urmă gînd mi-a luat tot curajul. Gîndul că mă găsesc între mama şi el, între doi oameni care se duşmănesc din pricina mea, mi-a sfîşiat inima. Va trebui

oare să aleg ? Şi pe cine voi alege? De cînd cunosc numele tatălui meu, parcă însuşi duhul lui mi-a intrat în suflet şi-mi porunceşte. Pentru prima dată am început să am simţul datoriei şi glasul acestei datorii este tot atît de imperios ca şi acela al fericirii... Ieri, nu cunoşteam nimic pe pămînt în stare să mă despartă de Henri ; astăzi...

— Astăzi ? stărui dona Cruz, văzînd-o că se opreşte. Surioară dragă, tu eşti Aurore de Nevers. Şi eu cred că ăsta e adevărul : nu există multe ducese care să aibă o faţă ca tine. Dar ai spus adineauri ceva care mă îngrijorează, mă înspăimîntă chiar.

— Ce anume ?

— „Eu care voi muri la douăzeci de ani".

— Ascultă, Flor, şi-ai să înţelegi. Rămăsesem singură aici în cameră, pradă gîndurilor. Capul îmi era înfierbîntat. Se vede că febra mi-a dat curajul să fac ce-am făcut. Am ieşit din cameră, am luat drumul pe care mi-l arătaseşi tu, pe scara secretă, apoi prin coridor, şi am ajuns în budoarul în care ne-am trezit faţă în faţă cînd am fost adusă aici de oamenii care m-au răpit. M-am apropiat de uşa ce dă în salonul unde s-a întins masa. Gălăgia încetase. Mi-am lipit ochiul de gaura cheii.

— Şi, nu-i aşa, domnul care părea să poruncească celorlalţi era Gonzague ?

— Da, prinţul de Gonzague. Nu ştiu ce-ţi va fi spus ţie — urmă Aurore — dar sigur că te-a minţit.

— De ce crezi asta, surioară dragă ?

— Fiindcă dacă ţi-ar fi spus adevărul, n-ai fi venit acum să mă chemi, Flor dragă.

— Şi care este adevărul ? Mă faci să înnebunesc !

Se făcu o tăcere, în timpul căreia Aurore părea că visează, cu fruntea culcată pe pieptul tovarăşei sale.

— Ai observat — spuse ea încet — buchetele de flori care împodobesc masa ?

— Da ; frumoase flori.

— Şi Gonzague nu ţi-a spus şi ţie : „Dacă refuză, va fi totuşi liberă" ?

— Sînt chiar vorbele lui.

— Ei bine — urmă Aurore, punîndu-şi mîna pe mîna donei Cruz — cînd am privit pe gaura cheii, Gonzague tocmai luase cuvîntul. Mesenii îl ascultau nemişcaţi, muţi, galbeni la faţă. Am pus urechea în locul ochiului. Şi am înţeles totul...

Un zgomot de paşi se auzi dincolo de uşă.

— Ce-ai înţeles ? stărui dona Cruz.

Aurore nu răspunse. Chipul verzui şi mieros al domnului de Peyrolles se ivise în prag.

— Ce faceţi, doamnelor ? zise el. Sînteţi aşteptate.

Aurore se ridică numaidecît.

— Vă urmez ! zise ea.

Pe scară, dona Cruz se apropie de ea şi-i şopti încet :

— Spune-mi repede : ce e cu florile alea ?

Aurore îi strînse mîna încetişor şi răspunse cu un zîmbet liniştit :

— Frumoase flori, cum bine ai spus şi tu. Domnul de Gonzague e galant ca un mare senior. Dacă refuz, nu numai că voi fi liberă, dar voi primi şi un buchet din acele flori minunate.

Dona Cruz se uită lung la ea ; simţea că în dosul acestor vorbe se ascundea ceva ameninţător şi tragic ; dar nu-şi putea da seama ce.

— Ce înseamnă aceasta ? întrebă prinţul de Gonzague, apropiindu-se.

Îşi încruntă sprîncenele şi murmură :

— E beat mort! Asta-i prea de tot; aveam neapărată nevoie de el!

— Pentru căsătorie, monseniore? întrebă cocoşatul, jucîndu-se cu cravata lui de dantelă cu un gest de mare senior şi aruncîndu-şi pălăria la subsuoară.

— Da, fireşte pentru căsătorie! răspunse Gonzague.

— Pagubă-n ciuperci! exclamă Esop al II-lea, cu un ton degajat. Dacă nu-i el, poate fi un altul. Aşa cum mă vedeţi, monseniore, nu m-aş da înapoi să-mi fac un rost şi sînt gata să împlinesc eu ceea ce v-aţi pus în gînd.

Un hohot de rîs general întîmpină această propunere neaşteptată. Gonzague se uită însă cu luare-aminte la cocoşat, care stătea proptit în faţa lui.

— Ştii ce-ar trebui să faci ca să-l înlocuieşti pe celălalt? îl întrebă încet Gonzague, arătîndu-l pe Chaverny.

— Da —răspunse cocoşatul. Ştiu ce va trebui să fac.

— Şi te simţi în stare?

Esop al II-lea avu un zîmbet şi îngîmfat şi crud.

— Nu mă cunoaşteţi, monseniore! Am făcut eu isprăvi şi mai mari!

Capitolul X

FLORI DIN ITALIA

— Bună idee! spuseră aproape toţi ceilalţi — să-l însurăm pe cocoşat în locul lui Chaverny.

— Are mai mult haz, cocoşatul va fi un mire superb !

— Şi ce mutră o să facă Chaverny cînd se va trezi văduv !

Oriol şi Passepoil beau ca doi fraţi de cruce. Uitaseră parcă, cu totul, de rangurile lor. Cocardasse ciocnea pe rînd cu toţi mesenii. I se părea că era firesc şi nici nu se fudulea măcar cu felul în care era tratat. De altminteri, în această împrejurare, ca şi în altele, Cocardasse se comporta cu o demnitate de toată lauda.

Prinţul de Gonzague şi cocoşatul stăteau deoparte. Prinţul sfredelea cu privirea pe omuleţ, încercînd să-i ghicească gîndurile tainice sub masca sarcasmului care îi acoperea faţa.

— Monseniore — îi şopti cocoşatul — de ce garanţii aveţi nevoie ?

— Mai întîi, vreau să ştiu ce-ai ghicit din tot ce se pune aici la cale ?

— N-am ghicit nimic ! Eram însă şi eu aici. Am auzit parabola piersicii, povestea florilor şi panegiricul Italiei.

— Adevărat, erai aci ! murmură prinţul. Şi de ce te-ai prefăcut că dormi ?

— Vream să ştiu şi să chibzuiesc. Acest Chaverny nu era omul care vă trebuia.

— E drept, dar aveam o slăbiciune pentru el.

— Slăbiciunea este un cusur, fiindcă dă întotdeauna naştere la primejdii. Acum Chaverny doarme ; dar se va trezi.

— Rămîne de văzut ! şopti Gonzague. Dar, pînă una-alta, să-l lăsăm pe Chaverny. Ce părere ai despre parabola cu piersica ?

— Este încîntătoare, dar cam prea tare pentru fricoşii prieteni ai domniei-voastre.

— Şi despre povestea cu florile?
— Graţioasă, dar şi ea mult prea tare; le-a îngheţat sîngele în vine.
— Nu e vorba de ce gîndesc aceşti domni — replică Gonzague. Îi cunosc eu mai bine decît tine...
— Şi asta rămîne de văzut — îl întrerupse la rîndul său cocoşatul.
Gonzague nu se putu împiedica să zîmbească.
— Vreau să ştiu care sînt părerile tale — stărui el.
— Tot ceea ce vine din Italia îmi place — spuse Esop al II-lea. Niciodată n-am auzit o poveste mai cu haz decît aceea a întîmplării contelui Canozza, la vila din Spoleto. Dar eu n-aş fi istorisit-o acestor domni.
— Te crezi deci mai tare decît ei? întrebă Gonzague.
Esop al II-lea avu un zîmbet plin de trufie şi nici nu se îndură să răspundă.
— Ei — strigă de la masă Navailles — cum rămîne cu căsătoria?
Un gest al lui Gonzague îi impuse tăcere.
— Ce-mi oferi tu mai mult decît Chaverny? întreba tocmai atunci prinţul pe cocoşat.
— Un trecut — îi răspunse omuleţul. Eu am mai fost căsătorit.
— A! exclamă Gonzague şi privirea i se făcu şi mai sfredelitoare.
Cocoşatul îşi mîngîie bărbia şi nu plecă ochii:
— Am fost căsătorit— repetă el — şi sînt văduv.
— A! exclamă din nou Gonzague — şi întrucît crezi că acest lucru îţi dă mai mult preţ decît lui Chaverny?
Chipul cocoşatului se întunecă.

— Soția mea era frumoasă — rosti el, scăzînd glasul — foarte frumoasă.

— Și tînără ? întrebă Gonzague.

— Foarte tînără. Tatăl ei era sărac.

— Înțeleg. O iubeai ?

— La nebunie ! Dar căsnicia noastră a fost scurtă.

Chipul cocoșatului se întuneca tot mai tare.

— Cît timp a ținut ? stărui Gonzague.

— O zi și jumătate.

— Ciudat ; lămurește-mă !

Omulețul rîse silit.

— De ce să vă mai lămuresc, dacă mă înțelegeți ? șopti el.

— Nu te înțeleg — zise prințul.

Cocoșatul plecă ochii și păru să șovăie.

— La urma urmei — zise el — poate că m-am înșelat, poate că tocmai de un Chaverny ați avea nevoie.

— Lămurește-mă, ți-am spus ! repetă poruncitor Gonzague.

— Domnia-voastră ați lămurit povestea contelui Canozza ?

Prințul îi puse mîna pe umăr.

— A doua zi după căsătoria noastră... — se hotărî cocoșatul — ... fiindcă i-am dat o zi ca să se gîndească și să se obișnuiască cu făptura mea, dar... n-a fost în stare.

— Și atunci ? stărui iar Gonzague privindu-l țintă.

Cocoșatul luă un pahar de pe o măsuță și i-l arătă prințului, fixîndu-l și el cu privirea. Privirile lor se încrucișară. Aceea a cocoșatului exprima o cruzime atît de sălbatică, încît prințul murmură :

— Atît de tînără și frumoasă ! Nu ți-a fost milă ?

Cu o mişcare convulsivă, cocoşatul zdrobi paharul pe măsuţă.

— Vreau să fiu iubit ! spuse el cu un accent de o cruzime sălbatică. Cu atît mai rău pentru cele ce nu sînt în stare !

Gonzague rămase un timp tăcut ; cocoşatul îşi reluase aerul rece şi sarcastic.

— Ehei, domnilor ! strigă dintr-o dată prinţul, arătîndu-l pe Chaverny care dormea butuc. Cine-l ia de-aici pe acest om ?

Pieptul lui Esop al II-lea tresăltă. Făcu o mare sforţare ca să-şi ascundă izbînda. Cocardasse şi Passepoil ridicară pe umerii lor pe cel învins şi se topiră cu el în întunericul galeriei ; Gonzague le făcuse semn să-l ia. Cînd trecură pe lîngă Esop al II-lea, acesta le şopti :

— Să nu vă atingeţi de un fir de păr din capul lui ; pe viaţa voastră, şi duceţi scrisoarea la adresa ei.

Cocardasse şi Passepoil ieşiră cu povara lor.

— Căsătoria cocoşatului este mult mai nostimă — hotărî Nocé.

Esop al II-lea fu dintr-o săritură pe masă.

— Tăcere ! se auzi din toate părţile. Iată, Jonas va rosti o cuvîntare.

— Domnilor — începu cocoşatul gesticulînd ca un avocat la Curtea supremă — sînt mişcat pînă în fundul sufletului de interesul măgulitor pe care binevoiţi să mi-l arătaţi. Fireşte, conştient şi încredinţat fiind de puţinul merit pe care-l am, ar trebui poate mai bine să tac...

— Foarte bine ! aplaudă Navailles. Vorbeşte ca din carte !

— Jonas — îl încurajă şi Oriol — modestia domniei-tale îţi înnobilează talentele.

— Bravo, Esop al II-lea! Bravo! Bravo!

— Vă mulţumesc, domnilor, îngăduinţa domniilor-voastre îmi dă curajul să încerc a fi demn de ea, întocmai ca şi de bunătatea ilustrului prinţ, care îmi va dărui o tovarăşă de viaţă.

— Foarte bine! Bravo, Esop! Vorbeşte mai tare!

— Fă şi cîteva gesturi cu mîna stîngă! ceru Navailles.

— Un cuplet de ocazie! strigă Desbois.

— Un pas de menuet!

— Domnilor — le răspunse grav Esop — acestea sînt lucruri răsuflate; eu aş dori să vă mărturisesc recunoştinţa mea prin mijloace mai alese, de aceea îmi propun să vă dau în primă reprezentaţie o comedie inedită.

— Operele lui Jonas! Bravissimo! A compus o comedie!

— Mai bine zis, domnilor, sînt pe cale de-a o compune; va fi deci o improvizaţie. Am ambiţia să vă demonstrez că arta de a te face seducător este mai tare ca însăşi natura...

Geamurile salonului se cutremurară. O imensă aclamaţie se ridică.

— Ne va da o lecţie.

— Bravo, cocoşatule!

Omuleţul salută de jur împrejur şi spuse zîmbind:

— Să mi se aducă tînăra soţie, şi voi face tot ce voi putea ca să distrez societatea.

— Să vină soţia cocoşatului! vociferau cu toţii. Serviţi-i cocoşatului soţia!

În aceeaşi clipă, uşa alcovului se deschise.

Gonzague porunci tăcere. Dona Cruz intră, susţinînd-o pe Aurore, care se clătina, mai galbenă decît ceara. Domnul de Peyrolles venea în urma lor.

La vederea Aurorei, un murmur prelung de admirație străbătu sala.

Ca prin farmec, toți acei domni uitară de hazul nebun pe care îl așteptaseră. În adîncul inimii lor, mai curînd amorțite decît rătăcite, un sentiment de compătimire se trezise. Gonzague se încruntă și aruncă o privire aspră armatei lui. Taranne, Montaubert, Albret, suflete blestemate, se rușinară de emoția lor.

Dar acest sentiment făcu loc uimirii atunci cînd Passepoil și Cocardasse recunoscură în noile venite pe cele două tinere fete din strada du Chantre: fata pe care gasconul o zărise la Barcelona, la brațul lui Lagardère, și fata pe care Passepoil o văzuse la brațul lui Lagardère la Bruxelles. Nici unul, nici altul nu cunoșteau secretul comediei care urma să fie jucată și care rămînea pentru ei un mister. Dar și unul și altul știau că avea să se petreacă ceva neobișnuit. Își dădură cu coatele. Privirea care o schimbară voia să spună: „Atenție!“ Nu aveau nevoie să-și mai încerce săbiile, ca să știe că vor sări repede din teacă. La o privire pe care i-o aruncă cocoșatul, Cocardasse răspunse printr-un ușor semn din cap.

— He-he! șopti el lui Passepoil — micuțul vrea să știe dacă i-am dus scrisoarea la adresă; n-a trebuit să alergăm prea departe.

Dona Cruz îl căuta cu ochii pe Chaverny.

— Poate că prințul și-a schimbat hotărîrea — șopti ea la urechea tovarășei sale. Nu-l mai văd aici pe marchiz.

Aurore nu-și mai ridica ochii plecați. Clătina doar ușor din cap cu tristețe. Firește, nu mai putea nădăjdui nimic. Cînd Gonzague se întoarse spre ea, dona Cruz o luă de mînă și o îndemnă să înainteze.

Prinţul era foarte palid, deşi se străduia să zîmbească. Cocoşatul se afla alături de el, făcînd tot ce putea ca să-şi ia o înfăţişare galantă şi frămîntîndu-şi spumoasa cravată de dantelă cu un aer triumfător. Ochii donei Cruz îi întîlniră pe-ai lui. Fata se uită la el întrebător. Cocoşatul rămase însă nepăsător.

— Draga mea copilă — se adresă Gonzague Aurorei, şi vocea sa părea tuturor schimbată — domnişoara de Nevers ţi-a spus ce aşteptăm de la dumneata ?

Aurore răspunse fără să ridice ochii, dar cu capul sus şi cu glasul neşovăitor :

— Eu sînt domnişoara de Nevers !

Cocoşatul tresări atît de tare, încît emoţia lui fu observată, deşi uimirea era generală.

— Ei, comedie ! strigă el, stăpînindu-şi îndată tulburarea. Soţia mea este deci de casă mare !

— Soţia lui ! bîigui dona Cruz.

De la un cap la celălalt al salonului se auzeau numai şoapte. Pe chipul acela feciorelnic şi fermecător de mîndru, numele lui Nevers li se părea tuturor la locul său.

Gonzague se întoarse către dona Cruz şi îi spuse cu mînie :

— Dumneata i-ai băgat această minciună în capul sărmanei copile ?

— Ah ! exclamă cocoşatul dezamăgit — aşadar este doar o minciună ? Cu atît mai rău ! Mi-ar fi plăcut să mă încuscresc cu casa de Nevers !

Cîteva rîsete izbucniră ; dar plutea totuşi o stingherează. Peyrolles era întunecat ca un cioclu.

— Nu i-am spus eu asta — replică dona Cruz, părînd că nu se prea sinchiseşte de mînia prinţului. Dar dacă totuşi o fi adevărat ?

Gonzague dădu din umeri disprețuitor.

— Unde este domnul marchiz de Chaverny ? întrebă gitana. Și ce vor să spună vorbele acestui om ?

Și îl arătă pe cocoșat, care își dădea aere în mijlocul armatei de curteni.

— Domnișoară de Nevers — îi răspunse Gonzague — rolul domniei-tale a luat sfîrșit. Dacă ai să te lepezi de drepturile ce-ți revin, te privește ; din fericire, eu sînt aci ca să ți le apăr. Eu sînt tutorele domniei-tale, iar cei ce mă înconjoară fac parte cu toții din tribunalul de familie care s-a întrunit ieri în casa mea ; prea puțini dintre membrii acelui tribunal lipsesc. Dacă aș fi ascultat de părerea tuturor, m-aș fi arătat poate mai puțin îngăduitor față de o înșelăciune îndrăzneață, sfruntată ; dar am judecat potrivit bunătății inimii mele și deprinderilor pașnice ale vieții mele. Nu am vrut să fac o tragedie din niște lucruri care țin mai curînd de domeniul farsei.

Se opri. Dona Cruz nu înțelegea nimic ; aceste vorbe pentru ea răsunau în gol. Se vede însă că Aurore înțelegea mai bine, fiindcă un zîmbet trist și amar îi înflori pe buze. Gonzague își roti privirea asupra adunării. Toți ochii erau plecați, în afară de aceia ai cocoșatului, care părea că așteaptă nerăbdător sfîrșitul acestei predici.

— Spun toate acestea numai pentru domnia-ta, domnișoară de Nevers — urmă Gonzague, adresîndu-se mai departe donei Cruz — fiindcă ești singura dintre toți cei de față care au nevoie să fii convinsă. Cinstiții mei prieteni și sfătuitori îmi împărtășesc părerea ; glasul meu exprimă în totul gîndul lor.

Nimeni nu protestă. Gonzague continuă :

— V-am împărtăşit hotărîrea mea de a înlătura o pedeapsă prea aspră, o pedeapsă în raport cu vina.

— Dar despre ce vină e vorba ? întrebă Navailles. Ne ţineţi ca pe jeratic, monseniore !

— Cum, ce vină ? rosti Gonzague prefăcîndu-se că-şi înăbuşă un val de indignare. Ştiţi prea bine că e vorba de o vină gravă, pe care legea o califică drept crimă ; anume faptul de a te introduce într-o familie ilustră ca să umpli, prin înşelăciune, golul lăsat în acea familie printr-o absenţă sau prin moarte.

— Dar biata Aurore n-a făcut nimic din toate astea ! încercă să se împotrivească dona Cruz.

— Tăcere ! strigă Gonzague. Trebuie un stăpîn şi o frînă acestei aventuriere ! Dumnezeu mi-este martor că nu-i doresc răul. Cheltuiesc o sumă importantă ca să-i închei cu voie bună odiseea : o mărit.

— Într-un ceas bun ! făcu Esop al II-lea. Iată încheierea !

— Şi-i spun — continuă Gonzague, luînd mîna cocoşatului — iată un om cinstit care te iubeşte şi care aspiră să-ţi fie soţ.

— Dar m-aţi înşelat, monseniore ! strigă gitana, roşie de mînie. Nu a fost vorba de acest om ! Cum este cu putinţă să te dăruieşti unei astfel de fiinţe ?

— Nu-i măgulitor ! Nu-i măgulitor de fel ! murmură Esop al II-lea. Dar nădăjduiesc că tînăra persoană îşi va schimba curînd părerea.

— Dumneata ! îi strigă dona Cruz. Acum înţeleg eu ! Dumneata trebuie să înnozi toate iţele acestei intrigi. Sînt sigură acum că tot dumneata ai denunţat ascunzătoarea Aurorei.

— He-he ! chicoti cocoşatul părînd foarte mulţumit de el însuşi. He-he-he ! Iacă-mă în stare şi de aşa ceva ! Monseniore, fetişcana asta vorbeşte cam mult. Cu siguranţă că, din pricina ei, aleasa mea n-a mai apucat să-mi răspundă.

— Dac-ar fi fost marchizul de Chaverny... aş mai fi înţeles — începu dona Cruz.

— Lasă, surioară dragă — interveni Aurore cu acelaşi ton rece şi sigur de sine pe care îl avusese de la început. Dac-ar fi fost domnul de Chaverny, l-aş fi refuzat aşa cum îl refuz şi pe acesta.

Cocoşatul nu păru cîtuşi de puţin descumpănit.

— Domnişoară — spuse el — acesta nu poate fi chiar ultimul domniei-voastre cuvînt.

Gitana se aşeză între el şi Aurore. Abia aştepta să se ia la bătaie cu cineva. Domnul de Gonzague îşi reluase aerul nepăsător şi măreţ.

— Nici un răspuns ? făcu cocoşatul înaintînd cu un pas, cu pălăria sub braţ şi cu mîna pe spumoasa cravată de dantelă. Nu mă cunoaşteţi, domnişoară. Aş fi în stare să-mi petrec toată viaţa la picioarele domniei-voastre.

Domnişorii dimprejur, care ştiau cum stau lucrurile, se prefăceau că mor de rîs.

Cînd cocoşatul vorbea, glasul lui piţigăiat şi hîrîit zgîndărea nervii ; cînd tăcea, tăcerea căpăta dintr-o dată ceva sinistru.

— Monseniore — spuse Aurore, cu liniştea pe care ţi-o dă desperarea — nu prelungiţi această tristă comedie, ştiu că domnul cavaler Henri de Lagardère a murit.

Pentru a doua oară cocoşatul tresări, ca şi cum ar fi primit o puternică lovitură. Nu mai scoase o vorbă. O tăcere adîncă se aşternu în salon.

— Dar cine oare v-a informat atît de bine, domnişoară ? o întrebă Gonzague, cu o politeţe gravă.

— Nu mă întrebaţi, monseniore. Să trecem la deznodămîntul hotărît de mai înainte. Eu îl accept, îl doresc chiar.

Gonzague părea să şovăie. Nu se aştepta să i se ceară buchetul din Italia. Mîna Aurorei făcuse o vădită mişcare spre flori. Gonzague se uita la fata aceasta atît de tînără şi de frumoasă.

— Preferaţi un alt soţ ? şopti el aplecîndu-se la urechea ei.

— Mi-aţi spus, monseniore — răspunse Aurore — că dacă voi refuza, voi fi liberă. Eu vă cer să vă respectaţi cuvîntul.

— Şi ştiţi şi... — începu Gonzague cu glasul aproape şoptit.

— Ştiu... — îl întrerupse Aurore ridicînd în sfîrşit asupra lui privirea ei de sfîntă. Ştiu şi aştept să-mi oferiţi florile...

Capitolul XI

VRAJA

Deşi nu pricepeau toată grozăvia situaţiei, întreaga adunare de traficanţi şi gentilomi simţeau sîngele sleindu-li-se în vine. Cocardasse şi Passepoil ţineau ochii aţintiţi asupra cocoşatului ca doi copoi la pîndă.

Aurore era liniştită ; avea acea blîndă şi strălucitoare frumuseţe, acea tristeţe adîncă, dar re-

semnată, a unei sfinte care trece prin cea din urmă şi mai grea încercare de pe acest pămînt de întristare, şi care a şi început să privească cerul. Mîna lui Gonzague se întinse spre flori, dar dintr-o dată se retrase. Întorsătura aceasta a lucrurilor îl lua prin surprindere. Se aşteptase, fireşte, la o oarecare împotrivire, în urma căreia florile, dăruite ostentativ, ar fi pecetluit complicitatea devotaţilor săi. Dar în faţa acestei frumoase şi blînde făpturi, perversitatea lui Gonzague fu descumpănită. Urma de sensibilitate pe care o mai păstra se tulbură. Contele Canozza era măcar un bărbat. Cocoşatul îl ţintea cu privirea lui scăpărătoare. Pendula bătu orele trei din noapte. În mijlocul tăcerii adînci care se aşternuse, un glas se auzi în spatele lui Gonzague. Se afla acolo un ticălos a cărui inimă uscată nu mai putea să se înduioşeze. Domnul de Peyrolles reaminti stăpînului său :

— Tribunalul de familie se întruneşte mîine.

Gonzague întoarse capul şi bîigui :

— Fă cum vrei...

Peyrolles luă numaidecît buchetul de flori, a cărui destinaţie Gonzague însuşi o trădase.

Dona Cruz, cuprinsă de o nedesluşită teamă, şopti la urechea Aurorei :

— Parcă îmi pomeniseşi şi tu ceva despre nişte flori ?

— Domnişoară — spuse în aceeaşi clipă Peyrolles — sînteţi liberă. Îngăduiţi-mi să vă ofer un buchet.

Gestul, ca şi tonul, fuseseră pline de stîngăcie. Toată mîrşăvia i se întipărise pe faţă, ca şi cum faţa i-ar fi respirat crima prin toţi porii.

În acest timp, Aurore întinse mîna să ia florile.

— *Capédédiou* ! şopti Cocardasse, ştergîndu-şi fruntea — cu florile astea trebuie că nu-i lucru curat !

Dona Cruz, care nu-l slăbise cu privirea pe Peyrolles, se repezi instinctiv ; dar o altă mînă i-o luase înainte. Împins cu brutalitate, Peyrolles se propti de perete. Buchetul îi scăpă din mîini şi cocoşatul îl călcă în picioare cu sînge rece. Toţi răsuflară ca şi cum li s-ar fi luat o povară de pe suflet.

— Ce înseamnă asta ? strigă Peyrolles, trăgînd sabia.

Gonzague se uită la cocoşat bănuitor.

— Nici o floare ! spuse acesta. Eu singur am de-aci înainte dreptul să fac astfel de daruri logodnicei mele. Ce dracu' ! Vă văd pe toţi năuciţi de parc-ar fi căzut trăsnetul. N-a căzut decît un buchet de flori veştejite. Pînă în această clipă nu m-am amestecat ca să pot avea meritul total al izbînzii. Bagă sabia în teacă, prietene — se adresă lui Peyrolles — şi repede ! Monseniore — urmă el — porunciţi acestui cavaler al tristei figuri să nu ne tulbure petrecerea. Pe legea mea că nu înţeleg ! Vă daţi bătut dintr-o dată ? Lăsaţi totul baltă şi rupeţi tratativele, ca şi cum cine ştie ce s-ar fi întîmplat ? Daţi-mi voie ca eu să nu renunţ atît de repede !

— Are dreptate ! Are dreptate ! strigară ceilalţi din toate părţile.

Veselia nu izbuti totuşi să se mai întoarcă în salonul lui Gonzague. De altfel, însuşi Gonzague nu mai nădăjduia nimic de la încercarea cocoşatului. Mai putea cîştiga cîteva minute ca să chibzuiască. Şi lucrul acesta putea fi preţios.

— Am dreptate, pe Dumnezeul meu, fireşte că am dreptate — urmă Esop al II-lea. Ce vă făgăduisem? O lecţie. Şi treceţi la fapte fără mine? Şi nu mă lăsaţi să spun un cuvînt!

— Bravo! strigă Navailles — aşa se cade să vorbiţi.

— Noi vom constitui juriul — adăugă Nocé. Porneşte la atac.

Cocoşatul se uită la Aurore, apoi la cei ce se strînseseră roată în jurul ei. Sleită de puteri, fata se prăbuşise în braţele donei Cruz. Cocardasse împinse repede un jilţ. Aurore se lăsă în el.

— Felul în care se prezintă lucrurile nu par favorabile bietului Esop al II-lea — murmură Nocé.

Fiindcă Gonzague nu rîdea, toţi rămaseră serioşi.

— Monseniore — zise cocoşatul — îngăduiţi-mi să vă fac o rugăminte.

— Ascultaţi-i cererea, monseniore!

— Ce anume? întrebă Gonzague, tot distrat şi preocupat.

— Să fim lăsaţi singuri, logodnica mea şi cu mine — răspunse cocoşatul — numai cinci minute. Şi îmi vor fi de ajuns pentru ca această copilă să nu mă mai respingă.

— Cinci minute! strigară toţi. Ce sigur e pe el! Nu putem să-i refuzăm acest lucru, monseniore!

Gonzague nu răspunse. Cocoşatul se apropie deodată de el şi îi şopti la ureche:

— Monseniore, toţi ochii sînt pe domnia-voastră. Sînt sigur că aţi pedepsi cu moartea pe cel care v-ar trăda aşa cum vă trădaţi acum singur.

— Îţi mulţumesc, prietene — îi răspunse prinţul, compunîndu-şi o altă expresie — sfatul este bun. Hotărît lucru, vom avea nişte socoteli de făcut

împreună şi sînt sigur că vei ajunge un mare senior înainte de-a muri.

Apoi, adresîndu-se celorlalţi :

— Domnilor — reluă el — mă gîndeam la domniile-voastre. Am cîştigat în noaptea aceasta o partidă grea. Mîine, după toate probabilităţile, vom fi la capătul strădaniilor noastre, dar nu trebuie să ne înecăm la mal. Iertaţi-mi distracţia şi urmaţi-mă.

Era acum numai zîmbet. Toate chipurile se luminară.

— Să nu ne depărtăm prea mult, ca să ne bucurăm de spectacol.

— În galerie — îşi dădu cu părerea Nocé — vom putea lăsa uşa întredeschisă.

— Domnilor — zise Oriol — rămăşagurile sînt deschise.

Erau întotdeauna gata să se prindă pe orice şi pentru orice. Cota rămăşagurilor fu fixată la unu contra o sută pentru Esop al II-lea, zis Jonas. Trecînd pe lîngă Cocardasse şi Passepoil, Gonzague le şopti :

— Pentru o sumă mare de bani v-aţi reîntoarce în Spania ?

— Am face orice ca să împlinim dorinţele monseniorului — răspunseră vitejii noştri.

— Nu vă îndepărtaţi nici voi ! le porunci prinţul, amestecîndu-se printre oaspeţii săi.

Cocardasse şi Passepoil nici gînd nu aveau de aşa ceva. După ce toată lumea părăsi salonul, cocoşatul se întoarse spre uşa galeriei, dincolo de pragul căreia se vedeau trei rînduri de capete curioase.

— Aşa e bine — zise el vesel — foarte bine ! Aşa nu mă stînjeniţi de fel. Nu pariaţi prea mult contra mea şi staţi cu ochii pe ceas. A, uitasem

ceva ! se întrerupse el traversînd salonul, ca să se apropie de galerie. Unde este monseniorul ?

— Aici — răspunse Gonzague. Ce este ?

— Aţi adus şi un notar pentru contractul de căsătorie ? întrebă cocoşatul cu aerul cel mai serios.

Atunci nimeni nu se mai abţinu. Un hohot de rîs general răsună în toată galeria.

— Cine rîde la urmă rîde mai bine ! şopti Esop al II-lea.

Gonzague răspunse, uşor iritat :

— Isprăveşte mai repede, prietene, şi fii fără grijă. În camera mea aşteaptă un notar.

Cocoşatul se înclină şi se reîntoarse spre grupul celor două femei. Dona Cruz îl privea apropiindu-se cu un fel de spaimă. Aurore ţinea mereu ochii plecaţi. Cocoşatul se apropie şi îngenunche în faţa jilţului. În loc să urmărească acest spectacol, care se bucura de atîta succes în ochii prietenilor săi devotaţi, Gonzague se plimba, ţinîndu-l de braţ pe Peyrolles. Se duseră şi se rezemară tocmai în fundul galeriei.

— Din Spania — spunea Peyrolles — te poţi întoarce.

— Se poate muri în Spania la fel ca şi la Paris — murmură Gonzague. Aici, ocazia este pierdută. Dona Cruz ar vorbi.

— Chaverny... — începu domnul de Peyrolles.

— Acela va fi mut — îl întrerupse Gonzague.

Schimbară o privire în umbră şi Peyrolles nu mai ceru alte lămuriri.

— Trebuie — urmă Gonzague — ca ieşind de aici să fie liberă, absolut liberă, pînă la colţul străzii...

Peyrolles se aplecă deodată și își încordă auzul.
— Trece rondul de noapte — spuse Gonzague.
Un zăngănit de arme se auzea de afară. Dar zgomotul fu înăbușit de larma care începu să crească în galerie.
— Uimitor! De necrezut! se auziră exclamații
— Nu vedem noi bine? Ce dracu' îi spune?
— Ei — își dădu cu părerea Nocé — nu este greu de ghicit; se vede că-i face socoteala acțiunilor pe care le are.
— Priviți! zise Navailles. Cine a făcut prinsoare o sută contra unu?
— Nimeni — rîse Oriol. Nu aș cîștiga nici la cincizeci. Vrei tu la douăzeci și cinci?
— Nu, zău, uitați-vă! Uitați-vă!
Cocoșatul era tot îngenuncheat în fața jilțului Aurorei, Dona Cruz încerca să se așeze între ei. Cocoșatul o dădu la o parte, spunîndu-i: „Lasă-ne!"
Vorbise încet. Glasul lui era însă atît de schimbat, încît dona Cruz se dădu în lături parcă fără voia ei și deschise ochii mari. În locul sunetelor pițigăiate și supărătoare care ieșeau de obicei din gura omulețului, se auzi un glas bărbătesc și blînd, armonios și adînc. Această voce rosti numele Aurorei. Dona Cruz o simți pe tovarășa ei tresărindu-i ușor în brațe. Pe urmă o auzi șoptind:
— Visez!
— Aurore! repetă cocoșatul mereu în genunchi.
Fata își ascunse capul în mîini. Lacrimi mari se rostogoliră printre degetele care tremurau. Cei ce-o priveau pe dona Cruz prin ușa întredeschisă credeau că asistă la un fel de vrajă. Dona Cruz era în picioare, cu capul pe spate, cu gura întredeschisă, cu ochii parcă hipnotizați.

— Dumnezeule! strigă Navailles — iată o minune aievea!

— Ssst! Priviţi! Cealaltă pare atrasă ca de o forţă de neînvins!

— Cocoşatul are un talisman, sau face vrăji! Ceea ce se spunea în dosul uşii era adevărat. Aurore se pleca fără voia ei spre glasul care o chema.

— Visez! Visez! bîigui ea printre suspine. E îngrozitor! Doar ştiu că nu mai trăieşte!

— Aurore! repetă cocoşatul pentru a treia oară. Şi cum dona Cruz era pe punctul să deschidă gura, el îi impuse tăcere cu un gest poruncitor.

— Nu întoarce capul — reluă el încet, adresîndu-se domnişoarei de Nevers. Ne aflăm la marginea prăpastiei; o mişcare, un gest, şi totul e pierdut. Dona Cruz fu silită să se aşeze lîngă Aurore. Picioarele îi tremurau.

— Aş da douăzeci de ludovici să ştiu ce le spune! zise Navailles.

— La naiba! făcu Oriol. Încep să cred... dar nu i-a dat nimic să bea.

— O sută de galbeni pentru cocoşat, la şanse egale! propuse Nocé.

Cocoşatul urmă:

— Nu visezi, Aurore, inima ta nu te-a înşelat, eu sînt!

— Tu! murmură tînăra fată. Nu îndrăznesc să deschid ochii. Flor, surioara mea dragă, priveşte-l tu!

Dona Cruz o sărută pe frunte, ca să-i spună şi mai încet, şi mai de aproape:

— El e!

Aurore dezlipi degetele din faţa ochilor şi strecură o privire printre ele. Inima-i zvîcni în piept; dar

izbuti să-şi înăbuşe primul strigăt. Rămase nemişcată.

— Oamenii aceştia, care nu cred în cer — zise cocoşatul după ce trăsese cu ochiul spre uşă — cred în iad; ei pot fi uşor înşelaţi, dacă îi facem să creadă că sîntem şi noi purtaţi de un duh al răului. Nu da ascultare inimii dumitale, Aurore, prefă-te că te-ai supune nu ştiu cărei ciudate atracţii care ar fi, aşa cum cred ei, opera diavolului. Trebuie să pari fascinată de această mînă care te atrage...

Făcu cîteva gesturi cabalistice cu mîna deasupra frunţii Aurorei, care se plecă spre el supusă.

— Se apropie de el! strigă Navailles înmărmurit.

Grăsanul Oriol se năpusti gîfîind spre balustradă:

— Pierdeţi tot ce-i mai frumos, monseniore! strigă el. Să mă-nghită iadul dacă spectacolul acesta nu merită să fie văzut!

Gonzague se lăsă dus către uşă.

— Ssst! Ssst! Să nu-i tulburăm! — făcură ceilalţi, cînd prinţul se apropie.

I se făcu loc. Rămase şi el împietrit de mirare. Cocoşatul îşi continua gesturile cabalistice. Aurore, cîştigată şi vrăjită, se pleca din ce în ce spre el. Cocoşatul avusese dreptate. Cei ce nu credeau de fel în Dumnezeu se încredeau adesea în acele înşelătorii care veneau, pe vremea aceea, mai ales din Italia: filtre, vrăji, puteri oculte, magie.

Gonzague, omul care nu credea în nimic, murmură totuşi:

— Omul acesta face farmece!

Passepoil, care se afla alături de el, îşi făcu o cruce mare în văzul tuturor şi Cocardasse mormăi:

— Tîlharul, are funie de spînzurat! Ţin-te bine! Se vede cît de colo.

— Mîna, dă-mi mîna — şopti cocoşatul Aurorei. Întinde-mi-o încet, încet de tot, ca şi cum o putere nevăzută te-ar îndemna să mi-o dai, fără voia ta.

Mîna Aurorei se desprinse de pe faţă şi coborî, cu o mişcare de automat. Dac-ar fi zărit cei din galerie zîmbetul ei fermecător! Toţi însă se uitau numai la cocoşat, cu un fel de groază.

— Ia te uită! exclamă Cocardasse. Mititica îi dă mîna!

Şi toţi recunoscură, cu o uimire adîncă:

— Face din ea tot ce vrea! Ce demon!

— Ţin-te bine! exclamă iar tot Cocardasse, făcînd cu ochiul lui Passepoil. Lucrurile astea pînă nu le vezi, nu le crezi.

— Chiar cînd le văd, eu nu le cred — zise domnul de Peyrolles în spatele lui Gonzague.

— Ei, asta-i! se ridicară proteste de pretutindeni. Doar nu putem nega evidenţa!

Peyrolles clătină din cap cu tristeţe.

— Să nu neglijăm nimic — continuă încet cocoşatul, care avea, se vede, motivele lui să se bizuie pe complicitatea donei Cruz. Gonzague şi cu blestematul lui de Peyrolles sînt aci. Trebuie să-i înşelăm şi pe ei. Aurore, cînd mîna ta o va strînge pe-a mea, trebuie să tresari şi să arunci o privire uimită în jur. Aşa... foarte bine. Acum întoarce-te spre mine cu tot corpul, dar încet, încet.

Se ridică şi o învălui cu o privire poruncitoare.

— Ridică-te ca o automată — urmă el. Bine! Priveşte-mă; fă un pas şi lasă-te să cazi în braţele mele.

Aurore ascultă mai departe. Dona Cruz stătea nemişcată ca o statuie. Se auzi din dosul uşilor,

care fură împinse de perete, un tunet de aplauze. Drăgălaşul cap al Aurorei se rezema de pieptul lui Esop al II-lea, zis Jonas.

— Exact cinci minute! strigă Navailles, cu ceasul în mînă.

— Dar pe drăgălaşa seniorita a schimbat-o în stană de piatră? întrebă Nocé.

Valul de spectatori năvăli cu zgomot în salon. Se auzi rîsul ascuţit al cocoşatului, care spuse, adresîndu-se lui Gonzague:

— Monseniore, nu a fost chiar atît de greu.

— Monseniore — spunea la rîndul său Peyrolles — la mijloc se află ceva neînţeles. Acest caraghios trebuie să fie un scamator dibaci; feriţi-vă!

— Ţi-este teamă să nu-ţi schimbe capul? îl întrebă Gonzague. Apoi, întorcîndu-se către Esop, adăugă: Bravo, prietene! Ne dai şi nouă reţeta ta?

— Totul e de vînzare, monseniore! răspunse cocoşatul.

— Şi efectul va ţine pînă la căsătorie?

— Pînă la căsătorie, da. Dar nu şi mai departe.

— Cît ceri pentru talisman, cocoşatule? îi strigă Oriol.

— Aproape nimic. Dar ca să te foloseşti de el, îţi trebuie ceva care costă scump.

— Ce anume? stărui grăsanul financiar.

— Multă minte! Duceţi-vă la piaţă, nobile domn, şi procuraţi-vă cît mai multă.

Oriol se pierdu în mulţimea celor din jur. Toţi aplaudară. Choisy, Nocé, Navailles o înconjurau pe dona Cruz şi o întrebau, plini de o nesăţioasă curiozitate:

— Ce i-a spus cocoşatul? Vorbea latineşte? Avea în mînă vreo sticluţă?

— Vorbea în ebraică — răspunse gitana care, treptat, își venise în fire.

— Și fata asta fermecătoare îl înțelegea?

— Foarte bine. A băgat mîna stîngă în buzunar și a scos ceva care semăna cu... ce să spun eu?

— Cu un inel constelat?

— Cu o batistă — încheie gitana, întorcîndu-le apoi spatele.

— Pe legea mea, ești un om prețios, prietene! spuse Gonzague punînd mîna pe umărul cocoșatului. Te admir.

— Ca pe un începător, nu-i așa, monseniore? replică Esop al II-lea, cu un zîmbet modest. Dar rugați pe acești domni să se dea un pic înapoi: mai departe! Vă rog mai departe! Să nu mi-o speriați! M-am ostenit îndeajuns. Unde este notarul?

— Să fie chemat notarul! porunci domnul de Gonzague.

Capitolul XII

SEMNAREA CONTRACTULUI

Alteța sa prințesa de Gonzague petrecuse toată ziua aceea în apartamentul său; dar numeroși vizitatori tulburaseră singurătatea în care se retrăsese de atîția ani văduva lui Nevers. Dis-de-dimineață scrisese mai multe scrisori. Cei mai grăbiți veneau să aducă ei înșiși răspunsul. Astfel îl primi

pe cardinalul de Bissy, pe ducele de Tresmes, guvernatorul Parisului, pe domnul de Machault, şeful poliţiei, pe domnul preşedinte Lamoignon şi pe vicecancelarul Voyer d'Argenson. Tuturora le ceru ajutor împotriva domnului de Lagardère, acest fals gentilom care îi răpise fiica. Tuturor le povesti convorbirea avută cu acel Lagardère, care, furios că nu obţinuse îndrăzneaţa răsplată pe care o visase, căutase scăpare în dosul unor minciuni sfruntate.

Toţi erau indignaţi împotriva lui Lagardère. Şi, la drept vorbind, aveau de ce. Cei mai înţelepţi dintre sfătuitorii doamnei de Gonzague fură de părere că însăşi afirmaţia de la început făcută de către cavaler, anume că ar fi reprezentantul domnişoarei de Nevers şi că ar putea s-o redea mamei sale, era un fals. Dar, oricum, era bine să ştie cît mai multe.

Deşi numele prinţului de Gonzague continua să pară înconjurat de tot respectul, şedinţa din ajun lăsase tuturor o amintire neplăcută. Plutea peste toată această întîmplare un mister sub care se ascundea o cumplită fărădelege. Nimeni nu putea ghici despre ce anume putea fi vorba, dar gîndul ei frămînta mintea tuturor celor care asistaseră la desfăşurarea evenimentelor. Mai întîi o sfătuiră pe prinţesă să se ducă la Palatul Regal, să-i mai dea lămuriri Regentului. O sfătuiră mai ales să nu-şi mai acuze soţul. Către amiază, se urcă în lectică şi se duse la Palatul Regal, unde fu de îndată primită. Regentul o aştepta. Audienţa prinţesei dură neobişnuit de mult. Doamna de Gonzague nu mai acuză pe nimeni. Dar Regentul îi puse nenumărate întrebări, ceea ce nu putuse să facă în vînzoleala balului.

Filip de Orléans, pe care amintirea lui Nevers, cel mai bun prieten al lui, pe care-l socotea drept frate, îl răscolise puternic în ultimele două zile, se reîntoarse în chip firesc cu gîndul la anii mai îndepărtați, aduse vorba despre lugubra întîmplare de la Caylus, care nu-i păruse niciodată limpede. Era pentru întîia oară că vorbea astfel, între patru ochi, cu văduva prietenului său. Prințesa nu-și mai acuză soțul; dar la sfîrșitul audienței, Regentul rămase trist și gînditor. Deși-l primi de două ori pe prințul de Gonzague în acea zi, Regentul nu avu o explicație cu el. Pentru cine îl cunoștea pe Filip de Orléans, acest fapt nu avea nevoie de comentarii. Neîncrederea încolțise în spiritul Regentului. La întoarcerea ei de la Palatul Regal, prințesa de Gonzague își găsi locuința plină de prieteni. Toți cei care o sfătuiseră să nu-l acuze pe prinț o întrebară ce hotărîse Regentul în legătură cu el.

Gonzague, care avea presimțirea unei furtuni apropiate, nu bănuia totuși norii care se îngrămădeau la orizont. Furtuna pornea chiar din palatul Gonzague. Poate că îndelungata și întunecata dramă a acestor optsprezece ani de căsnicie silită se apropia de deznodămînt. Prințesa de Gonzague răspunse iluștrilor ei sfătuitori că Regentul se informase despre împrejurările căsătoriei sale și despre ceea ce fusese mai înainte. Adăugă că Filip de Orléans îi făgăduise să-l facă pe acest Lagardère să vorbească, chiar dacă ar trebui să-l supună la tortură. Domnul de Machault făgăduise concursul jandarmilor săi, domnul de Tresmes gărzile sale, cei doi președinți copoii lor de la palat. Nu știm ceea ce un cardinal putea făgădui în asemenea împrejurări, dar este sigur că eminența sa oferi ceea ce putea.

Pe la ceasurile cinci seara, Madeleine Giraud aduse stăpînei sale, care era singură, un bilet din partea şefului poliţiei. Acest magistrat vestea pe prinţesă că domnul de Lagardère fusese asasinat în noaptea precedentă, la ieşirea din Palatul Regal. Scrisoarea se încheia cu aceste cuvinte, care ajunseseră o formulă sacramentală: „Nu-l acuzaţi pe soţul domniei-voastre". Prinţesa îşi petrecu restul serii în neliniştea singurătăţii. Între ceasurile nouă şi zece, Madeleine Giraud aduse un alt bilet, scris de o mînă necunoscută. Fusese adus de nişte oameni cu înfăţişarea neplăcută, cu mutre de bandiţi. Unul înalt şi sfidător, celălalt mieros şi scund. Biletul reamintea prinţesei că termenul de douăzeci şi patru de ore acordat de către Regent domnului de Lagardère expira în noaptea aceea la orele patru. O informa pe alteţa sa că domnul de Lagardère va fi la acea oră în căsuţa care servea ca adăpost micilor petreceri intime ale domnului de Gonzague. Pentru ce? Cum? Dar atunci scrisoarea şefului poliţiei, care îi anunţa moartea cavalerului? Prinţesa porunci să-i fie pregătită caleaşca. Se urcă în ea şi ajunse în strada Pavée-Saint-Antoine, la palatul preşedintelui Lamoignon. Un ceas mai tîrziu, douăzeci de gărzi franceze, comandate de către un căpitan şi patru ofiţeri de poliţie de la Châtelet, îşi aşezau tabăra în curtea palatului Lamoignon.

Noi n-am uitat că petrecerea dată de către prinţul de Gonzague în căsuţa lui din spatele cimitirului Saint-Magloire avea drept ţel o căsătorie. Nimic mai firesc, deci, ca prinţul să fi luat toate măsurile necesare pentru ca nimic să nu întîrzie căsătoria hotărîtă. Notarul, un notar adevărat, fusese convocat. Ceva mai mult, preotul, de asemenea, un preot adevărat, aştepta în capela din Saint-

Magloire. Nu era vorba deci de o căsătorie fictivă. Domnul de Gonzague avea nevoie de o căsătorie întru totul legală, care să dea soţului toate drepturile asupra soţiei, în aşa fel încît voinţa soţului să poată prelungi la infinit exilul soţiei. Gonzague spusese adevărul. Nu-i plăcea sîngele. Numai că, atunci cînd nu avea la îndemînă alte mijloace, sîngele nu-l făcea pe Gonzague să dea înapoi. O clipă lucrurile merseră prost în noaptea aceasta. Cu atît mai rău pentru Chaverny ! Dar de cînd intervenise cocoşatul, totul luase o întorsătură nouă, ba chiar mult mai fericită. Cocoşatul era, fireşte, un om căruia puteai să-i ceri orice. Gonzague îl judecase dintr-o aruncătură de ochi. Cînd Gonzague porunci să vină notarul, toţi voiră să alerge să-l cheme : Oriol, Albret, Montaubert se năpustiră spre galerie, luînd-o înaintea lui Cocardasse şi Passepoil. Coborînd şi ei scara, duşi de curent, aceştia se treziră în vestibulul de marmură.

— Scumpule — făcu gasconul — în noaptea asta o să se lase cu grindină...

— ...de lovituri ! îi completă gîndul Passepoil. Sfîrleaza pare să înceapă a fi bătută de un adevărat uragan.

— Ţin-te bine ! Am mîncărimi în palmă ! Dar tu ?

— Mai întrebi ? De mult n-am mai dănţuit, nobile prieten !

În loc să intre în apartamentele de jos, deschiseră uşa care da afară şi coborîră în grădină. Nu mai era nici urmă de paza aşezată de Gonzague în faţa casei. Vitejii noştri înaintară pînă la bolta de verdeaţă, unde domnul de Peyrolles găsise în ajun cadavrele lui Saldagno şi Faënzia. Nimeni sub boltă.

Ceea ce le păru mai curios fu că poarta care dădea în ulicioară era larg deschisă. Nimeni nici pe ulicioară. Vitejii noştri se priviră.

— Ei, comedie! Doar nu împielițatul de Parizian o fi făcut şi asta? şopti Cocardasse. Doar e sus de aseară!

— Poți să ştii de ce mai e în stare! replică Passepoil.

Auziră un zgomot nedesluşit venind dinspre biserică.

— Stai tu aci — spuse gasconul. Mă duc să văd despre ce-i vorba.

Se strecură de-a lungul zidurilor grădinii, în timp ce Passepoil făcea de gardă la poartă. La capătul grădinii se afla cimitirul Saint-Magloire. Cocardasse îl găsi înțesat de gărzi franceze.

— Ei, potîrnichea mea! şopti el întorcîndu-se. De-o fi să jucăm, au să ne țină isonul sticleții.

În acest timp, Oriol şi tovarăşii săi dădeau năvală în camera lui Gonzague, unde notarul Griveau dormea liniştit pe o sofa, lîngă măsuța pe care se vedeau resturile unui adevărat ospăț.

Notarul Griveau, notar public cu împuterniciri regale, aparținînd tribunalului de la Châtelet, avea cinstea să fie, între altele, şi un devotat al domnului de Gonzague. Era un bărbat frumos, de patruzeci de ani, bine hrănit, cu obrajii trandafirii, zîmbăreț, pe scurt, un om pe care-ți făcea plăcere să-l vezi. Binecrescut, cu purtări alese, îl salută pe prinț şi pe ceilalți domni ca un adevărat om de lume. Avea la el textul contractului de mai înainte pregătit, numai că în capul colii se afla numele lui Chaverny. Trebuia să-l şteargă şi să-l înlocuiască. La invitația domnului de Peyrolles, notarul Griveau se aşeză la o masă mică, scoase din buzunarul

său condeiul, cerneala, cuțitașul și se puse pe lucru. Gonzague și cea mai mare parte dintre invitați rămăseseră în jurul cocoșatului.

— Ține mult? întrebă acesta, adresîndu-se notarului.

— Domnule Griveau — zise prințul rîzînd — înțelegeți nerăbdarea firească a acestor tineri logodnici.

— Cer cinci minute, monseniore — răspunse notarul.

Cocoșatul se arătă satisfăcut și spuse fudulindu-se:

— Cînd mă gîndesc cît spirit se cheltuiește cu prilejul căsătoriei mele! Dar — păru el să-și amintească dintr-o dată — noi rămînem așa? Nu e cu putință! Mireasa nu este îmbrăcată în rochie de ceremonie, iar eu? Dumnezeule! Ce rușine! Nu sînt nici pieptănat, manșetele îmi sînt mototolite! O rochie de mireasă, pentru Dumnezeu! adăugă cocoșatul. Am auzit vorbindu-se de un trusou? Dona Cruz se însărcină cu gătirea miresei.

— Și repede! spuse gitana. Noaptea trece! Trebuie să ne rămînă timp și pentru dans.

Esop al II-lea ținea o oglindă într-o mînă și un pieptene în cealaltă.

— Gata! spuse chiar atunci notarul Griveau. Actul poate fi semnat.

— Ai scris numele căsătoriților? întrebă Gonzague.

— Nu le știu — răspunse notarul.

— Numele tău, prietene? îl întrebă prințul.

— Iscăliți, monseniore — răspunse Esop al II-lea, parcă în treacăt — iscăliți domniile-voastre, căci nădăjduiesc că îmi veți face toți această cinste. Nu-

mele meu îl voi scrie eu personal ; este un nume ciudat, care o să vă facă să rîdeţi.

— Adevărat, cum dracu' l-o chema ? rîse Navailles.

— Semnaţi, monseniore, semnaţi, mi-ar plăcea manşetele domniei-voastre ca dar de nuntă.

Gonzague îşi desfăcu numaidecît manşetele de dantelă şi i le aruncă. Pe urmă se apropie de masă să semneze.

Ceilalţi domni se întreceau să găsească un nume cocoşatului.

— Nu căutaţi — zise el prinzîndu-şi manşetele lui Gonzague — nu veţi ghici niciodată. Domnule de Navailles, aveţi o batistă brodată foarte frumoasă !

Navailles îi dădu batista.

Fiecare dori să-i adauge ceva la toaletă : o agrafă, o cataramă, o fundă. El primea totul şi se admira în oglindă. În acest timp, toţi prietenii prinţului iscăleau unul după altul. Numele lui Gonzague era în cap.

— Duceţi-vă să vedeţi dacă soţia mea este gata ! zise cocoşatul lui Choisy, care îi prindea o cravată de dantelă de Malines.

— Mireasa ! Iată mireasa ! se auziră exclamaţii vesele.

Aurore se ivi în pragul budoarului, în rochie de mireasă albă şi purtînd în păr florile de lămîiţă simbolice. Era nespus de frumoasă, dar trăsăturile ei palide păstrau o neclintire ciudată, care o făceau să semene cu o fermecătoare statuie. Era sub puterea vrăjii. La vederea ei, un murmur de admiraţie se stîrni.

Cocoşatul luă mîna Aurorei din mîinile donei Cruz, care o sprijinea. Toţi se aşteptau la o mişcare de repulsie din partea miresei. Aurore îl urmă cu o desă-

vîrșită supunere. Întorcîndu-se să ajungă la masă, unde notarul Griveau îi pusese pe toți să semneze, privirea lui Esop al II-lea întîlni pe aceea a lui Cocardasse, care tocmai se întorcea cu tovarășul său Passepoil. Esop al II-lea le făcu cu ochiul, atingîndu-și șoldul cu un gest ușor. Cocardasse înțelese, fiindcă îi tăie calea, strigînd :

— *Capédédiou !* Lipsește ceva din ținuta mirelui.

— Ce anume ? Ce anume ?

— Ce anume ? repetă și cocoșatul, cu un aer nevinovat.

— Ține-te bine ! replică gasconul. De cînd oare un gentilom se însoară fără spadă ?

— Are dreptate, are dreptate ! strigară într-un glas toți cei de față. Să reparăm această scăpare ! O spadă pentru cocoșat ! Are să fie și mai nostim așa !

Navailles măsură din ochi toate spadele, în timp ce Esop făcea mofturi și protesta :

— Dar eu nu sînt obișnuit. O să mă încurce, am să mă împiedic în ea.

Printre toate spadele acelea de paradă, se afla una singură de luptă, lungă și puternică : aceea a blajinului domn de Peyrolles, care nu glumea niciodată. Deși se împotrivea, Navailles îl descinse de ea.

— Nu-i nevoie ! Nu-i nevoie ! repeta mereu Esop al II-lea.

I se încinse spada în joacă.

Cocardasse și Passepoil văzură cum în clipa în care atinse mînerul săbiei, mîna cocoșatului avu un tremur nestăpînit de bucurie. Dar numai Cocardasse și Passepoil observară acest lucru. După ce i se încinse sabia, cocoșatul nu mai protestă. Nu mai avea rost. Se afla în fața unui fapt împlinit. Dar arma care spînzura la șold păru să-i dea un sentiment sporit de

mîndrie. Începu să păşească fălindu-se atît de caraghios, că hohote de rîs ţîşniră din toate părţile. Se îmbulziră cu toţii în jurul lui să-l sărute, să-l atingă, să-l învîrtească întocmai ca pe-o păpuşă. Avea un succes nebun. Şi se lăsa în voia lor. Ajuns în faţa mesei, spuse :

— Uşor, uşor ! Mă şifonaţi ! Daţi-mi răgaz ! Domnilor, prieteni buni, daţi-mi voie să sfîrşesc odată cu contractul !

Notarul Griveau se afla încă la masă. Ţinea condeiul ridicat deasupra contractului — gata să completeze primul rînd al cuprinsului.

— Vă rog — spuse el — numele, prenumele domniei-voastre, calitatea, locul naşterii...

Cocoşatul lovi uşurel cu piciorul scaunul notarului. Acesta se întoarse spre el.

— Domnia-voastră aţi semnat ? îl întrebă cocoşatul.

— Fără îndoială — răspunse notarul Griveau.

— Atunci mergeţi sănătos, domnul meu — îi spuse cocoşatul şi îl împinse de pe scaun. Iar el se aşeză, solemn, în locul lui. Adunarea pufni în rîs. Acum, tot ce făcea cocoşatul era prilej de haz nebun.

— De ce dracu' o vrea să-şi scrie numele singur ? întrebă totuşi Navailles.

Peyrolles vorbea încet cu domnul de Gonzague, care ridica din umeri. Peyrolles vedea în fiecare amănunt din tot ce se petrecea un semn rău. Gonzague îşi bătea joc de el şi îl poreclise Tremurici.

— Veţi vedea numaidecît — răspundea în acest timp cocoşatul întrebării lui Navailles. Adăugă apoi, rînjind cu rîsul său ascuţit : Are să vă mire foarte

mult, veţi vedea, veţi vedea ! Pînă atunci, mai puteţi bea.

Toţi îi urmară sfatul. Paharele se umplură. Cocoşatul începu să umple spaţiile albe cu o mînă sprintenă şi sigură.

— Dracu' s-o ia de sabie ! exclamă el, încercînd s-o aşeze într-o poziţie mai puţin stînjenitoare.

Din nou hohote de rîs. Cocoşatul se încurca din ce în ce mai mult în podoaba lui războinică. Marea spadă părea pentru el un instrument de tortură.

— Va scrie ! ziseră unii.

— Nu va scrie ! ripostară alţii.

Cocoşatul, în culmea nerăbdării, smulse spada din teacă şi o aşeză pe masă, alături de el. Din nou se auziră rîsete.

Cocardasse îl apucă pe Passepoil de braţ.

— *Sandiéou !* Arcuşul e gata pregătit !

— De n-ar bolborosi curcanii ! şopti Passepoil.

Minutarul pendulei era gata să ajungă la ora patru.

— Semnaţi, domnişoară, şi domnia-voastră — zise cocoşatul, întinzînd condeiul Aurorei.

Ea şovăi ; el o privi.

— Semnaţi cu numele adevărat, din moment ce-l ştiţi !

Aurore se aplecă peste pergament şi semnă. Dona Cruz, aplecată peste umărul ei, făcu o mişcare de vădită surprindere.

— Gata ? Gata ? întrebară curioşii.

Cocoşatul, oprindu-i cu un semn, luă la rîndul său condeiul şi semnă.

— Gata ! zise el. Veniţi să vedeţi ; veţi fi nespus de miraţi !

Fiecare se îmbulzi. Cocoşatul îşi aruncase condeiul şi apucase fără grabă spada.

— Atenţie ! şopti Cocardasse.
— S-a făcut ! răspunse hotărît Passepoil.
Gonzague şi Peyrolles sosiră primii. Citind începutul contractului, se dădură trei paşi înapoi.
— Ce s-a întîmplat ? Care-i numele ? Care-i numele ? strigau cei din spate.
Cocoşatul făgăduise că-şi va minuna asistenţa. Se ţinuse de cuvînt. Toţi văzură într-o clipă cum picioarele strîmbe se îndreptară, bustul i se ridică şi mîna i se întări pe spadă.
— Ţin-te bine ! mormăi Cocardasse. Coţcarul era meşter şi în alte scamatorii, în Curtea Havuzurilor, cînd era mic şi făcea pe omul fără oase !
Îndreptîndu-se din şale şi crescînd deodată, cocoşatul îşi aruncă pletele înapoi. Deasupra acestui trup drept, robust, elegant, răsărise un cap nobil şi frumos.
— Veniţi să-mi citiţi numele ! zise el, plimbîndu-şi privirea scînteietoare asupra mulţimii încremenite. În acelaşi timp, arătă cu vîrful spadei semnătura.
Toate privirile urmăriră mişcarea. Un urlet răsună în toată sala, rostind numele :
— Lagardère ! Lagardère !
— Lagardère — repetă acesta — da, Lagardère, care nu lipseşte niciodată de la întîlnirile pe care le dă !
În această primă clipă de uimire împietrită, poate i-ar fi fost uşor să străpungă rîndurile inamicilor săi în dezordine. Dar nu se clinti. Cu o mînă o ţinea pe Aurore, care se cuibărise tremurînd la pieptul lui ; cu cealaltă ţinea spada sus. Cocardasse şi Passepoil trăseseră şi ei spada şi stăteau în picioare în spatele lui. Gonzague trase şi el spada. Toţi credincioşii îl imitară. În total, erau cel puţin zece contra unu. Dona Cruz vru să

se arunce între cele două cîmpuri de bătaie. Peyrolles o apucă de braţ şi o scoase din salon.

— Domnilor, omul acesta nu trebuie să iasă de aici! rosti prinţul cu buzele albe şi fălcile strînse. Pe el!

Navailles, Nocé, Choisy, Gironne şi ceilalţi nobili porniră să atace cu furie. Lagardère nici măcar nu pusese masa între el şi adversari. Fără să lase mîna Aurorei, o adăposti cu braţul stîng şi se puse în gardă. Cocardasse şi Passepoil îl sprijineau în dreapta şi în stînga.

— Ţin-te bine, potîrnicheo! strigă gasconul — de mai bine de şase luni postim! Ţin-te tare! Mii de trăsnete!

— *Sînt aici!* strigă Lagardère, slobozind prima lovitură de spadă. După cîteva secunde, oamenii lui Gonzague dădură înapoi: Gironne şi Albret zăceau pe jos, într-un lac de sînge.

Lagardère şi cei doi viteji ai săi, fără să fi fost atinşi o singură dată, nemişcaţi ca trei statui, aşteptau al doilea atac.

— Domnule de Gonzague — zise Lagardère — aţi vrut să faceţi o parodie de căsătorie. Căsătoria este adevărată, are propria domniei-voastre iscălitură.

— Înainte! Înainte! strigă prinţul, spumegînd de furie.

De data aceasta se afla el în fruntea oamenilor săi. Pendula bătu ora cinci. O larmă mare se auzi afară şi bătăi puternice răsunară în uşa vestibulului, în timp ce un glas striga:

— În numele regelui!

Salonul avea în acea clipă o înfăţişare stranie: masa era încă acoperită cu mîncăruri şi cu sticle pe jumătate goale. Paharele răsturnate ici şi colo

împreunau petele de vin cu împroşcăturile de sînge ale bătăliei. În fund, spre salonaşul unde adineauri se afla trusoul miresei şi care acum folosea drept adăpost notarului Griveau, mai mult mort decît viu, grupul alcătuit din Lagardère, Aurore şi cei doi maeştri de arme stătea nemişcat şi mut. În mijlocul salonului, Gonzague şi oamenii săi, opriţi în avîntul lor de strigătul: „În numele regelui!", se uitau îngroziţi spre uşa de la intrare. Între cele două grupuri — două cadavre. Cei care băteau la această oră din noapte la uşa alteţei sale prinţul de Gonzague se aşteptaseră, fără îndoială, să nu li se deschidă de îndată. Erau gărzile franceze şi ofiţerii de poliţie de la Châtelet, pe care i-am văzut mai întîi în curtea palatului Lamoignon, apoi în cimitirul Saint-Magloire. Îşi luaseră toate măsurile. După trei somaţii, făcute una după alta, uşa fu smulsă din balamale. În salon răsunară paşii soldaţilor. Un fior rece îl pătrunse pe Gonzague pînă în măduva oaselor.

Pentru el venea justiţia?

— Domnilor — zise el punîndu-şi spada în teacă — faţă de oamenii regelui nu ne împotrivim.

Dar adăugă în şoaptă:

— Rămîne de văzut.

Baudoin de Boisguiller, căpitanul gărzilor, se ivi în prag şi repetă:

— Domnilor, în numele regelui!

Pe urmă, salutîndu-l rece pe Gonzague, se dădu în lături ca să facă loc soldaţilor. La rîndul lor, ofiţerii de poliţie pătrunseră în salon.

— Domnule, ce înseamnă aceasta? îl întrebă Gonzague pe căpitan.

Boisguiller privi cele două cadavre care zăceau pe parchet, apoi grupul alcătuit din Lagardère şi cei doi viteji, toţi trei cu spadele în mînă.

— Pe toţi sfinţii — şopti el — auzisem eu că-i un soldat fără seamăn. Prinţe — adăugă întorcîndu-se către Gonzague — în noaptea aceasta sînt la porunca prinţesei, soţia domniei-voastre.

— Cum, prinţesa, soţia mea... ? începu Gonzague furios.

Dar nu isprăvi. Văduva lui Nevers se ivi la rîndul ei în prag. Îşi reluase straiele cernite. La vederea celor două fete, a picturilor galante care acopereau pereţii, la vederea sfărîmăturilor, prinţesa îşi lăsă vălul peste faţă.

— Nu vin pentru domnia-ta, domnule — îi spuse ea soţului, apoi înaintînd spre cavaler : Cele douăzeci şi patru de ore s-au scurs, domnule Lagardère; judecătorii domniei-tale s-au întrunit ; predă-ţi spada !

— Această femeie este deci mama mea ! bîigui Aurore, acoperindu-şi faţa cu mîinile.

— Domnilor — urmă prinţesa întorcîndu-se către gărzi — faceţi-vă datoria !

Lagardère îşi azvîrli spada la picioarele lui Baudoin de Boisguiller. Gonzague şi ai săi nu făceau o mişcare, nu rosteau un cuvînt. Cînd Baudoin de Boisguiller îi arătă uşa lui Lagardère, acesta înaintă spre prinţesă, ţinînd-o pe Aurore de mînă.

— Doamnă — spuse el — eram pe cale să-mi dau viaţa apărîndu-vă fiica.

— Fiica mea ! repetă prinţesa a cărei voce tremură.

— Minte ! zise Gonzague.

Lagardère nu luă în seamă această insultă.

— Cerusem douăzeci şi patru de ore ca să vă înapoiez pe domnişoara de Nevers — rosti el rar, în timp ce capul său frumos şi nobil domina pe curteni şi pe soldaţi — a douăzeci şi patra oră a sunat. Iată-o pe domnişoara de Nevers.

Mîinile reci ale mamei şi ale fiicei se atinseră. Prinţesa deschise braţele. Aurore se lăsă pe pieptul mamei sale plîngînd. O lacrimă se ivi în ochii lui Lagardère.

— Apăraţi-o, doamnă — zise el, făcînd o sforţare ca să-şi biruie emoţia — iubiţi-o ; nu vă mai are decît pe domnia-voastră.

Aurore se smulse din braţele mamei sale ca să alerge după el. El o îndepărtă uşor.

— Rămîi cu bine, Aurore — îi spuse el. Logodna noastră nu va avea urmare. Păstrează acest contract care te face să fii a mea în faţa oamenilor, aşa cum erai în faţa lui Dumnezeu încă de ieri. Alteţa sa prinţesa îţi va ierta această mezalianţă cu un mort.

Sărută pentru ultima oară mîna tinerei fete, se înclină adînc în faţa prinţesei şi se îndreptă spre uşă spunînd :

— Duceţi-mă în faţa judecătorilor !

Capitolul I

CAMERA DE CULCARE A REGENTULUI

Erau ceasurile opt dimineața. Marchizul de Cossé, ducele de Brisson, poetul La Fare tocmai părăseau Palatul Regal prin portița despre care am vorbit în mai multe rînduri. Regentul era singur în camera sa de culcare.

La Palatul Regal, întocmai ca și la prințul de Gonzague, avusese loc un supeu : așa era moda. Dar supeul de la Palatul Regal avusese un sfîrșit mai vesel.

Ușa se deschise și un lacheu îl anunță pe domnul de Machault.

— Îl voi primi pe domnul șef al poliției la amiază — spuse Regentul, indispus. Oamenii aceștia se joacă cu sănătatea mea. Mă vor ucide.

— Domnul de Machault — stărui lacheul — are comunicări importante...

— Le cunosc — îl întrerupse Regentul. Vrea să-mi spună că Cellamare urzește un complot, că regele Filip al Spaniei este sucit, că Alberoni ar vrea să fie papă, că ducesa du Maine ar vrea să fie regentă. La amiază, sau mai bine la ora unu ! Nu mă simt prea bine...

Lacheul ieși, dar se întoarse din nou :

— Domnul secretar de stat Le Blanc — anunță valetul.

— La dracu' ! izbucni alteța sa regală, care tocmai pusese piciorul pe taburet ca să se urce în pat.

Lacheul închise ușa pe jumătate, dar adăugă prin deschizătură :

— Domnul secretar de stat are niște comunicări importante.

— Toți au comunicări importante — bodogăni Regentul Franței. Le face plăcere să se prefacă înspăimîntați de Alberoni sau de ducesa du Maine. Își închipuie că-mi dovedesc astfel cît îmi sînt de necesari. Dar nu sînt decît pisălogi și atîta tot. La ora unu îi voi primi pe domnul Le Blanc împreună cu domnul de Machault sau, și mai bine, la ora două. Simt că pînă atunci am să dorm bine.

Lacheul ieși. Filip de Orléans închise ochii. Reîntoarcerea lacheului întrerupsese convorbirea domnului de Machault cu secretarul de stat.

— Așadar știi într-adevăr exact ce s-a petrecut în misterioasa căsuță a prințului de Gonzague ?

— Știu ceea ce mi-au raportat ofițerii mei. Doi oameni uciși : cadetul de Gironne și financiarul Albret ; trei oameni arestați : fostul ofițer de gardă Lagardère și doi bandiți, ale căror nume n-au însemnătate ; prințesa pătrunzînd cu forța și în numele regelui în vizuina soțului ei ; două fete... Dar aci trebuie să punem punct, sau mai bine zis semn de întrebare, fiindcă prezența lor reprezintă o enigmă pe care numai sfinxul ar putea-o dezlega.

— Una dintre aceste fete este cu siguranță moștenitoarea lui Nevers — zise secretarul de stat.

— Nu se știe. Una este prezentată ca atare de domnul de Gonzague, și cealaltă de către acel Lagardère.

— Regentul cunoaște aceste întîmplări ? întrebă Le Blanc.

— Regentul a petrecut pînă la opt dimineaţa.
— Cînd raportul îi va ajunge în mîini, domnului de Gonzague nu-i mai rămîne decît să se ţină bine.
Şeful poliţiei ridică din umeri şi zise :
— Nu se ştie ! Depinde... dacă domnul de Gonzague şi-a pierdut sau nu trecerea.
— Fireşte, dar uneori... iată, de pildă, în scandalul contelui de Horn, alteţa sa regală s-a arătat neînduplecată.
— Era vorba de creditul Băncii ; strada Quincampoix avea nevoie de un exemplu răsunător.
— Şi aici sînt înalte interese în joc ; văduva lui Nevers...
— Desigur, desigur ; dar Gonzague este prietenul Regentului de douăzeci şi cinci de ani.
— Tribunalul excepţional a fost convocat în plină noapte.
— Pentru domnul de Lagardère şi la stăruinţa prinţesei de Gonzague.
— Crezi că alteţa sa regală e hotărîtă să-l acopere pe prinţ ?...
— Eu personal — spuse şeful poliţiei, pe un ton care nu admitea replică — sînt hotărît să nu cred nimic pînă nu vom şti cu certitudine dacă Gonzague şi-a pierdut un dram din trecerea lui. De aceasta depinde totul.
Abia sfîrşise, şi uşa anticamerei se deschise. Prinţul de Gonzague se ivi singur şi fără zgomot. Ceremonioase saluturi fură schimbate.
— Alteţa sa regală s-a trezit ? întrebă Gonzague.
— Am fost trimişi la plimbare şi unul şi altul — răspunseră împreună Le Blanc şi de Machault.
— Atunci — se grăbi să spună Gonzague — pot fi sigur că uşa va rămîne ferecată pentru toată lumea.

— Bréon! strigă şeful poliţiei.

Un lacheu se ivi. Şeful poliţiei îi porunci:

— Anunţă alteţei sale regale pe prinţul de Gonzague.

Gonzague se uită la domnul de Machault cu bănuială. Privirea lui nu scăpă celor doi magistraţi.

— S-au dat, oare, în privinţa mea, ordine deosebite? întrebă prinţul.

În această întrebare se simţea o vădită îngrijorare. Şeful poliţiei şi secretarul de stat se închinară zîmbind.

— Este foarte firesc — răspunse domnul de Machault — ca alteţa sa regală să închidă uşa miniştrilor săi şi în schimb să afle destindere şi plăcere în tovărăşia celui mai bun prieten.

Bréon se întoarse şi rosti cu glas tare din prag:

— Alteţa sa regală consimte să-l primească pe alteţa sa prinţul de Gonzague.

Aceeaşi mirare, dar de natură deosebită, se citi pe faţa celor trei seniori. Gonzague era emoţionat. Îi salută pe cei doi magistraţi şi îl urmă pe Bréon.

— Alteţa sa regală consimte să-l primească pe prinţ — bombăni Le Blanc cu ciudă —... plăcerea înaintea treburilor!

— Din unul şi acelaşi fapt — replică domnul de Machault cu un surîs ironic — se pot trage concluzii deosebite.

— În tot cazul, nu se poate spune că trecerea acestui Gonzague...

—... este ameninţată — întrerupse şeful poliţiei.

Secretarul de stat ridică asupra lui o privire mirată.

— Poate, dimpotrivă, să se afle la apogeu — îşi completă gîndul şeful poliţiei.

— Lămureşte-mă, scumpe domn şi prieten : eşti prea subtil astăzi.

— Ieri — spuse simplu domnul de Machault — Regentul şi Gonzague erau prieteni buni şi cu toate acestea Gonzague a făcut anticameră împreună cu noi aproape un ceas.

— Şi ce concluzie tragi ?

— Ferească sfîntul să mă apuc să trag vreo concluzie ! Atîta doar că de la începutul regenţei ducelui de Orléans pînă azi, Tribunalul Excepţional nu s-a mai ocupat decît de cifre. A lăsat deoparte sabia ca să pună mîna pe tăbliţă şi pe condei. Dar iată că i se aruncă o pradă : domnul de Lagardère. Este un prim pas. Deocamdată... La bună vedere, scumpe domn şi prieten, mă reîntorc pe la orele trei.

Pe coridorul care despărţea anticamera de apartamentul Regentului, Gonzague nu avu decît douătrei secunde ca să chibzuiască. Dar le întrebuinţă bine. Întîlnirea cu Machault şi Le Blanc modificase cu totul planul său de comportare. Acei domni nu suflaseră un cuvînt, dar, luîndu-şi rămas bun de la ei, Gonzague simţea că un nor ameninţa steaua lui.

— Ei vezi, Filip — îi zise alteţa sa regală cu un ton de afectuoasă blîndeţe — vezi că totul se află ?

Gonzague simţi strîngîndu-i-se inima, dar rămase neclintit.

— Erai nefericit şi noi nu ştiam nimic ! continuă Regentul. Lucrul acesta denotă cel puţin o lipsă de încredere.

— Lipsă de curaj, monseniore — rosti Gonzague cu vocea şoptită.

— Te înţeleg : nu este plăcut să dai în vileag rănile familiei. Prinţesa... cum s-ar spune... sîngerează...

— Monseniorul ştie doar — îl întrerupse Gonzague — cît este de cumplită puterea calomniei.

Regentul se ridică într-un cot şi privi în faţă pe cel mai vechi prieten al lui. Un nor trecu peste fruntea brăzdată de zbîrcituri timpurii.

— E adevărat : am fost calomniat — replică el — mi-a fost atacată cinstea, onoarea, sentimentele mele de familie, tot ce are omul mai scump. Dar nu văd de ce trebuie să-mi aminteşti tocmai tu, Filip, un lucru pe care prietenii mei încearcă să mă facă să-l uit.

— Monseniore — răspunse Gonzague plecînd capul — cer iertare. Suferinţa este egoistă : eu mă gîndeam la mine, nu la alteţa voastră regală.

— Te iert, Filip, te iert cu condiţia să-mi destăinuieşti suferinţele tale.

Gonzague clătină din cap şi vorbi atît de încet, că Regentul abia îl auzi :

— Sîntem obişnuiţi, alteţa voastră şi cu mine, monseniore, să ne batem joc de slăbiciunile sentimentale. Nu am dreptul să mă plîng, sînt complice ; totuşi există unele sentimente...

— Bine, bine, Filip ! îl opri Regentul. Eşti îndrăgostit de soţia ta, care este o frumoasă şi nobilă făptură. Ai ceva să-mi spui ?

— Multe lucruri, monseniore. Două omoruri au fost săvîrşite în noaptea aceasta în căsuţa mea.

— Cavalerul de Lagardère, probabil ! strigă Filip de Orléans, ridicîndu-se dintr-o dată în capul oaselor. Nu e bine c-ai făcut aşa ceva, Filip. Pe cuvîntul meu ! În felul acesta n-ai făcut decît să întăreşti bănuielile...

Somnul i se risipise. Sprîncenele Regentului se încruntau, în timp ce-l privea pe Gonzague. Acesta se ridicase semeț. Frumosul său cap luase o expresie de admirabilă mîndrie :

— Bănuieli ? repetă el, ca și cum n-ar fi putut să-și stăpînească fireasca indignare.

Apoi adăugă pătruns :

— Oare monseniorul a avut vreo bănuială în privința mea ?

— Ei bine, da — mărturisi Regentul după o scurtă tăcere — am avut. Prezența ta le îndepărtează, căci văd că ai privirea unui om cinstit. Încearcă să le împrăștii cu explicațiile tale : te ascult.

— Monseniorul ar binevoi să-mi facă favoarea de a-mi spune ce anume bănuieli a avut ?

— Unele vechi, altele noi.

— Mai întîi cele vechi, dacă monseniorul găsește de cuviință să consimtă.

— Văduva lui Nevers era bogată, tu erai sărac ; Nevers era fratele nostru...

— Și n-ar fi trebuit să mă căsătoresc cu văduva lui Nevers ?

Regentul se sprijini iarăși în cot și nu răspunse.

— Monseniore — reluă Gonzague, plecînd ochii — v-am mai spus adineauri : am luat prea mult în derîdere sentimentele și acum, cînd trebuie să vorbim despre drepturile și îndatoririle inimii, totul sună fals.

— Ce vrei să spui ? Vorbește limpede !

— Vreau să spun că dacă există în viața mea un lucru care să-mi facă cinste, tocmai acesta este. Scumpul meu Nevers a murit în brațele mele, după cum știți, după cum v-am spus. Vă amintiți că mă aflam la castelul Caylus ca să îmblînzesc încăpăți-

narea oarbă a bătrînului marchiz, îndîrjit împotriva lui Filip al nostru, care îi luase fiica. Tribunalul Excepţional, despre a cărui şedinţă vă voi vorbi numaidecît, m-a şi ascultat ca martor astăzi, în zorii zilei.

— Ah ! întrerupse Regentul. Spune-mi, ce sentinţă a dat Tribunalul ? Deci nu Lagardère a fost ucis la tine ?

— Dacă monseniorul m-ar fi lăsat să continui...

— Continuă, continuă ! Eu vreau să aflu adevărul, te anunţ, nimic altceva decît adevărul !

Gonzague se înclină cu răceală.

— De aceea — spuse el — şi vorbesc alteţei voastre regale nu ca prieten, ci ca judecătorului meu. Nu Lagardère a fost ucis la mine în această noapte ; Lagardère a ucis în casa mea pe financiarul Albret şi pe cadetul Gironne.

— A ! se miră pentru a doua oară Regentul. Şi ce căuta acest Lagardère la tine ?

— Cred că soţia mea ar putea să v-o spună mai limpede — răspunse Gonzague.

— Ia seama ! Femeia aceasta este o sfîntă !

— Care-şi urăşte soţul, monseniore ! rosti Gonzague cu putere. Şi cîştigă astfel un punct, fiindcă Regentul zîmbi în loc să se înfurie.

— Ei haide, lasă, bietul meu Filip — zise el — am fost poate cam aspru cu tine, dar înţelege-mă şi tu : ne ameninţă un răsunător scandal. Tu eşti un mare senior ; scandalurile care se stîrnesc sus de tot fac zgomot, un zgomot atît de mare, încît clatină tronul. Eu, care stau aproape de el, îl şi aud cutremurîndu-se. Dar să ne reîntoarcem unde ne-am întrerupt. Tu pretinzi că însurătoarea ta cu Aurore de Caylus a fost o faptă bună ; dovedeşte-o !

— Dar ce faptă poate fi mai bună — replică Gonzague cu o căldură admirabil simulată — decît îndeplinirea ultimei dorinţe a unui muribund ?

Regentul rămase cu gura căscată şi se uită lung la el. Între ei se aşternu o tăcere apăsătoare.

— Nu ai îndrăzni, cu siguranţă, să minţi în privinţa asta — şopti în cele din urmă Filip de Orléans. Şi n-ai îndrăzni mai ales să mă minţi pe mine. Te cred, deci.

— Monseniore — răspunse Gonzague — mă trataţi în aşa fel, încît această întrevedere va fi ultima dintre noi. Servitorii mei nu sînt obişnuiţi să audă nici pe prinţii de sînge vorbindu-le aşa cum îmi vorbiţi acum mie. Să spulber învinuirile aduse împotriva mea şi voi spune adio pentru totdeauna prietenului meu din tinereţe, care m-a respins într-un ceas de restrişte. Daţi crezare spuselor mele ? E bine. Atît îmi ajunge.

— Filip — murmură Regentul cu glasul înecat de emoţie. Dezvinovăţeşte-te şi, pe cuvîntul meu, vei vedea cît ţin la tine.

— Prin urmare — făcu Gonzague — sînt învinuit ?

Fiindcă ducele de Orléans tăcea, el reluă cu acea senină demnitate de care ştiuse să se folosească şi în alte împrejurări :

— Monseniorul să-mi pună întrebări şi eu voi răspunde.

Regentul se reculese o clipă, apoi murmură :

— Ai fost de faţă la drama sîngeroasă de la castelul Caylus ?

— Da, monseniore ; l-am apărat pe prietenul vostru şi-al meu cu riscul vieţii. Era datoria mea.

— Era datoria dumitale. Şi ai primit ultimul lui suspin ?

— Împreună cu ultimele sale cuvinte, monseniore.

— Aş dori să ştiu ce ţi-a cerut.

— Nici n-aveam de gînd s-o ascund alteţei voastre regale. Nefericitul nostru prieten mi-a spus, repet vorbă cu vorbă spusele sale: „Fii soţul soţiei mele ca să poţi fi tatăl fiicei mele". Glasul lui Gonzague nu tremura în timp ce rostea această nelegiuire.

Regentul rămase adîncit în gînduri. Pe chipul său inteligent şi gînditor osteneala mai dăinuia, dar urmele băuturii se şterseseră.

— Ai făcut bine c-ai îndeplinit dorinţa unui muribund — zise el. Era datoria dumitale. Dar de ce-ai ţinut sub tăcere această dorinţă timp de douăzeci de ani ?

— Îmi iubesc soţia — răspunse prinţul fără şovăială — am mai spus-o monseniorului.

— Şi întrucît această dragoste trebuia să-ţi închidă gura ?

Gonzague plecă ochii şi izbuti să roşească.

— Ar fi însemnat să-l acuz pe tatăl soţiei mele — şopti el.

— A ! exclamă Regentul. Ucigaşul a fost marchizul de Caylus ?

Gonzague plecă capul şi scoase un suspin adînc. Filip de Orléans fixă asupra lui o privire lacomă şi pătrunzătoare.

— Dacă ucigaşul a fost marchizul de Caylus — reluă el — ce-i reproşezi lui Lagardère ?

— Ceea ce se reproşează la noi, în Italia, spadasinului care s-a vîndut ca să comită o crimă.

— Domnul de Caylus cumpărase sabia acestui Lagardère ?

— Da, monseniore. Dar acest rol de subaltern nu a durat decît o zi. Lagardère l-a schimbat cu altul pe care-l joacă cu încăpăţînare de optsprezece ani. Lagardère a răpit-o pe fiica Aurorei, după cum a furat şi actele, dovedind starea ei civilă.

— Dar ce-ai spus ieri în faţa tribunalului de familie ? îl întrerupse Regentul.

— Monseniore — răspunse Gonzague, punînd o prefăcută amărăciune în zîmbetul lui — mulţumesc lui Dumnezeu, care mi-a îngăduit acest interogatoriu. Eu mă credeam deasupra anumitor josnicii şi din această credinţă mi se trage toată nenorocirea. Am răsplătit răul cu bine, monseniore, cu răbdare, cu hotărîre, timp de douăzeci de ani. Am vegheat zi şi noapte în tăcere, riscîndu-mi de multe ori viaţa ; am cheltuit o avere imensă ; am renunţat la ambiţiile mele, mi-am dăruit toate puterile şi restul meu de tinereţe, am dat o parte din sîngele meu...

Regentul făcu un gest de nerăbdare. Gonzague se opri o clipă şi zîmbi şi mai amar :

— Găsiţi că mă laud, nu este aşa ? Ascultaţi atunci povestea mea, monseniore. Alteţa voastră regală a fost prietenul meu, fratele meu, aşa cum a fost şi prietenul şi fratele lui Nevers. Vă iau drept judecător şi cînd voi fi încheiat de povestit, am să vă întreb, Filip de Orléans, dacă alteţei voastre regale sau lui Filip de Gonzague acolo, sus, la picioarele lui Dumnezeu, îi zîmbeşte şi-i dă încuviinţarea Filip de Nevers.

Capitolul II

PLEDOARIA

Lovitura era îndrăzneaţă, bine dată. Regentul Franţei plecă ochii sub privirea aspră a lui Gonzague. Obişnuit cu bătălia cuvintelor, acesta-şi pregătea dinainte loviturile de teatru. Povestirea pe care avea s-o facă nu era deci o improvizaţie. O ştia pe dinafară.

— Ai cuteza oare să-mi spui — murmură Regentul — că nu mi-am îndeplinit datoria de prieten ?

— Nu, monseniore — replică Gonzague — dar, silit să mă apăr, va trebui, vrînd-nevrînd, să fac o paralelă între purtarea mea si a alteţei voastre regale. Sîntem singuri. Alteţa voastră regală nu are de ce roşi.

Filip de Orléans îşi revenise din tulburarea lui.

— Ne cunoaştem de mult timp, prinţe — zise el — dar mergi prea departe ; ia seama !

— Aţi fi oare în stare să vă răzbunaţi — îl întrebă Gonzague privindu-l în faţă — pentru afecţiunea pe care am dovedit-o fratelui nostru, după moartea sa ?

— Dacă ţi s-a făcut vreo nedreptate — replică Regentul — ea va fi de îndată reparată. Vorbeşte !

Gonzague nădăjduise mai multă mînie. Liniştea ducelui de Orléans îl făcu să piardă un prilej de strălucită oratorie, pe care se bizuise mult.

— Cel dintîi lucru pe care trebuie să vi-l spun este că acest Lagardère se dovedeşte a fi nu numai un spadasin de soiul cel mai primejdios, un fel de erou printre cei de teapa lui, dar şi un om inteli-

gent şi viclean, în stare să urmărească un plan ambiţios timp de ani de zile şi să nu se dea înapoi de la nici o jertfă ca să-şi ajungă scopul. N-aş putea afirma, desigur, c-a avut de la început gîndul să se însoare cu moştenitoarea lui Nevers. Fiindcă ar fi însemnat că după ce-a trecut granița, să mai aştepte cincisprezece sau şaisprezece ani, ceea ce era prea mult. Primul său plan a fost, fără îndoială, să i se plătească vreo răscumpărare foarte mare: ştia că şi Caylus şi Nevers erau foarte bogaţi. Eu, care l-am urmărit fără preget din noaptea crimei, îi cunosc toate manevrele. Prin faptul că ţinea copila în puterea sa, nădăjduia să pună mîna pe-o mare bogăţie. Strădaniile mele l-au obligat însă să-şi modifice tactica. Judecînd după felul în care îl urmăream pretutindeni, a trebuit să înţeleagă că nici o tranzacţie necinstită nu era cu putinţă. Puţin timp după ce-a trecut granița, l-am dibuit în împrejurimile orăşelului Venasqua, în Navara. Cu toată superioritatea numărului nostru, a izbutit să scape şi, luînd un nume fals, s-a îndreptat spre inima Spaniei. N-am să vă spun amănunţit toate întîlnirile pe care le-am avut cu el. Într-adevăr, forța, curajul şi îndemînarea lui sînt ca din basme. În afară de rana pe care mi-a făcut-o în şanţurile de la Caylus, în timp ce-l apăram pe nenorocitul nostru prieten...

Gonzague se întrerupse, îşi scoase mănuşa şi arătă urma săbiei lui Lagardère.

— În afară de această rană — continuă el — am în mai multe locuri urma spadei sale. Nu există maestru în mînuitul armelor care să-l poată răpune. Aveam în solda mea o adevărată armată, gîndul meu fiind să-l prind viu, ca să pot stabili prin el identitatea scumpei mele orfane. Această armată

era compusă din cei mai renumiţi maeştri de arme din Europa : căpitanul Lorrain, Joël de Jugan, Staupitz, Pinto, El Matador, Saldagno şi Faënza. Au murit cu toţii...

Regentul avu un gest de uimire.

— Au murit cu toţii — repetă Gonzague — ucişi de mîna lui !

— Dar ştii că şi el — murmură Filip de Orléans — şi el pretinde c-ar fi fost însărcinat să apere copila lui Nevers şi să-l răzbune pe nenorocitul nostru prieten.

— Ştiu, din moment ce am spus că este un impostor îndrăzneţ şi dibaci. Sper că ducele de Orléans, imparţial cum este şi avînd de ales între două afirmaţii, va ţine seama de calitatea fiecăruia dintre noi.

— Aşa voi şi face — rosti rar Regentul. Continuă.

— Au trecut ani — urmă Gonzague — şi, amănunt interesant, acest Lagardère n-a încercat niciodată să-i trimită văduvei lui Nevers o scrisoare sau altă înştiinţare. Faënza, care era un om îndemînatic şi pe care l-am trimis la Madrid ca să-l supravegheze pe răpitor, s-a întors şi mi-a dat un raport ciudat asupra căruia atrag în mod deosebit atenţia alteţei voastre regale. Lagardère, care la Madrid se numea don Luiz, îşi schimbase prizoniera cu o tînără fată pe care i-o cedaseră pentru bani nişte ţigani, *gitanos*, din provincia Léon. Lui Lagardère îi era frică de mine ; mă simţea pe urmele lui şi voia să mă înşele. Din clipa aceea, gitana a fost crescută de el, în timp ce adevărata moştenitoare a lui Nevers, luată de către ţigani, trăia cu ei sub cort. N-am vrut să cred. Şi aceasta a fost pricina celei dintîi călătorii pe care am fă-

cut-o la Madrid. Am luat contact cu acei *gitanos* în trecătorile munţilor Baladron şi am descoperit că Faënza nu mă înşelase. Am văzut-o pe tînăra fată care, în timpul acela, avea amintiri încă proaspete. Am luat toate măsurile ca s-o furăm şi s-o aducem în Franţa. Era foarte bucuroasă la gîndul că-şi va revedea mama. În seara fixată pentru răpire, oamenii mei şi cu mine am cinat în cortul şefului sălaşului de ţigani ca să nu trezim bănuieli. Dar am fost trădaţi. Acei blestemaţi *gitanos* au taine ciudate : în mijlocul cinei, vederea mi s-a tulburat, somnul m-a cuprins ; a doua zi dimineaţa, cînd ne-am trezit, eram culcaţi pe iarbă, în creştetul munţilor Baladron ; în jurul nostru nu mai era nici un cort, nici o şatră ; focurile, pe jumătate mistuite, se stingeau sub cenuşă ; ţiganii se făcuseră nevăzuţi.

În toată această istorisire, Gonzague avusese grijă să meargă mereu, aproape pas cu pas, alături de adevăr în sensul că datele, locurile, întîmplările şi personajele erau arătate întocmai. Altfel, minciunile lui aveau un cadru adevărat. Iar în cazul că Lagardère şi Aurore ar fi fost interogaţi, răspunsurile lor s-ar fi potrivit pe alocuri cu versiunea lui. Atît Lagardère cît şi Aurore, după spusele lui, erau nişte impostori ; deci aveau interes să denatureze faptele.

Regentul îl asculta mereu, atent şi rece.

— Am pierdut deci o ocazie frumoasă, monseniore — reluă Gonzague, cu un accent de sinceritate care îl făcea atît de elocvent. M-am reîntors la Madrid. Nici urmă de ţigani ; Lagardère plecase într-o călătorie ; gitana pe care o pusese în locul domnişoarei de Nevers era crescută la mănăstirea Întruchipării. La început, Lagardère a făcut deci

o substituire ca să-mi înşele urmăririle : lucrul este limpede. Pe atunci avea de gînd să reia la un moment dat pe adevărata moştenitoare a lui Nevers ca s-o folosească după cum îi dicta ambiţia. Dar, între timp, vederile lui s-au schimbat. Monseniorul va înţelege uşor această schimbare : Lagardère s-a îndrăgostit de gitană. Din clipa aceea, adevărata domnişoară de Nevers a fost condamnată. Cavalerul nu se mai gîndea la o răscumpărare : orizontul i se lărgea ; aventurierul îndrăzneţ visa s-o aşeze pe tronul ducal pe dona Cruz şi să devină astfel soţul moştenitoarei lui Nevers.

Regentul se răsuci sub plapumă şi chipul lui exprimă un fel de stinghereală. Verosimilitatea unei povestiri depinde de moravurile şi firea celui care o ascultă. Filip de Orléans poate că nu se simţise prea înclinat să dea crezare acelui devotament ca în romane, cu care părea să vrea să se împăuneze Gonzague, lăudîndu-se mereu cu strădaniile lui de a îndeplini făgăduiala făcută unui muribund ; dar această diabolică socoteală a lui Lagardère îi sărea în ochi — cum se spune în chip vulgar — şi-i trezea şi un fel de admiraţie. Tragedia şi chiar melodrama nu erau pe gustul şi nici în firea Regentului sau a anturajului său ; dar farsa sau comedia, pline de intrigi, îl atrăgeau şi i se păreau foarte uşor de crezut. Se spunea despre Filip de Orléans c-ar fi întreţinut o poliţie care nu avea nimic de-a face cu cea de sub ordinele domnului de Machault ; şi Gonzague avusese de multe ori impresia că în rîndurile batalionului său sacru se ascundeau unul sau mai mulţi agenţi. Denunţurile erau foarte la modă în timpul Regenţei.

— Monseniorul — continuă prinţul — poate să fie încredinţat că eu nu dau acestui amănunt mai multă

importanţă decît se cuvine. Cu inteligenţa şi îndrăzneala lui Lagardère, era firesc ca lucrurile să ajungă acolo. Şi chiar ajunseseră. Strînsesem dovezi despre aceasta înainte de sosirea lui Lagardère la Paris. De cînd a sosit, mulţimea dovezilor recente le face de prisos pe cele mai vechi. Prinţesa de Gonzague, care nu poate fi bănuită că m-a ajutat prea des, îl va informa pe monsenior asupra acestui subiect. Dar să revenim la faptele noastre. Călătoria lui Lagardère a durat doi ani. În răstimpul acestor doi ani, gitana educată de către maicile de la mănăstire a ajuns de nerecunoscut. Se vede că abia cînd a văzut-o la întoarcere, lui Lagardère i-a trecut prin minte planul de care v-am vorbit. Lucrurile s-au schimbat deci. Pretinsa Aurore de Nevers a avut o casă, o guvernantă şi un paj, pentru ca aparenţele să fie salvate. Lucru ciudat este că veritabila domnişoară de Nevers şi înlocuitoarea ei se cunoşteau şi se iubeau. Eu nu cred că gitana lui Lagardère să fie de bună-credinţă ; totuşi, s-ar putea ; el este destul de şiret ca să fi lăsat acestei copile candoarea neştirbită. Sigur însă este că făcea mofturi ca s-o primească la el, la Madrid, pe adevărata domnişoară de Nevers şi că interzicea celeilalte s-o primească, fiindcă nu-i plăcea societatea ei.

Gonzague se opri şi rîse amar.

— Prinţesa — reluă el — a spus în faţa tribunalului de familie : „Dacă o singură clipă fiica mea va fi uitat mîndria neamului ei, îmi voi pune vălul pe faţă şi voi zice : Nevers a murit cu adevărat."

Acestea sînt propriile ei cuvinte. Ah, monseniore, fata a crezut că îmi băteam joc de sărăcia ei cînd i-am vorbit prima dată despre adevărata sa origine. Veţi fi, desigur, de părerea mea şi, dacă nu veţi fi, legea nu vă va da dreptate : o mamă nu are drep-

tul să nu-şi recunoască un copil din pricina unor subtilităţi şi a vanităţii. Aurore de Nevers a dorit oare să se nască pe ascuns? Prima greşeală a fost deci a mamei. Mama poate cel mult să deplîngă trecutul: atîta tot; copilul are drepturi şi Nevers mort are un ultim reprezentant în lumea aceasta...

— Prinţe — îl întrerupse ducele de Orléans, cu un glas care voia să fie aspru, dar care trăda îndoiala şi emoţia — nu pot decît să-ţi repet propriile mele cuvinte: dezvinovăţeşte-te şi vei vedea dacă sînt prietenul domniei-tale sau nu.

— Dar de ce sînt oare învinuit? strigă Gonzague, simulînd o bruscă mînie. De-o crimă comisă acum douăzeci de ani? De-o crimă comisă ieri? Filip de Orléans a putut să creadă un ceas, un minut, o secundă, vreau să ştiu, da, monseniore, vreau să ştiu, aţi crezut că această spadă...

— Dacă aş fi crezut... — murmură ducele de Orléans, încruntîndu-se, în timp ce sîngele îi năvălea în obraji.

Gonzague îi apucă cu forţa mîna şi i-o apăsă pe inima sa.

— Mulţumesc! zise el cu lacrimi în ochi. Mă auzi, Filip! Iată-mă ajuns în situaţia de a-ţi mulţumi că glasul domniei-tale nu s-a unit cu al celorlalţi ca să mă acuze de infamie.

Se dădu înapoi, cu fruntea sus, ca şi cum i-ar fi fost ruşine şi silă de clipa lui de slăbiciune.

— Monseniorul să mă ierte — reluă el silindu-se să zîmbească — nu mă voi mai lăsa înduioşat în faţa sa. Eu cunosc învinuirile ce mi se aduc, sau cel puţin le bănuiesc. Lupta mea împotriva lui Lagardère m-a silit la acţiuni pe care legea le înfierează, dar mă voi apăra dacă legea mă atacă. De altfel, mai atîrnă în balanţă şi prezenţa dom-

nişoarei de Nevers. Nu vreau însă să anticipez, monseniore. Ceea ce îmi mai rămîne de spus nu va mai reţine mult atenţia alteţei voastre regale. Monseniorul îşi mai aduce aminte, fără îndoială, cu ce mirare a primit cererea mea de a mi se încredinţa misiunea la Madrid ? Pînă atunci mă ţineam departe de treburile publice. Cele ce-am spus acum trebuie desigur să fi pus capăt acestei mirări. Voiam să mă întorc în Spania cu un titlu oficial, care să pună la dispoziţia mea poliţia din Madrid. În cîteva zile, am şi descoperit ascunzătoarea scumpei copile, care reprezintă acum toată nădejdea unui neam mare. Într-adevăr, Lagardère o părăsise. Ce era să mai facă cu ea ? Aurore de Nevers îşi cîştiga viaţa dansînd în pieţele publice. Planul meu era să pun mîna în acelaşi timp şi pe cele două fete, şi pe aventurier. Gitana însă şi cu aventurierul mi-au scăpat ; am adus-o numai pe domnişoara de Nevers.

— Adică pe aceea care pretinzi că ar fi domnişoara de Nevers — preciză Regentul.

— Da, monseniore, pe aceea care pretind că este domnişoara de Nevers.

— Nu este de ajuns.

— Îngăduiţi-mi să cred contrariul, din moment ce Regentul mi-a dat dreptate. Eu n-am procedat cu uşurinţă. Cu riscul de-a mă repeta, vă voi spune : Iată, sînt douăzeci de ani de cînd mă străduiesc. Ce ne trebuia ? Prezenţa celor două fete şi a impostorului. Le avem : sînt acum toţi trei la Paris...

— Dar nu datorită dumitale — îl întrerupse Regentul.

— Datorită mie, monseniore, datorită mie. Cînd a primit alteţa voastră regală prima scrisoare a acestui Lagardère ?

— Ţi-am spus eu aşa ceva? exclamă ducele de Orléans cu răceală.

— Dacă alteţa voastră regală nu vrea să-mi răspundă, o voi face-o în locul ei. Cea dintîi scrisoare a lui Lagardère, aceea prin care cerea permisul de liberă-trecere şi care era datată de la Bruxelles, a sosit la Paris în ultimele zile ale lunii august; la această dată domnişoara de Nevers era de mai bine de-o lună în puterea mea. Nu vă purtaţi cu mine mai rău decît cu un acuzat de rînd, monseniore. Timp de douăzeci de ani, Lagardère a stat fără să dea semn de viaţă. Credeţi că n-a avut un motiv serios ca să se gîndească să se întoarcă în ţară tocmai în acest ceas? Nu credeţi că acest motiv era tocmai faptul că eu o adusesem la Paris pe adevărata domnişoară de Nevers? Dacă trebuie să punem punctele pe i, Lagardère n-a putut face decît următorul raţionament: „Dacă-l las pe domnul de Gonzague să instaleze în casa de Lorena pe moştenitoarea răposatului duce, ce se mai alege de nădejdile mele? Şi ce să mai fac cu această frumoasă fată care ieri valora milioane şi care mîine nu va mai fi decît o gitană mai săracă decît mine?"

— S-ar putea inversa argumentul — obiectă Regentul.

— Cu alte cuvinte, s-ar putea spune — zîmbi Gonzague — că Lagardère văzînd că vreau să fac să fie recunoscută o falsă moştenitoare, a vrut s-o prezinte el pe cea autentică.

Regentul înclină capul în semn de aprobare.

— Ei bine, monseniore — urmă Gonzague — chiar şi într-o asemenea eventualitate ar însemna că Lagardère s-a întors tot datorită mie. Nu cer decît să se recunoască acest lucru. Într-adevăr, iată ce-mi spuneam: Lagardère va voi să mă su-

pravegheze şi să-mi încurce cu orice preţ socotelile. Venind la Paris, va cădea însă în mîinile justiţiei şi astfel se va face lumină. Dar aceasta nu înseamnă, monseniore, că eu aş fi dat lui Lagardère şi mijlocul de-a intra în Franţa şi de-a se pune la adăpost de urmărirea justiţiei.

— Ştiai că Lagardère se afla la Paris — întrebă ducele de Orlèans — cînd mi-ai cerut îngăduinţa de-a convoca un tribunal de familie ?

— Da, monseniore — răspunse Gonzague fără să şovăie.

— De ce nu mi-ai spus atunci nimic ?

— Fireşte, ar fi trebuit să cer sfatul şi chiar ajutorul alteţei voastre regale cu privire la ceea ce v-am povestit. Dar trebuie oare tocmai faţă de dumneavoastră să justific o anumită aversiune ? Credeam că voi izbuti să pun capăt nefericitei duşmănii manifestate tot timpul de soţia mea faţă de mine. Iată un motiv serios şi, fireşte, monseniore, eu, care cunosc mai bine decît oricine delicateţea sufletească a alteţei voastre şi adînca sensibilitate care se ascunde sub o voită aparenţă de scepticism, pot fi sigur că veţi înţelege şi admite un asemenea motiv. Mai era, de altfel, şi un altul, copilăros poate, dacă se poate vorbi de copilărie cînd e vorba de împlinirea unei datorii. Pornisem singur această mare, această sfîntă acţiune, singur o urmărisem aproape jumătate din viaţa mea ; în clipa victoriei şovăisem să împart cu altcineva, chiar dacă acel altcineva ar fi fost alteţa voastră, monseniore, jumătate din victoria mea. La tribunalul de familie atitudinea prinţesei m-a făcut să înţeleg că fusese prevenită. Lagardère nu aşteptase atacul meu ; dăduse el prima lovitură. Monseniore, nu mi-e ruşine să mărturisesc : viclenia nu este partea mea cea mai

tare. Lagardère a fost mai viclean decît mine şi a cîştigat. Cred că nu e o noutate pentru domnia-voastră că acest om şi-a ascuns prezenţa printre noi sub o mască îndrăzneaţă. Se vede că tocmai grosolănia acestei viclenii i-a asigurat reuştia. Trebuie să mărturisesc, de asemenea — se întrerupse prinţul de Gonzague cu dispreţ — că fosta meserie a personajului îi dădea posibilităţi pe care nu le are oricine.

— Nu ştiu ce meserie a avut — zise Regentul.

— Meseria de saltimbanc, înainte de-a o face pe aceea de ucigaş. Aici, sub ferestrele domniei-voastre, în Curtea Havuzurilor, nu vă amintiţi de un nenorocit de copil care altădată îşi cîştiga pîinea făcînd contorsiuni, răsucindu-şi încheieturile şi mai ales prefăcîndu-se că era cocoşat ?

— Lagardère ! şopti Regentul, în care se trezea o îndepărtată amintire. Da, da... pe vremea cînd trăia tatăl meu, fratele răposatului rege. Ne uitam la el chiar de la această fereastră.

— De ce n-a vrut Cel-de-sus să vă fi amintit acest lucru cu două zile mai înainte ! Dar să continui. De cum am bănuit sosirea sa la Paris, mi-am reluat planul de acolo de unde îl lăsasem. Am încercat să prind perechea de escroci şi să pun mîna pe actele pe care Lagardère le sustrăsese de la castelul Caylus. Cu toată dibăcia sa, Lagardère sau cocoşatul n-au putut să mă împiedice să îndeplinesc o bună parte din acest plan ; el n-a izbutit să se salveze decît pe el singur, astfel că am putut pune mîna pe fată şi pe acte.

— Unde este fata ? întrebă Regentul.

— Lîngă biata ei mamă înşelată, lîngă doamna de Gonzague.

— Şi actele? Te previn că aici te pîndeşte o adevărată primejdie, prinţe.

— De ce primejdie, monseniore? întrebă Gonzague, zîmbind cu trufie. Eu n-aş putea niciodată concepe că am fost timp de un sfert de veac tovarăşul, prietenul, fratele unui om despre care aş avea o atît de groaznică părere! Vă gîndiţi că aş fi falsificat actele acelea? Plicul, pecetluit cu trei sigilii, neatinse toate trei, va răspunde de cinstea mea pe care o puneţi la îndoială. Titlurile sînt în mîinile mele. Sînt gata să le depun, contra unei adeverinţe de primire, în mîinile alteţei voastre regale.

— În seara aceasta ţi le voi cere — spuse ducele de Orléans.

— În seara aceasta voi fi gata cum sînt gata şi acum. Dar îngăduiţi-mi să închei. După captura pe care o făcusem, Lagardère era învins. Această blestemată deghizare a schimbat faţa lucrurilor. Eu însumi am introdus inamicul la mine. Îmi plac ciudăţeniile, cum bine ştiţi, şi în această privinţă m-am lăsat influenţat de gustul alteţei voastre regale, în timpul cît am fost prieteni. Acest cocoşat a venit la mine la palat să închirieze cuşca cîinelui meu cu o sumă neasemuită de mare. Cocoşatul mi s-a părut o făptură fantastică; pe scurt, am fost înşelat, de ce s-o neg? Acest Lagardère este regele scamatorilor. Odată intrat în stînă, lupul şi-a arătat colţii; eu nu vedeam nimic, dar unul din credincioşii mei slujitori, domnul de Peyrolles, din proprie iniţiativă, a prevenit-o în secret pe prinţesa de Gonzague.

— Ai putea dovedi aceasta? îl întrebă Regentul.

— Foarte uşor, monseniore, prin mărturia domnului de Peyrolles. Dar gărzile franceze şi alteţa

sa prințesa au sosit prea tîrziu pentru cei doi sărmani prieteni ai mei, Albret și Gironne. Lupul mușcase.

— Lagardère era deci singur împotriva voastră, a tuturora ?

— Erau patru, monseniore, numărînd și pe domnul marchiz de Chaverny, vărul meu.

— Chaverny ! repetă Regentul mirat.

Gonzague răspunse cu ipocrizie :

— El o cunoscuse la Madrid, pe timpul cînd eram ambasador, pe gitana lui Lagardère. Trebuie să-i spun monseniorului că în dimineața aceasta am solicitat și obținut de la domnul d'Argenson un mandat de arestare în contra lui Chaverny.

— Și ceilalți doi ?

— Ceilalți doi sînt și ei arestați. Aceștia sînt pur și simplu niște spadasini de profesie, binecunoscuți, și care au împărtășit pe vremuri orgiile și isprăvile de pomină ale lui Lagardère.

— Rămîne de explicat — zise Regentul — atitudinea pe care ai luat-o azi-noapte în fața prietenilor domniei-tale.

Gonzague ridică asupra ducelui de Orléans o privire de surprindere admirabil prefăcută. O clipă nu răspunse. Apoi spuse cu un zîmbet batjocoritor :

— Prin urmare, ceea ce am auzit este adevărat ?

— Nu știu ce-ai auzit.

— Basme bune de adormit copiii, monseniore ; niște învinuiri atît de smintite... Dar se cuvine oare ca înalta înțelepciune a alteței voastre regale și propria mea demnitate... ?

— Nu dau doi bani pe înalta mea înțelepciune, prinț ; s-o lăsăm o clipă deoparte împreună cu demnitatea domniei-tale. Te rog să vorbești.

— De vreme ce este o poruncă, o ascult. În timp ce mă aflam în noaptea aceasta împreună cu alteța voastră regală, se pare că nebunia i-a cuprins pe invitații mei. A fost forțată ușa apartamentului meu privat, în care adăposteam pe cele două fete cu scopul ca în dimineața următoare să le predau prințesei. Cînd m-am reîntors, l-am găsit pe Chaverny trîntit pe jos și pe cocoșat victorios lîngă falsa domnișoară de Nevers. Se făcuse un contract ; era acoperit cu semnături, între care și iscălitura mea falsificată !

Regentul îl privea pe Gonzague și părea c-ar fi vrut să-l străpungă pînă în adîncul sufletului. Acesta dădea o bătălie desperată. Intrînd la ducele de Orléans, se aștepta poate să întîmpine o răceală din partea protectorului și prietenului său, dar nu prevăzuse această lungă și cumplită explicație.

Toate aceste minciuni cu dibăcie închegate, tot acest uriaș nod de viclenii erau, s-ar putea spune, pe trei sferturi improvizate. Nu numai că Gonzague poza în victimă a propriului său eroism, dar mai mult, anula de mai înainte mărturia celor trei persoane, singurele care ar fi putut să depună împotriva lui : Chaverny, Cocardasse și Passepoil.

Regentul îl iubise pe acest om din toată inima : trăise în intimitatea lui din vremea adolescenței. Însă lui Gonzague acest lucru nu-i era acum favorabil ; căci după o atît de îndelungată intimitate, ducele de Orléans ajunsese să cunoască adînca dibăcie a prietenului său. Așa stăteau lucrurile. Poate că rostite de o altă gură, răspunsurile limpezi și, în aparență, atît de precise ale lui Gonzague ar fi ajuns ca să-l convingă pe Regent, care avea în sînge sentimentul dreptății, deși istoria îi reproșează, pe bună dreptate, un mare număr de

slăbiciuni. Putem de asemenea să mai credem că, în această împrejurare, Regentul îşi regăsea întreaga nobleţe înnăscută datorită şi amintirii dureroase şi solemne care plutea deasupra acestui proces. Era vorba, într-adevăr, de pedepsirea ucigaşului lui Nevers, pe care Filip de Orléans îl iubise ca pe-un frate ; era vorba de a reda un nume, o avere, o familie fiicei dezmoştenite a lui Nevers. Regentul era totuşi ispitit să dea crezare vorbelor lui Gonzague.

— Filip — spuse el, după o tăcere şi cu un fel de şovăială — Dumnezeu mi-este martor c-aş fi fericit să păstrez un prieten. Calomnia poate s-a înverşunat împotriva domniei-tale fiindcă stîrneşti prea multă invidie.

— Datorez această invidie binefacerilor monseniorului — şopti Gonzague.

— Poziţia dumitale atît de înaltă şi, de asemenea, inteligenţa deosebită pe care o preţuiesc atît de mult la domnia ta te înarmează împotriva calomniei — urmă Regentul. Te rog să-mi răspunzi la o ultimă întrebare. Ce-a fost povestea aceea cu moştenirea contelui Annibal Canozza ?

— Monseniore — zise el cu un ton grav şi aspru, şi-i puse mîna pe braţ — vărul meu Canozza a murit în timp ce alteţa voastră regală călătorea cu mine prin Italia. Ascultaţi-mă, nu depăşiţi o anumită limită dincolo de care infamia devine absurdă şi nu merită decît dispreţul, chiar dacă trece prin gura unui prinţ puternic. Peyrolles mi-a spus azi-dimineaţă : „S-au jurat să vă piardă ; au vorbit alteţei sale regale în aşa fel, încît toate învinuirile vechi atribuite Italiei vor cădea asupra capului domniei-voastre. Veţi fi un Borgia. Piersicile otrăvite, florile în caliciul cărora s-a introdus ucigătoarea

aqua toffana..." Monseniore — se întrerupse aci Gonzague — dacă aveţi nevoie de o pledoarie ca să mă achitaţi, mai bine condamnaţi-mă de pe-acum, căci dezgustul îmi închide gura. Deci, pentru a încheia, vă pun în faţa acestor trei fapte : Lagardère este dat pe mîna justiţiei. Cele două fete sînt la prinţesă ; eu posed paginile smulse din registrul de la Caylus. Sînteţi capul statului. Cu aceste elemente, descoperirea adevărului este acum atît de uşoară, încît nu pot să-mi stăpînesc un sentiment de orgoliu zicîndu-mi : „În această beznă, eu am adus lumină !"

— Adevărul va fi descoperit cu siguranţă — zise Regentul. Astă-seară chiar, eu voi prezida tribunalul de familie.

Gonzague îi apucă amîndouă mîinile, cu căldură :

— Venisem tocmai să vă rog să-mi faceţi această favoare — zise el. În numele omului căruia i-am închinat întreaga viaţă, vă mulţumesc, monseniore. Acum trebuie să-mi cer iertare că am vorbit poate cu prea multă libertate în faţa şefului unui mare stat ; dar, orice s-ar întîmpla, pedeapsa eu mi-am primit-o : Filip de Orléans şi Filip de Gonzague s-au întîlnit în seara aceasta pentru ultima oară.

— Un prinţ nu se coboară dacă-şi recunoaşte o greşeală ; dacă va fi cazul, Filip, sper că scuzele Regentului îţi vor fi de ajuns.

Gonzague clătină uşor din cap :

— Sînt răni — spuse el cu glas tremurat — pe care nici un balsam nu le poate vindeca...

Se ridică dintr-o dată şi privi pendula. Discuţia durase nu mai puţin de trei ceasuri.

— Monseniore — zise el cu o voce hotărîtă şi rece — în dimineaţa aceasta nu veţi mai dormi. Anticamera alteţei voastre regale este plină. Toţi

se întreabă dacă voi ieşi de-aici bucurîndu-mă de şi mai multă favoare, sau dacă gărzile nu mă vor duce la Bastilia. Această alternativă o pun şi eu... Cer alteţei voastre regale unul din aceste favoruri, după cum va crede de cuviinţă: închisoarea care să mă păzească, sau un semn deosebit şi public de prietenie care să-mi redea măcar pentru astăzi tot prestigiul pierdut, de care am mare nevoie.

Filip de Orléans sună şi spuse lacheului care intră:

— Să fie introdusă toată lumea.

În clipa în care curtenii chemaţi treceau pragul, îl atrase pe Gonzague spre el şi-l sărută pe frunte, zicîndu-i:

— Prietene Filip, pe deseară!

Curtenii se aliniaseră pe două rînduri, înclinaţi pînă la pămînt, la trecerea prinţului de Gonzague, care părăsi încăperea.

Capitolul III

TREI CATURI DE TEMNIŢE

Existenţa tribunalelor excepţionale data de pe timpul lui Francisc al II-lea, care le înfiinţase şi erau de fapt o secţie deosebită a fiecărei curţi de justiţie, secţie însărcinată să judece cazurile de erezie. Sentinţele acestor tribunale excepţionale erau fără drept de apel şi se executau în douăzeci şi patru de ore. În timpul regenţei, aceste tribunale se ocupau numai cu procese financiare, fiindcă erau

transformate în adevărate Curți de Conturi, însărcinate să verifice și să vizeze borderourile agenților tezaurului. După căderea lui Law, ele au și luat denumirea de Curți pentru vize.

Era însă la Paris și un tribunal excepțional, de sine stătător, care se întrunea la palatul „Le Grand Châtelet", pe timpul cît, din ordinul ministrului Le Blanc, au fost întreprinse importante lucrări de transformare la Palatul de Justiție și la Conciergerie. Acest tribunal excepțional fusese convocat în noaptea din ajun, la cererea urgentă a alteței sale regale ducele de Orléans, și citațiile emise precizau că ședința se va deschide la orele patru dimineața. Actul de acuzare trebuia să informeze pe judecători despre numele acuzatului. La ora patru și jumătate, cavalerul Henri de Lagardère fusese adus înaintea tribunalului de la Châtelet. Actul de acuzare îl făcea răspunzător de răpirea unei copile, de un asasinat. Fură audiați ca martori : altețele lor prințul și prințesa de Gonzague. Spusele lor fură atît de contradictorii, încît tribunalul, deși obișnuit să dea sentințe sprijinite pe cele mai mici indicii, ceru amînare de o oră pentru ca să capete informații mai precise. Trebuiau ascultați trei martori : domnii de Peyrolles, Cocardasse și Passepoil.

Domnul de Gonzague îi vizită pe rînd pe fiecare dintre consilieri și pe președinte. Cererea procurorului regelui de a se înfățișa și tînăra fată răpită nu fusese luată în considerație : domnul de Gonzague declarase că fiica lui Nevers se afla sub influența acuzatului, circumstanță agravantă într-un proces de răpire săvîrșită asupra moștenitoarei unui duce, înalt demnitar al Franței. Totul fusese pregătit ca Lagardère să fie dus la Bastilia, locul execuțiilor de noapte. Doar din pricina amînării, i se căută o ce-

lulă vecină cu sala de şedinţe, ca să fie la dispoziţia judecătorilor. Era la etajul al treilea al Turnului Nou, numit astfel pentru că domnul de Jaucourt îi terminase reconstrucţia la sfîrşitul domniei lui Ludovic al XIV-lea. Turnul era aşezat la nord-vestul clădirii şi crenelurile lui dominau cheiul Senei. Ocupa exact jumătate din temelia fostului turn Magne care, prăbuşindu-se în 1670, doborîse şi o bună parte din metereze. Acolo erau duşi de obicei deţinuţii arestaţi din ordinul regelui, înainte de-a fi îndreptaţi spre Bastilia. Era o construcţie foarte simplă, din cărămidă roşie, contrastînd ciudat cu întunecatele turnuri medievale care o înconjurau. La etajul doi, un pod mobil o lega de vechiul meterez, alcătuind un fel de terasă care dădea spre sala cea mare a grefei. Celulele erau curăţele şi podite cu lespezi, ca mai toate apartamentele burgheze din vremea aceea. Se vedea bine că acolo detenţiunea era doar provizorie şi, în afară de zăvoarele grele ale uşilor, care rămăseseră cu siguranţă aceleaşi, clădirea nu părea o închisoare.

Zăvorîndu-l pe Lagardère, după suspendarea şedinţei, temnicerul îl anunţă că era la secret. Lagardère îi oferi cele douăzeci sau treizeci de monede de aur pe care le avea asupra lui ca să-i dea o pană, cerneală şi hîrtie. Temnicerul luă cele treizeci de monede şi nu aduse nimic. Făgădui doar să depună banii la grefă. Lagardère rămase o clipă nemişcat şi copleşit de gînduri. Se afla acolo, prizonier, paralizat, neputincios: inamicul său avea puterea, favoarea mărturisită a Regentului, şi pe deasupra averea şi libertatea. Şedinţa de noapte durase aproape două ceasuri. Avusese loc îndată după supeul din căsuţa care ascundea tainicele plăceri ale lui Gonzague. Se lumina de ziuă cînd Lagardère

fusese zăvorît în celula sa. Pe vremuri, înainte de a intra în corpul de cavalerie uşoară, făcuse de mai multe ori de gardă la Châtelet. Cunoştea bine locurile. Ştia că dedesubtul celulei sale mai erau două celule. Cu o privire îmbrăţişă micul său domeniu : un butuc, un urcior, o pîine, un maldăr de paie. I se lăsaseră pintenii. Îşi scoase unul şi îşi înţepă braţul cu ajutorul cuiului de la cataramă. Aşa făcu rost de cerneală. Un colţ de batistă îi servi drept hîrtie, un fir de pai ţinu loc de pană. Cu astfel de scule se scrie încet şi foarte neciteţ, dar totuşi se scrie. Lagardère înşiră astfel cîteva cuvinte ; pe urmă, tot cu cuiul de la cataramă, desfăcu un pătrat din duşumeaua celulei sale. Nu se înşelase. Două celule erau sub el. În prima, micul marchiz de Chaverny, încă beat, dormea ca în paradis. Într-a doua, Cocardasse şi Passepoil, culcaţi pe paiele lor, filozofau şi spuneau lucruri bine gîndite asupra nestatorniciei timpului şi asupra nestatorniciei norocului. Nu aveau drept provizii decît o bucată de pîine uscată, ei care cu cîteva ceasuri mai înainte luaseră masa cu prinţul.

Chaverny se gîndea şi el, dar în alt fel. Era tolănit pe paie, cu hainele în dezordine, cu părul zbîrlit. Se zvîrcolea şi se răsucea ca un diavol.

Tavanul era subţire. După cîteva minute începură să cadă bucăţele de tencuială. Chaverny le simţi în somnul său. De două, trei ori se plesni peste obraz, aşa cum faci cînd goneşti o muscă supărătoare.

— Ce muşte afurisite ! mormăi el.

O gaură neagră se ivi în tavan, exact deasupra feţei sale, şi bucata de tencuială care căzu din gaură îl lovi în frunte.

— Ce, sîntem copii să ne batem cu pietre? strigă el mînios.

Gaura din tavan se lărgea. Un glas păru să cadă din cer.

— Oricine-ai fi — spunea vocea — te rog răspunde unui tovarăş de suferinţă. Eşti şi dumneata la secret? Nu comunici cu nimeni din afară?

Chaverny dormea înainte; dar somnul său era mai puţin adînc. Încă vreo jumătate de duzină de bucăţele de moloz pe faţa lui şi s-ar fi trezit. Auzi glasul ca prin vis.

— Ei, tu de-acolo! răsună iar de sus glasul lui Lagardère. N-ai auzit?

Chaverny scoase un uşor sforăit, ostenit să mai vorbească prin somn.

— Totuşi este cineva acolo — stărui glasul de sus — zăresc ceva care se mişcă.

Un soi de pacheţel trecu prin gaură şi căzu pe obrazul stîng al lui Chaverny, care dintr-un salt fu în picioare şi îşi apucă falca cu amîndouă mîinile.

— Ticălosule! strigă el. O palmă! Mie!

Dar stafia pe care i se păruse c-o zărise dispăru. Privirea-i uluită făcu înconjurul celulei.

— Ce-i asta? murmură el frecîndu-se la ochi. N-am să mă pot trezi niciodată? Cu siguranţă că şi acum visez!

În aceeaşi clipă glasul de sus întrebă:

— Ai primit pacheţelul?

— Înţeleg! făcu Chaverny. Cocoşatul este ascuns undeva, pe aici; caraghiosul mi-a şi tras vreo păcăleală! Dar ce dracu' de înfăţişare are camera asta?...

Ridică privirea şi strigă din toate puterile:

— Văd gaura, cocoşat blestemat! Am să ţi-o plătesc eu! Du-te şi spune să vină să mi se deschidă!

— Nu vă aud — spuse glasul — sînteţi prea departe de gaură, dar vă zăresc şi vă recunosc. Domnule Chaverny, deşi v-aţi petrecut viaţa în societatea unor ticăloşi, sînteţi încă un adevărat gentilom, o ştiu bine. De aceea am făcut tot ce-am putut ca să nu fiţi asasinat în noaptea aceasta.

Micul marchiz deschisese ochii mari.

„Totuşi, nu este chiar glasul cocoşatului — se gîndi el. Dar de ce-mi vorbeşte de asasinat? Şi cine îndrăzneşte să ia faţă de mine acest ton protector?"

— Sînt eu, cavalerul de Lagardère — urmă glasul, ca şi cum ar fi vrut să răspundă la întrebarea tînărului marchiz.

— Ah! exclamă acesta înmărmurit. Iată unul care se poate lăuda că are şapte vieţi!

— Ştiţi unde vă aflaţi? îl întrebă iar glasul.

Chaverny clătină energic capul în semn de negaţie.

— La închisoarea Châtelet, etajul doi al Turnului Nou.

Chaverny se repezi la ferestruia prin care pătrundea în celulă o lumină slabă şi braţele îi căzură moi de-a lungul trupului. Glasul urmă:

— Aţi fost ridicat în noaptea aceasta de acasă, pe baza unui mandat regal...

— Obţinut, cu siguranţă, de către preascumpul şi preacinstitul meu văr! bombăni tînărul marchiz. Mi se pare că-mi amintesc de un oarecare dezgust pe care l-am manifestat ieri faţă de nişte infamii...

— Vă aduceţi aminte — întrebă vocea — de duelul cu şampania pe care l-aţi avut cu cocoşatul?

Chaverny făcu un semn de încuviinţare.
— Eu eram cel care jucam rolul cocoşatului.
— Dumneata? strigă marchizul. Cavalerul de Lagardère?!
Acesta nu-l auzi şi urmă:
— Cînd aţi adormit, Gonzague a poruncit să fiţi suprimat. Îl stinghereaţi. Îi este teamă de rămăşiţa de loialitate care se mai află în domnia-voastră. Dar cei doi băieţi de ispravă, cărora le-a dat această misiune, sînt în slujba mea. Eu le-am poruncit să vă ducă acasă.
— Mulţumesc! bîigui Chaverny. Toate acestea îmi par lucruri de necrezut... Motiv în plus să le dau crezare!
— Lucrul pe care vi l-am aruncat este un răvaş — continuă glasul. Am scris cîteva cuvinte pe o batistă, cu sîngele meu. Aveţi vreun mijloc să faceţi să ajungă acest bilet la prinţesa de Gonzague?
Gestul lui Chaverny însemna: „Nici unul".
În acelaşi timp, ridică batista ca să vadă cum o bucăţică de pînză uşoară putuse să-i dea o palmă atît de zdravănă. Lagardère legase o bucată de cărămidă în batistă.
— Puteam să mă aleg cu capul spart! mormăi Cheverny. Dar în ce somn adînc am căzut ca să fiu adus aici fără să ştiu nimic!
Desfăcu batista, o împături şi o băgă în buzunar.
— Nu ştiu dacă mă înşel — se auzi mai sus glasul — dar mi se pare că ardeţi de dorinţa de a mă servi.
Chaverny răspunse afirmativ cu capul. Glasul urmă:
— După toate semnele, voi fi executat în seara aceasta. Deci să ne grăbim. Dacă nu aveţi pe nimeni cui să-i încredinţaţi acest răvaş, faceţi

ce-am făcut şi eu: găuriţi duşumeaua celulei şi să ne încercăm norocul la etajul de mai jos.

— Cu ce aţi făcut gaura? îl întrebă Chaverny.

Lagardère nu auzi, dar desigur că ghici, fiindcă pintenul, alb de tencuială, căzu la picioarele tînărului marchiz; acesta se puse numaidecît pe lucru, într-adevăr, cu multă tragere de inimă, şi pe măsură ce toropeala băuturii se împrăştia, capul i se înfierbînta la gîndul răului pe care Gonzague vrusese să i-l facă.

„Dacă nu ne răfuim chiar astăzi — îşi spuse el — nu va fi din vina mea!"

Şi lucra cu înverşunare, scobind o gaură de zece ori mai mare decît ar fi trebuit ca să strecoare biletul.

— Faceţi prea mult zgomot, marchize — îi strigă Lagardère de sus. Fiţi cu băgare de seamă! Puteţi fi auzit!

Chaverny smulgea cărămizile, tencuiala, stinghiile şi îşi umplea mîinile de sînge.

— *Sandiéou!* bodogănea Cocardasse la etajul de jos. Ce diavoli dănţuie deasupra noastră!

— Or fi gîtuind vreun nenorocit care se zbate — mormăi Passepoil, care în dimineaţa aceasta era plin de gînduri negre.

— Ei, da! recunoscu gasconul. Dacă-l gîtuie, are dreptul să se zbată! Dar mai curînd cred că-i vreun nebun cuprins de furii, pe care l-au băgat la închisoare înainte de a-l trimite la balamuc!

O izbitură mai puternică se auzi urmată de o pîrîitură înfundată şi de prăbuşirea unei părţi din tavan. Căzînd între cei doi prieteni, molozul ridică un nor de praf.

— Să ne încredințăm sufletul Domnului! strigă Passepoil. Nu mai avem nici săbii și cu siguranță că cineva ne joacă un renghi.

— Caraghiosule! ridică din umeri gasconul. Ar veni pe ușă! Dar uite că se arată cineva!

— Hei! strigă tînărul marchiz băgîndu-și capul pe gaura scobită în tavan.

Cocardasse și Passepoil ridicară ochii în același timp.

— Sînteți doi aci? întrebă Chaverny.

— Precum vedeți, domnule marchiz — răspunse Cocardasse. Dar, mii de trăsnete! pentru ce-ați făcut atîtea stricăciuni?

— Adunați paiele sub gaură ca să sar.

— Ce face?! Doi sîntem de ajuns.

— Și temnicerul nu are aerul unui om care să facă haz de o astfel de glumă — adăugă Passepoil.

Chaverny lărgea în acest timp mai departe gaura.

— Ține-te bine! zise Cocardasse privindu-l. Asta se cheamă închisoare?

— Au clădit-o din noroi și scuipat! adăugă Passepoil cu dispreț.

— Paiele! Paiele! le strigă Chaverny nerăbdător.

Voinicii noștri nu se mișcau. Chaverny avu fericita inspirație să pronunțe numele lui Lagardère. Numaidecît un morman de paie se înălță în mijlocul celulei.

— Nu cumva-i și ticălosul ăla mic cu domniavoastră? întrebă Cocardasse.

— Știți ceva despre el? adăugă Passepoil.

În loc să răspundă, Chaverny își băgă picioarele pe gaură. Era subțirel, dar șoldurile nu voiau să treacă, prinse de pereții scorțoși ai deschizăturii. Făcea sforțări furioase ca să alunece. Cocardasse

începu să rîdă văzîndu-i picioarele bălăngănindu-se cu furie. Mereu prevăzător, Passepoil se duse să lipească urechea de uşa care dădea în coridor. În acest timp, încetul cu încetul, trupul lui Chaverny se strecura.

— Uşurel-uşurel, mititelule! zise Cocardasse. Are să cadă... Tavanul este destul de sus ca să-şi rupă coastele.

Passepoil măsură cu ochiul distanţa de la tavan la duşumea.

— Este destul de sus — îşi dădu el cu părerea — ca să ne rupă nouă ceva în cădere, dacă am fi atît de nătărăi să-i servim drept saltea!

— Aş! pufni Cocardasse. E atît de plăpînd!

— O fi, nu zic ba. Dar o cădere de la douăsprezece-cincisprezece picioare...

— Ţin-te bine, potîrnicheo! Vine din partea Micului Parizian. La posturi!

Passepoil nu se lăsă rugat. Îşi împletiră amîndoi braţele puternice deasupra paielor. O a doua pîrîitură se auzi în tavan. Cei doi viteji închiseră ochii şi se sărutară fără să vrea, datorită căderii bruşte a marchizului peste braţele lor, ceea ce-i atrase unul spre altul. Toţi trei se rostogoliră pe duşumea, orbiţi de potopul de tencuială care căzu în urma lui Chaverny. Marchizul se ridică cel dintîi. Se scutură şi începu să rîdă.

— Sînteţi doi băieţi de treabă — zise el. Prima dată cînd v-am zărit, v-am luat drept nişte ticăloşi buni de spînzurat. Hai, nu vă supăraţi! Mai bine să spargem uşa, că sîntem trei, să cădem în spinarea celor de la ghişeu şi să spălăm putina.

— Passepoil ! strigă gasconul.

— Cocardasse ! răspunse normandul.

— Ţi se pare ţie că am aerul unui ticălos bun de spînzurat?

— Dar eu? bodogăni Passepoil, uitîndu-se pieziş la noul sosit. Este pentru prima oară că o asemenea jignire...

— Ţin-te bine ! îl întrerupse Cocardasse. Păcătosul ne va da socoteală cînd vom fi afară. Pînă una alta, ideea lui îmi place. Să spargem uşa, *vivadiou !* Passepoil îl opri în clipa cînd voiau să se repeadă.

— Ascultaţi ! zise el, înclinînd capul ca să tragă cu urechea.

Se auzea un zgomot de paşi pe coridor. Într-o secundă, molozul fu împins într-un colţ şi acoperit cu paiele puse la loc. O cheie scîrţii zgomotos în broască.

— Unde să mă ascund? întrebă Chaverny, care rîdea, cu toată încurcătura în care se afla.

Din afară se trăgeau zăvoarele grele şi zgomotoase. Cocardasse îşi scoase iute tunica, Passepoil făcu la fel. Jumătate sub paie, jumătate sub tunică, Chaverny se ascunse cum putu mai bine. Cei doi maeştri de arme, în cămaşă, se puseră în gardă unul în faţa celuilalt şi se prefăcură că se iau la trîntă.

— E rîndul tău, scumpule ! strigă Cocardasse. Una, două !... gata !

— Lovit ! declară Passepoil rîzînd. Dacă ne-ar da măcar spadele, ca să ne treacă de urît !

Uşa grea se învîrti în balamale. Doi oameni, un chelar şi un gardian, se dădură în lături ca să lase

să treacă pe un al treilea personaj îmbrăcat într-un strălucitor costum de curte.

— Nu vă îndepărați — spuse personajul trăgînd ușa în spatele lui. Era domnul de Peyrolles în toată strălucirea costumului său bogat. Cei doi viteji îl recunoscură de la prima ochire și continuară să se bată fără să-l bage în seamă.

— Bună ziua, vitejii mei amici! le spuse Peyrolles, asigurîndu-se cu o privire că ușa rămăsese întredeschisă.

— Bună să fie, scumpule! răspunse Cocardasse, simulînd că dă o lovitură zdravănă prietenului său Passepoil. Ce se mai aude? Eram tocmai pe cale să ne spunem, caraghiosul ăsta și cu mine, că dacă ne-ar da înapoi săbiile, am putea să omorîm mai ușor timpul.

— Ține! strigă și normandul, înțepînd cu arătătorul stomacul nobilului său prieten.

— Ei, cum vă simțiți aici? întrebă favoritul, cu un ton de batjocură.

— Nu prea rău! Nu prea rău! îi răspunse gasconul. Ce mai e nou prin oraș?

— Nimic, după cîte știu, preacinstiții mei prieteni. Așadar, ați avea poftă să vă recăpătați spadele?

— Obișnuința! spuse Cocardasse blajin. Cînd nu e Petronilla mea lîngă mine, parcă-mi lipsește un braț.

— Și ce-ați zice dacă, dîndu-vă spadele, vi s-ar deschide ușile de-aici?

— *Capédédiou!* strigă Cocardasse. Ar fi foarte drăguț. Ce zici, Passepoil?

— Depinde ce-ar trebui să facem pentru asta!

— Puţin lucru, prieteni, foarte puţin lucru. Mulţumită unui om pe care l-aţi socotit întotdeauna un duşman, dar care are însă o adevărată slăbiciune pentru voi.

— Cine-o fi acel om de treabă, *sandiéou?*

— Chiar eu, vechii mei tovarăşi. Gîndiţi-vă! Sînt mai bine de douăzeci de ani de cînd ne cunoaştem.

— Douăzeci şi trei la sfîntul Mihail — preciză Passepoil. Era în seara sărbătorii sfîntului arhanghel Mihail, cînd ţi-am dat vreo două duzini de lovituri la spate cu latul săbiei, în dosul palatului Louvre, din partea domnului Maulévrier.

— Passepoil! strigă Cocardasse cu severitate. Aceste amintiri supărătoare nu-şi au rostul. Mie întotdeauna mi s-a părut, în ceea ce mă priveşte, că acest de treabă domn de Peyrolles ne îndrăgea în ascuns. Cere-i scuze, la naiba! Şi numaidecît, zevzecule!

Ascultător, Passepoil îşi părăsi locul din mijlocul camerei şi înaintă către Peyrolles cu scufia în mînă. Domnul de Peyrolles, care avea ochii-n patru, zări în acel moment locul albit cu molozul care căzuse pe duşumea. Fireşte, privirea i se îndreptă spre tavan. La vederea găurii, se făcu galben la faţă. Dar nu ţipă, fiindcă Passepoil, smerit şi zîmbitor, se şi afla între el şi uşă. Instinctiv, se refugie spre maldărul de paie, ca să-şi apere spatele. Avea doar în faţa lui doi oameni voinici şi hotărîţi; e drept că paznicii se aflau la un pas pe coridor şi el îşi avea spada. Abia se proptise pe picioare cu spatele întors la maldărul de paie, şi capul zîmbitor al lui Chaverny se ivi, ridicînd tunica lui Passepoil, care îl acoperea.

Capitolul IV

CUNOŞTINŢE VECHI

Bravii noştri prieteni trebuiau să depună ca martori în faţa Tribunalului de la Châtelet. Nu însă împotriva prinţului de Gonzague. Peyrolles primise misiunea să le facă propuneri atît de strălucite, încît conştiinţa lor n-ar fi putut rezista : o mie de pistoli de căciulă, pistoli sunători şi plătiţi înainte, şi asta nici măcar pentru a-l acuza pe Lagardère, ci numai ca să spună că nu se aflau în împrejurimile castelului Caylus în noaptea crimei. Gonzague socotea tîrgul ca şi încheiat, cu atît mai mult, cu cît nici Cocardasse şi nici Passepoil nu erau prea grăbiţi să-şi mărturisească prezenţa în acel loc.

Cu un aer batjocoritor, micul marchiz îşi scoase binişor capul de sub tunica lui Passepoil, în timp ce Peyrolles, atent să pîndească mişcările celor doi spadasini, stătea cu spatele spre grămada de paie. Micul marchiz făcu un semn cu ochiul către prietenii săi. Aceştia doi se apropiară încet de dînsul.

— Ţin-te bine ! — spuse Cocardasse, arătînd cu degetul către deschizătoarea din tavan — e un pic cam uşuratic să închizi doi gentilomi într-o carceră atît de prost închisă.

— Cu cît trece timpul, cu atît se respectă mai puţin convenienţele — rosti şi Passepoil, liniştit.

— Prieteni — exclamă Peyrolles, care începuse să dea semne de nelinişte văzîndu-i cum se apropie unul din dreapta, celălalt din stînga — nu cumva să-mi jucaţi vreo festă ! Dacă mă siliţi să trag spada...

— Ei, asta-i ! exclamă Passepoil — să tragi spada împotriva noastră !

— Împotriva unor oameni neînarmați ! spuse și Cocardasse. *Barbediou !* Așa ceva nu se poate !

Dar înaintau mereu. Totuși, Peyrolles vru să-și însoțească vorba cu fapta înainte de-a striga ajutor, căci atunci s-ar fi rupt tratativele. Puse mîna pe mînerul spadei, zicînd :

— Ce v-a apucat, copii ? Ați încercat să evadați prin gaura aceea și n-ați izbutit. Stați locului ! se întrerupse el. Încă un pas și trag spada !

Dar pe mînerul spadei sale se mai afla și o altă mînă decît a sa. Această altă mînă, albă și împodobită cu dantele mototolite, aparținea domnului marchiz de Chaverny. Acesta izbutise să iasă din ascunzătoare. Stătea în picioare, la spatele lui Peyrolles. Spada alunecă deodată printre degetele omului de încredere al prințului și Chaverny, apucîndu-l de guler, îi puse ascuțișul sub bărbie.

— O vorbă și ești mort, ticălosule ! îi spuse el în șoaptă.

La gura lui Peyrolles apărură spume, dar tăcu. Cocardasse și cu Passepoil, cu ajutorul cravatelor, îl legară burduf în mai puțin timp decît ne trebuie nouă ca s-o scriem.

— Și acum ? se adresă Cocardasse tînărului marchiz.

— Acum — răspunse acesta — tu la dreapta ușii, celălalt la stînga, și cînd cei doi gardieni vor intra, apucați-i de beregată.

— Bine. Dar vor intra ? întrebă Cocardasse.

— Treceți la posturile voastre ! Iată-l pe domnul de Peyrolles care ne va servi drept momeală.

Cei doi voinici dădură fuga să se lipească de perete, unul la dreapta, altul la stînga. Chaverny,

cu ascuţişul spadei sub bărbia lui Peyrolles, îi porunci să strige ajutor. Peyrolles strigă. Şi imediat cei doi paznici năvăliră în celulă. Passepoil îl doborî pe chelar, Cocardasse pe celălalt. Amîndoi horcăiau înfundat, pe urmă tăcură, pe jumătate gîtuiţi. Chaverny închise uşa celulei, scoase din buzunarul chelarului un ghem de sfoară groasă, şi le făcu la amîndoi cătuşe.

— Ţin-te bine! zise Cocardasse. În viaţa mea n-am cunoscut un marchiz atît de fermecător ca domnia-voastră!

Passepoil adăugă felicitările sale mai moderate la complimentele gasconului. Chaverny era însă grăbit.

— La treabă — strigă el — nu sîntem încă pe caldarîmul Parisului! Gasconule, lasă-l pe chelar gol-puşcă şi îmbracă-te cu hainele lui! Tu, prietene, fă acelaşi lucru cu paznicul.

Cocardasse şi Passepoil se priviră.

— Iată o situaţie care mă pune în încurcătură — zise cel dintîi, scărpinîndu-se după ureche. Nu ştiu dacă se cade pentru nişte gentilomi ce sîntem...

— Şi eu o să îmbrac haina celei mai josnice haimanale pe care am cunoscut-o vreodată! strigă Chaverny, smulgînd splendida tunică a lui Peyrolles.

— Nobile prieten — îndrăzni Passepoil să-i amintească lui Cocardasse — noi ieri ne-am îmbrăcat în...

Cocardasse îl întrerupse cu un gest teribil.

— Pliscul! Ce naiba! Îţi poruncesc să uiţi acea împrejurare neplăcută. De altfel, am făcut-o tot pentru Micul nostru Parizian.

— Tot în folosul lui o facem şi acum.

Cocordasse scoase un suspin adînc şi-l despuie pe chelar, care avea un căluş în gură. Passepoil făcu la fel cu gardianul şi curînd toaleta celor doi voinici fu terminată. Chaverny, la rîndul lui, îmbrăcase tunica bunului domn de Peyrolles.

— Copiii mei — spuse el, continuînd rolul omului de încredere al prinţului — mi-am îndeplinit misiunea pe lîngă aceşti doi netrebnici ; vă rog să mă conduceţi pînă la poarta de la stradă.

— Aduc eu cît de cît cu un paznic ? întrebă Passepoil.

— Semeni atît de mult, că ai putea păcăli pe oricine — răspunse tînărul marchiz.

— Dar eu ? întrebă şi Cocardasse, fără să-şi ascundă umilirea. Semăn oarecum cu un temnicer ?

— Ca două picături de apă — răspunse Chaverny. Şi acum, repede. Trebuie să duc răvaşul.

Ieşiră toţi trei din celulă, răsuciră cheia în broască de două ori, fără să uite zăvoarele. Domnul de Peyrolles şi cei doi paznici rămaseră acolo cu căluşe în gură şi legaţi fedeleş. Cei trei prizonieri străbătură primul coridor fără nici o piedică : era pustiu.

— Nu ţine capul aşa de ţanţoş, Cocardasse, prietene — îl sfătui Chaverny. Mi-e teamă de afurisitele tale de mustăţi.

— *Sandiéou !* răspunse viteazul. Puteţi să mă tocaţi în bucăţele, dar aerul meu semeţ tot n-o să mi-l puteţi lua.

— Aşa ceva nu poate pieri decît o dată cu noi — adăugă Passepoil.

Curtea interioară şi galeriile erau înţesate de lume. Era un întreg du-te-vino la Châtelet, fiindcă

domnul marchiz de Ségré poftise la masă pe asesorii săi în localul grefei, în aşteptarea redeschiderii şedinţei. Se vedeau trecînd tăvi acoperite şi coşuri cu şampanie. Chaverny, cu pălăria trasă pe ochi, trecu cel dintîi.

— Prietene — îi zise el portarului curţii interioare — aveţi aici, în apropiere, la numărul 9, pe coridor, doi tîlhari primejdioşi ; fiţi cu ochii în patru !

Portarul îşi scoase boneta mormăind. Cocardasse şi Passepoil străbătură şi ei curtea interioară fără piedici. În sala gărzilor, Chaverny se comportă ca un cetăţean oarecare, care vizitează o închisoare. Cercetă fiecare obiect şi puse întrebări prosteşti cu toată seriozitatea. Nu mai rămăsese decît curtea exterioară de străbătut ; dar, în pragul curţii, Cocardasse fu cît pe-aci să răstoarne pe un mic ajutor de bucătar de la „Viţelul care suge", care aducea o tavă cu dulciuri. Voinicul slobozi un răsunător *„Capédédiou"*, care făcu pe toată lumea să se întoarcă. Passepoil se cutremură pînă-n măduva oaselor.

— Prietene — îi spuse Chaverny cu tristeţe gasconului — copilandrul acesta n-a făcut-o dinadins. Puteai să te abţii să iei numele Domnului cel atotputernic în deşert.

Cocardasse băgă capul între umeri. Arcaşii îşi spuseră că Chaverny era cu siguranţă un tînăr dar foarte cumsecade gentilom.

— Nu-l ştiam pe acest temnicer gascon ! mormăi paznicul de la poarta corpului de gardă. Nu-ţi poţi trage sufletul de ei, peste tot se bagă !

Poarta era tocmai deschisă, ca să lase să intre un superb fazan fript, care avea să constituie punctul de atracţie al mesei oferite de domnul marchiz

de Ségré. Cocardasse şi Passepoil, nemaiputînd să-şi domolească nerăbdarea, trecură peste prag dintr-o săritură.

— Prindeţi-i, prindeţi-i! strigă Chaverny.

Paznicul de la poartă se năpusti, dar căzu ca trăsnit de inelul cu chei groase pe care Cocardasse i-l azvîrli în plină faţă. Cît despre vitejii noştri, o şi rupseră de fugă şi se pierdură la prima răscruce.

Trăsura care-l adusese pe domnul de Peyrolles era tot la poartă; Chaverny recunoscu livreaua casei Gonzague. Urcă scăriţa trăsurii, se aplecă peste geam şi porunci:

— Acasă, pungaşule! Şi cît mai repede!

Caii porniră în trap. Cînd trăsura intră pe strada Saint-Denis, Chaverny îşi şterse fruntea scăldată în sudoare şi se porni pe rîs. Bunul domn de Peyrolles nu-i dăduse numai libertatea, dar pe deasupra şi o trăsură care să-l ducă fără nici o osteneală acolo unde trebuia.

Oratoriul prinţesei de Gonzague nu mai era pustiu ca de obicei ci, dimpotrivă, destul de populat, deşi era încă dis-de-dimineaţă. O fată tînără şi frumoasă dormea întinsă pe o canapea. În picioare, lîngă ea, se afla prima cameristă a prinţesei, buna Madeleine Giraud, cu mîinile împreunate şi cu lacrimi în ochi. Madeleine Giraud îi mărturisise doamnei de Gonzague că avertismentul miraculos găsit în cartea de rugăciuni la pagina cu *Miserere*, avertisement care spunea: „Duceţi-vă să vă apăraţi fiica“, şi care amintea, după douăzeci de ani, deviza primelor întîlniri de dragoste şi a primelor emoţii, deviza lui Nevres: *Sînt aici!*, fusese pus acolo chiar de ea, Madeleine, în complicitate cu cocoşatul. În loc s-o

dojenească, prinţesa o sărutase. Madeleine era fericită ca şi cum propriul ei copil ar fi fost regăsit. Prinţesa şedea în celălalt capăt al încăperii. Două femei şi un băieţaş o înconjurau. Alături, se aflau paginile împrăştiate ale unui manuscris şi caseta din care fusese scos : caseta şi manuscrisul Aurorei. Rîndurile scrise cu nădejdea fierbinte că într-o zi vor ajunge în mîinile unei mame necunoscute, dar iubite ajunseseră la destinaţie. Prinţesa le şi citise. Se cunoştea după ochii ei înroşiţi de lacrimi. Una dintre cele două femei era cinstita Françoise Berrichon, şi băieţaşul care-şi frămînta în mîini boneta cu un aer ştrengăresc şi ruşinat răspundea la numele de Jean-Marie. Cealaltă femeie stătea mai deoparte. Sub vălul ei s-ar fi putut recunoaşte chipul îndrăzneţ şi graţios al donei Cruz. Pe acest chip şăgalnic, în această clipă se putea citi o emoţie adevărată şi adîncă. Bătrîna Françoise Berrichon începu să vorbească :

— Nu, băieţaşul acesta nu este copilul meu — spunea ea cu glasul ei mai bărbătesc ca oricînd, arătîndu-l pe Jean-Marie — el este fiul bietului meu băiat. Pot să spun alteţei sale că Berrichon al meu era un alt soi de om. Avea cinci picioare înălţime, mult curaj, şi a murit ca un viteaz soldat...

— Şi dumneata erai în serviciul lui Nevers ? întrerupse prinţesa.

— Ca toţi Berrichonii — răspunse Françoise — din tată în fiu, de cînd lumea e lume ! Soţul meu era scutierul ducelui Amaury, tatăl ducelui Filip ; tatăl soţului meu, care se numea Guillaume Jean-Nicolas Berrichon...

— Dar fiul dumitale — o întrerupse prinţesa — nu el mi-a adus scrisoarea, atunci... la castelul Caylus ?

— Da, nobilă doamnă, el a fost. Și Dumnezeu știe că toată viața și-a amintit de noaptea aceea. De cîte ori mi-o fi istorisit-o! Întîlnise în pădurea Ens o doamnă Martha, bătrîna guvernantă a domniei-voastre, care fusese însărcinată să aibă grijă de copilă. Doamna Martha l-a recunoscut, fiindcă îl zărise de vreo cîteva ori la castelul tînărului nostru duce, cînd dînsa aducea scrisorile domniei-voastre. Doamna Martha i-a spus: „La castelul Caylus se află cineva care a descoperit totul; dacă o vezi pe domnișoara Aurore, spune-i să se ferească". Berrichon a căzut în mîinile unor bandiți înarmați și a fost salvat numai printr-o minune dumnezeiască. Atunci a avut el prilejul să-l vadă pentru întîia oară pe acest cavaler de Lagardère, despre care se vorbea atîta. Ne-a spus: „E frumos ca sfîntul arhanghel Mihail de la biserica din Tarbes!"

— Da — șopti prințesa, visătoare — e frumos.

— Și curajos! urmă Françoise înfierbîntîndu-se. Ca un leu!

— Un adevărat leu! vru să întărească Jean-Marie. Dar Françoise se strîmbă la el și Jean-Marie tăcu.

— Cum vă spuneam — urmă femeia — Berrichon, sărmanul meu băiat, ne-a povestit totul, cum Nevers și Lagardère aveau întîlnire ca să se bată în duel, cum Lagardère l-a apărat timp de o jumătate de ceas pe Nevers împotriva unei bande de vreo douăzeci de haimanale, să mă ierte alteța sa, înarmați pînă în dinți.

Aurore de Caylus îi făcu semn să se oprească. Amintirile erau prea dureroase și ea prea slabă ca să le poată suporta. Își întoarse ochii încărcați de lacrimi spre lumînările aprinse pentru sufletele morților.

— Filip — şopti ea — soţul meu preaiubit! Parcă ar fi ieri! Rana din sufletul meu sîngerează şi nu poate fi vindecată.

O lucire trecu prin ochii donei Cruz, care privea cu admiraţie această nemărginită durere.

Bătrîna Françoise clătină din cap cu părintească înţelegere.

— Vremea este vreme — oftă ea. Toţi sîntem muritori. Nu trebuie să vă mai faceţi sînge rău pentru ce a trecut. Şi, cum vă spuneam, cînd cavalerul de Lagardère a venit la noi la ţară, acum vreo cinci sau şase ani, ca să mă întrebe dacă vreau să servesc pe fiica răposatului duce, am zis numaidecît da. De ce? Pentru că Berrichon, fiul meu, îmi spusese cum se petrecuseră lucrurile. Înainte de a-şi da duhul, ducele a strigat pe nume pe cavaler şi i-a zis: „Frate! Frate!"

Prinţesa îşi apăsă mîinile pe piept.

— Pe urmă — continuă Françoise — i-a mai spus: „Să fii tu tatăl fiicei mele şi să mă răzbuni". Berrichon n-a minţit niciodată, nobilă doamnă. De altfel, ce interes ar fi avut să mintă? Am plecat, Jean-Marie şi cu mine. Cavalerul de Lagardère găsea că domnişoara Aurore crescuse prea mult ca să mai poată locui singură cu el. Şi iată-ne la Madrid, în capitala ţării spaniole. Ah, Doamne! Cînd am văzut-o pe biata copilă, mi s-au umplut ochii de lacrimi. Era leită tatăl său. Parc-ar fi fost portretul tînărului nostru senior. Dar nici o vorbă nu puteam sufla. Trebuia să tăcem. Aşa ne poruncise domnul cavaler.

— Şi în tot acest timp cît aţi fost cu ei — întrebă prinţesa cu vocea cam şovăitoare — acest om, domnul de Lagardère, nu...?

— Sfinte Dumnezeule, nobilă doamnă — strigă Françoise şi bătrîna ei faţă se roşi ca focul — sigur că nu, pe sufletul meu ! Şi eu poate aş fi zis ca domnia-voastră, fiindcă sînteţi mamă, dar vedeţi, timp de şase ani am ajuns să-l cunosc şi să ţin la domnul cavaler tot atît şi chiar mai mult ca la cei care au mai rămas din familia mea. Dacă o alta decît domnia-voastră şi-ar fi îngăduit o astfel de bănuială... Dar vă rog să mă iertaţi — se întrerupse ea făcînd o plecăciune — uitam în faţa cui vorbesc. Să ştiţi că omul acela este un sfînt, doamnă ; să ştiţi că fiica domniei-voastre era tot aşa de bine păzită de el cum ar fi fost şi de mama ei. Avea pentru domnişoara Aurore un respect, o bunătate, o dragoste atît de blîndă şi curată !

— Faci bine că aperi pe cel ce nu merită să fie învinuit. Fiica mea trăia izolată ?

— Singură, mereu singură, atît de singură că era chiar tristă ; şi cu toate acestea, dacă m-ar fi... ascultat...

— Ce vrei să spui ? întrebă prinţesa. Françoise aruncă o privire piezişă către dona Cruz, care stătea mereu nemişcată.

— Ascultaţi-mă — continuă femeia — o fată care cînta şi dansa în Plaza Santa nu era o societate bună şi frumoasă pentru moştenitoarea unui duce...

Prinţesa se întoarse către dona Cruz şi văzu o lacrimă strălucind în genele ei lungi.

— Nu aveai nimic altceva de spus împotriva stăpînului dumitale ? zise ea.

— Să spun ceva împotrivă-i ? strigă bătrîna Françoise. Dar nici aceasta nu era o dojană ; de altfel, fata aceea nici nu venea prea des şi eu îmi făceam întotdeauna de treabă ca s-o supraveghez...

— Foarte bine, Françoise dragă — întrerupse prinţesa — îţi mulţumesc ; poţi să te retragi. Dumneata şi cu nepotul dumitale faceţi parte, de aci înainte, din casa mea.

— În genunchi ! strigă Françoise Berrichon, împingîndu-l cu asprime pe Jean-Marie.

Prinţesa opri acest avînt de recunoştinţă şi, la un semn al ei, Madeleine Giraud ieşi cu bătrîna şi cu moştenitorul ei. Dona Cruz se îndrepta de asemenea către uşă.

— Unde te duci, Flor ? întrebă prinţesa. Dona Cruz crezu că se înşelase. Prinţesa adăugă : Nu-i aşa, astfel îţi spune ea ? Vino, Flor, vreau să te îmbrăţişez.

Şi pentru că tînăra fată şovăia, prinţesa se ridică şi o strînse în braţe. Dona Cruz îi simţi obrazul scăldat în lacrimi.

— Aurore te iubeşte — şopti mama fericită — şi acest lucru se află scris în aceste pagini pe care le voi ţine veşnic la căpătîiul meu ; în ele şi-a pus toată inima. Eşti gitana ei, prima ei prietenă. Eşti mai fericită decît mine fiindcă ai văzut-o copilă. Ce drăgălaşă trebuie să fi fost ! Flor, spune-mi totul ! Şi fără să-i lase timp să răspundă, adăugă cu patima năvalnică şi adîncă de mamă : Tot ce iubeşte ea vreau să iubesc şi eu. Mi-eşti dragă, Flor, eşti a doua mea fiică. Sărută-mă ! Dar tu ai să poţi să mă iubeşti ? Dac-ai şti cît sînt de fericită şi cum aş vrea ca întreg pămîntul să fie cuprins de fericire ! Chiar şi pe-acel om, auzi, Flor, chiar şi pe acel om care mi-a luat inima copilei mele, ei bine, dacă ea o doreşte, simt că şi pe el îl voi iubi !

Capitolul V

INIMĂ DE MAMĂ

Dona Cruz zîmbea printre lacrimi. Prinţesa o strîngea nebuneşte la pieptul ei.

— Ai să crezi — şopti ea — Flor, scumpa mea, că nu îndrăznesc încă s-o sărut aşa ? Să nu te superi : sărutînd fruntea şi obrajii tăi, o sărut pe ea.

Dintr-o dată se îndepărtă de ea ca s-o privească mai bine.

— Tu dansai în pieţele publice, fetiţo ? reluă ea cu un aer îngîndurat. Nu ai nici o familie. Aş fi iubit-o oare mai puţin dacă aş fi regăsit-o şi pe ea aşa ? Doamne ! Doamne ! Cît am fost de nebună ! Ieri am spus : „Dacă numai o clipă fiica lui Nevers va fi uitat de mîndria neamului ei..." Nu ! N-am să sfîrşesc ; îmi îngheaţă sîngele în vine la gîndul că Dumnezeu ar fi putut să mă ia în serios. Haide să-i mulţumim lui Dumnezeu, Flor, gitană dragă, vino !

O trase către altar şi îngenunche în faţa lui.

— Nevers ! Nevers ! strigă ea. Acum o am pe fiica ta, pe fiica noastră ! Spune-i Domnului să primească bucuria şi recunoştinţa din inima mea !

Nici cel mai drag prieten n-ar mai fi recunoscut-o. Sîngele care îi venise din nou în obraji îi dădea un colorit fermecător.

— Tu eşti creştină, Flor ? reluă ea. Da, îmi aduc aminte, în jurnalul ei scria că eşti creştină. Cît de bun este Dumnezeu, nu-i aşa ? Dă-mi amîndouă mîinile să-mi simţi bătăile inimii.

— Ah — murmură gitana izbucnind în lacrimi — dac-aş avea şi eu, doamnă, o mamă ca domnia-voastră !

Prințesa o strînse la pieptul ei din nou.

— Îți vorbea despre mine? întrebă iar. Despre ce vorbeați? În ziua cînd ai întîlnit-o era încă mică de tot. Știi ceva? se întrerupse ea, căci frămîntarea o făcea să vorbească într-una. Cred că-i este frică de mine. Dacă va fi mereu așa, voi muri. Să-i vorbești despre mine, Flor, micuța mea Flor, te rog mult!

— Doamnă — răspunse dona Cruz zîmbind printre lacrimi — nu ați văzut din paginile acelea cît vă iubește?

Cu degetul arăta hîrtiile împrăștiate ale manuscrisului Aurorei.

— Da, da — zise prințesa. Cum aș izbuti vreodată să explic ceea ce am încercat citindu-l? Fata mea nu e tristă și serioasă ca mine. Ea a moștenit firea veselă a tatălui ei; dar eu, eu care am plîns atîta, și eu eram veselă altădată. Casa în care m-am născut era ca o închisoare și cu toate acestea rîdeam, dansam, pînă în ziua cînd l-am zărit pe acela care avea să ducă cu el în fundul mormîntului toată bucuria mea și toate zîmbetele mele.

Își trecu repede mîna peste fruntea înfierbîntată.

— Ai văzut vreodată cum înnebunește o biată femeie? întrebă ea brusc.

Dona Cruz o privi cu îngrijorare.

— Nu te speria, nu te speria — spuse prințesa — fericirea e pentru mine un lucru atît de nou! Vreau să-ți spun, Flor: ai băgat de seamă? Fata mea e ca și mine; veselia ei a pierit în ziua cînd s-a ivit dragostea. Pe ultimele pagini sînt multe urme de lacrimi. Ah! Omul acela! Omul acela! îngînă ea printre suspine. Eu sînt văduvă, nu-mi mai rămăsese decît inima fiicei mele!

Dona Cruz rămăsese mută în fața acestei supreme nedreptăți a dragostei de mamă. Totuși o înțelegea, ea, fata setoasă de toate plăcerile pătimașe, ea, nesăbuita care ieri încă lua în glumă drama propriei sale vieți. Sufletul ei conținea în germen toate iubirile pătimașe și pline de gelozie ale străbunilor ei. Prințesa se așezase din nou în jilț. Luase paginile manuscrisului Aurorei. Le sucea și le învîrtea visătoare.

— De cîte ori — rosti ea rar — i-a salvat el viața!

Începu să recitească încă o dată manuscrisul, dar se opri la primele pagini.

— La ce bun? șopti ea cu un accent de descurajare — eu nu i-am dat viață decît o singură dată! Așa este, așa este — repeta ea, în timp ce în privirile ei se aprindeau luciri sălbatice. Ea îi aparține lui mai mult decît mie!

— Dar sînteți mama ei, doamnă! șopti blînd dona Cruz.

Prințesa ridică asupra ei o privire îngrijorată și îndurerată.

— Ce înțelegi prin asta? Vrei să mă mîngîi? Este o datorie, nu-i așa, să-ți iubești mama? Dacă fata mea m-ar iubi numai din datorie, simt c-aș muri!

— Doamnă, doamnă! Recitiți paginile în care vorbește despre domnia-voastră... Cîtă duioșie! Cîtă dragoste îmbinată cu respect!

— Mi-am spus și eu, Flor, scumpa mea, același lucru. Dar este totuși ceva care mă împiedică să citesc senină aceste rînduri, pe care le-am sărutat fierbinte la început. Fata mea e aspră. Am găsit în aceste pagini și amenințări. Cînd ajunge să se întrebe dacă mama ei n-ar fi singura piedică între

ea și prietenul ei, cuvintele sînt tăioase ca ascuțișul unei săbii. Am citit amîndouă. Îți aduci aminte ce spune? Vorbește despre mamele orgolioase...

— Dar domnia-voastră nu sînteți așa, doamnă — zise dona Cruz, privind-o.

— Am fost însă! murmură Aurore de Caylus ascunzîndu-și fața în mîini.

În celălalt capăt al încăperii, Aurore de Nevers se mișcă pe canapea. Cuvinte nedeslușite îi scăpară printre buze. Prințesa tresări. Pe urmă se sculă și străbătu încăperea în vîrful picioarelor. Îi făcu semn donei Cruz s-o urmeze, ca și cum ar fi simțit nevoia să fie întovărășită și apărată. Se așeză în genunchi lîngă Aurore. Dona Cruz rămase în picioare, lîngă canapea. Prințesa stătu timp îndelungat nemișcată, contemplînd trăsăturile fiicei sale. Își înăbușea suspinele care o năpădeau. Aurore era palidă.

— Henri! șopti ea prin somn. Henri, dragul meu.

Prințesa se făcu atît de palidă, încît dona Cruz se repezi s-o sprijine. Dar prințesa o îndepărtă, apoi zîmbi îndurerată:

— Mă voi obișnui. De-ar șopti cel puțin și numele meu în vis!

Așteptă. Numele ei nu fu rostit. Aurore avea buzele întredeschise, respirația era greoaie.

— Voi avea răbdare — îngăimă sărmana mamă — poate că altă dată mă va visa și pe mine.

Dona Cruz îngenunche în fața ei. Doamna de Gonzague îi zîmbea și resemnarea dădea chipului său o frumusețe sublimă. Înlătură încetișor cosițele de păr bogat care ascundeau pe jumătate trăsăturile Aurorei.

— Eu nu am un astfel de păr — reluă ea, atingînd tîmplele tinerei fete. L-a moştenit de la Nevers. Cînd am văzut-o şi cînd omul acela mi-a spus: „Iat-o pe fiica domniei-voastre!", inima mea n-a şovăit nici o clipă. Mi se părea că glasul lui Nevers cobora dintr-o dată din cer şi-mi spunea ca şi el: „Este fiica ta!"

Ochii ei urmăreau cu nesaţ trăsăturile Aurorei.

— Cînd Nevers dormea — şopti ea mai departe — pleoapele i se lăsau la fel şi adeseori am văzut această linie în jurul buzelor lui. În zîmbet are ceva şi mai asemănător. Nevers era foarte tînăr şi se spunea că e de o frumuseţe cam feminină. Dar ce m-a izbit mai mult a fost privirea. Ah, în ochii ei parcă s-a aprins scînteia din ochii lui Nevers! Dovezi? Îmi inspiră milă cu nevoia lor de dovezi! Dumnezeu a pus numele nostru pe chipul acestei copile. Nu în Lagardère mă încred, ci în inima mea.

Doamna de Gonzague vorbise încet, cu toate acestea, la numele lui Lagardère, Aurore avu o uşoară tresărire. Întinse braţele, apoi trupul ei zvelt se încordă într-o zvîrcolire, cum se întîmplă adeseori la trezire. Ochii i se deschiseră de la început mari, privirea se roti prin cameră şi o mirare se întipări pe trăsăturile ei.

— Ah! exclamă ea. Flor e cu mine? Îmi aduc aminte. Aşadar, n-am visat!

Îşi duse amîndouă mîinile la frunte.

— Încăperea aceasta — continuă ea — nu este aceeaşi în care ne aflam astă-noapte. Am visat? Am văzut-o oare pe mama?

— Ţi-ai văzut mama — îi răspunse dona Cruz.

Prinţesa, care se retrăsese la altarul îndoliat, avea ochii scăldaţi în lacrimi de bucurie. Primul

gînd al fiicei sale fusese pentru ea. Fiica ei nu vorbise încă despre Lagardère. Își înălță toată inima spre Dumnezeu ca să-i aducă mulțumiri.

— Dar de ce sînt atît de zdrobită? întrebă Aurore. Orice mișcare mă doare și respirația îmi spintecă pieptul.

— Ai avut febră — răspunse dona Cruz — ai fost foarte bolnavă.

— Nu știu cum aș putea să spun ce simt — șopti Aurore — parcă o povară îmi strivește mintea. Mereu sînt pe punctul să destram vălul de neguri care-mi înconjoară creierul. Dar nu izbutesc; nu, nu izbutesc! Mama este supărată pe mine?

După ce vorbi astfel, ochiul i se lumină deodată. Aproape că-și înțelesese situația, dar numai pentru o clipă. Prințesa tresărise la ultimele vorbe ale fiicei sale. Cu un gest poruncitor închise gura donei Cruz, care era gata să răspundă. Se apropie cu acel pas ușor și grăbit pe care trebuie să-l fi avut în zilele cînd, tînără mamă, țipătul copilului o chema lîngă leagăn. Se apropie. Luă capul Aurorei în mîini și o sărută îndelung pe frunte. Aurore începu să zîmbească.

— Mamă — șopti fata — te-am visat, se făcea că plîngeai și toată noaptea ai plîns în visul meu. De ce este Flor aici? Flor nu are mamă. Cîte lucruri se pot petrece într-o noapte!

Zbuciumul ei continua. Mintea făcea sforțări să destrame vălul. În cele din urmă, se lăsă pradă dureroasei oboseli care o copleșea.

— Vreau să te văd, mamă! Vino lîngă mine, ia-mă pe genunchii tăi!

Prințesa, rîzînd printre lacrimi, veni să se așeze pe canapea și o luă pe Aurore în brațe.

— Mamă — îi spuse Aurore — sumedenie de gînduri se rotesc în jurul meu şi nu izbutesc să le apuc. Ar trebui să mă port altfel, mamă, cu dumneata.

— Eşti la pieptul meu, copilă, scumpă copilă — răspunse prinţesa în glasul căreia se bănuiau nespuse rugăminţi. Nu mai căuta nimic altceva. Odihneşte-te la pieptul meu. Fii fericită prin fericirea care mi-o dai.

— Doamnă, doamnă — şopti dona Cruz, aplecîndu-se la urechea ei — trezirea va fi îngrozitoare!

Prinţesa făcu un gest de nerăbdare.

— Mamă — reluă Aurore — dacă mi-ai vorbi, sînt sigură că s-ar lua vălul negru de pe ochii mei. Dac-ai şti cît sufăr!

— Suferi! repetă doamna de Gonzague strîngînd-o pătimaş la piept.

— Da, sufăr nespus. Mi-e frică, groaznic de frică, mamă, şi nu ştiu, nu ştiu... A, lasă-mă! Aş vrea să stau în genunchi şi să mă uit la tine, mamă! Îmi amintesc. De necrezut! Adineauri mi se părea că n-am plecat niciodată de la pieptul tău.

O privi pe prinţesă cu ochi înspăimîntaţi. Aceasta încercă să zîmbească, dar faţa ei exprima groază.

— Ce ai, mamă? Ce ai? întrebă Aurore. Eşti mulţumită că m-ai regăsit, nu-i aşa?

— Dacă sînt mulţumită, copilă adorată?

— Da, acum ştiu; nu aveam mamă şi m-ai regăsit...

— Şi Dumnezeu care a îngăduit să ne regăsim nu ne va mai despărţi, fata mea!

— Dumnezeu! bîigui Aurore cu ochii măriţi, pierduţi în gol. Dumnezeu! N-aş putea să mă rog în această clipă, nu mai ştiu rugăciunea.

— **Vrei să repeți cu mine rugăciunea ? o întrebă prințesa agățîndu-se cu nădejde de această diversiune.**

— Da, mamă. Stai ! Mai este și altceva.

— **Tatăl nostru**, carele **ești** în **ceruri**... — începu doamna de Gonzague, împreunînd mîinile Aurorei într-ale sale.

— **Tatăl** nostru carele ești în ceruri... — repetă Aurore, ca un copil mic.

— ...Facă-se voia ta... — continuă mama.

Aurore, de data aceasta, în loc să repete, se încrîncenă.

— Mai este și altceva — șopti ea din nou, și degetele încleștate îi apăsau tîmplele năclăite de sudoare — mai este și altceva, Flor, tu știi bine, spune-mi...

— Surioară... — bîigui gitana.

— Tu știi ! Tu știi ! zise Aurore, ai cărei ochi clipiră și se umeziră. Ah ! Nimeni nu vrea să-mi vină în ajutor !

Deodată se ridică și-și privi mama în față :

— Această rugăciune — scandă ea rar cuvintele — dumneata, mamă, m-ai învățat s-o spun ?

Prințesa plecă fruntea și din gîtlej îi ieși un geamăt.

Aurore o fixa cu ochii aprinși.

— Nu, nu dumneata... — murmură ea.

Creierul ei făcu o sforțare supremă. Un țipăt sfîșietor îi țîșni din piept.

— Henri ! Henri ! zise ea. Unde e Henri ?

Se ridicase în picioare. Privirea-i fulgerătoare și îndîrjită o învăluia pe prințesă. Flor încercă să-i

apuce mîinile, dar o respinse cu puterea unui bărbat. Prinţesa, cu capul pe genunchi, plîngea cu hohote.

— Răspundeţi-mi ! strigă Aurore. Henri ! Ce-aţi făcut cu Henri ?

— Eu nu m-am gîndit decît la tine, fata mea — bîigui prinţesa.

Aurore se întoarse brusc către dona Cruz.

— L-au ucis ? întrebă ea cu fruntea sus şi cu privirea arzătoare.

Dona Cruz nu răspunse. Aurore se reîntoarse spre mama ei. Aceasta alunecă în genunchi şi murmură :

— Îmi sfîşii inima, copilă. Ai puţină milă !

— L-au ucis ? repetă Aurore.

— El ! Numai el ! strigă prinţesa frîngîndu-şi mîinile. În inima acestui copil nu mai e loc pentru dragostea de mamă !

Aurore ţinea ochii în pămînt.

— Nu vor deci să-mi spună dacă mi l-au ucis ! gîndi ea cu glas tare.

Prinţesa întinse braţele către ea, apoi se prăbuşi leşinată.

Aurore ţinea mîinile mamei sale ; faţa îi era roşie ca focul, privirea tragică.

— Pe sufletul meu ! Vă cred, doamnă — zise ea. N-aţi făcut nimic împotriva lui şi este cu atît mai bine pentru dumneavoastră, dacă m-aţi iubi cum vă iubesc eu. Dacă aţi fi făcut ceva împotriva lui...

— Aurore ! Aurore ! o opri dona Cruz, punîndu-i palma peste gură.

— Eu vorbesc — preciză domnişoara de Nevers cu demnitate şi semeţie — nu ameninţ. Mama mea

şi cu mine ne cunoaştem abia de cîteva ceasuri, dar e bine ca inimile noastre să se privească în faţă. Mama mea este o prinţesă, eu sînt o biată fată; tocmai asta îmi dă dreptul să vorbesc răspicat cu mama mea. Dacă mama mea ar fi fost o biată femeie lipsită de puteri, părăsită, nu m-aş fi ridicat şi nu i-aş fi vorbit decît în genunchi.

— Fata mea, pentru mine nu există nimic pe lume în afară de tine; dacă nu te am, sînt lipsită de puteri şi părăsită. Judecă-mă, dar cu mila care se cuvine celor care suferă. Îmi reproşezi că nu ţi-am smuls legătura care te orbea; dar mă iubeai în timpul delirului şi mi-era cu adevărat teamă de trezirea ta!

Aurore strecură o privire către uşă.

— Vrei să mă părăseşti? strigă mama speriată.

— Trebuie neapărat — răspunse tînăra. Ceva îmi spune că Henri în această clipă mă cheamă şi că are nevoie de mine.

— Henri! Mereu Henri! şopti doamna de Gonzague cu accentul desperării. Totul pentru el, nimic pentru mamă!

Aurore aţinti asupra ei ochii-i mari şi arzători.

— Dacă el ar fi aici, doamnă — replică ea cu blîndeţe — şi dumneavoastră aţi fi departe, în primejdie de moarte, nu i-aş vorbi decît de dumneavoastră.

— Să fie oare adevărat? strigă prinţesa încîntată. Mă iubeşti şi pe mine tot atît ca şi pe el?

Aurore căzu în braţele ei şoptind:

— De ce n-ai înţeles asta mai devreme, mamă?

Prinţesa o sărută cu nesaţ.

— Ascultă — spuse ea — eu ştiu ce înseamnă dragostea. Nobilul şi scumpul meu soţ, care desigur că mă aude şi cu amintirea căruia mi-am mîngîiat singurătatea, cred că zîmbeşte fericit la picioarele Domnului, citind în inima mea. Dar eu pe tine te iubesc mai mult decît pe Nevers, pentru că dragostea mea de femeie se contopeşte cu dragostea de mamă. Ascultă-mă: ca să mă iubeşti, îl voi iubi şi pe el. Eu ştiu că nu m-ai mai iubi dacă l-aş respinge, ai şi scris acest lucru, Aurore; ei bine, îi voi deschide braţele!

Se îngălbeni dintr-o dată, fiindcă privirea ei întîlnise pe aceea a donei Cruz. Gitana trecu într-un salonaş alăturat, a cărui uşă se deschidea în spatele canapelei.

— I-ai deschide braţele, mamă? repetă Aurore.

Prinţesa era mută şi inima îi bătea cu putere.

Aurore se smulse din braţele ei.

— Nu poţi să minţi! strigă ea. A murit, îl crezi mort!

Mai înainte ca prinţesa, care căzuse pe un scaun, să fi răspuns, dona Cruz se întoarse în cameră şi o opri pe Aurore, care se îndreptase spre uşă. Dona Cruz era cu mantia şi cu vălul.

— Ai încredere în mine, surioară? zise ea. Puterile tale nu ţi-ar sprijini curajul. Tot ce-ai vrea să faci tu am să fac eu.

Apoi, adresîndu-se doamnei de Gonzague, adăugă:

— Porunciţi să fie înhămaţi caii, vă rog, alteţă!

— Unde te duci, surioară? întrebă Aurore.

— Alteţa sa îmi va spune — răspunse gitana cu un ton energic — unde trebuie să mă duc ca să-l salvez.

Capitolul VI

OSÎNDIT LA MOARTE

Dona Cruz aştepta în picioare lîngă uşă. Mama şi fiica stăteau faţă în faţă. Prinţesa poruncise să fie trasă trăsura la scară.

— Aurore — spuse ea cu sfiiciune fiicei sale — eu n-am aşteptat sfatul prietenei tale. A vorbit, fireşte, din dragoste, din interes pentru tine şi de aceea nu i-o pot lua în nume de rău, dar ce şi-a închipuit oare ? Că aş fi prelungit toropeala minţii tale ca să te împiedic să-l salvezi ?

Dona Cruz se apropie fără să vrea.

— Ieri — urmă prinţesa — eram duşmana acestui om şi bănuieşti pentru ce. Îmi răpise fiica şi, pe de altă parte, toate aparenţele îmi strigau : „Nevers a căzut sub loviturile lui".

Aurore înălţă semeaţă fruntea, dar ochii i se lăsară în jos. Se făcu atît de palidă, încît mama ei înaintă spre ea ca s-o sprijine. Aurore îi spuse :

— Continuaţi, doamnă, vă ascult. Citesc însă pe faţa dumneavoastră că aţi înţeles acum că era o calomnie.

— Am citit amintirile tale, fata mea — răspunse prinţesa. O pledoarie convingătoare. Omul care a păstrat atît de curată o inimă de douăzeci de ani, sub acoperişul său, nu poate fi un ucigaş. Omul care mi-a redat fiica aşa cum nădăjduiam s-o revăd în visurile mele cele mai ambiţioase trebuie să aibă o conştiinţă nepătată.

— Îţi mulţumesc pentru el, mamă. Nu mai ai şi alte dovezi ?

— Ba da, am mărturiile unei femei de treabă şi ale nepotului ei. Henri de Lagardère...

— Soţul meu, mamă.

— Soţul tău, fata mea — rosti prinţesa coborînd glasul — nu l-a lovit pe Filip de Nevers, ci, dimpotrivă, l-a apărat.

Aurore se aruncă de gîtul mamei sale şi, pierzîndu-şi dintr-o dată răceala, îi acoperi cu sărutări fruntea şi obrajii.

— Sărutările astea sînt pentru el! murmură doamna de Gonzague zîmbind trist.

— Sînt pentru tine! strigă Aurore, ducînd la buze mîinile mamei sale. Pentru tine, mamă scumpă şi adevărată, pe care te regăsesc în sfîrşit; pentru tine, fiindcă te iubesc şi eu şi te va iubi şi el. Dar ce ai făcut pentru noi?

— Regentul — răspunse prinţesa — trebuia să fi primit scrisoarea mea care punea în lumină nevinovăţia lui Lagardère.

— Mulţumesc! Îţi mulţumesc! zise Aurore. Dar de ce nu-l vedem?

Prinţesa îi făcu semn lui Flor să se apropie.

— Te iert, micuţo — spuse ea sărutînd-o pe frunte. Trăsura este gata. Du-te şi să aduci răspuns la întrebarea fiicei mele. Pleacă şi întoarce-te repede; te aşteptăm.

Dona Cruz ieşi în fugă.

— Nădăjduiesc, draga mea — spuse apoi prinţesa Aurorei ducînd-o spre sofa — că mi-am călcat îndeajuns în picioare acel orgoliu de înaltă doamnă, pe care-l condamnai fără să-l cunoşti? Sînt oare îndeajuns de supusă înaltelor porunci ale domnişoarei de Nevers?

— Eşti bună, mamă...

Se aşezară. Doamna de Gonzague o întrerupse:

— Te iubesc, atîta tot ; adineauri mi-era frică de tine ; acum nu mai mi-e teamă : am un talisman.

— Ce talisman ? întrebă fata zîmbind.

Prinţesa o contemplă o clipă în tăcere, apoi răspunse :

— Să-l iubesc, ca să mă iubeşti.

Aurore i se aruncă în braţe.

În acest timp, dona Cruz străbătuse salonul doamnei de Gonzague şi ajungea în anticameră, cînd se auzi afară, pe scări, o larmă neobişnuită. Un glas, care i se păru cunoscut, se răstea la valeţii şi cameristele doamnei de Gonzague. Adunaţi într-un adevărat batalion de cealaltă parte a uşii, apărau intrarea sanctuarului.

— Sînteţi beat ! spuneau lacheii, iar glasurile ascuţite ale cameristelor adăugau :

— Sînteţi cu încălţămintea plină de moloz şi părul vă este plin de paie. Frumoasă ţinută ca să vă prezentaţi la alteţa sa !

— Mii de draci, ticăloşilor ! strigă glasul asediatorului. De moloz, de paie sau de ţinută mă sinchisesc eu acum ? Cînd vii de-acolo de unde vin eu, nu se mai uită nimeni la aşa ceva !

— Veniţi de la cîrciumă ? rîseră valeţii în cor.

— Sau de la puşcărie ? completară cameristele.

Dona Cruz se oprise să asculte.

— Neobrăzaţilor ! se răsti iar glasul. Duceţi-vă şi spuneţi-i stăpînei voastre că vărul dînsei, marchizul de Chaverny, cere să fie primit numaidecît.

— Chaverny ! repetă dona Cruz mirată.

De cealaltă parte a uşii, servitorimea părea să se sfătuiască. În cele din urmă, îl recunoscură pe marchizul de Chaverny în ciuda straniei lui îmbrăcăminţi şi a molozului care îi albise catifeaua pantalonilor. Toţi ştiau că marchizul de Chaverny era văr

cu Gonzague. Uşile se dădură brusc în lături şi spinarea tînărului marchiz îmbrăcat în superbul frac al domnului de Peyrolles se arătă.

— Ura! strigă el, împingînd înapoi valul asediaţilor de ambe sexe care se năpustiseră din nou asupra lui. Pe toţi diavolii, dacă oamenii aceştia nu erau să mă facă să-mi ies din fire.

Le trînti uşile în nas şi puse zăvoarele. Întorcîndu-se, o zări pe dona Cruz. Înainte ca ea să se fi putut retrage sau apăra, îi apucă amîndouă mîinile şi i le sărută rîzînd.

— Înger frumos — spuse el, în timp ce fata se desprindea, pe jumătate bucuroasă, pe jumătate ruşinată — te-am visat toată noaptea. Întîmplarea mă sileşte să fiu prea grăbit în dimineaţa aceasta, ca să-ţi pot face o declaraţie cum se cuvine. De aceea, sărind peste orice preliminarii, cad la picioarele domniei-tale, dăruindu-ţi inima şi numele meu.

— Şi eu sînt grăbită — zise ea silindu-se să-şi păstreze gravitatea. Te rog, lasă-mă să trec!

— Vei fi cea mai răpitoare marchiză din lume! strigă el. Aşadar, ne-am înţeles. Să nu crezi că glumesc sau că vorbesc ca un fluşturatic : m-am gîndit foarte serios la acest lucru venind încoace.

— Bine, dar... nu crezi c-ar trebui să-mi dau şi eu consimţămîntul ? obiectă dona Cruz.

— M-am gîndit şi la asta. Dacă nu consimţi, te răpesc. Dar să nu ne mai pierdem vremea vorbind despre ceva pe deplin hotărît. Vin cu veşti foarte grave şi urgente. Vreau s-o văd numaidecît pe doamna de Gonzague.

— Doamna de Gonzague este cu fiica ei. Nu primeşte pe nimeni.

— Cu fiica ei ! strigă Chaverny. Cu domnişoara de Nevers ! Fermecătoare copilă, Dumnezeu fie lăudat!

Dar eu pe dumneata te iubesc şi chiar astăzi ne vom căsători. Ascultă-mă cu atenţie şi crede-mă că e vorba de ceva foarte serios : tocmai fiindcă domnişoara de Nevers este cu mama ei, trebuie să fiu primit numaidecît.

— Peste putinţă ! încercă să se împotrivească gitana.

— Nimic nu este peste putinţă calaverilor din Franţa — rosti cu gravitate Chaverny. Nu cunosc drumul. Dar un om care duce cu sine un răvaş scris cu sînge pe un colţ de batistă nu poate trece pe oriunde ?

— Un răvaş scris cu sînge ! repetă dona Cruz, încetînd să mai rîdă.

Chaverny şi intrase în salon. Gitana alergă după el ; dar nu izbuti să-l împiedice să deschidă uşa şi să pătrundă la prinţesă pe neaşteptate.

— Doamnă şi nobilă vară — zise el rămînînd în prag şi înclinîndu-se adînc — n-am avut niciodată cinstea să vă aştern la picioare omagiile mele, şi nu mă cunoaşteţi. Sînt marchizul de Chaverny, văr cu Nevers prin domnişoara de Chaneilles, mama mea.

La numele de Chaverny, Aurore, speriată, se lipi de mama ei. Dona Cruz intrase şi ea în urma marchizului.

— Şi ce căutaţi la mine, domnule? îl întrebă prinţesa mîniată.

— Vin să ispăşesc greşelile unui descreierat pe care-l cunosc — răspunse Chaverny întorcînd către Aurore o privire aproape rugătoare — a unui nebun care poartă cam acelaşi nume cu mine. Şi, în loc să-i aduc domnişoarei de Nevers scuze pe care nu le-ar putea primi, îmi răscumpăr iertarea aducîndu-i un răvaş.

Se lăsă într-un genunchi în fața Aurorei.

— Un răvaș de la cine ? întrebă prințesa încruntînd din sprîncene.

Aurore, tremurînd și schimbîndu-se la față, ghicise despre ce putea fi vorba.

— Un răvaș de la cavalerul Henri de Lagardère — răspunse Chaverny. În același timp scoase din sîn batista pe care Henri o scrisese cu sînge. Aurore încercă să se ridice ; dar căzu fără puteri înapoi pe sofa.

— Nu cumva... — începu prințesa văzînd peticul mînjit cu roșu.

Chaverny se uită la Aurore, pe care dona Cruz o și prinsese în brațe.

— Răvașul are o înfățișare sinistră — spuse el — dar nu vă speriați. Cînd cineva nu are nici cerneală, nici hîrtie ca să scrie...

— Trăiește ! șopti Aurore scoțînd un oftat adînc.

Ochii ei frumoși, plini de lacrimi, se ridicară spre cer, mulțumind lui Dumnezeu. Luă din mîinile lui Chaverny batista îmbibată cu sîngele lui Lagardère și o apăsă pătimaș pe buze. Prințesa întoarse capul. Avea să fie cea din urmă revoltă a mîndriei sale. Aurore încercă să citească, dar plînsul îi împăienjenea vederea și pe de altă parte peticul se întinase : literele erau aproape indescifrabile. Doamna de Gonzague, dona Cruz și Chaverny încercară să-i ajute. Dar hieroglifele acelea mari, împreunate și întinate rămaseră mute și pentru el.

— Voi izbuti totuși să citesc ! zise Aurore ștergîndu-și ochii chiar cu acea batistă. Se apropie de fereastră și se așeză în genunchi în fața batistei întinse pe jos. Și putu citi :

„Alteței sale prințesa de Gonzague. S-o mai văd o dată pe Aurore înainte de-a muri !"

Aurore rămase o clipă nemişcată. Cînd se ridică, sprijinită de mamă-sa, îi spuse lui Chaverny :

— Unde se află ?

— La închisoarea Châtelet.

— Este deci condamnat ?

— Nu ştiu. Tot ceea ce pot spune este că se află la secret.

Aurore se smulse din îmbrăţişarea mamei sale.

— Mă voi duce la Châtelet ! zise ea.

— Acum ai alături de tine pe mama ta, fiica mea — şopti prinţesa cu un ton de dojană în glas — mama ta îţi este călăuză şi sprijin. Nu inima ta a vorbit : inima ţi-ar fi spus : „Mamă, însoţeşte-mă la Châtelet".

— Cum — îngăimă Aurore — ai primi să... ?

— Soţul fiicei mele este fiul meu — răspunse prinţesa. Dacă moare, îl voi plînge. Dacă poate fi salvat, îl voi salva !

Se îndreptă cea dintîi către uşă. Aurore o opri sărutîndu-i mîinile pe care le scăldă în lacrimi şi-i spuse :

— Să te răsplătească Dumnezeu, mamă !

La grefa cea mare de la Châtelet avusese loc o masă îmbelşugată şi prelungită. Nu degeaba avea domnul marchiz de Ségré reputaţia unui om priceput la asemenea lucruri. Era un mîncău de prima clasă, dar un mîncău rafinat, un magistrat la modă şi un desăvîrşit gentilom. Trebuie să fim drepţi cu el şi să recunoaştem că cea de-a doua şedinţă a tribunalului excepţional a fost mult mai scurtă decît masa. De altfel, dintre cei trei martori care trebuia să fie ascultaţi, doi lipseau : numiţii Cocardasse şi Passepoil spălaseră putina. Unul singur depusese ca martor, domnul de Peyrolles. Dovezile aduse de el erau

atît de limpezi şi de zdrobitoare, încît procedura trebuise să fie neobişnuit de simplificată. De altfel, în acel moment, totul era provizoriu la Châtelet. Judecătorii nu se simţeau la largul lor aşa cum erau în Palatul Justiţiei. Domnul marchiz de Ségré nu avea drept vestiar decît un cabinet întunecos alături de marea grefă şi despărţit doar printr-un perete subţire de scînduri de încăperea în care domnii consilieri îşi făceau toaleta în comun. Era foarte neplăcut şi domnii consilieri se simţeau mai prost trataţi în plin Paris decît confraţii lor de la obscurele tribunale de provincie. Sala cea mare a grefei dădea printr-o uşă cu geamuri pe podul care lega turnul de cărămidă, zis Turnul Nou, cu restul fortăreţei, şi se afla tocmai în dreptul fostei celule a lui Chaverny. Condamnaţii trebuiau să treacă prin această sală ca să se întoarcă în celulele din turnuri.

— Cît să fie ceasul, domnule de Labaumelle ? întrebă marchizul de Ségré prin peretele de scînduri.

— Aproape două, domnule preşedinte ! răspunse consilierul.

— Marchiza sigur că mă aşteaptă ! Dracu' să ia aceste şedinţe duble ! Roagă-l pe domnul Husson să vadă dacă lectica mea este la poartă.

— Trebuie să recunoaştem — spunea în acest timp Perrin — Hacquelin des Maisons de Vieiville-en-Forez, că martorul acela... domnul de Peyrolles, s-a exprimat foarte limpede. Fără el, ar fi trebuit să deliberăm pînă la trei.

— Depunea pentru prinţul de Gonzague — răspunse Labaumelle — prinţul ştie să-şi aleagă oamenii.

— Dar ce-am auzit vorbindu-se ? întrebă marchizul-preşedinte. Că domnul de Gonzague ar fi în dizgraţie...

— De fel, de fel — replică Perrin-Hacquelin — domnului de Gonzague i s-a făcut azi-dimineață cinstea să asiste singur la sularea alteței sale regale. Este o favoare evidentă...

Un aprod intră în sala comună a domnilor consilieri și întrebă :

— Se poate vorbi cu domnul președinte ?

Marchizul de Ségré auzi prin peretele de scînduri și strigă în gura mare :

— Nu primesc pe nimeni, ei comedie ! Trimiteți la dracu' pe toți cei care vor să mă facă să-mi pierd timpul.

— Sînt două doamne — preciză aprodul.

— Din cele care vin cu intervenții ? Afară cu ele ! Cum sînt îmbrăcate ?

— Amîndouă în negru și cu văluri.

— Ținută de proces pierdut. Cu ce-au venit ?

— Într-o caleașcă purtînd stema prințului de Gonzague.

— Ei, drace ! exclamă de Ségré. Gonzague nu părea totuși la largul lui cînd a depus în fața curții. Dar de vreme ce Regentul... Roagă-le să aștepte puțin. Unde-i Husson ?

— S-a dus să vadă dacă lectica domnului președinte este la poartă.

— Niciodată nu-l găsești cînd ai nevoie de el ! bombăni marchizul, care știa cum să răsplătească oamenii. „Dobitocul ăsta niciodată n-o să înainteze" — adăugă el în gînd.

Pe urmă, cu glas tare :

— Sînteți îmbrăcat, domnule de Labaumelle ? Faceți-mi plăcerea și duceți-vă să țineți companie acelor două doamne. Într-o clipă sînt la dispoziția lor.

Berthelot de Labaumelle, care se afla în cămaşă, îşi îmbrăcă fracul — un frac de catifea neagră — îşi înfoie peruca dîndu-i cîteva palme şi se duse să-şi îndeplinească corvoada. Domnul marchiz de Ségré spuse valetului său :

— Să ştii că dacă marchiza găseşte că nu sînt bine coafat, te gonesc ! Dă-mi mănuşile. O caleaşcă cu stema lui Gonzague ! Cine-or mai fi şi pupezele alea ? Pălăria ! Bastonul ! De ce cravata de dantelă are cuta asta, tîlhar bun de tras pe roată ? Să-mi faci rost de un buchet pentru doamna marchiză ! Treci înainte şi deschide-mi uşile, bădărane !

Cele două doamne care îl aşteptau în tovărăşia domnului de Labaumelle, mut ca un peşte şi drept de parcă şi-ar fi înghiţit bastonul, păreau să nu dea nici o atenţiei ţinutei elegante a preşedintelui. Domnul de Ségré nu le mai văzuse niciodată.

— Cu cine am cinstea să vorbesc, frumoase doamne ? întrebă răsucindu-se pe călcîie şi silindu-se să pară cît mai mult un gentilom adevărat.

Labaumelle, eliberat, se întoarse în vestiar.

— Domnule preşedinte — răspunse cea mai înaltă dintre cele două doamne — eu sînt văduva lui Filip de Lorena, duce de Nevers.

— Cum ? se miră Ségré. După cît ştiam, văduva lui Nevers s-a căsătorit cu prinţul de Gonzague !

— Sînt într-adevăr şi prinţesă de Gonzague — răspunse ea cu un fel de silă.

Preşedintele făcu trei sau patru saluturi ca la curte şi se repezi în anticameră.

— Jilţuri, ticăloşilor ! strigă el. Într-o zi am să vă spînzur pe toţi !

Teribila lui ameninţare puse în mişcare pe aprozi, pe valeţi, pe grefieri, pe copişti şi pe toţi funcţionarii palatului, care se aflau în încăperile vecine.

O duzină de jilţuri fură aduse în mare grabă şi cu mult zgomot.

— Nu este nevoie, domnule preşedinte — zise prinţesa, şi rămase în picioare. Venim, fiica mea şi cu mine...

— Ah, fiica domniei-voastre ! o întrerupse domnul de Ségré înclinîndu-se. Un adevărat crin ! Nu ştiam că domnul de Gonzague...

— Domnişoara de Nevers ! rosti cu gravitate prinţesa.

Preşedintele rămase uluit şi se înclină din nou.

— Am venit — urmă prinţesa — ca să aducem justiţiei lămuriri...

— Îngăduiţi-mi să vă spun că am ghicit că veniţi să aduceţi noi dovezi despre vinovăţia acestui ticălos...

— Domnule ! exclamară în acelaşi timp cele două femei.

— Nu aţi primit oare nimic din partea alteţei sale regale ? întrebă prinţesa, cu glasul sugrumat.

Aurore, gata să leşine, se sprijini de ea.

— Nimic, absolut nimic, alteţă — răspunse marchizul. Dar nici nu era nevoie. Ceea ce trebuia să se îndeplinească s-a îndeplinit şi încă bine. Sentinţa a şi fost pronunţată de mai bine de o jumătate de ceas.

— Şi n-aţi primit nimic de la Regent ? stărui prinţesa cu glasul tot sugrumat. O simţea pe Aurore tremurînd toată.

— Ce-aţi fi dorit mai mult ? exclamă domnul de Ségré. Să fie tras pe roată în Place de Grève ? Alteţei sale regale nu-i plac acest soi de execuţii, în afară de cazul cînd este nevoie de pedepse exemplare pentru a menţine prestigiul Băncii.

— A fost deci condamnat la moarte? îngăimă Aurore.

— Şi la ce oare altceva, fermecătoare copilă? Aţi fi vrut să-l lăsăm doar la pîine şi apă?

Domnişoara de Nevers se prăbuşi într-un fotoliu.

— Ce-are oare micuţa comoară? întrebă marchizul. Doamnă, tinerele nu suportă să audă vorbindu-se de astfel de lucruri. Sînt încîntat că am putut să vă ofer personal amănunte. Vă rog să binevoiţi să transmiteţi alteţei sale prinţului de Gonzague că totul este încheiat aşa cum doreşte. Sentinţa este fără apel, şi chiar în această seară...

Salută, se învîrti pe călcîie şi se îndreptă spre uşă legănîndu-se pe picioare, cum era moda. Coborînd scările îşi spunea:

„Încă un pas făcut către preşedinţia Curţii de Justiţie! Această prinţesă de Gonzague trebuie să ţină acum trup şi suflet cu mine."

Prinţesa rămăsese nemişcată, cu privirea aţintită spre uşa prin care dispăruse domnul de Ségré. Cît despre Aurore, s-ar fi zis că fusese lovită de trăsnet. Mama şi fata nu se mai gîndeau nici să-şi vorbească, nici să se întrebe ce rămînea de făcut. Erau de-a dreptul împietrite.

Deodată, Aurore întinse braţul spre uşa pe care ieşise preşedintele. Această uşă ducea spre tribunal şi spre ieşirea magistraţilor.

— Iată-l! strigă ea cu un glas care nu mai avea nimic din lumea aceasta. Vine! El e, îi recunosc pasul!

Prinţesa asculta încordată, dar nu auzi nimic. Se uită la domnişoara de Nevers, care repetă:

— Vine, îl simt! Doamne, cum aş vrea să mor înaintea lui!

Cîteva secunde trecură, apoi uşa într-adevăr se deschise. Intrară gărzile. În mijlocul lor se afla Henri de Lagardère, cu capul gol, mîinile legate la spate. În urma lui, păşea un preot dominican care purta o cruce. Lacrimi se prelinseră pe obrajii prinţesei ; Aurore rămase cu ochii uscaţi şi nu se mişcă. La vederea celor două femei, Lagardère se opri pe prag. Avu un zîmbet melancolic şi făcu din cap un semn de mulţumire.

— Numai o vorbă, domnule — spuse el ofiţerului de poliţie care îl întovărăşea.

— Ordinele noastre sînt stricte — răspunse acesta.

— Eu sînt prinţesa de Gonzague, domnule ! strigă sărmana mamă, repezindu-se la ofiţer. Sînt vara alteţei sale regale ; nu ne refuzaţi acest lucru !

Ofiţerul o privi cu mirare.

Apoi se întoarse către comandant şi-i spuse :

— Fie. Ca să nu resping dorinţa unui om care va muri. Dar terminaţi repede !

Se înclină în faţa prinţesei şi trecu în camera vecină, urmat de arcaşi şi de preotul dominican. Lagardère înaintă încet către Aurore.

Capitolul VII

O ULTIMĂ ÎNTREVEDERE

Uşa grefei rămăsese deschisă, în vestibulul vecin se auzeau paşii santinelelor, dar sala de aşteptare era pustie. Astfel, suprema întrevedere avea să se desfăşoare fără martori. Aurore se ridicase în picioare ca

să-l întîmpine pe Lagardère. Îi sărută mîinile legate şi-i întinse o frunte palidă ca de marmură. Lagardère îşi lipi buzele de ea fără să rostească o vorbă. Lacrimi începură să curgă pe obrajii Aurorei cînd o zări pe maică-sa plîngînd, la celălalt capăt al încăperii.

— Henri ! Henri — şopti ea — aşa ne-a fost dat să ne revedem !

Lagardère o privea intens, ca şi cum toată dragostea lui de acum şi toată nemărginita grijă pentru făptura care atîţia ani însemnase adevărata lui viaţă ar fi vrut să se concentreze în aceste ultime priviri.

— Niciodată nu te-am văzut atît de frumoasă, Aurore, şi niciodată glasul tău n-a pătruns cu atita duioşie pînă în adîncul inimii mele. Îţi mulţumesc c-ai venit ! Ceasurile captivităţii mele nu au fost prea lungi, gîndul la tine le-a făcut să treacă uşor şi amintirea ta a vegheat asupra mea. Îţi mulţumesc c-ai venit, îţi mulţumesc, înger mult iubit ! Vă mulţumesc şi domniei-voastre, doamnă — se adresă el şi prinţesei — mai ales domniei-voastre vă mulţumesc ! Aţi fi putut foarte bine să-mi refuzaţi această ultimă bucurie.

— Să ţi-o refuze ! strigă Aurore cu aprindere.

Privirea prizonierului părăsi chipul mîndru al copilei şi se îndreptă spre fruntea plecată a mamei. Şi înţelese.

— Nu este bine, Aurore, că lucrurile au ajuns aici — şopti el — şi nu trebuie să continue astfel. Iată prima dojană pe care buzele şi inima mea îşi îngăduie să ţi-o facă. Îmi dau seama. Tu ai poruncit şi mama ta, ascultătoare, s-a supus. Să nu-mi răspunzi nimic la aceasta. Aurore, timpul trece şi nu am răgazul să-ţi dau multe lecţii. Iubeşte-ţi mama şi dă-i ascultare. Astăzi ai scuza deznădejdii, dar mîine...

— Mîine, Henri ? spuse hotărît fata. Pentru mine nu va mai fi mîine. Dacă tu mori, voi muri şi eu !

Lagardère se dădu un pas înapoi şi expresia feţei i se înăspri.

— Aveam o nădejde — spuse el — aproape o bucurie : să pot să-mi spun, părăsind lumea aceasta : las în urmă opera mea, şi acolo, sus, mîna lui Nevers se va întinde spre mine, fiindcă îşi va fi văzut fiica şi soţia fericite datorită mie.

— Fericită ? repetă Aurore. Fericită fără tine ?!

Izbucni într-un rîs plin de rătăcire.

— Dar mă înşelam — urmă Lagardère — nu voi avea deci nici această mîngîiere, îmi răpeşti şi această bucurie. M-am străduit douăzeci de ani ca să-mi văd opera nimicită în ultima clipă. Această întrevedere a durat destul. Adio, domnişoară de Nevers !

Prinţesa se apropiase pe nesimţite. Ca şi Aurore, sărută mîinile legate ale prizonierului.

— Dumneata ! şopti ea. Tocmai dumneata îmi pledezi cauza !

O primi în braţe pe Aurore, care se clătina :

— N-o zdrobi ! şopti ea. Numai eu sînt de vină, gelozia mea, orgoliul meu !...

— Mamă ! Mamă ! strigă Aurore. Îmi sfîşii inima !

Se prăbuşiră amîndouă în jilţul de lîngă ele. Lagardère rămăsese în picioare în faţa lor.

— Mama ta se înşală, Aurore — rosti el. Vă înşelaţi, doamnă. Orgoliul şi gelozia domniei-voastre nu erau decît dragoste. Sînteţi văduva lui Nevers ; lucrul acesta nimeni nu l-a uitat în afară de mine. De aceea eu sînt vinovatul şi singurul vinovat.

Chipul său nobil era plin de durere.

— Ascultă-mă, Aurore — urmă el. Sînt într-adevăr vinovat de o crimă. Această crimă am săvîrşit-o

o singură clipă şi singura scuză ar fi visul nebunesc, visul radios şi nepreţuit care îmi arăta deschise porţile paradisului. Această crimă a fost însă atît de mare, încît şterg cei douăzeci de ani de devotament: o clipă, o singură clipă, am vrut să smulg pe fiică de lîngă mama ei. .

Prinţesa îşi plecă ochii. Aurore îşi ascunse capul la pieptul ei.

— Dumnezeu m-a pedepsit! strigă Lagardère. Dumnezeu a avut dreptate să mă pedepsească! De aceea voi muri.

— Dar nu există totuşi nici o scăpare? strigă prinţesa, care simţea pe fiica ei pierzîndu-şi puterile în braţele ei.

— Voi muri — continuă Lagardère tocmai în clipa în care viaţa mea atît de încercată avea să se deschidă ca o floare. Am făcut un rău mare: de aceea pedeapsa este crudă. Dumnezeu se mînie şi mai mult pe cei care printr-o greşeală umbresc o faptă bună. Mi-am spus acest lucru cît am stat în închisoare. Ce drept aveam să mă feresc de domnia-voastră, doamnă? Trebuia să vă aduc fiica, veselă şi zîmbitoare, pe uşa din faţă a casei; trebuia să vă las s-o sărutaţi în voie. Pe urmă ea v-ar fi spus: „Mă iubeşte şi-l iubesc". Şi eu aş fi căzut la picioarele domniei-voastre, rugîndu-vă să ne binecuvîntaţi pe amîndoi.

Încet, se lăsă în genunchi. Aurore făcu la fel.

— Şi aţi fi făcut-o, nu-i aşa, doamnă? sfîrşi Lagardère.

Prinţesa şovăia, nu ca să binecuvînteze, ci ca să răspundă.

— Ai fi făcut-o, mamă — zise încet Aurore — cum ai s-o faci şi acum, în clipa agoniei.

Se înclinară amîndoi. Prinţesa, cu ochii la cer, cu obrajii scăldaţi în lacrimi, strigă :

— Doamne, Dumnezeule, fă o minune!

După aceea, apropiindu-le capetele care se atinseră, îi îmbrăţişă, zicîndu-le :

— Copiii mei ! Copiii mei !

Aurore se ridică pentru ca să se arunce în braţele mamei sale.

— Sîntem de două ori logodnici, Aurore — zise Lagardère. Vă mulţumesc, doamnă, îţi mulţumesc, mamă ! Nu-mi închipuiam că în acest loc voi putea plînge de bucurie ! Şi acum — reluă el, în timp ce chipul-işi schimba expresia — trebuie să ne despărţim, Aurore !

Aceasta se îngălbeni de moarte. Aproape că uitase.

— Nu pentru totdeauna — adăugă Lagardère, zîmbind — ne vom revedea cel puţin o dată. Dar trebuie să te îndepărtezi, Aurore ; am de vorbit ceva cu mama ta.

Domnişoara de Nevers apăsă mîinile lui Henri pe inimă şi se duse să se rezeme de o fereastră.

— Doamnă — spuse prizonierul prinţesei de Gonzague, după ce Aurore se retrase ca să-i lase singuri — în fiecare clipă această uşă se poate deschide, iar eu mai am cîteva lucruri să vă spun. Vă cred sinceră : m-aţi iertat ; dar aţi accepta să îndepliniţi rugămintea unui om care moare ?

— Dacă ai trăi sau dac-ai muri, domnule — răspunse prinţesa — şi dacă s-ar cere să-mi dau eu viaţa pentru ca să trăieşti, ai trăi, îţi jur pe tot ce am mai sfînt, nu am să-ţi refuz nimic. Nimic — repetă ea după o clipă de gîndire. M-am întrebat dacă ar putea fi pe lume ceva ce trebuie să-ţi refuz, dar n-am găsit nimic !

— Ascultați-mă, și Dumnezeu să vă răsplătească pentru dragostea fiicei domniei-voastre! Sînt condamnat la moarte, o știu, deși încă nu mi s-a citit sentința. Nu cunosc vreun exemplu în care să se fi revenit asupra sentințelor tribunalelor excepționale.

— Totuși, dacă ar mai rămîne vreo nădejde... — zise doamna de Gonzague.

— Nu mai rămîne nici o nădejde. Acum este ora trei după-amiază, noaptea se lasă la ora șapte. Pe înserat va veni o escortă să mă ia de aici, ca să mă conducă la Bastilia. La ora opt voi fi dus în curtea execuțiilor.

— Te înțeleg! zise prințesa. Pe parcursul de aici la Bastilia, dacă am avea prieteni...

— Nu, doamnă — replică el — nu mă înțelegeți. Am să vă lămuresc, căci gîndurile mele nu pot fi ghicite. Între Châtelet, de unde am să plec, și curtea Bastiliei, loc al ultimei mele călătorii, sentința a prevăzut o oprire: la cimitirul Saint-Magloire!

— La cimitirul Saint-Magloire! strigă prințesa, tremurînd.

— Nu trebuie — spuse Lagardère zîmbind cu amărăciune — nu trebuie ca ucigașul să se căiască la mormîntul victimei?

— Dumneata, Henri — strigă cu indignare doamna de Gonzague — dumneata, apărătorul lui Nevers! Dumneata, providența noastră și salvatorul nostru!

— Nu vorbiți așa tare, doamnă! În fața mormîntului lui Nevers va fi un butuc și o secure. Lîngă grilaj mi se va tăia mîna dreaptă.

Prințesa își acoperi fața cu mîinile. În celălalt capăt al camerei, Aurore, îngenuncheată, plîngea în hohote și se ruga.

— Acest lucru este nedrept, nu-i așa, doamnă? Și oricît de obscur ar fi numele meu, îmi înțelegeți această durere a ultimelor clipe: să las o amintire rușinoasă care să-l păteze pe veci.

— Dar de ce această inutilă cruzime? întrebă prințesa.

— Președintele de Ségré a spus — răspunse Lagardère: „Să nu mai îndrăznească nimeni să ucidă astfel pe un duce și pe un mare demnitar al Franței ca pe un oarecare! Trebuie să dăm un exemplu!"

— Dar, pentru Dumnezeu, nu dumneata ești ucigașul! Regentul nu va admite...

— Regentul putea totul înainte de-a se fi rostit sentința; acum numai în cazul că adevăratul vinovat ar mărturisi... Dar să nu ne gîndim la așa ceva, doamnă, vă implor. Iată ultima mea rugăminte: puteți face din moartea mea o liturghie pentru iertarea păcatelor unui martir; puteți să mă reabilitați în ochii tuturora. Vreți?

— Dacă vreau? Mă mai întrebi? Ce trebuie să fac?

Lagardère coborî și mai mult glasul. Cu toată asigurarea formală a prințesei, urmă cu un fel de teamă:

— Scările bisericii sînt la doi pași de mormînt. Dacă domnișoara de Nevers, în rochie de mireasă, s-ar afla acolo, pe prag, dacă s-ar afla și un preot îmbrăcat în odăjdii, dacă ați fi acolo și domniavoastră, doamnă, iar escorta mea, mituită, mi-ar îngădui să îngenunchez cîteva minute la picioarele altarului...

Prinţesa se dădu înapoi. Picioarele i se tăiaseră.

— Vă înspăimînt, doamnă... — şopti Lagardère.

— Continuă, continuă! zise ea cu glasul întretăiat.

— Dacă preotul ar binecuvînta — continuă Lagardère — cu consimţămîntul prinţesei de Gonzague, unirea cavalerului Henri de Lagardère cu domnişoara de Nevers...

— Pe viaţa mea — îl întrerupse Aurore de Caylus, care păru dintr-o dată şi mai impunătoare — aşa va fi!

Ochii lui Lagardère străluciră de bucurie. Buzele sale căutară mîinile prinţesei. Dar prinţesa nu-l lăsă. Aurore, care se întorsese, o văzu pe mama sa îmbrăţişîndu-l pe prizonier. Şi alţii o mai văzură, căci în aceeaşi clipă uşa grefei se deschise lăsînd să treacă pe ofiţer şi pe arcaşi. Fără să ia seama, doamna de Gonzague urmă, cu o entuziastă exaltare:

— Şi cine ar îndrăzni să spună că văduva lui Nevers, aceea care a purtat doliu timp de douăzeci de ani, ar fi consimţit să-şi căsătorească fata cu ucigaşul soţului ei! Te-ai gîndit foarte bine, Henri, copilul meu! Să nu mai spui că nu-ţi ghicesc gîndurile!

De data aceasta prizonierul avea ochii plini de lacrimi.

— Da, mi le ghiciţi — murmură el — şi mă faceţi să regret amarnic viaţa! Credeam că pierd o singură comoară.

— Cine ar îndrăzni să spună aşa ceva? continuă prinţesa. Preotul va fi acolo, fac jurămînt; va fi propriul meu duhovnic. Escorta ne va acorda timpul necesar, de-ar fi să-mi vînd caseta cu bijuterii, de-ar fi să dau pînă şi verigheta schim-

bată în capela Caylus! Și de îndată ce unirea va fi fost binecuvîntată, preotul, mama, mireasa vor urma pe condamnat pe străzile Parisului. Și eu voi spune...

— Tăcere, doamnă, pentru numele lui Dumnezeu! făcu Lagardère. Nu mai sîntem singuri.

Ofițerul de poliție înaintă cu bastonul în mînă.

— Domnule — zise el — am trecut peste limita puterilor mele, vă rog să mă urmați.

Aurore se repezi ca să-i dea sărutarea din urmă. Prințesa spuse aplecîndu-se repede la urechea prizonierului:

— Bizuie-te pe mine! Dar, afară de aceasta, nimic nu poate fi încercat?

Lagardère, gînditor, se și întoarse ca să-l urmeze pe ofițer.

— Poate că da — spuse el, răzgîndindu-se. Nu este decît o foarte slabă speranță... Tribunalul de familie se întrunește astă-seară, la ora opt. Eu voi fi alături. Dacă s-ar putea face în așa fel ca să fiu introdus în prezența alteței sale regale în incinta tribunalului...

Prințesa îi strînse mîna și nu răspunse. Aurore îl privea rătăcită pe Henri, pe iubitul ei, pe care arcașii îl înconjuraseră din nou și de care se apropiase iarăși acel personaj lugubru, din ordinul călugărilor dominicani. Cortegiul dispăru prin ușa care ducea spre Turnul Nou.

Prințesa apucă mîna Aurorei și o trase spre ea.

— Vino, copilă — zise ea — totul nu s-a sfîrșit încă. Dumnezeu nu va îngădui ca această rușinoasă nedreptate să se înfăptuiască!

Aurore, mai mult moartă decît vie, nu mai auzea nimic.

Urcîndu-se în trăsură, prinţesa spuse vizitiului :

— La Palatul Regal ! În galop !

În clipa în care trăsura pleca, un alt echipaj, care staţionase lîngă ziduri, se puse de asemenea în mişcare. Un glas emoţionat se auzi dinăuntru şi spuse vizitiului :

— Dacă nu ajungi la Curtea Havuzurilor înaintea trăsurii prinţesei, te dau afară !

În fundul acestei trăsuri se afla domnul de Peyrolles, cu haine de împrumut şi purtînd pe faţă urme neîndoielnice de proastă dispoziţie. Se întorcea de la grefa închisorii Châtelet unde scosese foc pe nări, după ce petrecuse două treimi din zi ferecat în celulă. Trăsura sa depăşi pe cea a prinţesei la răscrucea Trahoir şi sosi cea dintîi în Curtea Havuzurilor. Domnul de Peyrolles sări jos şi trecu pe poarta păzită de Le Bréant, fără să se oprească. Cînd prinţesa de Gonzague se prezentă să solicite o audienţă la Regent, fu refuzată pe un ton tăios şi hotărît. Îi veni în gînd să aştepte ieşirea sau reîntoarcerea alteţei sale regale. Dar ziua trecea ; trebuia mai întîi ţinută făgăduiala făcută lui Lagardère.

În acest timp, domnul de Gonzague era singur în cabinetul său de lucru, unde l-am văzut prima oară primind vizita donei Cruz. Spada sa, scoasă din teacă, era aşezată pe masa acoperită cu hîrtii împrăştiate. Tocmai îşi punea, fără ajutorul nici unui valet, una din acele cămăşi de zale care se purtau sub haine. Veşmîntul pe care şi-l scosese pentru această precaută operaţie, şi pe care avea să-l îmbrace din nou, era un costum de curte, din catifea neagră, fără alte podoabe. Cordonul său de decoraţii spînzura de spătarul unui scaun.

„A fost condamnat! îşi spunea el. Regentul a lăsat să fie condamnat. Să fie, din partea Regentului, o indolenţă împinsă dincolo de orice limită, sau am izbutit într-adevăr să-l conving? Am slăbit — îşi întrerupse el firul gîndurilor — cămaşa de zale îmi este acum prea largă peste piept. În schimb, la talie îmi este prea strîmtă. Am început oare să îmbătrînesc?"

Gîndul i se duse iar la Regent.

„E un om ciudat, un bărbat de stat caraghios, leneş, capricios, fricos. Dacă nu mi-o ia el înainte şi nu face ceea ce trebuie să facă, deşi e mai în vîrstă ca mine, cred că voi rămîne eu ultimul din cei trei Filipi. Cu mine s-a purtat ca un nătărău. Cînd ai pus piciorul pe pieptul unui duşman, nu-l mai iei, mai ales cînd acest duşman se numeşte Filip de Mantua, prinţ de Gonzague. Duşman! Ei, da! Mai toate prieteniile frumoase sfîrşesc aşa. Damon şi Pitias trebuie să moară foarte tineri, altfel îşi găsesc, cu siguranţă, motive să se încaiere cînd le vine mintea la cap."

Prinţul sfîrşi de încheiat copcile cămăşii de zale fine. Gonzague îşi puse jiletca, îşi trecu peste umăr panglica lată, în diagonală, a celei mai mari decoraţii, apoi îşi îmbrăcă fracul, după care îşi pieptănă singur părul înainte de a-şi pune peruca.

„Şi netrebnicul de Peyrolles! murmură el ridicînd din umeri cu dispreţ. Iată unul căruia i-ar plăcea să se afle acum mai curînd la Madrid sau la Milano! Ghiftuit de milioane, ticălosul! Cîteodată prinde bine să mai storci pe aceste lipitori. Bani albi pentru zile negre."

Se auziră trei bătăi uşoare în uşa bibliotecii.

— Intră — spuse Gonzague. A, te aştept de-un ceas!

Domnul de Peyrolles, care îşi acordase răgazul să-şi înlăture mai întîi dezordinea îmbrăcămintii şi să-şi ia alte haine, se ivise în prag.

— Nu vă osteniţi să mă dojeniti, monseniore! strigă el. A fost un caz de forţă majoră: ies din închisoarea Châtelet. Noroc că cei doi tîlhari au spălat putina şi, fără să bănuiască, au îndeplinit astfel tocmai scopul ambasadei mele: n-au fost văzuţi la şedinţă, unde am depus eu singur ca martor. Totul a decurs cum nu se putea mai bine. În curînd, diavolului aceluia i se va tăia capul. În noaptea aceasta vom dormi liniştiţi.

Pentru că Gonzague nu înţelegea nimic, domnul de Peyrolles îi istorisi în puţine cuvinte păţania lui din Turnul Nou şi fuga celor doi maeştri de arme împreună cu Chaverny. La auzul acestui nume, prinţul încruntă din sprîncene. Dar nu mai avea vreme să se ocupe şi de astfel de amănunte. Peyrolles mai istorisi şi întrevederea prinţesei de Gonzague şi a Aurorei de Nevers la grefa de la Châtelet.

— Am ajuns numai cu trei secunde înaintea lor la Palatul Regal — adăugă el. Dar mi-a fost de ajuns. Monseniorul îmi datorează două acţiuni de cîte 5 250 de livre, la cursul zilei, pe care le-am strecurat în mîna domnului de Nanty, ca să refuze celor două doamne audienţa.

— Foarte bine — spuse Gonzague. Şi... restul?

— Restul e în regulă. Caii de poştă au fost comandaţi pentru ora opt; şi, prin ştafete, alţii aşteaptă pentru schimb, la toate popasurile, pînă la Bayonne.

— Foarte bine — spuse iar Gonzague, şi scoase un pergament din buzunar.

— Ce este acest document? întrebă Peyrolles.

— Deplinele mele puteri de însărcinat secret, cu o misiune regală, semnat de Voyer-d'Argenson.

— A făcut acest lucru din proprie inițiativă? murmură Peyrolles mirat.

— Ei mă cred mai în favoare ca niciodată — răspunse Gonzague. Am făcut, de altfel, tot ce trebuia pentru aceasta. Și martor mi-e cerul că nici nu se înșală prea mult! Îți dai seama, prietene Peyrolles, cît de tare m-am ținut, ca Regentul să mă fi lăsat liber? Foarte tare! După ce capul lui Lagardère va cădea, eu voi ajunge la o situație atît de înaltă, încît de pe acum parcă mă apucă amețeala. Regentul nu va ști cum să-și răscumpere față de mine bănuielile lui de azi-dimineață. Eu voi face nazuri și dacă cumva încearcă iar să mă ia de sus, voi avea și eu ac de cojocul lui. Cînd Lagardère, această sabie a lui Damocles, nu va mai atîrna deasupra capului meu, pe toți sfinții! am în portofelul meu atîtea acțiuni albastre, albe și galbene, încît pot să duc de rîpă faimoasa bancă a lui Law.

Peyrolles aproba dînd mereu din cap, cum îi cerea rolul și datoria.

— Este adevărat ce se spune — întrebă el — că alteța sa regală va prezida tribunalul de familie?

— Eu l-am hotărît să-mi facă această favoare! răspunse cu nerușinare Gonzague. Fiindcă îi înșela chiar și pe cei devotați lui trup și suflet.

— Și pe dona Cruz vă puteți bizui?

— Mai mult ca oricînd. Mi-a jurat că va veni la ședința tribunalului.

Peyrolles îl privea țintă. Gonzague zîmbi sarcastic.

— Afară, bineînțeles, dacă, între timp și din întîmplare, dona Cruz n-ar dispărea fără urme. Am

doar dușmani cărora le-ar conveni de minune o astfel de rezolvare. Dar pe mine nu mă neliniștește acest lucru. Copila a existat ; atîta ajunge ; membrii tribunalului au văzut-o.

— Deci și pe ea... ? începu favoritul.

— Vom vedea multe lucruri interesante în seara asta, amice Peyrolles — răspunse Gonzague. Prințesa putea să ajungă chiar și pînă la Regent. Poziția mea rămînea neschimbată. Eu dețin actele și am obținut ceva și mai important : libertatea mea, deși eram acuzat de omor. Acuzat în mod implicit. Am putut deci manevra o zi întreagă. Fără să bănuie, Regentul a făcut din mine un uriaș. Mii de draci ! Parcă ceasul de-abia se mișcă !

— Atunci — spuse Peyrolles cu umilință — monseniorul este absolut sigur că va izbîndi ?

Gonzague nu răspunse decît printr-un zîmbet trufaș.

— În acest caz — stărui Peyrolles — de ce ați convocat, parcă sub drapel, pe toți prietenii și prietenii prietenilor domniei-voastre ? I-am întîlnit pe toți, alături, în salon. Înarmați pînă-n dinți. Vă temeți deci de o încăierare ?

— La noi, în Italia — zîmbi Gonzague — marii comandanți nu pierd niciodată din vedere că trebuie să-și asigure spatele. Oricînd poate să se producă o întorsătură neașteptată. Domnii adunați în salon constituie ariergarda mea. Așteaptă de mult ?

— Nu știu. M-au văzut trecînd și nu mi-au spus nici un cuvînt.

— Ce impresie fac ?

— Parc-ar fi niște cîini bătuți sau niște școlari opriți la arest.

— Nu lipsește nimeni ?

— Nimeni, afară de Chaverny.

— Amice Peyrolles — spuse Gonzague — în timp ce tu erai în închisoare, s-a petrecut aici ceva. Dacă aş vrea, v-aş face pe toţi să vă muşcaţi mîinile.

— Dacă monseniorul binevoieşte să-mi spună despre ce este vorba... — bîigui Peyrolles, care şi începuse să tremure.

— M-ar obosi să vorbesc de două ori — răspunse Gonzague. O voi spune în faţa tuturor acestor domnişori.

— Aţi dori poate să mă duc să le spun eu ? întrebă cu sufletul la gură Peyrolles.

Gonzague îl privi chiorîş.

— Ferească sfîntul ! Nu vreau să te pun la încercare : ai fugi.

Scutură clopoţelul. Un servitor se ivi.

— Pofteşte pe domnii care aşteaptă ! porunci el.

După aceea se întoarse către Peyrolles şi adăugă :

— Mi se pare că şi tu, prietene, spuneai mai deunăzi, cu capul înfierbîntat de devotament : „Monseniore, la nevoie vă urmăm şi în iad !“ Chiar într-acolo mergem acum : să facem măcar drumul voioşi !

Capitolul VIII

FOŞTI GENTILOMI

Devotaţii domnului de Gonzague erau toţi deopotrivă. Doar Chaverny se deosebea de ei. Cîndva, Chaverny avusese şi el o fărîmă de real devotament pentru prinţ. Chaverny îndepărtat, mai rămînea

prietenul său Navailles, oarecum orbit de aparențele strălucitoare ale lui Gonzague, Choisy și Nocé, care erau gentilomi ca obiceiuri și comportare. Restul liotei își legase soarta de aceea a prințului dînd glas numai interesului și ambiției. Oriol, speculantul cel grăsan, Taranne, baronul de Batz și ceilalți l-ar fi vîndut pe Gonzague chiar și pe mai puțin de treizeci de arginți. Dar nici aceștia nu erau niște ticăloși. La drept vorbind, nici un adevărat ticălos nu se găsea printre ei. Erau doar niște jucători pătimași, tîrîți de patima lor pe căi greșite.

Intrară toți deodată. Îi izbi de la început mutra de înmormîntare a lui Peyrolles și înfățișarea semeață a stăpînului lor. De un ceas de cînd așteptau în salon, numai Dumnezeu știe cîte presupuneri născociseră și discutaseră. Situația lui Gonzague fusese cercetată cu lupa. Unii dintre ei veniseră cu gînduri de revoltă, căci noaptea precedentă le lăsase o amintire cumplită. Totuși, în cercurile apropiate curții regale nu se vorbea decît despre favoarea prințului, ajunsă la apogeu.

Nu era deci momentul să i se întoarcă spatele. Este adevărat însă că, numai în șoapte, mai circulau și alte zvonuri. În strada Quincampoix, și chiar în Casa de Aur, se discutase cu aprindere situația domnului de Gonzague. Se zvonea că o serie de rapoarte fuseseră înaintate alteței sale regale și că în timpul faimosului supeu, care se încheiase cu vărsare de sînge, pereții ar fi avut urechi. Dar toate aceste zvonuri păreau anulate de altă veste: tribunalul excepțional își dăduse sentința: cavalerul Henri de Lagardère fusese condamnat la moarte. Credincioșii prințului, care cunoșteau cît de cît adevărul asupra trecutului, aveau deci toate motivele să-și spună că Gonzague era încă foarte tare. Pe de

altă parte, Choisy venise cu o veste ciudată : chiar în dimineaţa aceea, marchizul de Chaverny fusese arestat şi ridicat de acasă de la el.

— Vere — zise Navailles, care intrase cel dintîi — iată-ne încă o dată la ordinele domniei-voastre.

Gonzague îi făcu din cap un semn prietenos şi protector. Ceilalţi salutară cu obişnuitele demonstraţii de respect. Gonzague nu-i pofti să se aşeze. Privirea lui se roti peste ei.

— Foarte bine — spuse din vîrful buzelor — văd că nu lipseşte nimeni.

— Lipsesc Albret — răspunse Nocé — Gironne şi Chaverny.

Se făcu tăcere, fiindcă fiecare aştepta replica protectorului ; sprîncenele lui Gonzague se încruntară uşor.

— Gironne şi Albret şi-au făcut datoria — rosti el cu asprime.

— Drace ! exclamă Navailles. Discursul funebru este cam scurt, vere ! Şi apoi, supuşi nu sîntem decît ai regelui.

— Cît despre Chaverny — urmă Gonzague — beţia îl făcu prea scrupulos. Am stricat prietenia cu el.

— Monseniorul vrea să ne lămurească — întrebă Navailles — ce înţelege prin aceste cuvinte : „Am stricat prietenia cu el“ ? Ni s-a vorbit despre Bastilia.

— Bastilia este mare şi încăpătoare — şopti prinţul cu un zîmbet plin de cruzime. Mai este loc în ea şi pentru alţii.

Oriol ar fi dat bucuros în acest moment nobleţea sa proaspăt obţinută, scumpa sa nobleţe şi jumătate din acţiunile pe care le avea, numai să se trezească din acest coşmar. Domnul de Peyrolles stătea retras

lîngă cămin, nemişcat, amărît şi tăcut. Navailles schimbă o privire cu ceilalţi.

— Domnilor — continuă brusc Gonzague, schimbînd tonul — v-aş recomanda să nu vă pierdeţi vremea preocupîndu-vă de Chaverny sau de oricare altul. Aveţi altceva mai grabnic de făcut. Gîndiţi-vă mai bine la domniile-voastre, credeţi-mă !

Îşi plimbă de jur împrejur pivirea şi ochii celor prezenţi se plecau.

— Vere — zise Navailles cu glasul scăzut — fiecare vorbă a domniei-tale pare o ameninţare.

— Vere — replică Gonzague — vorbele mele sînt foarte simple. Nu eu ameninţ, ci soarta.

— Dar ce se întîmplă ? întrebară mai multe glasuri dintr-o dată.

— Puţin lucru. Am ajuns la sfîrşitul partidei pe care am început s-o jucăm şi am nevoie de toate cărţile mele.

Pentru că cercul se strînsese involuntar în jurul lui, Gonzague, cu un gest aproape regesc, le făcu semn să se dea mai înapoi şi să păstreze distanţele, iar el se aşeză, cu spatele la focul din cămin, într-o atitudine de orator.

— Tribunalul de familie se întruneşte în seara aceasta — zise el — şi va fi prezidat chiar de alteţa sa regală.

— Ştim asta, monseniore — spuse Taranne — şi am fost cu atît mai miraţi de ţinuta pe care ne-aţi cerut s-o îmbrăcăm. Nu ne putem prezenta astfel în faţa unei asemenea adunări.

— Este adevărat — zise Gonzague — dar nu la tribunal am nevoie de domniile-voastre.

Un strigăt de mirare izbucni din toate piepturile.

Se priviră, şi Navailles zise :

— Iar e vorba de lovituri de spadă ?

— S-ar putea — răspunse Gonzague.

— Monseniore — rosti cu hotărîre Navailles — voi vorbi numai în numele meu...

— Să nu vorbeşti nici măcar în numele dumitale, vere ! îl întrerupse Gonzague. Ia seama, ai pus piciorul pe un teren alunecos. Te previn că nici nu-i nevoie să te îmbrîncesc ca să te duci de-a berbeleacul. Ar fi de ajuns să nu te ţin de mînă. Dacă vrei totuşi să-ţi spui părerea, Navailles, aşteaptă să vă arăt eu situaţia limpede în care ne aflăm cu toţii.

— Voi aştepta ca monseniorul să ne fi dat lămuriri — şopti tînărul gentilom — dar îl previn şi eu că cele petrecute de ieri încoace ne-au dat de gîndit.

Gonzague îl privi o clipă cu milă, apoi păru că se reculege.

— Nu, nu la tribunal am nevoie de domniile-voastre, domnilor — zise el pentru a doua oară — ci în alt loc. Îmbrăcămintea de curte şi spadele de paradă nu folosesc la nimic pentru ceea ce vă rămîne de făcut. S-a pronunţat o condamnare la moarte, dar cunoaşteţi cu toţii zicala spaniolă : „Între cană şi gură, între secure şi gît..." Călăul aşteaptă un om.

— Pe domnul de Lagardère — întrerupse Nocé.

— Sau pe mine — rosti cu sînge rece domnul de Gonzague.

— Pe domnia-voastră ? Pe domnia-voastră, monseniore ? strigară cu toţii.

Peyrolles se ridică îngrozit.

— Nu tremuraţi — reluă prinţul, zîmbind cu şi mai multă înfumurare — nu călăul face alegerea. Dar cu un astfel de diavol, vorbesc de Lagardère,

care a știut să-și facă aliați puternici chiar din fundul închisorii, nu cunosc decît o măsură de siguranță: leșul lui să fie la șase picioare bune sub pămînt. Atît timp cît el va fi în viață, cu mîinile legate, dar cu mintea liberă, atît timp cît gura i se va mai deschide și limba va vorbi, trebuie să avem mîna pe spadă, piciorul în scară și să ne ținem bine capetele pe umăr.

— Capetele noastre! repetă Nocé ridicînd fruntea.

— Dar pentru Dumnezeu — strigă Navailles — întreceți măsura, monseniore! Atît timp cît ați vorbit în numele domniei-voastre...

— Pe cinstea mea! bombăni Oriol. Partida e pe cale de-a fi pierdută, eu nu mai joc...

Făcu un pas spre ușă. Ușa era deschisă, dar în vestibulul care preceda salonul cel mare al lui Nevers, se zăreau gărzi franceze înarmate.

Oriol se dădu înapoi. Taranne închise ușa.

— Soldații n-au nici o legătură cu domniile-voastre, domnilor — zîmbi Gonzague — liniștiți-vă; aceste gărzi se află în palat în cinstea Regentului. De altfel, ca să ieșiți de aici, nu veți trece prin vestibul. Eu am spus „capetele noastre“, și acest lucru pare să vă jignească?

— Monseniore — replică Navailles — depășiți orice margine! Să nu credeți că niște oameni ca noi se lasă intimidați de amenințări. Noi v-am fost prieteni credincioși atîta vreme cît a fost vorba să mergem pe o cale care poate fi urmată de niște gentilomi; acum vreți să ne dați o însărcinare demnă de un Gauthier Gendry și de derbedeii lui. Rămîi cu bine, monseniore!

— Rămîi cu bine, monseniore! repetă toată șleahta într-un glas.

Gonzague începu să rîdă cu amărăciune.

— Chiar şi tu, Peyrolles? spuse el zărindu-l pe omul lui de încredere strecurîndu-se printre fugari. Ah, ce bine v-am preţuit, domnii mei! Ei, credincioşii mei prieteni, încă o singură vorbă. Unde vă duceţi? Vreţi să vă spun că uşa pe care ieşiţi duce direct la Bastilia?

Navailles pusese mîna pe clanţă. Se opri şi apucă spada; Gonzague rîdea. Avea braţele încrucişate pe piept şi rămăsese singurul liniştit printre aceste chipuri înspăimîntate.

— Nu vă daţi seama — reluă el învăluindu-i pe toţi şi pe fiecare în parte cu privirea lui dispreţuitoare — nu vă daţi seama că aci vream să vă aduc, preacinstite feţe ce sînteţi? Nu vi s-a spus că am stat singur cu Regentul de la ora opt pînă la prînz? Nu aţi ştiut că vîntul favoarei bate spre mine puternic ca o furtună? Atît de puternic, încît mă va zdrobi poate, dar pe voi înaintea mea, asta v-o jur, credincioşii mei! Dacă ziua de astăzi va fi cea din urmă a puterii mele, nu voi avea nimic să-mi reproşez. O voi fi folosit-o cum nu se poate mai bine. Numele domniilor-voastre, ale tuturora, alcătuiesc o listă care se află pe biroul domnului de Machault. Un singur cuvînt să rostesc, şi această listă va avea scris pe ea ori numai nume de mari seniori, ori de surghiuniţi.

— Cum ne va fi norocul! zise Navailles.

Dar cuvintele acestea fură rostite cu glas slab şi ceilalţi păstrară tăcere. Gonzague le reaminti atunci vorbele rostite cîteva zile mai înainte:

— „Vă vom urma supuşi, orbeşte, vitejeşte! Vom alcătui în jurul domniei-voastre un batalion sacru!" Cine îngîna acest cîntec, a cărui melodie o cunosc toţi trădătorii? Eu sau voi? Şi iată, acum, la prima

adiere de furtună, caut în zadar un singur soldat din falanga sfîntă! Unde sînteţi, credincioşilor? V-aţi pus pe fugă? Încă nu! Pe tot ce am mai sfînt! Sînt în spatele vostru şi ţin în mînă spada ca s-o înfig în spinarea fugarilor. Ah, mă trimiteţi la Gendry, dumneata, Navailles, care trăieşti de pe urma mea, dumneata, Taranne, îmbuibat de binefacerile mele, dumneata, Oriol, un măscărici care graţie mie treci drept un bărbat, voi toţi, în sfîrşit, sclavii mei, căci doar v-am cumpărat!

Era cu un cap mai înalt decît cei mai înalţi; îi domina şi ochii săi aruncau fulgere.

— Nu sînt treburile domniilor-voastre? reluă el cu un glas mai pătrunzător. Îmi puneţi în vedere să vorbesc numai în numele meu? Vă jur pe Dumnezeu, virtuoşii mei prieteni, că este şi treaba domniilor-voastre: cea mai gravă şi cea mai importantă, unica voastră treabă în această clipă. V-am făcut parte la prăjitură, aţi muşcat cu lăcomie, cu atît mai rău pentru domniile-voastre dacă prăjitura era otrăvită! Vă cuprinde ameţeala? Urcaţi, urcaţi mai departe, urcaţi pînă la eşafod!

Un fior străbătu adunarea. Toţi ochii erau pironiţi pe chipul înspăimîntător al lui Gonzague. Oriol, ai cărui genunchi se ciocneau, atît de tare tremurau, repetă fără să vrea ultimul cuvînt al prinţului:

— Eşafodul!

Gonzague îl fulgeră cu o privire de nespus dispreţ.

— Pentru tine, om de rînd, ştreangul! zise el cu asprime.

Apoi, întorcîndu-se către Navailles, Choisy şi ceilalţi, pe care îi salută ironic:

— Dar domniile-voastre, domnilor, care sînteţi gentilomi...

Nu sfîrşi. Se opri o clipă ca să-i privească. Pe urmă, ca şi cum dispreţul l-ar fi copleşit dintr-o dată :

— Gentilom tu, Nocé, fiu de brav soldat, ajuns traficant de acţiuni ! Gentilom tu, Choisy ! Gentilom tu, Montaubert ! Gentilom chiar şi tu, Navailles ! Gentilom de asemenea şi baronul de Batz !

— Sacrament ! bombăni acesta din urmă.

— Tăcere, grotesc personaj ce eşti ! Voi, gentilomi ? Nu ! Financiari iscusiţi, mai repezi la condei decît la spadă. Astă-seară...

Faţa i se schimbă ; înaintă încet spre ei. Şi nu fu nici unul care să nu se dea un pas înapoi.

— Astă-seară — rosti el coborînd glasul — întunericul nu-i încă destul de des ca să vă ascundă paloarea.

Ajunsese în faţa uşii care dădea în vestibulul, unde aşteptau gărzile Regentului. La rîndul său puse mîna pe clanţă.

— Cum am spus, aşa rămîne ! rosti el cu răceală. Căinţa răscumpără însă totul şi am impresia că vreţi să păşiţi pe calea cea bună ; puteţi deveni şi martiri trecînd pragul acestei uşi. Vreţi s-o deschid ?

Doar tăcerea răspunse acestei întrebări.

— Ce trebuie să facem, monseniore ? întrebă apoi Montaubert, cel dintîi.

Gonzague îi măsură unul după altul.

— Şi dumneata, vere Navailles ? întrebă Gonzague.

— Monseniorul să poruncească ! răspunse acesta, palid şi cu ochii plecaţi.

Gonzague îi întinse mîna şi, adresîndu-se tuturor pe un ton de părinte care îşi dojeneşte cu părere de rău copiii, zise :

— Nebuni ce sînteţi ! Aţi ajuns în port şi era să vă scufundaţi pentru o ultimă mişcare de vîsle ! Avem împotriva noastră o clică alcătuită din două femei şi un preot ; spadele voastre nu au nici o putere împotrivă-le. Ştiu ! Cea de-a treia femeie, dona Cruz, umblă să ne înşele, aşa cred cel puţin. Ar vrea să ajungă o înaltă doamnă, dar nu vrea nici ca prietena ei să sufere. Biată unealtă care va fi nimicită ! Cele două femei sînt prinţesa de Gonzague şi pretinsa ei fiică, Aurore. Avem nevoie de această Aurore ; de aceea am lăsat să se urzească un complot care ne-o va da din nou pe mînă. Iată complotul : mama, fata şi preotul îl aşteaptă pe Lagardère la biserica Saint-Magloire ; fata şi-a îmbrăcat iar rochia de mireasă. Am ghicit că este vorba — în locul meu chiar şi domniile-voastre aţi fi putut ghici acest lucru — de o mişcătoare înscenare cu care să obţină clemenţa Regentului : o căsătorie *in extremis,* apoi fecioara-văduvă venind să se arunce la picioarele alteţei sale regale. Lucrul acesta nu trebuie să se petreacă. Iată deci prima jumătate a sarcinii noastre.

— Sarcina aceasta este uşor de îndeplinit — zise Montaubert. E de ajuns să împiedicăm comedia să fie jucată.

— Veţi fi acolo şi veţi apăra uşa bisericii. Cealaltă jumătate a sarcinii... Să presupunem că norocul ne părăseşte şi că vom fi obligaţi să fugim ; am aur de ajuns pentru voi toţi ; în această privinţă vă dau cuvîntul meu ; am, de asemenea, depline puteri date de rege, care îmi vor deschide toate barierele.

Desfăcu pergamentul şi le arătă semnătura lui Voyer-d'Argenson.

— Dar îmi mai trebuie ceva — continuă el — să luăm cu noi un zălog viu, un ostatic.

— Pe Aurore de Nevers ? spuseră mai multe glasuri.

— Între ea şi voi nu se va afla decît uşa unei biserici.

— Dar în dosul acestei uşi — zise Montaubert — dacă norocul ne părăseşte, va fi fără îndoială Lagardère !

— Şi eu în faţa lui Lagardère ! rosti solemn Gonzague.

Puse mîna pe spadă cu o mişcare aprigă.

— A sunat ceasul să recurgem şi la ea ! Spada mea preţuieşte cît a lui, domnilor. A fost muiată în sîngele lui Nevers !

Peyrolles întoarse capul. Această mărturisire făcută cu glas tare era pentru el o dovadă vădită că stăpînul său îşi tăia toate punţile de întoarcere.

Se auzi un freamăt în vestibul. Uşierii strigară :

— Regentul ! Regentul !

Gonzague deschise uşa bibliotecii.

— Domnilor — zise el — într-o jumătate de ceas situaţia va fi limpede. Dacă totul merge bine, nu va rămîne decît să împiedicaţi escorta să urce scările bisericii. La nevoie, stîrniţi lumea şi strigaţi : „Sacrilegiu !“ Dacă lucrurile merg prost, luaţi seama la ce vă spun : din cimitirul unde vă duceţi să aşteptaţi se văd geamurile salonului cel mare al palatului meu. Fiţi mereu cu ochii pe aceste geamuri. Dacă vedeţi o făclie ridicîndu-se şi coborîndu-se de trei ori, forţaţi uşile bisericii, atacaţi ! Un minut după semnalul dat, voi fi în mijlocul domniilor-voastre. Ne-am înţeles ?

— Ne-am înţeles ! i se răspunse.

— Atunci urmaţi-l pe Peyrolles, care cunoaşte drumul, domnilor, şi intraţi în cimitir prin grădinile palatului.

Ieşiră. Rămas singur, Gonzague îşi şterse fruntea.

— Om sau diavol, acum s-a sfîrşit cu Lagardère!

Străbătu camera lui ca să ajungă în vestibul.

„Frumoasă partidă pentru acest mic aventurier! îşi mai zise el, oprindu-se în faţa unei oglinzi: Un cap de copil găsit pentru capul unui prinţ! Să jucăm la această loterie!"

În spatele uşii închise a bisericii Saint-Magloire, prinţesa de Gonzague îşi sprijinea fiica îmbrăcată în alb, purtînd vălul de mireasă şi cununa de flori de lămîiţă. Preotul îşi pusese odăjdiile, dona Cruz, îngenuncheată, se ruga. În întuneric, se zăreau trei oameni înarmaţi. Opt bătăi răsunară în turla bisericii, iar din depărtare se auzi clopotul de la Sainte-Chapelle care vestea plecarea condamnatului. Prinţesa simţi că i se frînge inima. Se uita la Aurore, mai albă decît o statuie de marmură. Aurore avea însă un zîmbet pe buze.

— A sosit ceasul, mamă! spuse ea.

Prinţesa o sărută pe frunte.

— Ştiu — murmură mama — trebuie să ne despărţim, deşi mi se părea că erai mai în siguranţă atît timp cît mîna ta era în mîna mea.

— Doamnă — zise dona Cruz — vom veghea noi asupra ei. Domnul marchiz de Chaverny a făgăduit să-şi dea viaţa ca să o apere pe Aurore.

— Ţin-te bine! şopti unul din cei trei oameni. Ticăloasa asta mică nici nu pomeneşte de noi!

Prinţesa, în loc să se îndrepte spre uşă, se apropie de grupul alcătuit din Chaverny, Cocardasse şi Passepoil.

— *Sandiéou!* strigă gasconul, fără s-o lase să vorbească. Domnia-sa este un pui de gentilom care la nevoie se preface într-un diavol: astăzi se va

bate sub privirile frumoasei sale. Noi, ceilalţi, ticălosul de Passepoil şi cu mine, ne dăm viaţa bucuroşi pentru Lagardère. Nici o grijă! *Capédédiou,* duceţi-vă la treburile domniei-voastre!

Capitolul IX

MORTUL VORBEŞTE

Sala cea mare a palatului Gonzague strălucea de lumini. În curte nechezau caii husarilor din Savoia; vestibulul era plin de gărzi franceze; marchizul de Bonnivet era însărcinat cu paza porţilor. Era vădit că Regentul ţinuse să dea acestei solemnităţi de familie toată strălucirea, toată solemnitatea. Jilţurile aliniate pe estradă erau ocupate ca şi în ajun: aceiaşi demnitari, aceiaşi magistraţi, aceiaşi mari seniori. Numai că în spatele fotoliului domnului de Lamoignon era aşezat Regentul pe un fel de tron. Le Blanc, Voyer-d'Argenson şi contele de Toulouse, guvernatorul Bretaniei, se aflau în jurul lui. Aşezarea părţilor se schimbase. Cînd prinţesa îşi făcu apariţia, fu aşezată lîngă cardinalul de Bissy, care stătea acum la dreapta preşedintelui. Dimpotrivă, domnul de Gonzague luă loc în faţa unei mese luminate de două făclii, exact acolo unde se afla cu două zile mai înainte jilţul soţiei sale. Aşezat astfel, Gonzague se afla cu spatele la draperia care masca uşa secretă prin care intrase cocoşatul la prima şedinţă, şi drept în faţa uneia din ferestrele care dădeau spre cimitirul Saint-Magloire. Uşa secretă

nefiind cunoscută de organizatorii acestei ceremonii, în fața ei nu se aflau gărzi.

Prințul de Gonzague intrase înaintea soției sale. Salutase respectuos pe președinte și întreaga adunare. Nici unuia nu-i scăpase faptul că alteța sa regală îi răspunsese cu un semn din cap de accentuată familiaritate. Contele de Toulouse, cel de-al doilea fiu al lui Ludovic al XIV-lea, se duse s-o întîmpine pe prințesă la ușă ; aceasta din porunca Regentului. Regentul însuși făcu trei sau patru pași în întîmpinarea ei și îi sărută mîna.

— Alteța sa regală — spuse prințesa — nu a binevoit să mă primească astăzi.

Se opri, văzînd privirea mirată cu care o învălui ducele de Orléans. Gonzague îi urmărea cu coada ochiului, prefăcîndu-se că își pune în ordine hîrtiile desfăcute de el pe masă. Printre aceste hîrtii era un plic mare de pergament, pecetluit cu trei sigilii atîrnate de panglici.

— Alteța voastră regală — mai spuse prințesa — n-a binevoit nici să ia scrisoarea mea în considerație

— Care scrisoare ? întrebă șoptit ducele de Orléans.

Fără să vrea, privirea doamnei de Gonzague se îndreptă spre soțul ei.

— Scrisoarea mea trebuie deci să fi fost interceptată... — începu ea.

— Doamnă — o întrerupse plin de însuflețire Regentul — nimic nu are un caracter definitiv, totul este încă provizoriu ; procedați fără teamă, cum vă dictează conștiința. Între mine și domnia-voastră nu se mai poate acum interpune nimeni.

Apoi adăugă, cu glas tare, pentru a pune capăt acestei convorbiri :

— Pentru domnia-voastră, doamnă, astăzi este o zi mare şi numai din pricina vărului nostru Gonzague am ţinut să luăm parte la această adunare de familie. Ceasul răzbunării a sunat pentru Nevers: ucigaşul său va muri!

— Ah, monseniore! vru să mai spună prinţesa. Dacă alteţa sa regală ar fi primit scrisoarea mea...

Regentul o conduse la jilţul ei.

— Tot ce veţi cere — îi şopti el repede — vi se va acorda. Domnilor, vă rog să luaţi loc... adăugă el cu glas tare.

Zicînd aceasta, se aşeză şi-şi puse pălăria pe cap, lăsînd conducerea dezbaterilor primului preşedinte, care dădu cuvîntul domnului de Gonzague.

— Monseniore, domnilor — începu Gonzague — viaţa mea s-a desfăşurat întotdeauna la lumina zilei. Uneltirile ascunse împotriva mea au mulţi sorţi de izbîndă: nu le descopăr niciodată, fiindcă îmi lipseşte un simţ: acela al vicleniei. Aţi aflat acum cîteva zile cu cîtă pasiune m-am străduit să descopăr adevărul. V-am înfăţişat pe aceea despre care afirmam şi afirm încă, tot mai convins, că este adevărata moştenitoare a lui Nevers. O caut zadarnic cu privirea pe jilţul unde ar fi trebuit să se aşeze. Alteţa sa regală ştie că în dimineaţa aceasta am renunţat la sarcina de tutore al ei. Că se înfăţişează sau nu în faţa tribunalului, nu are nici o importanţă. Nu mai am decît o singură datorie: să arăt tuturora de partea cui se găseau cinstea, onoarea, buna-credinţă, măreţia sufletească în această problemă.

Luă de pe masă un pergament împăturit şi spuse, ţinîndu-l în mînă:

— Aduc dovada indicată chiar de prinţesă: paginile smulse din registrul capelei de la Caylus.

Ea se află aici, sub triplu sigiliu. Aşa cum depun tribunalului dovezile scrise, să binevoiască prinţesa să le depună pe-ale sale.

Se aşeză, după ce salută a doua oară adunarea. Cîteva şoapte se auziră pe estradă. Gonzague nu se mai bucura de caldă aprobare din şedinţa trecută. Dovada se afla însă în faţă, pe masă, dovada materială pe care nimeni n-o putea nega.

— Aşteptăm — zise Regentul, aplecîndu-se între preşedintele de Lamoignon şi mareşalul Villeroy — aşteptăm răspunsul doamnei de Gonzague.

— Dacă alteţa sa prinţesa ar fi vrut să-mi încredinţeze mijloacele sale... — începu cardinalul de Bissy.

Aurore de Caylus se ridică.

— Monseniore — spuse ea — fiica mea se află la mine şi am doveziie naşterii ei. Priviţi-mă, domniile-voastre care aţi văzut lacrimile mele, veţi înţelege, după bucuria mea, că mi-am regăsit copila.

— Dovezile despre care vorbiţi, doamnă... — începu preşedintele Lamoignon.

— Aceste dovezi vor fi supuse consiliului — întrerupse prinţesa — de îndată ce alteţa sa regală va fi avut bunătatea să aprobe cererea pe care văduva lui Nevers i-a adresat-o cu tot respectul cuvenit.

— Văduva lui Nevers — răspunse Regentul — nu mi-a adresat pînă acum nici o cerere.

Prinţesa întoarse spre Gonzague o privire sigură de sine.

— Prietenia — rosti ea — este un lucru măreţ şi frumos. De două zile, toţi cei care îmi arată interes îmi repetă : „Nu vă acuzaţi soţul, nu vă acuzaţi soţul !“ Ceea ce înseamnă, fără îndoială, că o ilustră prietenie ridică înaintea prinţului de Gonzague un

meterez de nepătruns. Nu, nu voi acuza, dar voi spune că am adresat alteței sale regale o umilă jalbă și că o mînă tainică a oprit pe drum mesajul meu.

Gonzague lăsă să-i fluture pe buze un zîmbet liniștit și resemnat.

— Ce cereați de la noi, doamnă? întrebă Regentul.

— Făceam apel, monseniore — răspunse prințesa — la o altă prietenie. Eu nu acuzam, ci imploram. Spuneam alteței sale regale că ispășirea pe un mormînt nu este de ajuns. Că ar fi o altă ispășire, mai adîncă, mai demnă, mai totală și imploram pe alteța voastră regală să poruncească chiar aici, ca în casa lui Nevers, în care ne aflăm, chiar în această incintă, în fața capului statului și a acestei ilustre adunări, condamnatul să asculte în genunchi citirea osîndei lui.

Gonzague trebui să-și închidă pe jumătate pleoapele ca să ascundă fulgerul care îi luci în ochi. Prințesa mințea. Gonzague știa bine acest lucru, fiindcă scrisoarea trimisă Regentului și interceptată de el era în buzunarul lui. În acea scrisoare, prințesa afirma Regentului inocența lui Lagardère și-l lua solemn pe garanția ei, atîta tot. Pentru ce această minciună? Prăpastia începea deci să se caște, dar unde anume? Întunericul îl înconjura de pretutindeni. Orice mișcare îl putea trăda. Ghicea toate privirile ațintite asupra lui: o sforțare supraomenească îi readuse liniștea. Așteptă.

— Un asemenea lucru nu se obișnuiește — spuse președintele de Lamoignon.

Lui Gonzague îi veni să-i sară de gît, să-l sărute.

— Ce motive ar putea să dea alteța sa prințesa?... începu mareșalul Villeroy.

— Mă adresez alteţei sale regale — îl întrerupse doamna de Gonzague. Justiţiei i-au trebuit douăzeci de ani ca să-l descopere pe ucigaşul lui Nevers, justiţia datorează ceva şi victimei care a aşteptat atît de mult răzbunarea. Domnişoara de Nevers, fiica mea, nu poate intra în această casă decît după ce i se va da o satisfacţie deplină. Iar eu nu voi putea avea nici o bucurie pînă ce ochiul sever al străbunilor nu va privi din înaltul acestor portrete de familie pe vinovat umilit, învins, pedepsit!

Se făcu o tăcere. Preşedintele de Lamoignon dădu din cap, în semn de refuz. Dar Regentul nu vorbise încă; părea să chibzuiască.

„Ce aşteaptă oare de la prezenţa acelui om?" se întreba Gonzague.

O sudoare rece îi mustea la rădăcina părului. Aproape că regreta absenţa din sală a devotaţilor săi.

— Care este părerea prinţului de Gonzague în această privinţă? întrebă deodată ducele de Orléans.

Gonzague, în chip de preludiu la răspunsul său, arboră un zîmbet plin de nepăsare.

— Dacă aş avea o părere (şi de ce ar trebui să am vreuna asupra unui ciudat capriciu?) aş avea aerul — replică prinţul — că refuz să consimt la dorinţele soţiei mele. În afară de întîrzierea adusă execuţiei sentinţei, cred că cererea domniei-sale nu prezintă nici un folos, dar nici vreun inconvenient.

— Nu va fi nici o întîrziere — spuse prinţesa, pă-rînd să tragă cu urechea la zgomotele de afară.

— Ştiţi de unde putem să-l luăm acum pe condamnat? întrebă ducele de Orléans.

— Monseniore!... voi să se împotrivească preşedintele de Lamoignon.

— Violînd întrucîtva forma, domnule preşedinte — replică sec, dar cu însufleţire Regentul — se poate uneori îmbunătăţi fondul.

În loc să răspundă la întrebarea alteţei sale regale, prinţesa întinse braţul spre fereastră. Afară se auzea o larmă crescîndă.

— Condamnatul nu este departe — spuse Voyer-d'Argenson.

Regentul îl chemă pe marchizul Bonnivet şi-i şopti cîteva cuvinte la ureche. Bonnivet se înclină şi ieşi. Prinţesa se aşezase din nou la locul ei. Gonzague plimba asupra adunării o privire pe care o socotea liniştită; dar buzele îi tremurau şi ochii îi ardeau. În vestibul se auzi un zgomot de arme. Fiecare se ridică fără să vrea, într-atît era de mare curiozitatea stîrnită de acest îndrăzneţ aventurier, a cărui poveste făcea, din ajun, subiectul tuturor conversaţiilor. Unii din ei îl zăriseră la serbarea Regentului, cînd alteţa sa regală îi luase sabia, dar pentru cei mai mulţi era un necunoscut. Cînd uşa se deschise şi cînd îl văzură înconjurat de soldaţi şi cu mîinile legate în faţă, se auzi un murmur prelungit. Regentul nu-l scăpa din ochi pe Gonzague. Prinţul nu clinti însă. Lagardère fu adus pînă la picioarele tribunalului. Grefierul îl urma ca să dea citire sentinţei care, după cum cerea procedura, ar fi trebuit să fie citită o parte în faţa mormîntului lui Nevers, pentru mutilarea mîinii, alta la Bastilia, pentru execuţia capitală.

— Daţi citire sentinţei ! porunci Regentul.

Grefierul desfăşură pergamentul. Sentinţa glăsuia pe scurt :

„...Audiaţi fiind acuzatul, martorii, procurorul regelui şi date fiind dovezile şi procedurile, tribunalul condamnă pe numitul Henri de Lagardère, zis cava-

ler, dovedit ca autor al omorului săvîrşit asupra persoanei înaltului şi puternicului prinţ Filip de Lorena-Elbeuf, duce de Nevers:

1. La recunoaşterea cuvenită a crimei urmată de mutilarea cu sabia la picioarele statuii sus-numitului prinţ şi senior Filip de Nevers, în cimitirul parohiei Saint-Magloire;

2. La tăierea capului sus-numitului Lagardère de către călău, în curtea celulelor joase de la Bastilia etc."

Încheind citirea, grefierul trecu în spatele soldaţilor.

— V-am satisfăcut cererea, doamnă? o întrebă Regentul pe prinţesă.

Aceasta se ridică deodată cu o mişcare atît de violentă, încît Gonzague o imită, fără să-şi dea seama de ceea ce făcea. S-ar fi zis că este un om care se pregăteşte să se apere împotriva unei crunte lovituri.

— Vorbeşte, Lagardère! strigă prinţesa pradă unei nespuse exaltări. Vorbeşte, fiul meu!

S-ar fi zis că întreaga adunare ar fi fost electrizată.

Fiecare aşteptă să se întîmple ceva extraordinar şi nemaiauzit. Regentul se ridicase în picioare. Sîngele îi năvălise în obraji.

— Tremuri, Filip? spuse, privindu-l pe Gonzague în adîncul ochilor.

— Nu, pe Dumnezeul meu! replică prinţul, luînd o atitudine sfidătoare. Nici acum, nici cu orice alt prilej.

Regentul se întoarse către Lagardère şi spuse:

— Vorbeşte, domnule!

— Alteţă — rosti condamnatul cu glas puternic şi liniştit — sentinţa care mă loveşte este fără apel.

Nu aveți dreptul nici măcar să mă grațiați. De altfel, eu nu grațiere cer. Aveți însă datoria să faceți dreptate : cer să faceți dreptate !

Era uimitor cum toți acei venerabili bătrîni ascultau cu luare-aminte și cu sete și cum toate acele respectabile personaje cu părul alb erau înfiorate de emoție. Președintele de Lamoignon lăsă, parcă fără voia lui, să se audă aceste cuvinte :

— Pentru a revoca sentința unui tribunal excepțional este nevoie de mărturisirea vinovatului.

— Vom avea mărturisirea vinovatului — răspunse Lagardère.

— Grăbește-te atunci, prietene ! spuse Regentul. Sîntem nerăbdători să-l aflăm.

— Și eu, monseniore. Îngăduiți-mi totuși să reamintesc că mi-am ținut toate făgăduielile. Făgăduisem pe cinstea numelui meu că voi înapoia, cu riscul vieții mele, doamnei de Gonzague copila pe care mi-o încredințase ; am făcut-o.

— Fii binecuvîntat de o mie de ori ! murmură Aurore de Caylus.

— Jurasem să mă predau justiției alteței voastre după douăzeci și patru de ore de libertate ; la ora sorocită, am predat sabia.

— Este adevărat — recunoscu Regentul — și de atunci am ochiul ațintit asupra dumitale și... asupra altuia.

Dinții lui Gonzague scrîșniră : „Și Regentul făcea, așadar, parte din complot !“ își spuse el.

— În al treilea rînd — urmă Lagardère — jurasem că voi face să strălucească nevinovăția mea în fața tuturora, demascînd pe adevăratul vinovat. Iată-mă : voi îndeplini și acest din urmă jurămînt.

Gonzague ţinea mereu în mînă plicul cu pergamentul, pecetluit cu trei sigilii de ceară roşie, furat de el din strada du Chantre.

— Monseniore — spuse el cu oarecare bruscheţe — mi se pare că a durat prea mult comedia... .

— Am impresia că n-aţi fost încă acuzat — îl întrerupse Regentul.

— O acuzaţie ieşită din gura acestui nebun ? făcu Gonzague încercînd să folosească dispreţul.

— Acest nebun va muri ! rosti cu asprime Regentul. Cuvîntul celor ce urmează să moară este sfînt.

— Dacă încă nu ştiţi cît valorează cuvîntul lui, monseniore — strigă italianul — nu mai spun nimic. Dar credeţi-mă, toţi cîţi sîntem aici, noi cei suspuşi, nobili seniori, prinţi, regi, sîntem aşezaţi pe nişte tronuri ale căror postamente se clatină tot mai mult. Distracţia pe care alteţa voastră regală şi-o îngăduie astăzi este o pildă rea şi primejdioasă. Să permită ca un astfel de ticălos...

Lagardère se întoarse încet spre el.

— Să permită ca un astfel de ticălos — urmă Gonzague — să vină în faţa mea, prinţ suveran, fără martori, fără dovezi...

Lagardère făcu un pas către el şi zise :

— Am martori şi am şi dovezi.

— Unde sînt martorii dumitale, domnule ? strigă Gonzague, făcînd cu privirea înconjurul sălii.

— Nu-i căutaţi — răspunse condamnatul. Sînt numai doi. Primul se află aici : şi acela eşti chiar domnia-ta.

Gonzague încercă să rîdă cu milă ; dar, cu toată strădania, nu izbuti să facă decît o înfiorătoare strîmbătură.

— Al doilea — urmă Lagardère, învăluindu-l pe prinț ca într-o plasă cu o privire fixă și rece — al doilea se află în mormînt.

— Cei ce sînt în mormînt nu vorbesc — zise Gonzague.

— Vorbesc, cînd vrea Dumnezeu! replică Lagardère. În ce privește martorii, mortul va vorbi, mă leg cu jurămînt și în joc este capul meu. Cît despre dovezi, ele sînt acolo, în mîinile domniei-tale, domnule Gonzague. Nevinovăția mea se află în acel plic purtînd trei sigilii. Ai adus singur acest pergament, instrument al propriei domniei-tale pierzanii, și nu poți să-l mai iei înapoi. El aparține justiției și justiția vă atacă acum din toate părțile! Ca să-ți procuri această armă, care are să te lovească, ai pătruns în locuința mea ca un tîlhar; ai spart broasca ușii mele și mi-ai forțat caseta, domnia-ta, prințul de Gonzague.

— Monseniore! strigă acesta cu ochii injectați de sînge — impuneți tăcere acestui nenorocit.

— Apără-te, prințe! strigă Lagardère cu glasul vibrînd — și nu cere să mi se închidă gura! Vom fi lăsați să vorbim amîndoi, domnia-ta ca și mine, eu ca și domnia-ta, fiindcă moartea este între noi doi și pentru că alteța sa regală a spus-o: „Cuvîntul celor care urmează să moară este sfînt!" Iată deci plicul: i-a sosit timpul să fie deschis. Rupe sigiliile! Rupe-le, îți spun! De ce tremuri? În el nu este decît o foaie de pergament: actul de naștere al domnișoarei de Nevers.

— Rupe sigiliile! porunci Regentul.

Mîinile lui Gonzague tremurau, paralizate. Cu un anume gînd sau poate din întîmplare, Bonnivet și doi din soldații de gardă se apropiaseră de el. Se opriră între masă și tribunal, toți trei cu fața spre

Regent, ca şi cum s-ar fi postat acolo ca să-i aştepte poruncile. Gonzague nu se supusese încă: sigiliile rămăseseră neatinse. Lagardère făcu un al doilea pas către masă. Ochii lui aruncau sclipiri, ca nişte lame de oţel

— Domnule de Gonzague, ai ghicit poate că acolo, în plic, se mai află şi altceva, nu-i aşa? reluă el coborînd glasul. Pe dosul pergamentului, pe dos, trei rînduri au fost scrise cu sînge. Aşa vorbesc cei care sînt în mormînt!

Gonzague tresări din cap pînă-n picioare.

Regentul, aplecat cu totul peste capul lui Villeroy, îşi rezemase pumnul de masa prezidenţială. Glasul lui Lagardère răsuna apăsător în mijlocul tăcerii încordate a întregii adunări. Urmă:

— Dumnezeu a lăsat să treacă douăzeci de ani pînă să sfîşie vălul. Dumnezeu a întrunit aici pe cei mai mari dregători ai regatului prezidaţi de către capul statului; ceasul a sosit! În noaptea omorului, Nevers se afla lîngă mine. Era înainte de atacul banditesc, un minut înainte. Se şi vedeau însă lucind în întuneric săbiile ucigaşilor care dădeau tîrcoale de cealaltă parte a podului. Ducele de Nevers şi-a făcut rugăciunea, apoi, pe foaia care se află acum acolo, în plic, muindu-şi mîna în vîna deschisă, a scris trei rînduri care denunţau dinainte crima săvîrşită şi numele ucigaşului.

Dinţii lui Gonzague începură să-i clănţăne. Se dădu înapoi pînă la capătul mesei şi, ajuns lîngă ultima făclie, o ridică şi o coborî de trei ori, fără să se uite spre Lagardère.

— Ia priviţi! exclamă cardinalul de Bissy la urechea domnului de Mortemart — şi-a pierdut capul!

Nimeni altul nu vorbi. Toţi îşi opriseră răsuflarea.

— Numele ucigaşului se află acolo ! continuă Lagardère, şi mîinile lui legate se ridicau împreunate ca să arate plicul. Numele adevărat, scris roşu pe alb. Rupeţi sigiliile şi mortul va vorbi !

Gonzague, cu ochii rătăciţi, cu fruntea scăldată de sudoare, aruncă spre tribunal o privire fioroasă. Bonnivet şi cu cele două gărzi îl mascau. Se aşeză cu spatele la făclie şi mîna sa tremurătoare dibui flacăra. Plicul luă foc. Lagardère îl vedea ; dar în loc să-l denunţe, zicea :

— Citeşte ! Citeşte tare ! Să se ştie dacă numele ucigaşului este al meu sau al domniei-tale !

— A dat foc plicului ! strigă Villeroy, care auzi pergamentul sfîrîind.

Un strigăt puternic ţîşni din toată sala, cînd Bonnivet şi cele două gărzi se întoarseră să privească.

— A ars plicul ! Plicul care conţinea numele ucigaşului !

Regentul se ridică în picioare.

Arătînd rămăşiţele pergamentului care ardea pe jos, Lagardère spuse :

— Mortul a vorbit !

— Ce era scris înăuntru ? întrebă Regentul, emoţionat la culme. Spune repede, vei fi crezut, fiindcă omul acesta s-a pierdut singur.

— Nu era nimic ! răspunse Lagardère.

Apoi, în mijlocul uimirii generale :

— Nimic ! repetă el cu glasul răsunător. Nimic, auzi, domnule de Gonzague ? Am întrebuinţat un vicleşug şi conştiinţa domniei-tale supraîncărcată a căzut în capcană ! Ai ars acest pergament cu care te ameninţam. Numele domniei-tale nu era acolo,

dar acum l-ai înscris singur. Acesta a fost glasul mortului : mortul a vorbit !

— Mortul a vorbit ! repetă surd, în cor, adunarea.

— Încercînd să distrugă această dovadă — spuse domnul de Villeroy — ucigaşul s-a trădat.

— Avem deci mărturisirea vinovatului ! rosti, parcă fără să vrea, preşedintele Lamoignon. Sentinţa tribunalului excepţional poate fi casată.

Pînă atunci Regentul, sugrumat de indignare, păstrase tăcere. Deodată strigă :

— Ucigaşule ! Ucigaşule ! Arestaţi-l pe acest om !

Mai iute ca gîndul, Gonzague trase spada ; dintr-o săritură trecu prin faţa Regentului şi dădu o lovitură furioasă în pieptul lui Lagardère, care se clătină scoţînd un ţipăt. Prinţesa îl primi în braţele ei.

— Nu te vei bucura de victoria ta ! scrîşni Gonzague fioros ca un taur cuprins de furie.

Se întoarse, trecu peste Bonnivet şi, răsucindu-se, opri cu spada gărzile care tăbărau asupra lui. Apărîndu-se, tot dădea înapoi, încolţit de zece spade deodată. Gărzile cîştigau teren. În momentul cînd credeau că-l prind, încercuit fiind, cu spatele la draperie, aceasta se dădu dintr-o dată la o parte, şi Gonzague dispăru ca şi cum s-ar fi prăvălit într-o trapă. Urmă un zgomot de zăvor tras pe dinafară.

Cel dintîi care atacă uşa fu Lagardère. El o cunoştea, fiindcă se folosise de ea în ziua celei dintîi adunări a familiei. Acum Lagardère avea mîinile libere. Lovitura de spadă, dată mişeleşte de Gonzague, tăiase funiile care-i legau mîinile, şi nu-i făcuse decît o rană uşoară. Uşa era închisă solid. În timp ce Regentul poruncea să fie urmărit fugarul, un glas frînt se ridică în fundul sălii :

— Ajutor ! Ajutor !

Dona Cruz, cu părul vîlvoi şi straiele în dezordine, căzu la picioarele prinţesei.

— Fata mea ! strigă aceasta. I s-a întîmplat o nenorocire !

— Nişte oameni... în cimitir... — bîigui gitana, pierzîndu-şi respiraţia — ... sparg uşa bisericii, vor s-o răpească !

Sala toată era cuprinsă de larmă şi învălmăşeală ; dar un glas domină zgomotul ca un sunet de trîmbiţă. Era Lagardère, care striga :

— O spadă, pentru numele lui Dumnezeu, daţi-mi o spadă !

Regentul trase spada sa şi i-o întinse :

— Mulţumesc, monseniore — spuse Henri. Acum deschideţi fereastra, strigaţi oamenilor alteţei voastre să nu încerce să mă oprească, fiindcă ucigaşul mi-a luat-o înainte şi nenorocire celui care îmi va opri trecerea !

Sărută spada, o roti pe deasupra capului şi dispăru ca o nălucă.

Capitolul X

DREPTATE !

Execuţiile nocturne care aveau loc în dosul zidurilor Bastiliei nu erau neapărat secrete. S-ar fi putut spune cel mult că nu erau publice.

Clopotul de la Sainte-Chapelle pusese în fierbere toate mahalalele oraşului. Cît ai clipi din ochi, toate împrejurimile închisorii Châtelet şi ale palatului

fură înțesate. Cînd cortegiul ieși pe poarta Cosson, care dădea în strada Saint-Denis, zeci de mii de curioși se și așezaseră de o parte și de alta a drumului. Nimeni în această gloată nu-l cunoștea pe cavalerul Henri de Lagardère. De obicei, se găsea totdeauna în mulțime cîte cineva care să pună un nume pe figura condamnatului ; de data aceasta nimeni nu știa despre cine era vorba. În cîteva minute, toate crimele politice și multe altele fură puse pe seama acestui frumos soldat care mergea cu mîinile legate alături de duhovnicul dominican, între patru gărzi de la Châtelet, cu sabia scoasă. Dominicanul cu fața slabă și privirea de foc îi arăta cerul cu ajutorul crucifixului de alamă pe care îl răsucea ca pe-o spadă. În față și în spate călăreau arcași din jandarmerie.

Fruntea cortegiului urmă strada Saint-Denis și nu coti decît la colțul îngustei străzi Saint-Magloire. Cei mai din față zăriră două torțe aprinse la intrarea cimitirului și presupunerile se ținură lanț. Dar curînd presupunerile încetară : o poruncă a Regentului chema pe condamnat în sala cea mare a palatului Nevers. Întreg cortegiul intră în curtea palatului. Mulțimea rămase să aștepte afară, în strada Saint-Magloire.

Biserica Saint-Magloire, fostă capelă a mănăstirii cu același nume, ai cărei călugări fuseseră exilați la Saint-Jacques du Haut-Pas, apoi lăcaș de căință, ajunsese biserică parohială de un secol și jumătate. Fusese reconstruită în 1630 și fratele regelui Ludovic al XII-lea îi pusese cea dintîi piatră. Era o biserică de proporții modeste, așezată în mijlocul celui mai mare cimitir din Paris. Spitalul aflat în partea dinspre răsărit avea și el o capelă publică ; de aceea străduța întortocheată care urca din strada Saint-

Magloire pînă în strada Ours primise numele de strada Deux-Eglises. Un zid se întindea în jurul cimitirului, care avea trei intrări : cea principală prin strada Saint-Magloire ; a doua prin strada Deux-Eglises şi a treia într-o fundătură, fără nume, care se reîntorcea spre strada Saint-Magloire prin spatele bisericii şi pe care dădea şi casa de petreceri a lui Gonzague. Mai exista în zidul cimitirului o deschizătură prin care ieşea procesiunea cu moaştele sfîntului Gervais. Sărăcăcioasă, puţin frecventata biserică mai dăinuia încă la începutul acestui secol. Ea se afla pe strada Saint-Denis, în locul unde se găseşte astăzi casa cu numărul 166. Avea două uşi spre cimitir. Numai patru sau cinci familii ilustre mai păstrau osemintele morţilor lor în cimitirul Saint-Magloire, şi în primul rînd familia Nevers. Capela funerară făcuse parte din domeniul familiei lor. Aşa cum am mai spus, această capelă se ridica la oarecare distanţă de biserică. Era înconjurată de copaci înalţi şi cel mai scurt drum pînă la ea era prin strada Saint-Magloire.

Trecuseră cam vreo douăzeci de minute de la intrarea cortegiului în curtea palatului Gonzague. Din cimitir, unde domnea o noapte neagră, se zăreau şi ferestrele strălucitor luminate ale sălii celei mari a palatului, şi geamurile bisericii în dosul cărora pîlpîia o lumină slabă. Freamătul mulţimii grămădite în stradă se auzea tot mai puternic. La dreapta capelei mortuare se afla un loc viran, plantat cu arbori funerari care crescuseră şi lăstăriseră. O adevărată pădurice sau, mai bine zis, una din acele grădini părăsite care, după cîţiva ani, iau înfăţişarea de pădure virgină. Acolo aşteptau credincioşii prinţului de Gonzague. În fundătura care dădea pe strada Deux-Eglises, aşteptau caii gata

pregătiţi. Navailles stătea cu capul în mîini: Nocé şi Choisy se rezemau de acelaşi chiparos; Oriol, aşezat pe iarbă, ofta de zor; Peyrolles, Montaubert şi Taranne vorbeau în şoaptă. Aceştia din urmă erau cele trei unelte vîndute trup şi suflet lui Gonzague: nicidecum mai devotaţi decît ceilalţi, dar mai compromişi.

La cîţiva paşi, în dosul uşii dinspre miazănoapte a bisericii Saint-Magloire, se afla un alt grup.

Duhovnicul prinţesei de Gonzague se dusese în altar. Aurore, mereu îngenuncheată, semăna cu una din acele statui blînde de îngeri, care stau prosternaţi la căpătîiul mormintelor. Cocardasse şi Passepoil, nemişcaţi, stăteau în picioare, cu spadele trase, de cele două părţi ale uşii; Chaverny şi dona Cruz vorbeau în şoaptă. De vreo două ori, lui Cocardasse şi Passepoil li se păruse că aud zgomote suspecte în cimitir. Amîndoi aveau vederea bună. Cu toate acestea, ochii lor lipiţi de ferestruia zăbrelită nu putuseră zări nimic. Capela funerară îi despărţea de cei ce stăteau la pîndă. Candela care ardea în permanenţă în faţa mormîntului celui din urmă duce de Nevers lumina interiorul bolţii şi cufunda într-un întuneric şi mai adînc tot ce se afla împrejur.

Deodată, însă, cei doi viteji ai noştri tresăriră; Chaverny şi dona Cruz încetară de a mai vorbi.

— Sfîntă Fecioară, Maica Domnului! rosti desluşit Aurore. Fie-ţi milă de el!

Un zgomot de neînţeles, dar foarte apropiat, ajunsese la urechile ciulite ale celor doi. Cei ce stăteau la pîndă în pădurice începură să se mişte. Peyrolles, cu ochii aţintiţi asupra ferestrei sălii celei mari, spuse:

— Domnilor, atenţiune !

Şi fiecare zărise lumina singuratică ridicîndu-se de trei ori şi de trei ori coborîndu-se. Era semnalul că trebuia atacată uşa bisericii. Nu exista nici o îndoială în această privinţă, totuşi o mare şovăială îi cuprinse pe devotaţi.

Nu crezuseră în posibilitatea unei înfrîngeri pe care semnalul o vestea. Semnalul o arătase şi lor tot nu le venea încă să creadă că cel care îl dăduse fusese silit s-o facă.

— La urma urmelor — zise Navailles hotărîndu-se — nu este vorba decît de o răpire.

— Şi caii noştri sînt la doi paşi — adăugă Nocé.

— Pentru o încăierare — reluă Choisy — nu ne pierdem calitatea...

— Înainte ! strigă Taranne. Trebuie ca monseniorul să găsească treabă făcută.

Montaubert şi Taranne aveau fiecare o rangă de fier puternică. Porniră, cu Navailles în frunte şi cu Oriol în urmă. La prima opintire a pîrghiilor, uşa paşnică cedă. Dar în dosul ei o nouă întăritură se ivi : trei spade. În aceeaşi clipă, un vuiet mare se ridică dinspre palat, ca şi cînd un şoc subit ar fi strivit lumea grămădită în stradă. Nu se mai dădu decît o singură lovitură de spadă : Navailles îl răni pe Chaverny, care făcuse, din imprudenţă, un pas înainte. Tînărul marchiz căzu într-un genunchi la pămînt, ducînd mîna la piept. Recunoscîndu-l, Navailles se dădu înapoi şi aruncă spada.

— Ia te uită ! exclamă Cocardasse, care se aştepta la mai mult decît atîta. *Sandiéou !* Arătaţi-ne săbiile !

Nimeni nu avu timp să mai răspundă la această gasconadă. Un zgomot de paşi care alergau răsună pe iarba cimitirului. Un vîrtej. Un adevărat vîrtej !

Treptele măturate rămaseră goale, Peyrolles scoase un țipăt de agonie ; Montaubert horcăi ; Taranne întinse brațele, scăpă arma și se prăbuși. Și, cu toate acestea, nu venise decît un singur om, un bărbat cu capul și brațele goale, neavînd altă armă decît spada sa. Glasul acestui bărbat vibră în tăcerea desăvîrșită care se așternuse :

— Cei ce nu sînt complicii ucigașului Filip de Gonzague să plece de-aici ! strigă el.

Umbre se pierdură în noapte. Nici un răspuns nu se auzi. Numai galopul unor cai răsună pe pietrișul cu care era așternută strada Deux-Eglises. Lagardère, căci el era, trecînd de intrare, îl găsi pe Chaverny doborît.

— A murit ? strigă el.

— Nu, nu încă — răspunse tînărul marchiz. Dumnezeule ! cavalere, nu văzusem niciodată cum cade trăsnetul. Mi se face părul măciucă gîndindu-mă că în acea stradă din Madrid... Ce om neîntrecut sînteți !

Lagardère îl îmbrățișă și strînse mîna celor doi viteji. În clipa următoare, Aurore era în brațele lui.

— La altar ! zise Lagardère. Totul nu s-a isprăvit... Făclii... Acum va suna ceasul așteptat de douăzeci de ani... Auzi-mă, Nevers, și privește-l pe răzbunătorul tău !

. . . .

Ieșind din casă, Gonzague găsise în fața lui acea barieră de netrecut : mulțimea. Doar un singur om, Lagardère, era în stare să se năpustească drept înainte, ca un mistreț, prin acel hățiș omenesc. Lagardère trecu. Gonzague trebuise să facă un ocol. Iată de ce Lagardère, plecat ultimul, ajunsese cel dintîi. Gonzague intră în cimitir prin spărtură.

Noaptea era așa de neagră, că îi fu greu să-și găsească drumul pînă la capela funerară. Ajuns la locul unde tovarășii săi trebuiau să-l aștepte la pîndă, geamurile strălucitoare ale palatului său îi atraseră fără să vrea privirea. Zări sala cea mare, tot orbitor de luminată, dar goală ; nici țipenie pe estrada cu fotolii strălucitor aurite.

Gonzague își zise :

„Mă urmăresc... Dar nu vor avea timp !"

Cînd ochii săi orbiți de lumină se reîntoarseră spre pădurice care îl înconjura, i se păru că vede pretutindeni pe tovarășii săi așteptîndu-l în picioare. Fiecare trunchi de copac lua pentru el aparența unei forme omenești.

— Hei, Peyrolles ! strigă el înăbușit. Ați și isprăvit ?

Tăcerea îi răspunse. Cu mînerul săbiei se ciocni de forma întunecată pe care o luase drept credinciosul său. Sabia se izbi de lemnul găunos al unui chiparos uscat.

— Nu-i nimeni ? reluă el. Au plecat fără mine ?

I se păru că aude un glas răspunzîndu-i : „Nu !", dar nu era sigur, fiindcă sub piciorul său foșneau frunzele uscate. Un vuiet înfundat începuse să se audă și creștea venind dinspre palat. O înjurătură scrîșni în gura lui Gonzague.

— Am să aflu ! strigă el ocolind capela, ca să se repeadă spre biserică.

Dar în fața lui se înălță o umbră mare care, de astă dată, nu mai era un copac uscat. Umbra ținea în mînă o spadă.

— Unde sînt ? Unde sînt ceilalți ? întrebă Gonzague. Unde e Peyrolles ?

Spada necunoscutului se aplecă spre temelia zidului capelei și el spuse :

— Peyrolles e acolo !

Gonzague se plecă și scoase un țipăt. Mîna lui atinse sîngele cald.

— Montaubert e dincolo ! continuă necunoscutul arătînd către desișul de chiparoși.

— Mort și el ? gemu Gonzague.

— Mort și el !

Și, împingînd cu piciorul un trup inert, care se afla între el și Gonzague, necunoscutul adăugă :

— Taranne este aici... mort și el !

Vuietul creștea ; din toate părțile se auzeau pași care se apropiau și lumina mișcătoare a făcliilor se ivea în dosul păduricii.

— Lagardère să mi-o fi luat înainte ?... se întrebă Gonzague, scrîșnind din dinți.

Se dădu un pas înapoi, se vede ca să fugă, dar o rază roșie luci în spatele lui, luminînd din plin chipul lui Lagardère. Se întoarse și-i zări pe Cocardasse și pe Passepoil, care apăruseră de după colțul capelei, fiecare cu o făclie în mînă. Cele trei cadavre se iviră din întuneric. Spre biserică înaintau alte făclii. Gonzague îl recunoscu pe Regent, urmat de principalii magistrați și seniori care adineauri alcătuiseră tribunalul de familie.

Îl auzi pe Regent spunînd :

— Nimeni să nu treacă peste zidurile acestei împrejmuiri ! Gărzi peste tot !

— Pe toți sfinții ! exclamă Gonzague cu un rîs convulsiv. Mi se acordă favoarea unui cîmp închis, ca pe vremea cavalerilor ! Filip de Orléans își amintește și el o dată în viața lui că este urmaș de viteaz. Fie ! Să-i așteptăm pe arbitrii întrecerii.

Vorbind astfel, cu mișelească viclenie, în timp ce Lagardère răspundea : „Fie, să așteptăm“, Gonzague, fandînd pe neașteptate, repezi spada spre

pîntec. Dar o spadă în anumite mîini este ca o făptură vie care are instinctul ei de apărare. Spada lui Lagardère se ridică, pară de la sine şi ripostă.

Pieptul lui Gonzague scoase un sunet metalic. Reţeaua de oţel îşi făcuse datoria. Spada lui Lagardère zbură în bucăţi.

Fără să dea înapoi nici cu un pas, acesta evită printr-o mişcare în lături lovitura mişelească a adversarului care, în avîntul său, trecu dincolo. În acelaşi timp, Lagardère apucă spada lui Cocardasse, pe care acesta i-o întinse, ţinînd-o de vîrf. Prin această mişcare cei doi campioni îşi schimbaseră locul. Lagardère era alături de cei doi maeştri de arme, Gonzague, pe care avîntul îl dusese aproape pînă în faţa capelei funerare, se afla cu spatele către ducele de Orléans. Acesta se apropia cu suita sa.

Amîndoi se reaşezară în gardă. Gonzague avea o spadă de temut şi nu-şi apăra decît capul, dar Lagardère părea că se joacă cu el. La a doua pasă, spada lui Gonzague îi zbură din mînă. În timp ce se apleca s-o culeagă de jos, Lagardère puse piciorul pe ea

— Ah... cavalere! exclamă Regentul, care sosea.

— Monseniore — răspune Lagardère — strămoşii noştri numeau acest soi de luptă judecata lui Dumnezeu.

Regentul se sfătuia în şoaptă cu miniştrii şi cu consilierii săi.

— N-ar fi bine — spuse chiar preşedintele de Lamoignon — ca un cap de prinţ să cadă pe eşafod!

— Iată mormîntul lui Nevers — reluă Henri — şi ucigaşul îşi va primi pedeapsa făgăduită. Nevers merită să fie răzbunat. Şi nu căzînd sub secure mîna mea îi va oferi această răzbunare!

Ridică de jos spada lui Gonzague.

— Ce faceți ? îl mai întrebă Regentul.

— Monseniore — răspunse Lagardère — această spadă l-a lovit pe Nevers ; o recunosc... aceeași spadă va pedepsi pe ucigașul lui Nevers !

Aruncă spada lui Cocardasse la picioarele lui Gonzague, care o luă înfiorîndu-se.

— Țin-te bine ! strigă Cocardasse. Urciorul nu merge de multe ori la apă.

Tribunalul de familie, în întregime, era orînduit în cerc în jurul celor doi campioni. Cînd se puseră în gardă, Regentul, fără să-și dea seama de ceea ce făcea, luă făclia din mîna lui Passepoil și o ridică el însuși. Regentul Filip de Orléans !

— Atenție la cămașa de zale ! șopti Passepoil în spatele lui Lagardère.

Dar nu era nevoie. Dintr-o dată, Lagardère se transfigurase. Statura lui înaltă se înfățișa în toată frumusețea ei ; pletele părului său bogat fluturau în vînt și ochii lui aruncau fulgere. Îl sili pe Gonzague să dea înapoi pînă la poarta capelei. Apoi spada sa luci descriind un cerc cu iuțeala fulgerului, și dădu o ripostă cumplită.

— Lovitura lui Nevers ! strigară în cor cei doi maeștri de arme.

Gonzague se rostogoli la picioarele statuii lui Filip de Lorena, cu o gaură însîngerată în frunte. Prințesa de Gonzague și cu dona Cruz o sprijineau pe Aurore. Cîțiva pași mai încolo un chirurg lega rana marchizului de Chaverny. Acestea se petreceau sub arcada bisericii Saint-Magloire. Regentul și suita sa urcau treptele. Lagardère era în picioare, între cele două grupuri.

— Monseniore — zise prințesa, iat-o pe moștenitoarea lui Nevers, fiica mea, care mîine se va numi

doamna de Lagardère, dacă alteța voastră regală îngăduie.

Regentul luă mîna Aurorei, o sărută și o puse în mîna lui Henri.

— Îți mulțumesc — șopti el adresîndu-se acestuia și privind parcă fără să vrea mormîntul tovarășului său de tinerețe.

Pe urmă își întări glasul, pe care emoția îl făcuse să tremure, și spuse cu tărie :

— Conte de Lagardère, numai regele, cînd va fi major, vă va putea face duce de Nevers !

CUPRINS

LAGARDÈRE

PARTEA ÎNTÎI
PALATUL REGAL

PARTEA A DOUA
CONTRACTUL DE CĂSĂTORIE

PARTEA A TREIA
MĂRTURIA MORTULUI

vol. I—II lei 17